Coperta de GHEORGHE BALTOC

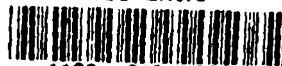
1982

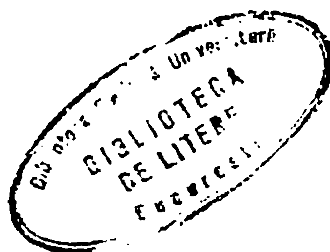
BUCUREŞTI, PIAŢA SCÎNTEII 1

vol. II

Editura Eminescu

BCU-Litere
1100 012 3893

BIBLIOTECA
DE LITERE

ACORD

PIESĂ ÎN DOUĂ PĂRȚI
ȘI UN EPILOG

Piesa *Acord* n-a avut un destin fericit.

Concepută ca o piesă „pentru actor" (și anume la cererea lui Radu Beligan), ea s-a instalat în evidența a trei sau patru teatre, din care „Naționalul" bucureștean n-a fost cel mai asiduu. A debutat cu un spectacol incolor la Arad (Gh. Miletineanu) din care am reținut pe Larissa Stase Mureșan și Gaby Daicu într-un fragment remarcabil. Spectacolul bucureștean a solicitat un Cozorici neobișnuit, de o vervă aparte, o Tamara Cretzulescu exactă și alte cîteva contribuții binevenite (Emanoil Petruț, Silvia Popovici, Olga Delia Mateescu, Florina Cercel). Spectacolul, ca direcție și formă, a valorificat mai puțin intervențiile și subtextele piesei și regia a fost criticată din multe părți. Ceea ce a descurajat, evident, celelalte teatre să monteze această pretențioasă dezbatere, cu precădere intelectuală. Cu cele cîteva elogii ce și le-a atras, ea rămîne, deci, un fapt de lectură.

P. EV.

PREFAȚĂ

O nouă piesă de Paul Everac: Acord. *De mare actualitate prin temă: raportul dintre idealul revoluționar și instinctul de conservare a rangului social, dintre aspirația către mai bine și ispita de mai mult, dintre curajul de a spune adevărul și frica de a incomoda convențiile, dintre inconfortul stării de a fi tu însuți și comoditatea de a te ascunde în clișee, dintre entuziasmul devenirii morale și apatia spiritului domestic, în fine, dintre omul revoluției și umbrele lui. Probleme dificile, pe care dramaturgul le „explorează" în profunzime, într-o piesă-dezbatere, savant articulată și sugerînd în spatele unei aparent neangajante confruntări de opinii prezența unei confruntări esențiale și dramatice: între mai multe feluri de a fi. Fiecare dintre cele șapte personaje poate pretinde o autonomie de înțelegere, nu și una a modului de existență. Gaspard Bonnald și Ștefan Oniță, foști combatanți în Rezistența franceză, nu mai reușesc, la distanță de ani, să comunice pe lungimea de undă care-i legase la început, în condițiile luptei revoluționare. Trăind în sisteme sociale diferite, e firesc să se deosebească în mentalitate — singura punte spre un acord rămînînd nostalgia vechilor aspirații. Primul a deprins cinismul „standingului" societății de consum, celălalt, păstrîndu-și nealterate idealurile, încearcă să-și învingă slăbiciunile, pe ale lui și pe ale altora. Soția celui dintîi este „standingul" însuși, soția și copiii celui de al doilea sînt lumi care se caută, ezită, se găsesc ca moduri particulare de*

a fi, divergente în multe privințe, unite însă de același efort spre înțelegere și spre autenticitate în raport cu o viziune comună asupra existenței. Foarte bine scrisă, profund gîndită (mai puțin finalul, care, personal, mi se pare cam lipit) piesa lui Paul Everac îndeamnă la meditație și la o severă examinare a ceea ce facem prin ceea ce gîndim.

LAURENȚIU ULICI

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI
TEATRUL DE STAT ARAD,
4 nov. 1976

DISTRIBUŢIA:

Gaspard Bonnald: AL. MORARIU; Elise Bonnald: LARISSA STASE MUREŞAN; Ştefan Oniţă: LIVIU MARTINUŞ; Sanda Oniţă: GABY DAICU; Mircea Oniţă: ION COSTEA; Maria Cristina Oniţă: MARIANA MÜLLER; Milica: GINA CAZAN.

Regia: GH. MILETINEANU
Scenografia: EVA GYÖRFFI

PERSONAJELE

GASPARD BONNALD
ELISE BONNALD
ȘTEFAN ONIȚĂ
SANDA ONIȚĂ
MIRCEA ONIȚĂ
MARIA CRISTINA ONIȚĂ
MILICA ONIȚĂ

Acțiunea se petrece în 1969, la București

PARTEA ÎNTÎI

Un apartament, destul de spațios, în care se decupează *living-room*-ul, și se sugerează existența altor 2—3 camere plus atenansele. Mobilierul, de bună calitate, pare mai degrabă incomplet, hibrid. Astfel o piesă pare a avea numai partea de jos, cea de sus e dusă cine știe unde.

În scenă, încă în picioare, lîngă marile fotolii, stă Gaspard Bonnald, trecut de 50 de ani, dar părînd mai tînăr prin suplețe și prin aerul său artist. E îmbrăcat în costum de călătorie. Ochii lui vii îmbrățișează repede apartamentul și revin plini de simpatie la prietenul său Ștefan Oniță, mai tînăr decît el ca vîrstă, dar parcă mai copt, din cauza unui aer mai constrîns, puțin obosit, pe care încearcă să-l contracareze printr-o amabilitate involuntar convențională, ca unul care a fost surprins mai devreme decît se aștepta și nu-i încă pe deplin pregătit.

SCENA I

GASPARD *(volubil, rapid)* : Spune drept, nu te deranjăm ?

ȘTEFAN *(vrea să protesteze, dar Gaspard i-o ia înainte).*

GASPARD : Profită de ocazie cît e nevastă-mea la baie, pe urmă o să fie mai greu să ne dai afară. Să sperăm că stă destul ca să te răzgîndești. Am reușit s-o intoxic cu o conservă pe drum. Nu te încrunta,

nu cred să fie românească, blazonul țării gazdă rămîne intact. Zici că putem sta cinci zile aici?

ȘTEFAN : Evident. Cît vreți voi.

GASPARD : Ah, imprudentule! Ai rămas un temerar, Ștef! *(Apare Elise din baie. Are 30 de ani, e mignonă dar forjată dintr-un metal tare.)* Jocurile sînt făcute, uite-o, nimic nu mai cade. *(Elisei.)* Ai scăpat ușor.

ELISE : *Tu parles!* Mi-ar trebui un prosop. Ia-l din mașină.

ȘTEFAN *(încurcat)* : Vă dau eu, dar nu e prea... Trebuie să apară și...

GASPARD : Lasă, cînd o veni Sanda. Elise, s-a sunat debarcarea!

ELISE : Rămînem pe capul lor?

ȘTEFAN : Bineînțeles.

ELISE : O să-și muște mîinile.

GASPARD : Bineînțeles. O să doarmă înghesuiți.

ȘTEFAN : Nu cred...

GASPARD : O să se iubească mai mult. Ce e? Te-am izbit la plex? Am uitat că aluziile erotice, de la o vîrstă, devin jenante.

ȘTEFAN *(protestînd moale)* : De ce crezi!?

ELISE : Fiindcă trezesc nostalgii. Așadar, doresc un prosop, dacă se poate, un cearceaf, săpunul cumpărat din Grecia, — cu dezambalarea și lucrurile minime, te ocupi firește tu, Gaspard, am lăsat apa să curgă la baie, apoi o să avem ceva de spălat, ne dai voie, sper, pînă vine nevastă-ta e totul o.k., dacă vrei, bag și aspiratorul în priză. Nu vrem să vă ambarasăm deloc, Ștef, e singura noastră condiție — *d'accord?*

ȘTEFAN : Dar nu-mi faceți nici un rău, lăsați mofturile. V-așteptam.

ELISE *(cu umor)* : Ei nu! De-aia i-ai evacuat pe toți de-acasă?

ȘTEFAN : Băiatul vine curînd...

GASPARD : Și domnișoara? Trebuie să fie pișcător de nostimă, după fotografia pe care ne-ai arătat-o cînd ai fost la noi. Cît are acuma, 20?

ȘTEFAN : 22.

GASPARD *(glumind)* : La dracu, bătrîne, nu te culca pe urechea vechii noastre camaraderii. D-șoara e în primejdie, dacă n-a avut încă proasta inspirație să se mărite...
ȘTEFAN : Era cît p-aci. A renunțat.
GASPARD : Fată deșteaptă. Presupun că sucește mințile mai al dracului decît tine, cîndva.
ELISE : Asta e avans la chirie, Ștef !
ȘTEFAN : E o fată excelentă...
GASPARD : Ce face ea ?
ȘTEFAN : E redactoare la un mare ziar. Are un post bun. Și... scrie poezii.
ELISE : *Tiens !* Toți trecem pe-aici, dacă nu ne păzim. Și puștiul ?
ȘTEFAN : „Puștiul" a ieșit geolog de doi ani. E încadrat. Cîștigă.
ELISE : Ei, cum ?
GASPARD : Ei, da. Verosimil. Nu uita că sînt cinci ani de cînd ai fost la Amiens. Ia ascultă : și nevastă-ta e tot așa de frumoasă ?
ȘTEFAN : Era frumoasă ?
GASPARD : Nu fi imbecil, ce te-a găsit să faci pe modestul cu noi ? S-ar zice că te deranjează că ai o nevastă grozavă.
ELISE : A doua rată la chirie !
GASPARD : Ce a zis cînd a văzut telegrama noastră ?
ELISE : A leșinat. Sau a demenajat.
GASPARD : A zis : vagabonzii ăștia de francezi o să ne plătească acum stridiile cu care mi-au îndopat soțul.
ȘTEFAN : N-a zis nimic...
GASPARD : Ei nu, asta-i prea mult, Elise ! Nu merităm nici măcar o exclamație de surpriză, nici măcar un mic scandal !? Da' ce ocupație are Sanda de n-o mai înspăimîntă nimic, nici năvălirea capitaliștilor ?
ȘTEFAN : Și-a luat cîteva ore la un liceu... De franceză... Dar eu zic să vă instalați, să vă aduceți bagajele și pe urmă mai discutăm, pe îndelete.
GASPARD : *Raison. Rompez ! (O ia spre ușă.)*
ELISE *(care a pornit spre baie)* : Și la ce oră se întoarce nevastă-ta, ca să mă fac *chic ?*
ȘTEFAN *(slab, foarte stingherit)* : Nu știu...

ELISE : Cum nu știi ? La cît a spus că vine ?
ȘTEFAN : Nu știu... Cred că nu se mai întoarce...
GASPARD : Ce tot cînți tu aici ? Ce, aplicați tactica pămîntului pîrjolit ? *À d'autres !*
ELISE : Vezi ! Ți-am spus eu.
GASPARD : Cum nu se mai întoarce ? De ce ?
ȘTEFAN : Nu știu nici eu. A plecat.
GASPARD : Unde ? *(Ștefan dă din cap, zîmbind în silă.)*
ELISE : Cu cine ?
ȘTEFAN : Cu fiică-sa, cu Maria-Cristina. S-au mutat în altă parte.
GASPARD : Din cauza noastră ?
ȘTEFAN : Nici vorbă. S-au mutat acum două luni.
GASPARD : Cum ? De-a binelea ?
ȘTEFAN : Da... oarecum. „De-a binelea", — dacă ăsta e cuvîntul.
GASPARD *(iritat)* : Și de ce nu ne spui !?
ȘTEFAN : V-am spus. Abia ați intrat. *(Pauză.)* Așa că vedeți că aveți spațiu destul, nu e o problemă...
ELISE : Ați divorțat ?
ȘTEFAN : A întreprins ceva, mi se pare... Deocamdată s-a dus să locuiască la soră-sa.
ELISE : La soră-sa ?
ȘTEFAN : Care e detașată în străinătate. I-a lăsat apartamentul, provizoriu.
GASPARD *(rămas pe gînduri)* : Nu, dar asta e *foudroyant ! Mon pauvre ami !* Aș fi vrut să fi venit mai devreme. *(Elisei.)* Ți-am spus să nu mai ocolim prin Siria și să nu mai stăm atît la Istanbul ca să bați bazarul. Și-a găsit și un viciu nou : mațele de oaie, prăjite, ronțăite pe băț. O săptămînă n-am mai putut-o mișca din fața unui turc cu ochii vineți și cu osînză pe mîini. Și cu un coif țuguiat de hîrtie, cum au copiii.
ELISE : Și acuma ce faci ?
ȘTEFAN : Vă pregătesc vouă cina. Aștept pe soră-mea să aducă așternuturile de la spălat. O să mîncăm. O să bem un pahar de vin. Mi-am procurat un vin destul de bun, o să-ți placă, Gaspard. O să sosească și fiu-meu. Eu vă rog să vă simțiți ca acasă.
GASPARD : Ca acasă !? Ai umor.

ELISE *(mai discret, lui Gaspard)*: Nu e momentul să faci pe subtilul.
ŞTEFAN : Să ştiţi că totul a fost extrem de corect. N-am făcut obiecţii...
GASPARD : Ei bravo ! Foarte rău !
ELISE : *Gaspard, ne t'en mèle pas !* Nu cunoaştem dosarul.
GASPARD : Cunoaştem delincvenţii. Şi-i iubim. Pe amîndoi. *(Îl îmbrăţişează scurt.) J'espère que ce n'est qu'une passade, va !*
ELISE : *Ne t'en fais pas*, Ştef, pentru mîncare. Avem în caravană tot ce ne trebuie.
GASPARD : Şi un vin cu care te putem concura mortal. Am adus două lădiţe de Chios. Am o maşină utilitară, trebuie s-o vezi, 200 de cai, diferenţial dublu evident, refrigerator, staţie electrică, poţi să baţi frişca în timp ce mergi...
ELISE : Poţi să dormi în timp ce conduci...
GASPARD : O cămară ca de transatlantic, sisteme de ventilaţie, aspirator...
ELISE : În special de franci...
GASPARD : Merită ! Mă rog, canapelele se fac pat, e şi un mic closet, funcţionează pe principiul dizolvării chimice.
ELISE : Cum funcţionăm toţi. Atenţie, că pînă la urmă se mută el la noi în maşină !
GASPARD : N-ar fi un schimb oneros. Vreau numai ca acest individ să constate că avem unde dormi, dar am venit exclusiv să ne îmbrăţişăm prietenii.
ŞTEFAN : Foarte bine aţi făcut !
GASPARD : Voi mai puţin. V-aţi pierdut probabil răbdarea.
ELISE : Nu ştiau ce-i aşteaptă. Altfel rămîneau uniţi în faţa dezastrului.
ŞTEFAN : Dar, dragii mei, voi să nu...
GASPARD : Noi sîntem bloc, ca dezastrul însuşi. *(Schimbă dinadins vorba.)* A, am uitat să-ţi spun : avem şi depanare automată.
ŞTEFAN : Unde ?
GASPARD : La cauciucuri, unde... Nu, e o rablă destul de confortabilă pînă la urmă. Şi la un preţ civi-

lizat. Ambielajul e de Rolls-Royce, preluat însă, şi adaptat la marea tracţiune. Voi aveţi 8 pistoane pe aici ?

ŞTEFAN : În general, nu prea.

GASPARD : Ei, o să aveţi. Şoselele să ştii că sînt pasabile. Mă aşteptam la mai rău.

ŞTEFAN : S-au construit... Şi se mai construiesc.

GASPARD : Hoteluri... Mi-e silă să stau în hoteluri. Am auzit că sînt cam murdare.

ŞTEFAN : Nu cred... Cele pe care le-am parcurs...

GASPARD : Sau că se fură, nu mai ţin minte. Sau ceva cu serviciul... Oamenii ce mai spun ?

ŞTEFAN : Ce să spună ? O să avem timp să discutăm...

ELISE : Evident ! Catastrofă ! S-a umplut baia şi curge ! *(Din uşa băii.)* Nu ! Minune ! Aveţi automatizare !? Bravo !

ŞTEFAN : Mi-e teamă că s-a oprit de la mecanic. O mică reparaţie. Se reface.

GASPARD : Dragul meu, îţi mai dau o ultimă şansă. Eu cred că te constringem. Mai ales *acuma*.

ŞTEFAN : Nu. Deloc.

GASPARD : *Sauve qui peut ! (Iese să aducă bagajele.)*

ELISE : E o poveste de adulter, Ştef ?

ŞTEFAN : Nu. Nu cred...

ELISE *(zîmbind cordial)* : Păcat. Era o scuză. Dar poate nu ştii tu.

ŞTEFAN : Poate. Nu mi-am pus problema. Omul trebuie să fie liber, nu ?

ELISE : Evident. Să fie liber să constate că nu e. Şi-a dus şi mobila ?

ŞTEFAN : O parte din ea. Cea mai bună. Dar o să mă refac, nu-i problemă.

ELISE : Poate ai comis tu ceva, Ştefan, neconvenabil.

ŞTEFAN : Nu cred. Am trăit foarte corect.

ELISE : Asta se iartă greu.

ŞTEFAN : Am respectat-o.

ELISE *(rîzînd malițios)* : Groaznic. Şi ce altă ofensă i-ai mai adus ?

ŞTEFAN : Am iubit-o.

ELISE : Nu destul. Sau nu destul de eroic. N-o interesează disperarea ta ?

ŞTEFAN : Nu sînt disperat. *(Ea îl priveşte lung, rapid.)*
ELISE : Nici măcar atît ? Atunci e ca şi cînd nu v-aţi fi despărţit !
ŞTEFAN : Ea a judecat în felul ei. Poate calităţile mele... nu-i mai spuneau nimic.
GASPARD *(apărînd cu două geamantane)* : Idiotule, nu trebuie să te faci iubit pentru calităţi, e comun ; trebuie să te faci iubit pentru defecte.
ELISE : Probabil că n-a fost în stare nici de defecte serioase. Face omul ce poate.
GASPARD : Să veniţi să învăţaţi şcoală la tata Gaspard. Nevastă-mea mă tratează de monstru, asta o fascinează. Nu mai spun ce viril mă face. *(Elisei.)* Cine a zgîriat caravana la aripa dreaptă ? Are o zgîrietură atîta.
ELISE : S-a zgîriat ? Nu puteai s-o faci decît tu.
GASPARD *(lui Ştefan)* : Vezi ? *Quod erat demonstrandum !* Monstrul a zgîriat-o. *(Alt ton.)* Dar pe monstru cine l-a zgîriat ?
ELISE : Ai adus prosopul ?
GASPARD : Ştef, la voi, ăştia de la asigurări plătesc ceva ?
ŞTEFAN : Sigur. Sîntem afiliaţi la convenţiile internaţionale.
GASPARD : Perfect ! Înseamnă că aţi învăţat şi fraudele legale. La noi s-a creat o nouă meserie : fraudator de fisc. Se acordă şi doctoratul pe chestia asta. Mi se pare că aici...
ŞTEFAN : Nu, în general se plăteşte. Bineînţeles, dacă ai documentaţia necesară.
ELISE : Ştef, ce înseamnă cuvîntul *„tchouboux ?"* L-am tot auzit.
ŞTEFAN : E un cuvînt turcesc. Înseamnă... pipă.
ELISE : Pipă ?
ŞTEFAN : Da, pipă cu tija lungă.
ELISE : Ciudat. Nu înţeleg nimic. E o limbă grea. Se fumează atîtea pipe ?
ŞTEFAN : În general... se fumează... Are şi alte înţelesuri.
ELISE : De pildă ?

GASPARD *(văzind că întrebarea îl incomodează)* : N-o să stăm să facem filologie romanică acum. Iubitule, ți-am adus un casetofon încărcat. E al nostru. Ți-l dăm. Puștiul tău prizează muzica pop ?
ȘTEFAN : Nu prea. E extrem de...
GASPARD : Dar puștoaica ? Avem toată colecția : David Bowin, Demis Rusos... Nuzareth... Eu, ca specialist, pot să spun să nu sînt răi. Sau ați fi preferat clasici ?
ELISE : În cazul ăsta îl aveți pe el în carne și oase. *(Arată pe Gaspard. Între timp a dezambalat o parte din lucruri.)* Unde e dulapul pe care ni-l dai ?
ȘTEFAN : Aveam unul foarte prezentabil...
ELISE : Am înțeles. Dar *acuma* unde ne instalăm ?
ȘTEFAN : Mai am unul, provizoriu.
GASPARD : Numai provizoriul durează, spunea un concetățean. Asta e dealtfel și legea căsniciei noastre. Și, în general, a societății de consum. Ei, la voi, sigur, unde totul e proiectat pe termen lung...
ELISE : Nu-i momentul acuma să-ți înfigi deșteptăciunea în el, Gaspard. Nu vezi că e complet *groggy ?* Parcă nu mai e același om.
ȘTEFAN : Nu, dragii mei, vă asigur... Este o mică jenă : nu mi-au venit încă schimburile de pat... Dar trebuie puțină răbdare, sînt comandate.
ELISE : *C'est pas la peine,* în jumătate de oră le dau gata. Ai mașină de... ?
ȘTEFAN : Da...
ELISE : Ce tip ?
GASPARD : Noi am luat una englezească acuma, formidabilă, cu buiotă electromagnetică. Apropo, știi că am schimbat carelajul și în bucătărie ? Cînd ai fost tu, aveam combina de debarasare nichelată ?
ȘTEFAN : Cred că da.
GASPARD : Nu cred.
ELISE : Ba da, el a fost la noi, în '64, cînd abia o luasem. Parcă-l văd și acum cînd a apăsat pe un buton greșit și farfuriile s-au făcut țăndări.
GASPARD : Elise !
ELISE : N-are nici o importanță...

GASPARD : Familia Dantec,... îi mai ții minte ?
ȘTEFAN *(cam absent)* : Da. Ce mai fac ?
GASPARD : Și-au luat în același timp cu noi, dar au schimbat-o anul trecut. Ei sînt dealtfel și cei care ne-au cumpărat ambarcațiu...
ELISE *(izbucnire sălbatecă de isterie inexplicabilă, urlet)* : Gaspard ! Te rog foarte mult ! *(Pleacă violent în baie.)*
GASPARD *(jenat)* : Nu-i nimic. Am pus degetul în priză. *(Rămas cu Ștefan, îl bate afectuos pe genunchi.)* Și crezi că nu se mai poate face nimic, bătrîne ?
ȘTEFAN *(sec, golit)* : Ba da. Să bem ceva. *(Toarnă în pahare.)*

(Intuneric.)

SCENA 2

Cei doi bărbați sînt acum în cămașă și-și povestesc întîmplările, stînd pe fotolii. Ștefan reprimă din cînd în cînd un mic căscat involuntar. Lumina îi prinde ca într-un cerc magic.

GASPARD : Spune, și... de ce n-ai mai dat semne ? Noi te-am așteptat, v-am așteptat și anul trecut. Am zugrăvit și casa în cinstea voastră.
ȘTEFAN : Nu s-a putut... Au fost niște împrejurări...
GASPARD : Tot familiale ?
ȘTEFAN : Nu... Da. Copiii aveau nevoie de oarecare asistență. Fata îndeosebi.
GASPARD : Vreun examen ?
ȘTEFAN *(stinjenit)* : Oarecum...
GASPARD : Un cuvînt de strecurat, înțeleg.
ȘTEFAN : Nu, asta nu ! Noi, aici...
GASPARD *(după ce-l privește lung)* : Da, aveți principii, e normal.
ȘTEFAN : De fapt nu era vorba de un examen...
GASPARD *(fair)* : Bine, s-o lăsăm. Oricum, am regretat.
ȘTEFAN : Și noi.

GASPARD : Cred că n-aveți dificultăți cu viza !?
ȘTEFAN : Nu. În situația mea...
GASPARD : Cum în situația ta ? Dar ceilalți ?
ȘTEFAN : Și ei obțin, periodic. Statul are nevoie de valută, înțelegi că n-o poate risipi. Se fac eforturi mari de investiție. Așa că, se mai amînă plăcerile... personale...
GASPARD : *Ah, bon !* Și cine pleacă totuși ?
ȘTEFAN : Cei care au o treabă importantă... Un interes... Prieteni...
GASPARD : Dar și voi aveați prieteni !
ȘTEFAN : De-aia și puteam veni. Cum ți-am spus.
GASPARD : Înțeleg. *(După o pauză.)* Tu ești tot director ?
ȘTEFAN : Inginer-șef.
GASPARD : Asta e mai bine sau mai rău ?
ȘTEFAN : Cam tot acolo.
GASPARD : Vreau să zic : ai avansat sau ai dat înapoi ?
ȘTEFAN : Nu-mi dau seama...
GASPARD : Ești obosit ? Somnoros ?
ȘTEFAN : Nu. Deloc.
GASPARD : Eu nu înțeleg ce se întîmplă, dragul meu. Voi vreți să vă apropiați, nu ? de lumea „civilizată"...
ȘTEFAN : Ne-am și apropiat. N-ai băgat de seamă ?
GASPARD : Am văzut niște stațiuni de benzină foarte frumoase, acum zece ani nu erau. Dar nu curăță parbrizele. E oprit, e contra principiilor ?
ȘTEFAN : Probabil era un ins mai neinstruit.
GASPARD : Să zicem. Ei bine, ce vreți voi ? Ce înțelegeți prin civilizație ? Să aveți șosele mai bune, hoteluri mai bune, mîncare mai bună. *D'acord.* Și pe urmă ? Eu mi-am pus problema. În treacăt vorbind, se pare că n-aveți totdeauna alimentele pe care le cereți, *hein* ?
ȘTEFAN : Mai sînt oarecari rămîneri în urmă în cîteva sectoare... În special în distribuție. E firesc... se face un mare efort organizatoric... și de investiție...
GASPARD : Toți facem, dragul meu, mari eforturi de investiție. La ce dracu, nu te întrebi ? Ca să ne complicăm viața, s-o exasperăm. Au inventat cursa asta,

întîi de „mai mult", apoi de „mai ieftin". Au băgat toate minţile în ea, toate energiile. Ei, americanii, ne-au făcut figura, ăsta e trucul lor. Sînt nebuni. Şi ne-au înnebunit pe toţi, mari şi mici : produci ca să vinzi, vinzi ca să cumperi, cumperi ca să produci. Prima problemă : de unde cumperi. Sparge-te în patru, umblă, găseşte. A doua problemă : cum să produci mai ieftin, să fii mai competitiv. A treia : cui să vinzi. A patra : de unde să iei bani, cumpărătorii fiind, cei mai mulţi, tinichele. Dai pe credit. Atunci trebuie să te creditezi şi pe tine. Şi morişca se învîrte : împrumută-te, produ, vinde, creditează ; împrumută-te, cumpără, produ, vinde etcetera. Pentru ce ? Ca să trăim toţi în tensiune, aferaţi. Şi ăsta e doar începutul, bagă de seamă.

ŞTEFAN : Dar Gaspard...

GASPARD : Ştiu ce vrei să-mi spui, că asta e viaţa. Te înşeli, *mon vieux*, e doar *schela* pentru viaţă. Clădirea unde e ? Ce se clădeşte ? Confortul ? Asta e numai *peretele* pentru viaţă. Dar ce e în interiorul peretelui ? Neant. Televizor. Nevroză. Somn, ca să ieşi a doua zi pe schelă. Întreţinem o schelă în loc să umplem interioarele. Pe legea mea, am să mă fac budist.

ŞTEFAN : Mai bei ?

GASPARD : Spune-mi şi tu dacă nu e aşa ?

ŞTEFAN *(zîmbind)* : Sper că nu vrei să-ţi explic acuma principiul reproducţiei lărgite.

GASPARD : Lasă-l, l-am bobizat şi eu, nu uita că sînt şi eu socialist cel puţin la origine. Marota americană e asta : să avem mult ca să stăm. Sau, varianta a doua : să avem mult ca să avem şi mai mult. Să avem atît de mult încît să ne strivească ce avem. Eventual să ne distrugă. Ne-au îndopat cu teoria emancipării : să ieşim din nevoie, prin organizare, automatizare etc. A ieşit pînă acum vreunul *de-a binelea* din nevoie ? Şi dacă a ieşit, unde s-a dus ? În sudul Italiei, să se plictisească fotografiind bisericile şi monumentele de artă. Sau la pol să vîneze reni. Şi ? Asta e întrebarea mea : şi ? N-au

știut ce să facă acei puritani nenorociți, deștepții ăia seci, și de două sute de ani au transformat viața în calcul. *Toată!* N-au lăsat nici un ungher neinfectat de microbul calculului, al rentabilității. Și acum veniți și voi să înghițiți pilula, și preluați marota. Vă felicit!

ȘTEFAN : Hai să vorbim altceva.

GASPARD : De ce?

ȘTEFAN : Așa. Noi avem altă concepție despre progres. Și tu o cunoști. Și n-are nici un rost, pînă cînd vin cearceafurile...

GASPARD : Dar nu mă interesează cearceafurile voastre murdare! Sau curate! O să aveți într-o zi buiotă electromagnetică mai bună decît cea englezească!? Și? Nu mă interesează! Asta *se poate!* Mă interesează ceva *ce nu se prea poate,* s-aveți un sistem social mai luminat, o grijă specială pentru om, pentru resursele lui... *Aici* cum stați!?

ȘTEFAN : Știi bine că omul e la noi scopul ultim al tuturor eforturilor care se fac. Totul se întrepătrunde pentru dezvoltarea lui armonioasă, multilaterală, pentru valorificarea judicioasă a tuturor...

GASPARD : Bătrîne, știi ce? Nu e nici un regim în lume care să nu fi declamat asta.

ȘTEFAN : Dar la noi se aplică. Noi prospectăm din punct de vedere social o formă nouă, reprezentăm o mare cotitură a istoriei. Te îndoiești?

GASPARD *(alt ton, aceeași mobilitate)* : Dacă mă îndoiam, nu veneam aci. E esențial pentru mine, pentru echilibrul meu interior, să găsesc o societate unde oamenii să fie într-adevăr ceea ce sînt, să se dezvolte armonios, încrezători, să spună ce gîndesc, să creeze... și unde în adevăr statul să ajute pe fiecare să fie el însuși, — înțelegi ce vreau să spun. Fiindcă, îți declar deschis : noi, în Apus, avem oarecari resurse, mult mai mari poate decît ale voastre, dar modul în care le folosim, mai exact în care sîntem folosiți... Eu, de pildă, mă lupt de doi ani cu municipalitatea să înființeze o orchestră a Conservatoru-

lui, și să mi-o subvenționeze. Nu vreau arginți pentru mine personal, renunț, am destule lecții de vioară, fiecare negustoraș de brînză consideră de bon-ton să-mi trimită odrasla, și tu știi că în Franța e multă brînză... Elise are și ea un salariu. Dar doresc o recunoaștere, un impuls. Se dezinteresează. Aici, m-am informat, aveți orchestre aproape în fiecare oraș.

ȘTEFAN : În cele mari...

GASPARD : E o viață culturală activă. Artiștii sînt recunoscuți, tratați cum trebuie, onorați. Cînd am sosit, am greșit ușa, Elise a sunat la tipul de jos. Avea un apartament somptuos, covoare, pictură, mult mai bine decît la tine, — trebuie să recunoști. Probabil un artist.

ȘTEFAN : Nu. Medic veterinar.

GASPARD *(fluieră admirativ)* : Oh-là-là ! Înseamnă că aveți totuși un sistem solid de salarii... Și că vorbesc prostii cei care vă calomniază. Dacă ăsta e *standingul* actual, jos pălăria ! Iartă-mă că te întreb : înseamnă că Sanda te-a devalizat, pur și simplu !?

ȘTEFAN *(ezitînd)* : A luat ce-i mai de preț...

GASPARD *(cu o apropiere bărbătească)* : Acum că sîntem între noi : de ce ?

ȘTEFAN : Nu știu.

GASPARD *(după ce îl privește lung)* : Cum vrei. Deși între doi tovarăși de *maquis,* care și-au împărțit gamela și și-au salvat viața unul altuia...

ȘTEFAN : Nu știu ! Aveam o situație relativ bună...

GASPARD *(intervenind fără să vrea)* : Toți au. Asta e paradoxal. În Franța e o prosperitate ca niciodată, dar nu e francez să renunțe la plăcerea de a înjura guvernul, oricare ar fi. E cronic. Și pe măsură ce standardul se va îmbunătăți, înjurăturile vor fi tot mai sonore. Din fericire nu sîntem încă destul de bogați ca să întreținem și o pătură de *hippy,* adică de contestatari totali. Decît periodic. Dar dacă se va dezaxà cultura, îi vom avea ! Te ascult. A, și încă ceva : nu condamna femeile care *iau :* e forma

lor de a participa, de a păstra legătura. O știu, sînt pățit. Deși Elise a venit *dînd*, sau mai exact *promițînd* — de unde și răceala ei inițială. Ai văzut ce precisă e? Uneori îmi face frică. Te ascult.

ȘTEFAN: N-am ce să-ți spun, Gaspard. Ne-am înțeles relativ bine totdeauna, ne-am trăit viața corect...

GASPARD: Ai avut vreo aventură?

ȘTEFAN: Nu cred.

GASPARD: Aha, nu crezi. *Polisson, va! (Vrea să forțeze mereu intimitatea, dar celălalt e reticent.)*

ȘTEFAN: Nu, Gaspard, la noi, aici...

GASPARD: Știu: adulterul e interzis. *(Rîde.)* Și la noi. Prin Codul Penal.

ȘTEFAN: Nu, dar se pune un mare accent pe situația morală, și de asta mă necăjește gestul ei. Sigur, principiul egalității îi dă dreptul să-și asume toate răspunderile. Dar trebuia să se gîndească totuși că avem un prestigiu, un nume. Nu mai ai 18 ani să fugi de-acasă.

GASPARD: *De cine?* Asta e întrebarea. *(Cum Ștefan nu răspunde, el continuă, volubil)*: Cînd am lăsat-o pe Charlotte, îmi ajunsese pînă aici. Nebuna era tapageusă, vulgărică, o știi, pusă mereu pe harță, spărgea tot — uneori în capul meu — odată mi-a spart vioara, n-avea măsură, a dat cu ea după un *gaillard* care se benocla la ea, îl provocase. A treia zi după scandal, despărțire etc., mi-aduce un Amati veritabil. — De unde-l ai? — Nu te privește. Nu-l merita porcul ăla. Cum nu mă merita nici pe mine. — Ai fost a lui, cocotă ordinară! — Nu, am venit la tine în ciorapi albi și cu un crin în fiecare mînă cîntînd *Ave Maria!*... Avea suflet, dar mă trăgea la fund. După zece ani de *bistrot* mă săturasem de încurcături cu polițiști cărora le arăta fesele, de chefuri păguboase, de plîns și de amor nebun. Se termină cu toate astea. Gata cu revoluția permanentă! Am fugit, m-au căutat. Cînd a apărut Elise, cu babacul ei, alsacianul, eram de doi ani liber. A venit la local, un bar de noapte, mai *distingué*, am înaintat cu vioara spre ea, ne-am înțeles

dintr-o privire. Avea manșete, impecabile, ca și mine. Bătrînul a simțit instantaneu. Ți-am spus vreodată povestea asta?

ȘTEFAN: Nu.

GASPARD: Cu un cuvînt, m-a salvat din gunoi. Nu materialicește. Cîștigam cît voiam. Am uitat să spun că eram irezistibil. Babacu nu m-a vrut, avea industrie de biscuiți, paste făinoase, *cognac*, îi trebuia ginere gestionar, umbla după un văr al ei, Gaston, un pătrat. Știa că am un fiu cu Charlotte, că am idei socialiste. Și fata mea are gărgăuni, — mi-a spus în birou, cînd a văzut că nu mai are încotro, — sper să-i canalizezi în direcția echitabilă. — Domnule, trebuie să vă spun că am luptat în *maquis* pentru o reformă de structură socială, pentru un guvern de stînga al muncitorilor și proletarilor... M-a întrerupt: muncitorii cîștigă mai bine decît dumneata, *cher monsieur*, iar proletarii nu mai există decît dacă cineva are intenția neapărat să-și zică așa. Eu pot da de mîncare oricui, fără mine și capacitatea mea de organizare, n-au ce mînca, cu toată forța lor de muncă. — Dar capacitatea asta poate trece asupra Statului. — Ah, bah, statul e o abstracțiune, și în loc de proprietari vor veni funcționari mai puțin pregătiți și mai puțin interesați. Care pînă cînd își vor instala instinctele de conducere, de fapt tot un fel de instincte de proprietate, vor ruina jumătate din întreprindere. — Cine știe dacă n-avem nevoie de puțină ruină ca să simțim din nou pulsul adevărat al vieții. A zîmbit: — Dacă asta înseamnă că nu vrei dotă, de acord. Deși pari sănătos. Știi, tinere, care e deosebirea între americanism și socialism? Americanismul e visul celor săraci de a deveni bogați, socialismul e visul celor săraci de a lua locul celor bogați. Am protestat violent, era să-l cîrpesc. El a rîs ca de-o glumă, a schimbat vorba. M-a întrebat de băiat, apoi dacă o mai văd pe Charlotte — Mai rar, deși sîntem în cei mai buni termeni. A zîmbit: — Cînd nu trăiești cu cineva,

e uşor să fii în termeni buni cu el. Am înţeles, ne-am îndepărtat. Acum şi-a măritat fata a doua, i-a dat ei, nu-mi pasă : am ce mînca, am o poziţie excelentă, avem o proprietate în sud, cu chiriaşi, şi cu ipotecă. Dar tu dormi, Ştef !

ŞTEFAN : Nu. Deloc.

GASPARD : De ce eşti îngrijorat ?

ŞTEFAN : Nu sînt.

GASPARD : Atunci trist.

ŞTEFAN : Nu sînt.

GASPARD : Cînd o ai, averea nu contează, bătrîne, crede-mă.

ŞTEFAN : Evident. Dealtfel o să mă refac, din toate punctele de vedere. Aţi nimerit voi într-un moment mai... descoperit. Dar în general...

GASPARD : Nu-i vorba de general... E vorba din ce cauză s-a ajuns aici.

ŞTEFAN *(puţin impacient, dar simulînd liniştea)* : Dragul meu Gaspard, ştii tot aşa de bine ca mine că viaţa e complexă, multilaterală, — există lucruri logice şi există şi lucruri ce ţin de o determinare probabilistă. Despărţiri se mai văd, ai avut şi tu. Dacă Sanda a crezut că e mai bine aşa, că exigenţele ei au sporit, sînt altele, eu n-am avut posibilitatea s-o conving de contrariu. Poate nici n-am făcut tot ce trebuie, e şi o lipsă a mea...

GASPARD : Vrei să fac eu mai mult ? Să mă duc să-i spun... ?

ŞTEFAN : Ce ?

GASPARD : Că regreţi, că ai vrea să vină înapoi.

ŞTEFAN : Ştie că regret, nu-i spui o noutate. A dorit să se emancipeze, nu mă interpun. Sînt un om al zilei de azi, dacă cineva crede că se poate realiza altfel...

GASPARD : Dar ce înseamnă realizare, idiotule, decît convieţuire, creşterea copiilor, săpatul într-o grădină de cartofi, un cuvînt bun spus la timp, o perspectivă ? Plăcerea unei oaze într-o lume care se descompune, merge la dezastru. Şi unde tu nu mai poţi nimic special...

ŞTEFAN *(mai rece)* : Asta e părerea ta.

GASPARD : Fii serios, omule, îţi rămîn puţine lucruri de făcut în viaţă. Totul e asumat de alţii, nu vezi ? Se fac peste capul tău războaie, păci, convenţii şi tu stai şi te uiţi în gazetă. Măcar nevasta şi copiii sînt ai tăi, îi determini tu cît de cît.

ŞTEFAN : *Determin şi alte lucruri, Gaspard.*

GASPARD : De pildă ?

ŞTEFAN : De pildă, direcţia pe care mergem, sectorul în care lucrez, realizarea sarcinilor...

GASPARD : Cu tine nu se mai poate discuta ! Ah, nu ! Tu chiar ai impresia că influenţezi ceva în mersul acestei lumi, aşa inginer-şef cum eşti ?

ŞTEFAN : Bineînţeles.

GASPARD : Te felicit, bietul meu prieten. Eu mă consider complet neutralizat. Să ştii că n-am nici o contribuţie la dezastrul care va să vină.

ŞTEFAN : Ce dezastru ?

GASPARD : Tu chiar te faci, Ştef, sau vorbeşti serios ? Tu nu simţi în aer că sîntem făcuţi, terminaţi, că ne-am băgat într-un dans din care nu se mai iese... ?

ŞTEFAN : Nu.

GASPARD : ...şi care nu e al nostru, al indivizilor, ci mult peste capul nostru !? Tu nu simţi ce poate să vie, oricînd, în orice moment ?

ŞTEFAN : Ba da, sora mea cu cearceafurile.

GASPARD *(îl priveşte o clipă, uimit, apoi începe să rîdă)* : Bravo, mi-ai plăcut ! Sau Elise cu ajutorul occidental. Elise !

ELISE *(din uşa băii)* : Vin îndată !

GASPARD : Vino să vezi un monstru inocent, care crede încă în nemurire şi în eficacitate. Sau un ipocrit îngrozitor !

ELISE : Fereşte-te de individ, Ştef. După trei pahare începe să devină catastrofic. Şi asta numai de cînd m-a luat.

GASPARD : Nu pot să scot nimic de la animalul ăsta. Hai să ne mutăm la alţi români mai comunicativi. *(Elise iese.)* A propos, ce mai face prietenul Vladone ?

ŞTEFAN *(cu o privire echivocă)* : Vladone ?
GASPARD *(grav)* : A murit ?
ŞTEFAN : Cum o să moară !?...
GASPARD : Ai dreptate, aici nu mai există nici moarte. Cu asemenea propagandişti, *je m'en doutais*. În schimb, la noi, am primit asigurări, sîntem toţi pe dric, cu sistem cu tot.
ŞTEFAN : Nu e vorba de propagandă...
GASPARD : Ba, din nefericire, este, dragul meu. Şi la voi, şi la noi, şi în toate părţile. Totul se transformă acum în propagandă. Dacă eu spun că apa voastră la baie e bună, dizolvă săpunul, se va găsi cineva să interpreteze că v-am lăudat ţara, regimul. Dacă spun că nu e, vor spune că am denigrat-o, că i-am găsit nod în papură. Dacă spun de vin, e mai grav. Dacă spun că aveţi păduri masive se presupune că nu le-aţi exploatat suficient. Dacă spun că le-aţi supraexploatat, vor întreba de ce mă amestec. Chiar vizita asta o să fie pentru tine prilej să te împăunezi cu merite naţionale, iar pentru alţii să te suspecteze că nu te-ai împăunat deajuns. Vladone, evident, n-a murit, iar dacă i-a venit trista idee s-o facă, a murit eroic salvînd doi copii din apă. Eu, cu rulota mea, sînt şi eu un propagandist pentru capitalul francez. Crupa nevestei-mi e propagandă pentru amorul francez. Surîsul meu maliţios e propagandă pentru politeţea franceză. Şi, atenţiune : chiar plecarea Sandei poate fi propagandă pentru libertatea româncei moderne. *(Schimbînd totul.)* Haide, ştiu că eşti necăjit. Spune-mi un cuvînt din care să înţeleg ce nu e în regulă. Tot ne ducem dracului mai curînd sau mai tîrziu.
ŞTEFAN *(cu o convingere egală)* : Nu ne ducem, Gaspard. E greşit să crezi asta.
GASPARD *(îşi scoate ochelarii, îl priveşte)* : Uite, abia acum încep să înţeleg de ce a plecat Sanda...
ELISE *(apare udă, rîzînd în hohote)* : S-a dat drumul brusc la apă şi m-a... şi m-a... Hai să bem !

(Întuneric.)

SCENA 3

Sînt în pijamale și *peignoir*, s-a băut mult, Gaspard a devenit sentimental și patetic, Elise lucidă și sarcastică. Ștefan parcă a amorțit, numai ochii îi lucesc ca de friguri.

GASPARD : Te rog să mă ierți, iubitul meu prieten, n-am vrut să-ți fac rău. Vreau să contezi, mai mult ca oricînd, pe sentimentele noastre cele mai...

ELISE : Poți s-o faci liniștit, Ștef. Bărbatul meu nu spune nici o prostie, nici o saloperie, fără intenții excelente. N-ar putea bate sau ucide fără să se înduioșeze, ca o cîrpă. Are privilegiul de a fi uman.

GASPARD : Ceea ce nu e cazul ei. Iubitule, nu mă gîndesc la mari principii, și nu m-am gîndit niciodată. Poate numai pe vremea cînd mergeam cu de Gaulle să eliberăm Franța. Între timp ele s-au dus, aceste principii, și aș fi chiar vesel să știu unde.

ELISE : Și pe mine m-ar amuza. Nu-s aici ?

GASPARD : S-ar putea să fie, Elise, prin altă parte nu le-am întîlnit. Am întîlnit oameni care spun adevăruri, dar din cele fără nici o importanță. Eu, trebuie să-ți mărturisesc, am abandonat lupta cu marile principii.

ELISE : A găsit alți dușmani, mai pe aproape.

GASPARD : Am abandonat lupta cu marile principii, dar nu și căutarea lor. Umblăm prin lume și le căutăm. Mergem la prieteni acasă și le căutăm. Nu fleacuri, reguli de conduită, mici principii. Cu micile principii ne-am aranjat : să fii credincios, să nu furi, să rîvnești numai o parte din ce au alții, cu astea dormim liniștit, nu ne incomodează. Deși ar trebui să ne deranjeze și astea.

ELISE : Au rămas foarte puține lucruri care nu ne mai deranjează somnul. Și sînt în curs de lichidare. Așa că vă propun să mergem să...

GASPARD : Gaiță, taci ! Bonzii marilor principii ne-au vîndut cuvinte mari, prin popii lor, prin oratorii, tri-

bunii și gazetarii lor, ca să ne ție la dispoziție. Trufașii ne-au predicat modestia, hoții cinstea, marii risipitori economia, cei fără rigoare ne-au cerut să fim punctuali și riguroși, — altfel n-ar fi putut funcționa ei. Ipocriții ne-au dat lecții de sinceritate. Pentru noi sînt coduri de onoare, de maniere, de bon-ton, coduri de moralitate. Pentru ei e jocul deschis. Găinăria la anumită proporție se cheamă spirit de afacere, minciuna la un anumit grad devine talent diplomatic. Sub ctitoria culturală se ascunde evaziune fiscală, sub pudoare, sterilitatea și viciul.

ELISE *(aplaudă)* : Bravo ! Poți intra în Parlament ca deputat de centru stînga. Ștef, tu știi să vorbești așa ?

GASPARD : El nu știe să vorbească nimic, el are miine afaceri curente. Bilanțurile lui sînt în kilograme, lei și eventual dolari. Obsesiile lui sînt ușoare, și asta e o mare fericire pentru un om sau o nație. Lor le-au lipsit obsesiile, grelele obsesii, Elise, acelea din a căror organizare s-a născut cultura Apusului și în general marile culturi. Ștef, din cît am înțeles, voi n-ați prea fost obsedați.

ȘTEF : Ba da : de viață.

GASPARD : Asta nu e obsesie ! E dorință, tropism, instinct de conservare a individului, a speciei. Dar obsesii propriu-zise n-ați avut. Obsesia voastră religioasă e slabă, a pălit repede. Spiritualismul vostru e decolorat. Apusul s-a învîrtit printre obsesii, și tot chinul lui e să le supună sau să le combată. Azi, cînd sînt prea multe, e reconfortant să vii într-o țară unde totul a rămas vital, primar. Voi, Ștef, cu lipsa voastră de fixație, cu lipsa voastră de obsesii, apăreți azi aproape ca o soluție, ca o cură ; fiindcă trăiți mai mult în biologie. Nefericiților, de ce umblați să ne imitați ? De ce vă anulați principalul avantaj pe care istoria, ce ne uscă, vi-l dă astăzi asupra noastră ?

ELISE : *Encore une fois* „bravo" ! Și acum, zut ! La culcare !

ȘTEFAN *(calm)* : Să știi că se poate evolua și fără să vă imităm, dragii mei.

GASPARD : Oh ! L-ai auzit ? Lasă-mă să-i spun imbecilului care a zis că determină el istoria. *La barbe !* Sîntem prăjiți toți, domnul meu ! Prăjiți, terciuiți, poluați, într-o zi cremați. Sau vitrificați !

ELISE : În acest punct al benzii, eu mă retrag fiindcă cunosc restul.

GASPARD : Ah, te bucuri, găinușo, crezi că după cremare vei fi un vas de Sèvres. Dar dacă vei fi o oală de supă cu melci înlăuntru ?

ELISE : Nu mă excita, Gaspard, sîntem în casă străină.

GASPARD : Absolut străină. Omul ăsta mi-e complet străin. Am făcut campania împreună, am meditat revoluția împreună, a fost la mine, am fost la el, dar nu-l cunosc ! Îl lasă nevastă-sa, într-o zi, și el, care determină istoria, în loc să alerge, s-o pîndească, s-o cheme, să tresară la fiecare sonerie... *(Sonerie. Se face liniște.)* Asta-i Sanda. Asistăm la un moment solemn. Propun să ne sculăm în picioare. *(Ștefan se duce și el, oarecum emoționat, să deschidă. Intră Milica.)*

MILICA : Acasă boierii ? Uite că picară și-mnealor. Bonjur a la fransé. Să iertați, eu sînt sora de la domnul director. Putea să găsească una mai brează. Că și el e brezoi.

ELISE *(cu interes)* : Ce spune ?

ȘTEFAN : V-a dat bună seara. A zis „bine ați venit". *(Gaspard face o reverență comică.)*

MILICA : Încet, mamă dragă, să nu-ți iasă osul pin spate. Mulțumesc de complementuri. Ce vorbești ! Tot francezii galantoni. Al meu, Trancă, și să vrea să facă așa, îl ține șoriciul. Că bagă-n el numa luzlamale, d-alea regale, ăsta, și eu, republicane...

GASPARD : Nu înțeleg nici o vorbă. E sora ta, nu ?

ȘTEFAN : Da.

GASPARD : Și ce spune ?

ȘTEFAN : Spune... că-i pare rău că a întîrziat.

GASPARD *(gentil, Milicăi)* : *Ce n'est rien, mieux vaut tard que jamais, Madame.*

MILICA : Uite ce, cu „madam“ s-o lăsăm mai încet. Eu nu-s madamă, eu-s rihtuitoare. Da m-am ținut să dau un ajutor tovărășesc, ca-ntre frați, deh ! Că vezi, că și pitacu care-l iau se duce, fir-ar mă-sa a dracului, pardon de expresie. Că-l mai zulește și Trancă să-și ia basamacul... Și-o mai scot la capăt cu nenea *(arată pe Ștefan)* ce vă uitați așa ?
ELISE : Ce spune ?
ȘTEFAN : Spune că e muncitoare și că...
MILICA : Dacă mă luam cu lămîiță, cum scrie la carte, și cu popă, puteai să spui și „madam“ că nu mă șucăream. Da ce-mi trebuie, să stau legată la pripon ? Dacă deșchide Trancă ochii pe alta într-o zi, mai cu pansion ? Eu, vorba aia, cu cîtă carte știu, pot asculta radio perfect.
GASPARD : Vorbește de radio, nu ?
ȘTEFAN : Da...
MILICA : Eu, grija mea, e să nu rămîi corigentă cînd s-o trece în clasa ailaltă... de salarizare, — v-ați prins ? Așa că, ce-mi trebuie ? Coroană tot nu-mi pune în cap decît pe năsălie. Hamu și praștia, vorba aia. Că tot așa zicea unu Chircu, de la sindicat : ce nu vă luați, fă femeie, să trăiți și voi după principii ? Zic, păi dacă pui pirostrii și mă fac cu principii cum o să-ți mai lipești bre tov-Chircule laba de buca mea din greșeală ? că te pocnesc de-ți sar ochii, odată ce sînt madam ! A tăcut pește.
GASPARD : Trebuie să fie foarte amuzant ce spune sora ta. Tradu-ne și nouă.
ȘTEFAN : Vorbește de căsătoria ei... De serviciu... Spune ce-i trece prin cap. E cam vorbăreață.
MILICA *(a văzut la Elise ceva)* : Asta-i de madipolon ? Se spală bine ? Am mai spălat eu nește chestii, ziceai că n-au moarte, dar s-au rupt, s-au făcut fleandră, măcar că erau, vorba aia, de la capitaliști... Ei, zic, frățioare, nici cu voi n-ajung departe...
GASPARD : Pariez că acum atacă capitalismul.
MILICA : Că știi că mai apucăm și noi, pe șest, așa, din pachete, cu ciubuc.

ELISE : Ce zice ?

GASPARD *(sare cu tabachera)* : Pot să vă ofer o țigaretă franceză ?

MILICA : Fugi, domle, că nu trag. Mersi.

ȘTEFAN : Milica, eu zic să...

GASPARD : Nu, te rog să ne traduci. Cred că am prins esența. Că avem marfă proastă, camelotă. Absolut de acord.

ȘTEFAN : Nu, n-a spus asta.

GASPARD : *Madame, je suis, tout-à-fait d'accord avec vous.*

MILICA : Iar mă trăznişi cu „madam" !?

ELISE : *„Tchoubouk"* ?

MILICA : Ei, na, că doar s-o să facem secret acù, doar sînteți ditai prietenii ! N-ați găurit cașcavalul împreună ? Auzi ? Mi-e nu-mi prea place să aibă omul secrete. Dealtfel, dacă-s spălătoreasă, la mine nici nu prea țin secretele că, vorba aia, știu tot. *(Rîde.)* Mai vrea el Trancă să mă ducă...

ELISE : Ce înseamnă Trancă ?

MILICA *(Elisei)* : Trancă e omul meu. Omul care mă bate. Și care mă iubește. Cilibiu, al dracului. Dar și eu țin la el ca sarea, vorba aia, în ochii cui ți-e drag. Cît oi ține. Și cînd nu... un șontorog tot mai găsesc. Că-s pricepută, doamnă, la toate. Lucrez ce lucrez în fabrică, nu ca alții, p-ormă viu, spăl, deretec, îl calc pe nenorocitul ăla să-l placă mahalaua, rînesc, stau prin ședințe, acuma de unde crezi că viu ? De la aeroport, că iar pică nu știu care, de prin Australia, sau Austria, nu mai știu... Dar nu mă pling. E și asta o treabă, ce ! I-am strigat „trăiască" de l-am căpiat. Acù fug acasă că fac dulceață de trandafiri, i-am lăsat opăriți, — că am obraz, să nu stați cu curul pe așternutul murdar, pardon de expresie.

GASPARD : Aş da o mie de franci să știu ce spune această Madame Sans-Gène !

MILICA : Ia te rog, ştii ! Trebuia să vă las şi eu cum v-a lăsat boieroaica aia de Sanda, cumnată-mea, că i s-a aplecat de trai bun.

ŞTEFAN : Milico, nu te mai băga ! Mai taci din gură !

ELISE : Spune ceva despre Sanda.

GASPARD : Îmi dau seama după cenzura democratică a lui Ştef.

MILICA *(scuzîndu-se)* : Nu-i place lui dom-director să-l atingi în firmă. Aşa că, scuzaţi. Luaţi-vă sarsanaua şi, roiu, să puneţi bila pe cinci ! Aşa-i, că voi nu vă sculaţi la cinci cînd iese Trancă să dea primul răcnet la bocanci. Voi aveţi alt fus orar. Noi sîntem mai la răsărit, d-aia. Avem ziua mai lunguiaţă, cu cit ne mai vrăjeşte pe la şedinţe. Noroc cu cîte o coadă că mă mai odihnesc şi eu. Că acolo, vorba aia, mai stai să bombăni, trece timpul, te distrezi. Le dă mîinile, cordial. Lasă, noi să fim sănătoşi ! Să vă simţiţi bine p-acilea şi... alivoar'!

GASPARD *(fermecat, simţind curentul de simpatie al Milicăi)* : *Au revoir, Madame !*

MILICA *(întorcîndu-se din uşă, îşi reprimă violenţa şi spune cît mai distins, zîmbind la rîndul ei)* : Madam e mă-ta !... *(Iese.)*

GASPARD : Prietene, te rog să reproduci cuvînt cu cuvînt ce-a spus.

ŞTEFAN : A spus nişte baliverne... E o fată simplă, altfel bună, dar n-a avut parte de beneficiile şcolii. Evident, e alfabetizată... cred că are patru sau cinci clase... Nu face prea mult pentru ridicarea ei,... pentru cultură... nici nu prea are timp. Am vrut s-o duc de cîteva ori la teatru, să-i fac un abonament, — la noi teatrul e foarte ieftin — nu i-a plăcut : trebuia să tacă prea mult.

GASPARD : Are dreptate.

ŞTEFAN : Ne-am dat osteneală, să ştii. La noi se fac eforturi pentru atragerea maselor în circuitul valorilor culturale. În cazul ei, din nefericire...

GASPARD : Nu-i nici o nefericire. Francezii medii şi, în general, tinerii Apusului, ajunşi profesionişti, sînt de-o incultură sclipitoare. Dar n-au farmecul so-

ră-ţi, nici verva ei. Ce-a spus ? Că mor de curiozitate.

ELISE : Îl iubeşte pe Trancă acela ? După cît se bat, aş zice că da.

ŞTEFAN : Exagerează.

GASPARD : Cu bătaia nu exagerezi niciodată. Ce spunea de aeroport ?

ŞTEFAN : A condus pe cineva la aeroport... O relaţie... Regreta că v-a făcut s-o aşteptaţi.

GASPARD *(privindu-l iarăşi lung)* : Ştef, eu cred că e bine să mergem să ne culcăm...

ŞTEFAN : Sînt de acord.

GASPARD *(foarte puţin sarcastic)* : Hai, Elise. Acum avem totul.

ELISE : Te lauzi. *(Lui Ştefan.)* Măcar despre Sanda spune-ne ce a zis ?

GASPARD : A spus că e bine mersi, că munceşte, că are dreptul să-şi termine singură viaţa, pe baza principiului egalităţii sexelor şi a convenţiei de la Berna... N-ai înţeles ? Eu am priceput tot ce-a spus. Şi că ne-aşteaptă pe noi. Şi că e fericită că am venit, chiar dacă materialele noastre se deşiră repede. Nu-i aşa ? Nu asta a spus, Ştef ? *(Ştefan zîmbeşte vexat.)*

ŞTEFAN : Nu chiar.

ELISE : N-am auzit de Berna.

GASPARD : Ei, atunci e convenţia de la Geneva, la care am contribuit în bună parte şi noi ! A mai spus că regretă că n-a făcut Sorbona ca să vadă ce minciuni se toarnă pe acolo. Şi că fratele ei, pe baza determinării probabiliste, e pe punctul să ajungă din nou director.

ELISE : E adevărat ?

ŞTEFAN *(zîmbind silit)* : Dacă aşa aţi înţeles... Înseamnă că nu mai e nevoie să traduc.

GASPARD : Noapte bună ! *(Iese. Trînteşte uşa. Ştefan pune mîna pe telefon.)*

ŞTEFAN : Allo ! Tovarăşul Director ? Vă salut. Iertaţi-mă că vă deranjez acum. Cred că în chestiunea înlocui-

toare de abrazive am găsit o soluție... Da, mi-a venit o idee...

(Întuneric.)

SCENA 4

S-au retras toți, dar, mînat de cine știe ce gînduri, Gaspard a revenit în salon, unde bea tăcut, de unul singur, la lumină scăzută de miez de noapte. Deodată, o ușă se deschide și un tînăr, sobru și expresiv, pătrunde să caute ceva. E surprins, dar nu speriat să-l descopere pe Gaspard

GASPARD : Dumneata, *jeune homme*, trebuie să fii Mircea.
MIRCEA : Exact, domnule Bonnald.
GASPARD : De unde știi... ?
MIRCEA : Rațional : prin eliminare. Empiric : v-ați anunțat.
GASPARD *(zîmbește)* : Promovat. *(Apoi.)* Vroiai să treci probabil neauzit.
MIRCEA : Cu bocancii ăștia, era greu. *(Intr-adevăr, are bocanci cu ținte care nu se potrivesc cu parchetul. Și-a luat ce i-a trebuit.)* Vă doresc noapte bună.
GASPARD : Urare utilă, dar nu mă las numai pe ea. Am luat și un somnifer. Ce vrei, voi, materialiștii, ne-ați învățat să ne întemeiem numai pe materie. Urările nu mai au efect. Nu crezi într-un declin al cuvintelor ?
MIRCEA : Nu.
GASPARD *(ironic)* : Eram sigur. Acum știu schema, mi-a predat-o tatăl dumitale. Deci, pentru dumneata, cuvintele sînt egale cu înțelesul lor !?
MIRCEA : Cele care duc undeva.
GASPARD : Ah, sublimă amăgire ! Dar nici un cuvînt nu duce nicăieri !
MIRCEA : Cuvîntul „noapte bună" mă ducea la mine în cameră.

GASPARD : Aceeași eludare a fondului ! Aceeași tactică scită ! La urma urmei, de ce trebuie să sîngerez *eu* pentru cuvinte ? Sînt numai un biet violonist. Noapte bună ! *(Se întoarce la paharul său. E pe jumătate beat.)*
MIRCEA *(după ce l-a privit, cu puțină indulgență)* : Vreți un cub de gheață, domnule Bonnald ?
GASPARD : Aș fi în extaz, domnule geolog. De unde-l extragi ?
MIRCEA : Venisem pentru același lucru. *(Are în mînă un pahar cu cuburi.)*
GASPARD : Vezi cum se pot totuși înțelege oamenii ? *(Il examinează.)* Dumneata pari muzicalizat pe tăcere. La vîrsta dumitale, tata era extrem de expansiv.
MIRCEA : I-a trecut.
GASPARD : Mă întreb de ce.
MIRCEA : Expansiunea vine din scopuri largi, imprecise. Ale noastre s-au precizat.
GASPARD : Adică ?
MIRCEA : El trebuie să dea producție. Eu, să găsesc rezerve. Avem un cadru, un statut. Funcționăm. *The rest is silence.*
GASPARD : Și atunci, muzica ?
MIRCEA : Vă privește.
GASPARD : Pe dumneata deloc ?
MIRCEA : Deloc. E cadrul dumneavoastră.
GASPARD : Artele, pictura... ?
MIRCEA : N-am auzit, regret.
GASPARD : Exagerezi.
MIRCEA *(zîmbet)* : Poate.
GASPARD : Curios, un om tînăr căruia nu îi place să se încălzească !
MIRCEA : Nu-mi place risipa, domnule. Sînt profilat pe economie.
GASPARD : Dar nici n-ai avut vreme să...
MIRCEA : Ba da. Am avut.
GASPARD : Ce-ai putut să risipești dumneata pînă acum ?
MIRCEA : Imens. Am învățat despre Pharnace.
GASPARD : Despre cine ?

MIRCEA : Despre Pharnace. Despre Antonin Piul. M-am chinuit cu Coresi.
GASPARD : *Connais pas !*
MIRCEA : Mi-am spart capul cu Bossuet. Ştiam pe dinafără toate dinastiile Bizanţului. La ce ? Ca să sap după petrol. Nu, domnule : avem enciclopedii la dispoziţie, clasificări zecimale, maşini electronice.
GASPARD : *Tiens ! Vous vous payez ma tête !*
MIRCEA : Diocleţian, ce a făcut Diocleţian ? Dumneata ştii ? Ce a spus Goethe în timpul bătăliei de la Valmy ? Ei şi ? Ce-a spus ? Există o fişă, undeva. Am eu nevoie pentru forat petrol de ce a spus Goethe în timpul bătăliei de la Valmy ? Sau poate dactilografa, care bate 12 ore caiete de sarcini, sau şeful de livrări ? Are ? Merge la computer, după indicaţia tovarăşului Maliţa, şi în cinci secunde obţine totul.
GASPARD : Mă striveşti. Acest „totul“, domnul meu, e un rahat !
MIRCEA : De acord.
GASPARD : Pentru că nu contează conceptul...
MIRCEA : ...contează utilitatea ! Dacă scoatem sau nu scoatem petrol, cu un preţ de extracţie mic şi de revenire mare. *Le reste c'est de la blague*. De acord ? *(Nu se ştie dacă e cinic sau ironic.)*
GASPARD *(tot mai uimit)* : Spune, tinere, pentru dumneata un Mozart n-a însemnat niciodată ceva ?
MIRCEA : Ba da. Un copil degenerat. Şi care nu ştia mai nimic.
GASPARD : Despre ce ?
MIRCEA : Despre nimic. Despre geologie, de pildă. Nu ştia. Nu-l interesa.
GASPARD : Ştia, în schimb, imens, despre sufletul omenesc.
MIRCEA : Despre al lui. De fetiţă duioasă, pudrată. Despre contese. Şi nici măcar atît. Ce am eu cu contesele lui ? Eu am cu cantina, cu spălatul, cu aprovizionarea. Am bilet prin sindicat la Căciulata pentru gastrită. Unde nu sînt contese. Sînt oameni ai muncii. În refacere. Atunci, ce am eu cu behăiturile lui galante ?

GASPARD : Dar şi voi il cîntaţi pe Mozart ! Aveţi programe culturale !
MIRCEA : Sigur. Am şi abonament plătit.
GASPARD : Vi se reţine obligatoriu ?
MIRCEA : Nu. Dar e mai comod să plătesc, decît să discut.
GASPARD : Şi nu te duci ?
MIRCEA : Rar.
GASPARD : De ce ?
MIRCEA : V-am spus. M-am răzgîndit. Mi-am propus să trăiesc sincer. În veacul meu.
GASPARD : Dar, atunci, toată viaţa voastră artistică...
MIRCEA : Stimate domn, trebuie *timp* pentru artă, *timp* pentru religie, *timp* pentru metafizică şi celelalte confecţii spirituale. Eu n-am.
GASPARD : *Mais, voyons,* există timp pentru toate !... Dacă îţi faci !
MIRCEA : Nu prea. Există nişte ore mai puţin ocupate. *Timp* nu mai există. Deci nici artă, în sens total.
GASPARD : Asta e bună ! Dar eu *fac artă !*
MIRCEA : Faceţi profesie, domnule. Manufacturaţi arta ca bun de schimb : cîntaţi, daţi ore, organizaţi concerte. Ce vă mai rămîne pentru dumneavoastră ? Vreţi să fiţi puţin sincer ?
GASPARD : Domnule, dar arta nu este prestaţie, arta e un fior existenţial ! Dumneata e imposibil să nu ascunzi un fior existenţial sub masca aceasta.
MIRCEA *(sec, întinzîndu-i cupa cu gheaţă ; dezolat)* : Nu pot să vă servesc la ora asta decît cu ce am : cuburi de gheaţă.
GASPARD : Domnule Mircea, dumneata într-o zi vei muri !
MIRCEA *(blufînd, cu un aer serios)* : Nădăjduiesc să fie organizate pînă atunci nişte benzi transportoare subterane, cu guri de canal din loc în loc, prin care mortul să plece pe o reţea şi să intre cu programare de la dispecer într-un separator, unde sufletul s-o ia de-o parte, în boxe rezervate, iar materia să se reorganizeze în combinaţii optimale.
GASPARD *(amuzat)* : Interesant. Un fel de Auschwitz, nu ?

MIRCEA : Nu. Acolo se omoră. Aici e vorba de morți care au murit de moarte bună și care regenerează hidrocarburile. Pe baza schemei cele mai economice.

GASPARD *(rîzînd)* : Ha, ha ! Acuma sînt sigur că glumești.

MIRCEA : Deloc, domnule Bonnald. Nu-mi permite ora. *(Continuă să pară serios.)* Nici compania. Și nici... treburile ce mă așteaptă.

GASPARD : Nu știu, eu am impresia că toți jucați teatru aici.

MIRCEA : Poate. Rolurile în orice caz sînt bine compuse. Ne rămîne din fericire puțin de adăugat. Totul e să păstrăm indicațiile și ritmul : la producție, la rate, la înaintări...

GASPARD : Ritmurile astea l-au cam uzat pe tatăl dumitale mă tem.

MIRCEA : Poate a devenit prea risipitor.

GASPARD : Ce tot spui ? Joacă pe bani ? Bea ?

MIRCEA : Nici vorbă. În schimb am uneori senzația că se îndoiește.

GASPARD : Și asta e o risipă ?

MIRCEA : Cea mai mare. Și cere și o cheltuială suplimentară : să dai impresia că nu. De cînd se îndoiește tata a slăbit, cînd mergea orbește era tare. Chestie de economie. Acum ca să se salveze de îndoială stă pe clișee. Nici el nu suportă digresiunile.

GASPARD : Sînteți în același context, deci !

MIRCEA : Nu chiar. La el e mai grav : a venit cu convingeri făcute. La mine e mai simplu : mi le fac în mers.

GASPARD : Iubitul meu, noi am avut toți convingeri, cînd eram ca dumneata ! Așa era vremea. Știam să credem, aveam această putere, pe care generația voastră și-o refuză de la început, — de ce ?

MIRCEA *(ironic)* : Probabil să ne fi născut infirmi...

GASPARD : Nu sînt deloc convins.

MIRCEA : Nici eu. Să admitem mai degrabă că și să poți să *nu crezi* e o putere. Sigur, ea nu mișcă munții. Dar ce trebuie să fie mișcați ? N-ajunge că-i forăm ?

GASPARD : Dar d-ta cum poți fora dacă n-ai credința că găsești ?

MIRCEA *(zîmbește)* : Inexact : am credința că găsesc, e obligația mea profesională. N-am credința că trag un mare folos spiritual, acolo e întrebarea mea personală.

GASPARD *(bătîndu-l amical pe genunchi)* : Aici sîntem în sfîrșit de acord. Și eu mă îndoiesc, mon cher ami.

MIRCEA *(delimitîndu-se net)* : Da, dar din obișnuință. Vă îndoiți sistematic, voluptuos. E un alt gen de certitudine. Certitudinea că nimic nu e așa cum e. Tot o fixație. (Se scoală să plece.) Eu cred, dimpotrivă, că totul e așa cum e.

GASPARD : Ce ai la mînă ?

MIRCEA : Nimic. O echimoză. Am transportat un accidentat.

GASPARD : Cu ce ocazie ?

MIRCEA *(reticent)* : Fac parte dintr-o echipă de salvare, salvamont. Pentru asta luasem gheața... Victima e alături.

GASPARD : Ei nu ! Așadar totuși umbli la eroism !? De-a binelea ?

MIRCEA *(roșindu-se)* : La cinism mai degrabă.

GASPARD : Ce numești cinism ?

MIRCEA : Să scoți un om din moarte dar să nu fii capabil să-i schimbi viața.

GASPARD : De ce o faci totuși ?

MIRCEA *(ironic)* : Din poză. Și fiindcă îmi plac spectacolele în aer liber, nescrise de nimeni. Ador accidentele. *(Pleacă.)*

GASPARD : Mircea ! *(Mircea se oprește.)* De ce a plecat mama d-tale ?

MIRCEA *(după o ezitare)* : Cred că de frică.

GASPARD : Frică de cine ?

MIRCEA : De ea însăși. De rutină, de bătrînețe. Și ca s-o salveze probabil pe tîmpita aia.

GASPARD : Vorbești de sora d-tale ? *(Mircea încuviințează.)* E în pericol ?

MIRCEA : Totdeauna a fost în pericol.

GASPARD : Dar ce i se întîmplă ?

MIRCEA : Visează. Visează, mult după ce a sunat deșteptarea.

GASPARD : Dar nu se poate trăi fără un minimum de iluzii, crede-mă ! Fără un pic de Mozart !

MIRCEA : Ba da. Perfect. Refuz incitațiile urmate de trimitere acasă. Scînteile care nu pot aprinde. Gazul lampant al micilor iluzii. Avem petrol, *cher Monsieur*. Mă ocup cu petrolul. Noapte bună !

GASPARD *(se duce la el cordial, îngrijorat)* : Mircea ! De cine se apără tatăl d-tale ?

ELISE *(a apărut ca o stafie în prag)* : Dar tu de cine, mon coco ? *Viens coucher, d'accord ? (Se aude un geamăt de alături.)* Cine a gemut ?

MIRCEA : Nu face nimic. Își revine. *(Iese grăbit. Ies și cei doi francezi. Apoi se aude telefonul. Mircea reintră, decroșează.)* Da, Da, Da, Maricris. Poate. E stupid. Nu-i adevărat ! Ce faci tu e fugă de concert. Cum s-o ducă, bine. Gripat. Nu discută. Mama ? O înțeleg, sigur, dar... numai în parte. Mai vorbim. Nu, acum n-am timp. *(Afectuos.)* Ești o tîmpită. O zăltată. Bineînțeles că te iubesc, proasto... *(Închide. Gemetele se repetă.)*

(Întuneric)

SCENA 5

E ora două sau trei după-amiază. Ștefan, îmbrăcat, nervos, caută la telefon un număr care sună de mai multe ori ocupat. A izbutit în sfîrșit să-l prindă.

ȘTEFAN : Allo ! Casa de comenzi Mercur ? Tovarășe este nepermis ! Revoltător !... Am comandat azi-dimineață... Cum adică ? Allo ! *(Comunicația s-a întrerupt. Ștefan mai încearcă o dată, inutil. Se uită la ceas, se hotărăște să se repeadă personal. Ia sacoșa, dar în clipa aceea cei doi francezi intră, revenind din oraș cu pachete în mînă.)* .

GASPARD : Bonjour, Ștef, iartă-ne c-am întîrziat, această vicioasă a luat la rînd toate magazinele de ar-

tizanat, s-ar zice că vrea să devină o enciclopedie etnografică.

ELISE : E singurul lucru care se poate cumpăra.

GASPARD : Nu mai spun ce plăcere ii face să ia numai obiecte care se sparg sigur la primul pasaj de nivel. Tot drumul nostru e semănat cu cioburi.

ELISE : Toate drumurile importante sînt semănate cu cioburi, dragul meu.

GASPARD : Da, dar cu ale altora, nu cu ale tale. Să calci pe ele, chiar dacă nu e o voluptate, e măcar o consolare.

ELISE : E cinic, ca de obicei, din cauza foamei. Un prînz bun amorțește ficatul și ai liniște.

ȘTEFAN : Da, tocmai eram pe punctul să...

GASPARD *(dîndu-și seama de situație)* : Dacă ceva nu-i în regulă, nu-ți face probleme. Probabil turiștii ăștia mulți au devastat și alimentarele.

ELISE *(înțelegătoare, cu puțină compasiune)* : Dealtfel noi la prînz nu mîncăm decît două sendviciuri.

GASPARD : Pe care le-am și luat. Așa că totul e în perfectă regulă. Mai tîrziu ieșim să bem o cafea.

ȘTEFAN *(jenat la culme)* : Nu se poate ! Vă rog foarte mult ! Eu am venit cu întîrziere, am avut o ședință, dar în cîteva minute...

ELISE : Stai liniștit, rulota noastră e plină. Dacă nu mîncăm totul, va trebui să aruncăm totul, sper că nu vrei asta. Ai puțină înțelegere pentru situația noastră !

GASPARD : Ștef, am făcut o mare descoperire : ați construit mult. Și, după părerea mea, deloc rău. Orașul e mai frumos. Și Elise a fost de părerea mea. Nu-i așa ?

ELISE : Închipuie-ți. Acord deplin. Bucureștiul e plăcut. Cam murdar pe alocuri...

GASPARD : *Tais-toi !* Și Parisul e murdar, ce vrei ?

ELISE : Prea mulți scuipați pe stradă.

GASPARD : Asta nu se spune, doamnă. Nici nu se vede. Și apoi, am o explicație : orientalii sînt mai sinceri, mai expectoranți ; apusenii sînt mai farisei, ascund în ei. O falsă înțelegere a civilizației. Aici e orga-

nicism, etalare. Prefer asta față de flegma englezească care se înghite.

ELISE : Oh, Gaspard !

GASPARD : Da, bătrîne, ați construit mult, e o transformare vizibilă de acum opt ani cînd am fost.

ȘTEFAN : Da.

GASPARD : Nu serios, crede-mă, am văzut destule țări și peisaje.

ȘTEFAN : Evident.

GASPARD : Ați urmat foarte bine regula jocului, aveți grădini încîntătoare, peisaje, am impresia că oamenii sînt destul de veseli. De ce te uiți cu mefiență la mine ? Elise, tu îl vezi cum se uită ?

ȘTEFAN : Deloc, ți se pare. Vreau numai să aranjez cîteva chestii. Și vorbim la masă.

GASPARD : Ai impresia că vreau să-ți fac plăcere ?

ȘTEFAN : Nu.

GASPARD : Ba da. Ți se pare că vorbesc de formă !? Zău, în casa asta nu se mai poate spune un cuvînt !...

ELISE *(practică, venind cu o față de masă)* : Nu te îngriji, punem noi masa, Ștef. Tu du-te și adu ce ai de adus. O să facem o coproducție, — firește cu participare majoră românească. Pun și pentru fiul tău ?

ȘTEFAN : Nu cred... Mi se pare că a plecat pe teren...

GASPARD *(tatonînd)* : În ce relații sînteți ?

ȘTEFAN : Foarte bune...

GASPARD : Aha. Nu se pune chestiunea de generații ?

ȘTEFAN : Nu, deocamdată. S-a încadrat foarte bine...

ELISE : În ce sens ?

ȘTEFAN : În muncă, în viață...

GASPARD : Dar are și o viață a lui, personală ?

ȘTEFAN : Evident. Face sport. E abonat la concerte... Flirtează.... Dragii mei, alte amănunte la întoarcere.

GASPARD *(insistă, ca să-l prindă)* : Tu te înțelegi cu băiatul tău ? El suferă din cauza... ?

ȘTEFAN : Probabil că suferă, e normal. Dar nu face din asta o tragedie. Într-un sfert de oră înapoi. *(Iese.)*

ELISE : Bravo, ai avut, ca de obicei, o inspirație excelentă.

GASPARD *(acru)* : De unde să știu peste ce cădem ? Să fi citit horoscopul ? E specialitatea ta.

ELISE : Nu. Să fi mers pe Mediterană. Cum te-am rugat. Să fi lăsat marile nostalgii romantico-revoluționare să le mesteci acasă, după o masă convenabilă și un bicarbonat. Nu să mă tîrîi la toate falimentele crapuloase ale unor prieteni care și-au pierdut de mult firescul.

GASPARD : Dar, Elise !... Există în viață...

ELISE : Știu ce vrei să-mi spui. Regret. N-am surîsuri la dispoziție pentru toți cei cu care ai mîncat din gamelă, acum cînd sînt estomacată de acrocurile lor penibile. Și care vor continua și mai penibil. Mergem și-i dăm cadourile acelei cucoane, o săruți cu lirismul vechilor voastre gargare, și plecăm într-un loc mai dezinfectat de probleme menajere.

GASPARD : A făcut tot ce a putut, sărmanul băiat. Dar e închis în el, răsucit. Cred că e de datoria noastră...

ELISE *(întrerupîndu-l)* : Sigur. Să facem pelerinaj pe pămînturile ravagiate și să alinăm rănile. Eu n-am dreptul să am o vacanță, nu-i așa, de soare, de liniște, de uitare. Trebuie să mă tîrîi prin hopuri cu acea nenorocită caravană, cu popota după mine, să-mi hrănesc și gazdele extaziate de venirea noastră. De ce am venit la urma urmei ? Să sugem amintiri rămase între dinți ? *Ah non ça, par exemple !*

GASPARD : Dar tot trebuia să trecem pe undeva, nu ?

ELISE : Sigur : ca să rulăm mașina. Te-am rugat cu lacrimi în ochi să nu vinzi yachtul ! Și mai ales nu lui Dantec !

GASPARD : Era vechi. Își scosese banii. Ne limita posibilitățile.

ELISE : Posibilitatea de a răbda de foame la prietenul nostru din România ? Da, e adevărat, ne-o limita. De-a intra în rufele lor murdare...

GASPARD : Draga mea, mi-e greu să te înțeleg. Tu care faci opere de binefacere de mii de franci .

ELISE : Le fac din banii mei !
GASPARD : *Passons*... Şi nu găseşti o picătură de caritate, o undă de înţelegere... !?
ELISE : *Voyons, Gaspard*, ţi-a cerut-o cineva? Nu vezi că-ţi întoarce spatele de la început ? El e plecat pe un program apocaliptic ; noi, bieţii de noi, avem slăbiciunea de a dori să fim umani, flămînzi, inteligenţi... E prea mult să mai fim şi caritabili !... E ridicol, nu-ţi dai seama ? „Caravana solidarităţii", „înţelegerii mutuale". Yachtul cel puţin avea privilegiul de a fi detaşat.
GASPARD : Lasă-mă-n pace ! Nu-mi bate capul ! Ştii bine de ce l-am dat.
ELISE : Era cadoul meu !
GASPARD : Să nu mai vorbim !
ELISE : Ba să vorbim. Mi-am ipotecat casa din Menton pentru el !
GASPARD *(surprins)* : Nu ! N-ai făcut asta ! N-aveai voie ! Aveai o clauză care te oprea !
ELISE : Am călcat-o !
GASPARD *(strigă)* : Nu ! Tatăl tău va muri dacă va afla !
ELISE : Va muri inutil. Averea e oricum transferată, ştii bine, pe soră-mea.
GASPARD : S-ar părea că te bucuri !?
ELISE : În orice caz după declamaţiile tale socialiste, bătrînul n-avea de ales, recunoaşte.
GASPARD : Dar şi tu erai socialistă. Îmi ţineai parte, nu ?
ELISE *(rece)* : Am crezut că socialismul va însemna mai mult creştinism ! N-am ştiut că singurul tău program, atunci, era *opoziţia* într-o formă lăutărească. N-ai făcut decît să arunci cu vorbe, ca să demolezi, ce ?
GASPARD : Nedreptatea, scumpo ! Fiindcă lumea e clădită pe o imensă...
ELISE : Mă faci să rîd ! E mai dreaptă lumea fiindcă fac eu dactilografie pe 1.200 de franci, în loc să tai cupoane ? Fiindcă scîrţii tu 10 ore pe zi în loc să primeşti rapoarte de la agenţii tăi de bursă ? Dantec ne ia în nava în care am petrecut cele mai fru-

moase clipe din viața noastră, dacă au fost, și tu vii să te consulți cu un poltron care e sistemul optim de organizare a culturii muzicale? Nu vezi că ești un caraghios? Nu vezi că m-ai luat prin fraudă!

GASPARD: Te-am luat prin tăria dorinței mele de mai bine! Cu asta am convins!

ELISE: Ai convins cînd ai spus că ai cîntat la Elysée, că ai rozeta la butonieră, și mai ales că ai o mică rezervă bogată în rentă de stat, care îți dă dreptul să faci pe nonconformistul. Hai să nu fim orbi, Gaspard! Altfel bătrînul îți alonjă un talon exact între părțile tale cele mai seducătoare.

GASPARD: Pentru socru-meu orice pretext să ne jecmănească ar fi fost excelent, și singura mea satisfacție e că în trei ani îl vor înghiți americanii. Merit și eu atîta bucurie, nu?

ELISE (*sarcastic*): Mai ales ca socialist. Lasă-mă să mă deprind și eu atunci cu satisfacția că te-au dat afară din Consiliu.

GASPARD: Minciună! Știi bine că mi-am dat demisia.

ELISE: Dar știu și cum.

GASPARD: Elise, nu vrei să taci? Văd că vaporii Orientului te surexcită. Da, vreau să fac carieră, ca să poți ieși din fundătura unde te acrești inutil! Vreau să ne revizuim idealurile noastre și să trăim conform cu ele. Vreau să ai un copil, și dacă nu pot să ți-l fac, ei bine, o să-l cumpărăm! Și de-asta te-am adus aici. Ca să-ți poți satisface această nevoie, pe care o înțeleg. Aici au prisos, dacă nu românii, cel puțin țiganii. N-am prejudecăți, mi-e totuna cui las arcușul, cu condiția să cînte bine! Vei fi mamă. Vei fi nevastă de dirijor. Vei ieși în cea mai înaltă lume. Dar, pentru Dumnezeu, nu trebuia să ipotechezi casa. Puteam să trăim onest.

ELISE: Ce înseamnă onest? Să ne ia Dantec și Rosenblum totul? Știi bine ce a însemnat yachtul, dincolo de sentimente. Fără el, aveai numai un sfert din elevi.

GASPARD: Călătoriile noastre pot să-i ție locul.

ELISE : Te înşeli, Dantec a fost pînă în Japonia! Iar cînd vine de la Paris are mereu eticheta hotelului Meurice pe valiză.

GASPARD : Şi ce dacă a fost în Japonia? Ce a realizat?

ELISE *(batjocoritor)* : Dar tu ce vei realiza aici?

GASPARD : Oricum, sînt mai aproape de convingerile mele şi e totuşi posibil...

ELISE : Cu cinci ani înainte aş fi spus că eşti un idealist. Acum, ca să nu mai patinăm pe cuvinte, spun că eşti un prost.

GASPARD : Iată cum se măsoară evoluţia ta. Şi sînt obligat să-ţi dau dreptate. Dar nu pentru acum, ci pentru clipa cînd am visat că ai să poţi merge alături de mine...

ELISE : La Bucureşti. Abia aşteptam.

GASPARD : Nu numai la Bucureşti...

ELISE : Abia aşteptam subtilele surprize... Spune, pe unde mai ai camarazi de *maquis*? Ca să ştiu cîtă... „rezistenţă" mai am în faţă.

GASPARD : Elise, ţine-ţi gura! Am şi eu un eşapatoar, nu crezi?

ELISE *(cu o milă rece)* : În orice caz nu acolo unde s-ar cuveni să fie, bietul meu Gaspard.

GASPARD *(izbucneşte, dar în surdină)* : Termină odată! Încetează cu frigiditatea asta distinsă! Toate ţi s-au părut deja văzute, ambetante, pentru că eşti tu ambetantă şi-ţi porţi criza ca pe o rochie la modă. Amînă criza te rog, măcar pînă în Austria, *nom d'un chien! (Apucă un vas de ceramică din cele aduse şi-l face praf de podea. Se linişteşte imediat.)* Scuză-mă! *(Apoi încearcă să glumească silit.)* Dacă n-ai găsit şi tu nişte plasamente mai solide!...

ELISE *(sarcastic, în timp ce strînge cioburile)* : Sînt cel puţin la fel de solide ca investiţiile tale în acţiuni care ne-au costat 2 milioane de franci vechi. Şi pentru voiaj ţi-am spus să cumperi mărci germane, nu dolari, pierdem 18 centime la franc. Cu antita-

lentul pe care-l ai la afaceri mă mir că nu ne-au dat încă afară din casă.

GASPARD : Sînt un artist, Elise !

ELISE *(cupant)* : M-am liniştit.

GASPARD : Şi care cîştigă. Sigur că n-am vila lui Dantec, nici Rolls-ul lui ultimul tip, 69, fiindcă n-am biscuiţii şi filaturile lui. Cînd va fi naţionalizat-o, n-o să te mai sfideze. În schimb muzica nu va fi, ea e internaţională. Vom cumpăra trei copii, patru dacă va fi nevoie, şi tot ce vei visa, oricît de scump. Lumea va înţelege că nu mai putem merge aşa, că e nevoie de o umanizare.

ELISE : Ştii ce ? Aşteaptă-l pe Ştef să-i ţii discursurile astea. Deşi am impresia că ştie şi el ceva în materie !... *(Intră Ştefan.)*

ŞTEFAN : Totul e în regulă !?!

ELISE : Asta e o veste sau o întrebare ? *(Ştefan constată că ei n-au pus masa, cum promiseseră.)* Ştii, Ştef, ce am discutat noi în timpul absenţei tale ? Ne gîndeam să mergem s-o vedem şi pe Sanda.

ŞTEFAN : Pentru ce ?

GASPARD : Pentru că vrem să vă fim de folos. Cu acordul tău bineînţeles. Elise are o intuiţie extraordinară şi foarte mult tact. Poate am putea găsi o soluţie. Ştii că Sanda ţine la mine.

ŞTEFAN : Da. Ştiu. Deocamdată să stăm la masă.

GASPARD : N-o lua ca pe o ingerinţă, dar cred că e convenabil pentru toţi...

ŞTEFAN : Sigur că dacă era ea aicea, aveam altă organizare.

ELISE *(mordantă)* : Nu ne-am gîndit la organizare. În general, nu organizarea voastră ne interesează.

GASPARD : Exact. Cît aspectul moral, uman. Acolo cred că ne-am putea aduce contribuţia. Ne dai voie ? *(Cum Ştefan nu răspunde.)* Casa voastră ar putea să arate magnific.

ŞTEFAN *(obstinat)* : O să arate magnific ! Nu vă îndoiţi de asta ! *(Se apucă să măture cioburile.)* Tot mai magnific ! *(Ironic.)* Dar ce, au şi căzut bombe ?...

(Întuneric)

SCENA 6

Masa s-a prelungit pînă spre seară. Comesenii sînt euforici.

ELISE : Ștef, ne-ai îndopat ca pe niște porci. De unde ai scos toate grozăviile astea ?
GASPARD : Fabulos, bătrîne. Ai ajuns și tu deci la concluzia că o masă bună e jumătate din rațiunea noastră de a fi !?
ELISE : Îmi dai voie să-l îmbrățișez, pe acest brav camarad, în numele familiei Bonnald ?... *(Il sărută pe Ștefan.)*
GASPARD : Asta e a doua jumătate !
ELISE : ...Înainte de a merge la vomitoriu ? *(O ia spre baie.)*
ȘTEFAN : Ți-e rău ?
GASPARD : Nu, pentru siluetă. N-are grețuri veritabile. Deși își dă multă osteneală.
ELISE *(din ușa băii)* : *Bye ! „Sarmaloutze in foi de vitza. Cou yaourt“. (Iese.)*
ȘTEFAN : Poate într-adevăr nu îi e bine.
GASPARD : *Ne t'en fais pas*, se răsfață. A mîncat de patru ori. Face o indigestie mediocră. Avem o mie de buline la noi, pentru orice. Iubitule, trebuie să înțelegi că nu se mai poate face nimic de-adevăratelea, cu atîtea antiseptice. Sîntem antisepticizați la orice.
ȘTEFAN : Eu aș fi zis... sterili.
GASPARD *(n-a auzit)* : Exact. În cap cu tine ! A trecut vremea marilor infecții ! Vremea cînd ieșeam în stradă cu Charlotte și strigam *À bas les cochons ! Vive la sociale !* Și-și arăta chiloții roșii. Ea, da, ea știa să vomeze ! Noi înghițim hapuri. De toate felurile. Nu știu de ce am uneori impresia că *„les cochons“* sîntem noi. Nu te uita ironic. Și tu ești drogat. Succedaneul ăsta de confort te-a pus la pămînt. Am văzut cum mănînci : cu disperare. E o disperare universală, să aibă fiecare mai mult. *Mai mult ! Pour de la merde !* Pentru a se duce pe

urmă în baie ca să-şi păstreze silueta *morală*. Căci nimeni n-are curajul să renunţe la ea de-a binelea, să recunoască că e un porc.

ŞTEFAN : E şi greu.

GASPARD : De trei ori *merde* ! Ha ! Măcar *asta* dacă ar fi gratuit. Dar acum s-au găsit unii să raţionalizeze şi ce dăm afară, ca să avem mai multă mîncare, la populaţia care nu încetează să furnice, şi să furnice... Şi noi o să avem patru copii, înţelegi ? De-mprumut, cu bani, oricum. Să mănînce şi ei, să ridice şi ei ştacheta furnicarului. Aşa se zice, să ridice ştacheta. Avem nevoie şi noi de un blazon. Care să ţie loc de speranţe. Trebuie să ne devotăm şi noi, să ne cheltuim socialmente. Ah, Charlotte era de carne ! Mă ţinea pe simţuri. Tu mai ştii ce-s alea simţuri, bătrîne ?

ŞTEFAN : Tu mai cînţi la vioară ?

GASPARD : Ai vrut să fii ironic, dar nu reuşeşti. *(Aduce vioara, cîntă „Balada" lui Ciprian Porumbescu.)* Îţi mai aduci aminte ? O cîntam în *bistrot*-uri. Nu eram domnul profesor care şi-a vîndut yachtul şi a luat caravana să poată veni la prietenul său. Eram un om viu ! Nu cîştigam 7 000 de franci pe lună cu lecţiile. În schimb cîntam la vioară ! Şi cum ! Am fascinat-o pe această burgheză rece. Ea dacă vrea bani acum, dacă-mi numără orele, e fiindcă nu mai aude muzică. Şi mi-e teamă că şi tu numeri rulmenţii, sau ce dracu faci, fiindcă nu mai auzi. Ascultă aici ! *(Mai cîntă.)* Du-te domnule, cazi-i în genunchi lui Sanda, fii uman, n-aveţi ce pierde. Lasă principiile la dracu ! Principiile sînt justificarea silită a tuturor neputinţelor noastre. Cum morala e justificarea consecventă a inconsecvenţelor noastre. Tu ţii să fii „consecvent". Cu cine ?

ŞTEFAN : Cu mine însumi, dragul meu. Cu felul meu de a gîndi lumea. Care poate fi limitat. Dar e singurul care îi asigură transformarea. Cel puţin la noi.

GASPARD : Transformarea în ce ? În sucursala cui ? Că nu puteţi face prăvălie pe cont propriu. Nu mai

poate nimeni. Uite ce sînteţi voi! *(Cîntă din „Baladă".)* Asta! Şi asta. *(Cîntă din „Ciocîrlia".)*

ŞTEFAN : Nu numai asta!...

GASPARD : Restul e standardizare. Atenţie! Intră în casă!

ŞTEFAN : Cine?

GASPARD : Standardizarea. Monstru zîmbitor. Yachtul nostru era superb : la Deauville mai erau o mie. Dulapul tău, superb : mai sînt o mie. Şi cu cît fugim spre unic găsim manufactura şi seria mare. Tinereţea noastră era extraordinară, Ştef!

ŞTEFAN : Mai sînt o mie.

GASPARD : Bine ar fi! Dar nu mai sînt ale noastre. Cum băiatul meu nu mai e al meu. Şi nici al tău nu-i al tău...

ŞTEFAN : Judeci pripit.

GASPARD : Evident. *(Extrem de cald.)* Nu vrei să-mi spui ce s-a întîmplat în aceşti ani?

ŞTEFAN : Nimic. Am progresat în toate domeniile. Aşa cum ai văzut.

GASPARD *(sarcasm tandru)* : Da. Dar întrucît, în cadrul sistemului, există o mică problemă de familie încă nerezolvată, cu totul izolată şi locală, între o mie fericite, ai vrea să fii de acord să încercăm să ne aducem modesta contribuţie la ameliorarea ei parţială?

ŞTEFAN *(cedînd în sfîrşit, cu greu)* : Dacă socotiţi că e necesar şi posibil...

SFÎRŞITUL PRIMEI PĂRŢI

PARTEA A DOUA

SCENA 7

Casa unde s-a mutat Sanda e mai cochetă decît cealaltă, și are în ea o îngrămădeală de lucruri de artă, puse cam disparat, dacă nu și cu o oarecare ostentație. Vizita Elisei a început de mult. Cele două femei par, pentru un ochi neatent, cordiale și, deși s-au cunoscut abia astăzi, își zîmbesc mereu, ca două ființe prospere și inteligente.

ELISE : Probabil totuși un bărbat. *(Sanda zîmbește.)* Mi se pare normal.
SANDA *(zîmbet echivoc)* : Normal.
ELISE : Și... durează ?
SANDA : Ca toate lucrurile de pe pămînt...
ELISE : Și bineînțeles Ștef nu s-a putut acomoda !?...
SANDA : Nici nu cred că a știut.
ELISE : Ei, cum !?... Dar lucrurile astea, trebuie să fii complet lipsit de atenție ca să...
SANDA *(zîmbind)* : Să admitem.
ELISE : Nu jur, dar am sentimentul că soțul meu ar fi mai... acomodant.
SANDA : Da ?
ELISE : Nu i s-a pus problema deocamdată. E încă în stadiul cînd „sîntem fericiți".
SANDA : Asta e admirabil.
ELISE : Și, spune-mi, dacă nu te agasez, ai planuri ?
SANDA : Cu cine ?
ELISE : *Eh, bien,* cu... noul venit.

SANDA : Nu, n-am cine ştie ce planuri. *(Rîde.)* Dealtfel „noul venit" a plecat.
ELISE : Unde ?
SANDA : Din viaţa mea. A venit şi a plecat. I-am dat papucii.
ELISE : Nu înţeleg.
SANDA : I-am dat un concediu nelimitat. *(Zîmbeşte mereu.)*
ELISE *(zîmbind şi ea)* : De ce ?
SANDA : Era cam trist. Nu se acomoda nici el.
ELISE : Cu ce ?
SANDA : Cu soarta. Eu l-am luat ca *port-bonheur*. Mi s-a părut foarte frumos.
ELISE : Detest frumoşii, nu prea sînt masculi. În plus dau şi fixaţii. Şi un bărbat cum simte că ai făcut o fixaţie te plantează. Masculul e altceva : l-ai golit, l-ai depăşit. O experienţă, nu ?
SANDA : Nu prea am experienţă...
ELISE *(rîde)* : Grav, draga mea. *Voyons*, nici nu sînt o enciclopedie. *(Povesteşte.)* La 18 ani tata m-a luat cu el ca secretară. Asia, Alaska... În Africa de Nord aveai ce să-ţi oferi. Trăisem, la călugăriţe, în obsesii. Claude, care mă curta, era spelb, bovaric, n-avea carură de afaceri, bătrînul l-a înlăturat, mă destinase unui văr, Gaston, mare moştenitor, — nu-mi plăcea deloc. Am suferit. Ţineam femeia din mine constrînsă. Într-o zi în Africa, mi-am spus : serveşte-te, Elise, aceşti efebi îţi stau la dispoziţie, fără consecinţe, ca o pilulă, ceva mai bună. Am ales unul, l-am plătit copios, — eram fecioară. Apoi, în voiaj, m-am mai folosit de cîţiva. Aceeaşi muncă. Cinstit, cu plăcere. Plăcerea e dreptul fiecăruia, nu ? I-am spus totul lui Gaspard. Am mai avut un amant dar încurca lucrurile, dădea în patos. La început m-a ameţit, m-a distrat. Oricum, puţin romantism face bine. Mă pregăteam să-l iubesc. Aş fi ţinut foarte mult. El se rangorja tot mai mult de literatură, m-a descurajat, nu suport. Există o măsură în toate, nu ?
SANDA : Adevărat !

ELISE : Eram crescută la mînăstire, îmi respectam ființa, totuși mă umileam — dar numai față de Dumnezeu. Un bărbat care vrea să te invadeze cu sufletul lui, cu ideile lui, e un sacrilegiu. Adevăratul feminism, draga mea, nu e social, să muncești egal ; ci să te păstrezi neobsedată, neviolată interior. Ce crezi ?

SANDA *(uluită de ce aude)* : Cred că povestești admirabil. Sînt povești, nu ?

ELISE *(dînd înapoi, cu un rîs monden)* : Evident. Probabil că nici aventura cu bărbatul pe care l-ai părăsit nu-i decît o poveste...

SANDA : Ai dreptate.

ELISE : Sîntem chit. *(Rîd rece, apoi tac.)* De fapt nu ești o femeie care caută experiențe. Pari foarte atașantă Și apoi ce poate să aducă un bărbat la voi decît o altă față a aceluiași clișeu ? Consolează-te : și noi ne-am plafonat. De-aia e bine că nici nu plonjezi prea adînc.

SANDA *(cîntărind-o la rîndul ei)* : Am convingerea că îl iubești totuși pe Gaspard.

ELISE : Ah, într-adevăr ? Cred că da. Îl iubesc, cum spune Malraux, pentru cît am modificat în el. Mai exact pentru cît l-am făcut să piardă. *(Rîde.)* Mă simt mereu obligată să-l fac să piardă ca să însemn ceva în ochii lui. Vezi că sînt sinceră cu dumneata.

SANDA *(zîmbind)* : Dimpotrivă, minți cu o plăcere nebună.

ELISE : Ai dreptate. Ce-mi mai rămîne ? *(Rîd, apoi tac.)* Dacă totuși ai avut o aventură, de ce nu te întorci, acum că s-a terminat ?

SANDA *(zîmbind)* : Asta e de fapt scopul vizitei, nu-i așa ?

ELISE : Să zicem. Dar nu e. Țineam mult să te văd. Îl cunosc pe Ștef. Îl și iubesc, într-un fel. Și pe d-ta, prin delegație. În familia noastră ai un post fix, ți-am adus și cadouri. Nu știam exact cum ești, dar aveam dispoziția să devenim prietene. M-a izbit ideea că nu te găsești acolo unde trebuia să fii. M-am gîndit : *poate a găsit ceva.* Am fost curioasă. Am venit.

SANDA : N-am găsit nimic, Elise. Dar sînt aici ca să caut. Să mă caut.
ELISE : Şi noi, să ştii, oricît ar părea de ciudat.
SANDA : Voi ce căutaţi ?
ELISE : Un soi de inedit, nu ştiu nici eu cum să-i spun... La început se numea exotism. Noi sîntem oarecum *obligaţi* să consumăm : drum, peisaje, noutăţi. E o chestiune de standard, înţelegi ?
SANDA : Perfect.
ELISE : Avem o rată a schimbării foarte mare. Gaspard în sinea lui o detestă, eu m-am adaptat. El, cu tot socialismul lui, iubeşte tradiţiile. Eu, cu toate tradiţiile mele, sau poate tocmai din cauza lor... Trebuie să fie şi la voi cam la fel, nu ?
SANDA : Nu prea... Eu fac parte din aceeaşi clasă cu Ştefan. M-a luat din liceu, tata era croitor.
ELISE *(examinînd scurt obiectele de lux dimprejur)* : Ah !...
SANDA *(zîmbeşte)* : Nu sînt moştenite. *(Mai grav.)* Le-am rîvnit de cînd eram fată. Nu pentru mine, pentru copiii mei. Eu m-am născut într-o groapă a Bucureştiului, azi bineînţeles sînt blocuri. Am dorit şi eu o revanşă, erau oameni care ne umileau. Am dorit nişte rochii curate, puţină stimă, — cred că de aici a început totul.
ELISE : A, deci nu eşti comunistă prin mariaj ?
SANDA : Nu. Sigur, Ştefan mi-a întreţinut în mod hotărîtor credinţa, mai ales că am străbătut împreună momente cumplite. Nenorocirea uneşte, ştii bine.
ELISE *(subtil)* : O ştiu, tocmai fiindcă n-am trecut, cu Gaspard, prin nenorociri. *(Zîmbeşte cu puţină amărăciune.)* Adevărul e că nici n-am prea avut timp, ne-am demenat, am călătorit imens. Şi apoi noi nu ne-am propus să schimbăm lumea, am preferat s-o bîrfim, e mai comod. M-ai întrebat ce căutăm vara prin ţări străine : e simplu, subiecte de conversaţie pentru restul anului. De conversaţie şi de bîrfă. Cu un cuvînt : prieteni. Voi însă v-aţi propus să *schimbaţi*, nu-i aşa ?
SANDA : Da, ne-am propus.

ELISE : Şi aţi realizat totuşi ceva, nu-i aşa? *(Priveşte din nou împrejur la mobile nu fără oarecare maliţie.)*
SANDA *(văzîndu-i privirea)* : Elise, am o fată. Şi fata mea trebuie să trăiască frumos. Fiindcă eu la vîrsta ei am trăit urît.
ELISE : Desigur... desigur. Dar fata, n-are totuşi nevoie... de un mediu familial ?
SANDA : Are. Foarte multă. Şi de unul social. Şi de unul moral. Ca toţi tinerii.
ELISE : Atunci, mi-e mai greu să te pricep... Poate Ştef e imoral ?
SANDA : Nu. *(Zîmbeşte.)* Cel puţin nu in sens curent...
ELISE : O spui cu un soi de părere de rău.
SANDA *(dur)* : Te înşeli.
ELISE : Iartă-mă. *(Tăcere.)* Şi pentru băiat, nimic ?
SANDA *(blînd)* : Hai să vorbim despre altceva...
ELISE : *D'accord.*
SANDA : Cum e moda la Paris ?
ELISE : O, dar sîntem plecaţi de două luni ! Circulă zvonul că se va purta lung, maxi. Doamnele cu picioare frumoase vor trimite un protest. Sper că-l semnezi.
SANDA *(zîmbind)* : Sigur. *(Apoi grav.)* Băiatul meu e unul din oamenii complet lipsiţi de aptitudinea de a cere. Sau de a rîvni. Tot ce poţi să faci mai bun pentru el e să-l laşi în pace.
ELISE *(zîmbind)* : *Ah, bon !* Celebra „criză a comunicaţiei" de care sînt pline revistele noastre.
SANDA : Deloc. Te înşeli din nou.
ELISE *(vrînd să se ridice)* : Mi se pare că am început să te obosesc.
SANDA *(o reţine zîmbind)* : Iată că te înşeli şi a treia oară ! *(O reaşează, apoi cu un ton, de data aceasta, sincer.)* Draga mea, cred că am găsit ce căutam : Un rol.
ELISE : Ce rol ?
SANDA : De mamă. *(Işi dă seama că Eliza n-are copii.)* O să mă înţelegi mai greu...
ELISE *(uşor atinsă)* : Cred că aş izbuti să te înţeleg. Dacă ai vrea-o cu adevărat.

SANDA : E destul de simplu. Îmi ajut copiii, pe fiecare în alt fel : stînd lîngă unul, plecînd de lîngă celălalt.
ELISE : Dar de cine îi aperi tu de fapt ?
SANDA *(după o pauză)* : Cred că de moarte.
ELISE : Copiii tăi sînt bolnavi ? *(Sanda încuviințează.)* Grav ? *(Sanda clatină din cap.)* Îmi pare sincer rău ! Și există vreo speranță ?
SANDA : Tocmai aici cred că e boala. În domeniul speranței.
ELISE : Se tem de moarte ?
SANDA : Îhm !
ELISE : Într-un mod exagerat ?
SANDA : Nu...
ELISE : Dar toți oamenii se tem de moarte. Și noi...
SANDA *(zîmbind)* : Toți, afară de cei ce au și murit.
ELISE *(derutat)* : Evident !...
SANDA : Dar cîți sînt cei ce n-au murit ?
ELISE *(evaziv)* : Ah !?... aici intrăm în domeniul filozofiei, și al metaforei. *(Face o schimă de dezgust.)*
SANDA : Fiecare sîntem o filozofie și o metaforă. A trăi dincolo de o filozofie și o metaforă, nu cred că se poate.
ELISE : Cine te-a învățat asta ?
SANDA : La început, Ștefan. Acum, fiica mea, Maria-Cristina.
ELISE : Nu te supăra, Sanda, cred că începi să dramatizezi. O femeie cînd e puțin grațioasă, așa cum ești dumneata, nu se încurcă de-a binelea cu nici o filozofie, — ar paraliza-o. Ea ia pur și simplu filozofia omului pe care-l iubește.
SANDA *(nevrînd să insiste)* : Poate.
ELISE : Și cum viața e o permanentă tentație de a iubi... Sau aici nu mai ești de acord ? Cunosc în Franța destui oameni și femei care-și iau impulsiunile lor sau insatisfacțiile lor drept *doctrină* și clădesc pe ele serii întregi de raționamente. Dacă viața le-ar fi oferit alte soluții, schimbau, cu aceeași înverșunare, de filozofie, argumentele rămînînd la fel de logice. Nu, draga mea, dacă am obținut ceva în acești ani e să ne debarasăm de orice fumisterie

teoretică. De fapt, sînt convinsă că nici tu nu faci altceva decît că îți adaptezi principiile la niște dorințe, așa cum e normal. Sănătatea noastră depinde de asta. Din fericire noi, în Occident, am înțeles-o mai repede. Cred că avem mai multă franchețe. Voi dramatizați încă principiile. Vă privește. Afară de cazul că totul e înșelătorie. Sau, ca să vorbesc mai frumos, cochetărie.

SANDA *(vexată, dar politicoasă)* : Se poate. Eu am plecat de acasă din cochetărie.

ELISE : Nu. Ai plecat pentru că ai gustul dramei. D-ta vrei să *afirmi* neapărat ceva, și încă nu înțeleg ce.

SANDA : Poate vreau numai *să trăiesc* ! *(A fost aproape un strigăt, teribil de sincer.)*

ELISE : Și cine te împiedică, Ștef ?

SANDA : Da. Mă împiedică și pe mine, și pe ceilalți. *(Pauză.)*

ELISE *(precaut)* : Dar toți bărbații, într-un fel, pentru nevoia lor de afirmare...

SANDA : Nu mai e vorba de nevoia lor de afirmare. El s-a afirmat acum 15—20 de ani. Pe vremea aceea *trăiam*.

ELISE : Și acum ?

SANDA : Acum *(zîmbet)* ne acomodăm. Sau profităm. Sau nu știu cum să-ți spun. *(Apoi.)* Îți plac prăjiturile mele ?

ELISE : Excelente. *(Se mai servește.)*

SANDA : Acum consumăm.

ELISE : Dar munciți ! Nu ?

SANDA : Ca toată lumea. Ca voi.

ELISE : Și atunci unde e drama ?

SANDA *(rîzînd fiindcă simte că nu poate comunica)* : Nicăieri, Elise. Am vrut să mă fac interesantă.

ELISE *(ușor agresivă)* : Îmi dai voie să-ți spun eu ? Drama e că nu-l mai iubești. E un lucru neplăcut dar nu distrugător. Din păcate la d-ta se complică cu o fire absolutistă.

SANDA : „Neacomodantă".

ELISE : Exact.

SANDA *(ironic)* : Aici ai dreptate.

ELISE : În sfîrșit ! *(Rîd amîndouă, rece.)*

SANDA : Am înțeles totdeauna iubirea alandala. Cînd „noul venit“ a venit...

ELISE : Ah ! Totuși ! Vrei să spui că era prea tîrziu.

SANDA : Nu... Era mai puțin „nou“ decît oricare. Într-o zi, în mod fatal, a început să-mi povestească singurele lucruri pe care le trăia cu adevărat, insatisfacțiile.

ELISE : Oh, nefericito ! Dar capcana mare a fiecărui bărbat e biografia, nu știai ? Cînd aluneci în biografie ești pierdută. Mi-au trebuit mulți ani s-o învăț.

SANDA : Insatisfacțiile lui erau banale. Poate ar fi trebuit să i le împărtășesc...

ELISE : Draga mea Sanda, și mie îmi place să fac caritate. Dar nu cu mine. E o chestiune de educație. Mă devotez oricui, oricărei victime. Uneori sînt capabilă să și cedez. Din capriciu. Dar nu dau voie nimănui să întindă mîna spre inimă. Nu e nici modern, nici igienic ; cu un cuvînt, nu se mai poartă... Totuși bărbații aceștia, mai puțin educați, cer.

SANDA : Dacă m-a decepționat e fiindcă n-a cerut mai mult. Nu numai de la mine, de la viață. S-a tîrît. A trecut.

ELISE : Ștef cere ?

SANDA : Se cramponează.

ELISE : Cred că înțeleg.

SANDA *(dîndu-și seama că a spus prea mult)* : Nu te supăra, Elise : nu cred.

ELISE *(atinsă)* : Ah, vrei să spui că tot ce faceți voi e inedit ? E revoluționar ?

SANDA : Vreau să spun că sînteți foarte departe de a înțelege ceva altfel decît ca sociologie sau ca folclor. *(Nu încetează să zîmbească.)* Aici mor niște oameni...

ELISE *(agasată)* : Iar, draga mea ? Dar asta o pricepem foarte bine și o vedem pretutindeni, sub masca bunăstării și a progresului. Liniștiți-vă, n-ați descoperit voi decadența !... Mai greu e să pricepem *(zîmbet crud-cordial)* de ce o femeie ce spune că și-a găsit rolul, și care nu e o aventurieră, nici, după propria ei mărturisire, o amantă entuziastă, dimpotrivă, pleacă de la casa ei, neuitînd să ia cu sine partea cea mai copioasă a bunurilor comune, ca să

facă un soi de Hegiră, sau de Secesiune, sau mă rog ceva cu un scop înalt, dincolo de mintea noastră.

SANDA : Cine a spus asta ? Am venit să stau liniştită. Şi doresc să rămîn liniştită.

ELISE : Ai spus că vrei o metaforă, că doreşti să-ţi aşezi existenţa sub o metaforă. Nu-ţi face iluzii draga mèa, toţi dorim asta. Dealtfel, cu puţin spirit, tot ce nu ne reuşeşte pe plan practic poate deveni metaforă.

SANDA *(mai zimbitoare decît oricînd)* : Elise, am impresia că vrei să te răzbuni pe ceva. Spune-mi, ai vreun complex de răzbunat ? Plecarea mea ţi se pare, într-un fel, sfidătoare de morală ?

ELISE *(feroce-amabilă)* : Nu dragă, eu pe morală nu dau doi bani. Mi se pare doar puţintel stupidă.

SANDA *(atacă)* : Pentru că punctul d-tale de plecare e complet invers : „filozofăm în funcţie de cum iubim".

ELISE : Ha ! Ha ! Ha ! Şi voi pretindeţi probabil pe dos ! Iată un lucru cu adevărat amuzant : iubeşti, în cadrul unor bune principii. *Mais c'est tordant, quoi !* Oamenii superiori se iubesc între ei şi cei inferiori între ei. Membrii partidului se iubesc între ei, fireşte într-un fel mai ideal decît ceilalţi, se comportă extraordinar, fac probleme puternice de conştiinţă, pe lîngă care Karenina era o biată şcolăriţă. Am citit draga mea astfel de literatură. Sigur, mai rămîne să ne şi convingeţi. Şi eu sînt mistică pînă la un punct, dar nu în sensul ăsta. (Privind-o atent.) Mi se pare mie sau ai ochii umezi ?

SANDA *(blînd)* : Nu. Pot să te mai servesc cu un ceai ?

ELISE : Şi d-ta ai dispoziţie să mă iubeşti, dar de la cine ? Eu o am de la Gaspard. Dar dumneata ?

SANDA : Îmi place foarte mult rochia dumitale.

ELISE : Şi mie ochii dumitale. *(Alt ton, adînc cordial.)* Ascultă, vrei să fim prietene ? Vrei să ai puţină încredere în mine ? Chiar dacă vin dintr-o lume „retrogradă" ? Şi noi ne zbatem să găsim nişte adevăruri. Dar singurul argument serios pe care ni l-aţi servit pînă acum a fost bobiţa de lacrimă din ochiul d-tale.

SANDA *(reticentă)* : Ţi s-a părut.
ELISE : Te invidiez pentru el, Sanda. Eu nu mai sînt de mult în stare să plîng. Cel mult să mă isterizez. *(Sună la uşă.)* Asta e Gaspard. A terminat în sfîrşit „coada". *(Sanda se duce să deschidă, Gaspard intră.)*

SCENA 8

GASPARD *(afabil, cu braţele întinse)* : Ce face doamna profesoară de franceză ? *(O îmbrăţişează afectuos.)* Bonjour, Sanda. V-aţi înţeles cît de cît cu Elise ? Ar fi un miracol. Eu încerc de şase ani. Şi tot n-am descurajat. *(Priveşte casa.)* O, dar e mai mult decît cochet aici ! Elise, te previn, orice s-ar întîmpla : am găsit nişte covoare remarcabile. Apropos, Sanda, de ce cumpără la voi lumea atîtea covoare ? Era o mulţime de oameni. Asta ţine de Orient, nu ? Şi de bani mulţi în acelaşi timp. S-ar zice că lumea e foarte bogată. Le place să se întindă pe covoare şi să tragă... cum îi zice la aia ?...
ELISE : *Tchoubouk.*
GASPARD : Exact. Aşadar, Elise, am pus de-o parte trei, uzînd de prestigiul meu de capitalist. Dacă te grăbeşti, mai găseşti poate unul.
ELISE : *Bien, mon ami. A tout à l'heure ! (Pleacă din delicateţe.)*
GASPARD *(singur cu Sanda)* : *Alors ! Comment ça va ?*
SANDA : *Ça va !*
GASPARD : Cu atît mai bine. Domnişoara, fiica ta, e frumoasă ?
SANDA : Destul.
GASPARD : Cuminte ? Probabil. Dar tu ? Ai aerul unuia care a fugit din internat şi nu ştie încă la ce film să meargă.
SANDA : Şi atunci se duce în parc.
GASPARD : Unde se duc de obicei romanticii, — sau falițiii.
SANDA : Ceea ce uneori e acelaşi lucru.

GASPARD : E cazul tău ?
SANDA : Vorbeam în teorie.
GASPARD : Vai, Sanda, şi tu cu teoria ? *(Apoi.)* Venisem bucuroşi de escapadă. Să vezi, Elise, am spus, ce chef o să tragem la prietenii noştri Oniţă.
SANDA *(zîmbind mereu)* : V-am stricat cheful. Sînt un *trouble-fête*. Mă ierţi, Gaspard ?
GASPARD : Am mîncat ca nişte porci, am dormit ca nişte hipopotami, am băut ca nişte recruţi în permisie, dar nu ne-am distrat.
SANDA : Îmi pare sincer rău. Nici eu nu mă distrez.
GASPARD *(supărare glumeaţă)* : Te priveşte, eşti acasă. Dar noi batem mapamondul după cîteva inimi bune şi cînd le găsim, cum zice englezul, „sfărîmate"... le considerăm bancrută frauduloasă. Ne-aţi trişat, iubiţilor : noi v-am considerat nu numai ospitalieri, ci şi fericiţi. Asta ne confirma, într-un fel, concepţia. Acum nu mai ştim ce să credem. Ne chinuim. Ne îndoim. Ne morfondăm. Ne-aţi atins foarte rău şi singura soluţie e să nu vă mai dăm nici o atenţie. *(Tonul e de badinerie, dar, îndărătul lui, Gaspard spionează cu foarte mare acuitate pe Sanda.)* Asta am venit să-ţi spun.
SANDA : Bravo. Atunci să te servesc cu o dulceaţă şi să-ţi cer cîteva mici lecţii de pronunţie franceză.
GASPARD : *Ah, non !* Te vei descurca singură. Spune-mi, şi cît vei funcţiona tu în această ciudată postură ?
SANDA : Pînă cînd se va însănătoşi titulara.
GASPARD : Nu înţeleg.
SANDA : Suplinesc o profesoară bolnavă. Eu n-am studii complete. Am fost navetistă, şi înainte de asta dactilografă şi înainte de asta... în fine, ce să mai înşir. Ştefan mi-a procurat acest post pe care pot oricînd să-l pierd în cazul că titulara...
GASPARD : ...în loc să moară, aşa cum e de sperat dacă există bunul Dumnezeu, are proasta inspiraţie să se facă bine.
SANDA : Ai rămas deştept, Gaspard.
GASPARD : Tot mai puţin. Dar am găsit masca cinismului sub care să-mi ascund toate stuporile. Tu văd că ai găsit zîmbetul, — de care uzezi *à outrance*.

Ştefan a găsit platitudinea şi aerul *bien-pensant*. Şi un optimism de comandă cu care, de ce să-ţi ascund, mă agasează de cînd am venit. Chiar despărţirea de tine pare s-o ia ca pe o victorie a principiilor.

SANDA *(calm)* : Chiar aşa este.

GASPARD : Sanda ! Ce naiba vi s-a întîmplat ? V-aţi ţicnit ? Ce principii ? Trebuie să fie cineva complet insensibil, abrutizat, ca să nu-şi dea seama că...

SANDA *(întrerupîndu-l)* : Te asigur că Ştefan e foarte sensibil.

GASPARD : Dar atunci nu faţă de tine. Pe tine te mai iubeşte ?

SANDA : Da. Chiar mai mult decît înainte, presupun.

GASPARD : Dar nu-l mai iubeşti tu ! ?

SANDA *(zîmbind)* : Nici asta nu e sigur.

GASPARD : Colosal ! Atunci ? *(Ea tace.)* O să-mi spui şi tu că toţi sînteţi bine mersi, mai bine ca oricînd, că societatea prosperă, că băiatul tău, care mi s-a părut de un nihilism feroce şi de o anticulturalitate agresivă... *(Ea rîde.)* De ce rîzi ?

SANDA *(rîzînd)* : Mircea e un băiat extrem de delicat, şi teribil de cultivat.

GASPARD : Vorbea de tine, delicatul, ca de o toantă şi de soră-sa ca de o apucată !...

SANDA : O adoră.

GASPARD : Ah, a găsit şi el jocul ăsta ! Paradează şi el ! Ca toţi ! Şi pe tine te aprobă ?

SANDA : Pînă la un punct.

GASPARD *(exasperat)* : Dar ce ai tu împotriva lui Ştef, prieteno ? Ce-i reproşezi ?

SANDA *(după o pauză, tot cu zîmbet)* : Îi reproşez că a... încetat.

GASPARD : Nu înţeleg. A încetat ce ? Spui că ţine la tine. A încetat să ţi-o arate ? Să ţi-o dovedească ? Da ?

SANDA : Să zicem.

GASPARD : Adică a încetat să mai fie bărbat cu tine ? E o chestiune de sex ? *(Ea tace.)* *Voyons*, se poate întîmpla oricui, în viaţa asta modernă toţi avem dificultăţi... Asta este ?

SANDA *(misterios)* : De ce nu ?

GASPARD : Nu. Nu cred. Pe cît te cunosc...

SANDA : Dar cît mă cunoşti ? Ai fi preferat desigur motive mai complicate, mai întortocheate. O femeie nu mai poate vorbi pur şi simplu de sexul ei fără să se dezonoreze sau fără să zgîrie urechile. *Mon pauvre Gaspard*, ştiu că aştepţi de la mine un motiv rafinat, eroic...

GASPARD *(izbucnind, aproape vesel)* : Tu îţi baţi joc de mine ! ? Ah, de cînd aştept ca cineva să-şi bată într-adevăr joc de mine ! Sanda, îmi faci o mare, veritabilă plăcere ! Suport orice, afară de convenţie. Nu uita că deşi burghez, am fost şi eu cîndva pe nişte baricade antifilistine... că mi-am strigat şi eu adevărurile în gura mare...

SANDA : Să nu uit, zici ? Ei bine, Ştefan a uitat.

GASPARD : Ce ?

SANDA : Că a fost cîndva pe nişte baricade antifilistine, că a strigat în gura mare...

GASPARD *(după o clipă de derută)* : Atunci nu mai e vorba pur şi simplu de sex ! ?

SANDA *(zîmbind)* : Nu.

GASPARD : Atunci e vorba totuşi de nişte motive mai întortocheate şi mai rafinate ! ?

SANDA : Nu.

GASPARD *(rugător)* : Sanda, Elise trebuie să se întoarcă dintr-un moment într-altul, avem clipe puţine. Noi vom pleca din nou în Franţa, nu vom înţelege nimic. Noi vă iubim. Noi am dori să fiţi împreună. Eu aş vrea să stărui ca tu, indiferent de cauzele accidentale ce v-au separat pentru moment...

SANDA *(îl întrerupe)* : Spune Gaspard, cînd te-ai despărţit de prima ta nevastă, Charlotte, îţi aminteşti ca noi să fi stăruit în vreun fel să renunţi ?

GASPARD *(atins)* : Dar Charlotte era o... *(Tace.)*

SANDA : Era o epocă în viaţa ta. Şi eu am avut o epocă în viaţa mea. Acum îmi consum a doua tinereţe.

GASPARD : Ah, atunci, scuză-mă... Şi sub ce chip apare această a doua tinereţe ? Dacă nu sînt prea indiscret.

SANDA : Sub chipul Mariei-Cristina. *(Cum el o priveşte nedumerit.)* Eu cred că Maria-Cristina are nevoie *să trăiască*, înţelegi ? Ceea ce se cheamă să trăiască.

Să-şi trăiască idealurile. Să creadă. Să creeze. Lîngă Ştefan asta nu se mai poate. Ştefan *a încetat*.
GASPARD : Să creadă ?
SANDA : Poate nu. A încetat să... strige. A încetat să decidă singur. A încetat să meargă cu toată puterea, să-şi domine frica, prudenţa, controlul. Fiică-mea a început să vadă toate astea. Am îndepărtat-o de lîngă el. Vreau să crească degajat. Să nu-şi strice idealul despre tatăl ei. A fost marele ei amor. Prefer să mă suspecteze pe mine. Asta e tot.

(Intuneric)

SCENA 9

Conversaţia continuă. Gaspard şi-a scos bluzonul frumos tăiat cu care venise, a rămas în cămaşa de vară, prietenos, intim, plin de atenţie pasionată pentru ceea ce se discută, fumînd febril ţigară de la ţigară.

GASPARD : Poate a fost depăşit.
SANDA : Nici asta. În meseria lui e foarte descurcăreţ, deşi a învăţat în grabă, cu eforturi. E şi un bun organizator. Un gospodar.
GASPARD : Pînă aici fişa e plină de elogii. O să-mi spui că nu suportai atîtea calităţi.
SANDA : Într-adevăr.
GASPARD : Ah, nu ! Te rog ! Fără paradoxe ! *(Ea tace.)* O să-mi spui că era foarte bun gospodar la fabrică şi că nu mai avea timp pentru acasă. Cum se întîmplă.
SANDA : Nu, Gaspard. S-a ocupat intens de casă.
GASPARD : Vrei să mă faci ridicol, aşa-i ? S-a ocupat prea mult de casă, poftim ! Ţi-a încălcat drepturile tale.
SANDA : Nici vorbă de asta.
GASPARD : Atunci nu mai înţeleg de ce îl dispreţuieşti.
SANDA : Dar nu-l dispreţuiesc.

GASPARD : Dar fugi de el ! Şi îţi pui la adăpost fiica, ca de un bolnav. E artificial ce spui, e fals. Ce boală are el aşa de specială ?

SANDA : Nici măcar nu e specială. Şi nici nu ştiu dacă e o boală. Sau o fatalitate a vîrstei.

GASPARD : Dar nici tu nu mai eşti tînără Sanda, îngăduie,s-o remarc, în ciuda trăsăturilor tale frumoase şi a ochilor tăi limpezi.

SANDA : Ştiu, Gaspard. Dar eu trăiesc prin fiică-mea, prin realizările ei, prin speranţele ei. Ştefan nu mai vede larg, poate nu mai speră...

GASPARD *(rîde încetişor)* : Iubito ! Candido ! Dar noi toţi trăim într-o lume total lipsită de speranţe ! Pe o coajă de probabilitate de a supravieţui. Pe o iluzie de „mai mult" care e cu totul altceva decît „mai bine". Cum de nu înţelegi asta ?

SANDA : Nu înţeleg. Am plecat cu un om să reformăm lumea, s-o revoluţionăm. Acest om s-a strîmtat, nu mai vrea să revoluţioneze nimic.

GASPARD : Fiindcă nu poate !

SANDA : De ce ? De ce a ajuns să nu poată ? Am plecat pe o deschidere spre o altă viaţă. El s-a închis. Merge sec, tehnicist.

GASPARD : Probabil l-au constrîns împrejurările.

SANDA : Nu accept împrejurările ! Această revoluţie e a noastră. Ce alte împrejurări decît *noi* puteau s-o determine ?

GASPARD : Eşti un copil !

SANDA *(se închide)* : Poate. Atunci am plecat de-acasă, din pură copilărie. Şi doresc să rămîn aşa. Şi dacă nu eu, cel puţin fiică-mea. Nu mai doresc calcule, tranzacţii, oportunisme, laşităţi. Da, într-adevăr, Ştefan a avut o deschidere după moartea lui Stalin. El nu prea suporta cultul personalităţii şi mîna dură. Patru-cinci ani a înflorit, apoi era să cadă. Era să cadă atît de rău că a devenit atent. Dăduse de puţin bine, nu voia să-l piardă.

GASPARD : Normal.

SANDA : Nu-i normal, Gaspard, nu-i deloc normal. Cel puţin nu la noi.

GASPARD : E foarte orgolios acest „nu la noi". Din nefericire l-am auzit și la alții. Pînă la urmă, ciudat, ceea ce ne unește sînt chiar separațiile. Dar ce descopăr la tine, cu oarecare încîntare, e acest utopism sublim pe care vîrsta n-a reușit să-l vindece. Băiatul tău e mult mai realist.

SANDA : Băiatul meu e victima lui tată-său. Băiatul meu avea și el nevoie de deschidere și de adevăr. Un profesor imbecil i-a spus o dată un lucru fals. Băiatul a ripostat, — avea 14 ani. Tată-său l-a constrîns să ceară scuze, să recunoască că n-a avut dreptate. Pentru că era o situație tulbure cu postul lui. Un alt profesor i-a spus o dată băiatului că minte. Minți tu, i-a zis Mircea, și pe deasupra ești și un coțcar, care ia bani de la părinții elevilor. Și care nu știe dialectică. L-au eliminat. Ștefan era în ascensiune, avea nevoie de liniște. L-a bătut pe Mircea, l-a silit să se umilească la direcția școlii, la organizația de tineret, unde s-a ținut o discuție fioroasă. De atunci băiatul a înțeles că e mai comod să tacă. Ei bine, asta e ceea ce nu vreau să se întîmple cu fata. E marea mea rezervă. Ultimul cartuș în ținta unui viitor mai liber.

GASPARD : Mă impresionezi, Sanda. Dar n-am să-ți ascund că așa ceva se întîmplă. Ni s-a întîmplat și nouă cînd eram mici. Ne-am zbătut, am primit palme, am țipat. Apoi am pus mîna și am tras cu pușca, lumea a mers înainte...

SANDA : Acum nu se mai trage cu pușca.

GASPARD : Lumea merge însă înainte, noi ne căutăm plăcerile, uităm palmele, ne cumpărăm cristale, le punem în dulapuri frumoase și așteptăm indulgenți ca alții, mai tineri și mai săraci, să vină să ne spună „minți" ! În fond, cine mai știe cine minte. Toți mint într-un fel sau altul. Și din toate aceste minciuni conjugate se nasc micile adevăruri care fac viața suportabilă.

SANDA : Dar Ștefan al meu n-are voie să mintă !

GASPARD *(glumind)* : E bărbat, îngăduie-i și lui. Știu că e privilegiul sexului vostru...

SANDA : Nu minte ca un bărbat. Şi nu pentru o cauză bărbătească. Minte ca să-şi facă viaţa mai uşoară. Linguşeşte. Spune da şi nu e da. Spune 100 şi nu e 100. Spune bravo şi nu e bravo. Spune „de acord" şi e complet de altă părere.

GASPARD : Minciunile convenţionale ale civilizaţiei. Poveste foarte veche. Poate nici civilizaţia nu e altceva decît organizarea judicioasă a acestei mari, inevitabile convenţii. Asta evită adversitatea, tensiunea. Cine mai are nevoie de tensiune într-o lume care se freacă cu coatele ? Toţi caută un loc unde să se relaxeze, un mod de a respira. „O sută !" Ce e asta o sută ? Sau ai auzit de vreun „da" în stare pură ? Nu, draga mea, i-am spus şi lui Ştef : fără un simţ al relativităţii nu veţi putea trăi.

SANDA : Gaspard, nici voi nu trăiţi !

GASPARD : Iată, în sfîrşit, un cuvînt deştept.

SANDA : Dar nu trăiţi tocmai fiindcă aţi relativizat totul. Aici noi am trăit pe un da şi un nu.

GASPARD : Simplă chestiune de vîrstă. Peste cîţiva ani, fără un cataclism, nu le veţi mai avea. Iar cu un cataclism nu vor mai rezista nici seminţele lor.

SANDA : Cînd Ştefan a spus primul „nu" fals, a început cataclismul. Un prieten al lui, Vladone,...

GASPARD : Ah ! Vladone. Mi-l amintesc. A fost şi el în *maquis*. Tocmai că m-am întrebat : ce face ?

SANDA : A supărat pe cineva mai mare, a fost sancţionat, i-a cerut lui Ştefan să-l sprijine. Noi avem de plătit rata la mobilă, dulapul ăsta pe care-l vezi. Ţineam foarte mult la el, — la dulap ! Vladone o să se descurce, a zis Ştefan, e băiat deştept, cine l-a pus să facă pipi contra vîntului ? După ce l-au dat afară l-a evitat. Nu-şi vorbesc pînă astăzi, deşi Vladone a ajuns într-un post bun. Ştefan s-a temut să nu fie bănuit de complicitate. Un alt coleg mai guraliv a fost, atunci, scos din funcţie. Cel ce l-a pîrît pe Vladone a fost avansat. Ştefan s-a uitat în stînga şi-n dreapta. A văzut care e procedura. A învăţat-o. A venit acasă îngheţat. Acum nu mai face nimic altceva decît să se apere. A transformat viaţa în tactică. Toată. Eu l-am luat pentru *viaţă*. Nu mai

pot sta cu el. Cel puţin o vreme pînă cînd fata se realizează ca personalitate. *(Pauză.)* Am luat mobila şi vasele cu mine ca să le scot din existenţa lui. Să încetăm puţin să strîngem, poate o să reuşim din nou *să fim*. Eu nu doresc de fapt să plec de lîngă Ştefan. Eu doresc să încercăm să trăim din nou. Înţelegi, Gaspard ? Eu cred că *se poate*, deşi sînt atîţia alţii împrejur pe care nu-i mai interesează decît starea lor, nimic altceva. Care muncesc din inerţie, se încruntă mecanic cînd ceva li se pare neobişnuit, se distrează bestial şi mint de dimineaţă pînă seara. Dar hai să discutăm lucruri mai interesante. Ce mai face familia Dantec ?

GASPARD : Prosperă, draga mea. Şi, minune — nu suferă deloc din cauza asta. Suferim noi. *(Sonerie la uşă.)* Să nu-i vorbeşti lui Elise de yachtul pe care l-am vîndut, dacă nu vrei să facă o criză de isterie. L-a luat Dantec, deşi nu ştiu ce plăcere mai poate să-i facă, cu tensiunea lui, animalul ! Cred că numai din spirit de concurenţă.

(De afară se aude rumoare de voci ce se ceartă. Intră Elise, după ce a depus un covor în vestiar.)

SCENA 10

ELISE : Nu-i mare lucru, l-am luat să-l facem cadou. Dar se pare că am indispus pe alţii. Despre ce vorbeaţi ?

GASPARD : Sanda îmi spunea nişte lucruri foarte amuzante.

ELISE : Ai avut noroc. Noi am orbecăit prin ipoteze. Totuşi cred că am descifrat-o. *(Are în ochi o lucire agresivă, de luptă fără milă.)*

GASPARD : Îmi place foarte mult la ea o oarecare seriozitate cu care îşi asumă diverse misiuni.

ELISE *(sarcastic)* : Dacă mă gîndesc bine, Gaspard, şi noi ne asumăm unele.

GASPARD : La noi, cum să zic eu, e din prisos. Şi hai să fim sinceri, e un fel onorabil de a ne răscumpăra condiţia noastră de voiajori. Ei aicea sînt mai aproape de natură. Gîndeşte-te numai că ei, cînd se înfruntă, o fac în condiţia lor de viaţă, adică se dau afară, se arestează, se extermină, se ating în persoană, în faptul de *a fi*, pe cînd noi ne înfruntăm in condiţia noastră materială, în faptul de *a avea*.

ELISE *(rictus)* : Progresul civilizaţiei !...

GASPARD : Poate. E, oricum, aceeaşi rîvnă de a desfiinţa pe ceilalţi ca să trăieşti, — fireşte în alte forme. Ei, bine, Sanda propune un tip de altruism care e cel puţin singular.

SANDA : Să nu exagerăm.

(Cineva sună la uşă, Sanda deschide. O voce de bărbat, surprinsă, cere scuze. Sanda revine.)

ELISE *(a tresărit. Apoi)* : Aşa e draga mea, ai dreptate. Gaspard exagerează totdeauna. E un naiv vorbăreţ care nu-şi dă seama că noi nu facem nimic fără un scop precis, şi extrem de egoist, folosind toate împrejurările ce l-ar putea înnobila.

GASPARD : *Mais, voyons Elise,* de unde criza asta de luciditate ?

ELISE *(devine batjocoritoare)* : E aşa de bine să vezi lucruri frumoase împrejur ! — spune şi tu ! E aşa de bine să te răsfeţi ! Să fii singură atunci cînd doreşti să-ţi serveşti mici delicii extramaritale, sau măcar să scapi de această dihanie exigentă care-ţi consumă mintea fiindcă ţi-a împrumutat numele. Şi atunci ce-ţi mai trebuie ca să ai o linişte completă ? *Un scop.* Un scop mare, frumos, tainic, uman... Nu, Sanda, te rog foarte mult, hai să nu ne jucăm de-a sistemele şi de-a devotamentele !... Sîntem toţi foarte devotaţi dorinţei noastre de-a fi mai fericiţi decît alţii, fie şi cu preţul cîtorva iluzii.

SANDA : Elise, n-ai avut niciodată copii. Şi s-ar putea să nici nu ai. *(Elise se face albă.)* Judecăţile care nu pleacă de la concret rămîn simple tirade.

ELISE *(cu dinții ascuțiți)* : Sînt complet de acord, draga mea. Dar prefer tiradele verbale celor de gesticulație familiară care n-au nici măcar scuza de a fi ireproșabile.

GASPARD : Elise, cred că mergem prea departe. În dorința noastră de a-i împăca...

ELISE *(fără să-și piardă, cu toată aciditatea, zîmbetul politicos, franțuzesc)* : Dar ei nici nu sînt certați, *mon ami*. Ei *demonstrează*. El și-a făcut un scop din care nu poate ieși, și atunci și-a făcut și ea un scop al ei, din care nu poate ieși.

GASPARD : Pentru că al lui e incompatibil cu viața copiilor lor.

ELISE : Dar cine spune că al ei este compatibil cu această viață ? Și că ea, Sanda, nu pune copiii să plătească nevoia ei gratuită de devotament ?

SANDA *(ofensivă)* : Se pare că realizezi greu această nevoie, Elise.

ELISE *(caustică)* : Devotamentul, din cîte știu e un fel de abandon. Sînt femeie, dragă Sanda, am oarecare idee ce înseamnă setea de a te abandona.

SANDA : Am sentimentul că nu te-ai abandonat niciodată. Mai mult te-ai servit, cum mi-ai spus.

ELISE : Exact ceea ce faci și dumneata ! Vrei să-ți măriți fata cu un fecior de bani gata, sau, mă rog, de poziție politică gata, așa cum mi-ai povestit. Tata, dintr-un motiv sau altul, te încurcă, are *une déchéance sociale, où politique,* la voi unde totul este „vital", cum spune Gaspard ; și atunci ne luăm fata și comorile căsniciei comune, ca s-o putem propulsa în lumea marilor familii, — care există și aici ca și în altă parte. Și pretindem că „ne-am sacrificat". Iar domnișoara se lansează și, pînă la urmă, consolidează situația tatălui și a întregii familii reunite. *(Sanda s-a făcut albă.)*

GASPARD *(rîzînd forțat)* : Ei, v-ați spus destule amabilități pentru prima vizită.

ELISE *(cu alt ton)* : Draga mea, nu trebuie să fii supărată pe mine. Sîntem două femei inteligente, avem posibilitatea unui limbaj realist. Și apoi noi sîntem, în Apus, atît de specializați în farduri și paruri

încit ne dăm imediat seama care e fibra naturală. *(Cu un gest prietenesc.)* Sper că nu-mi porți ranchiună.

SANDA *(după o pauză)* : Mă întreb numai dacă acest mod „realist“ îți dă vreo bucurie.

ELISE : Bucuria de a nu fi trișată.

GASPARD *(împăciuitor)* : Se laudă. Și noi sîntem trișați cît se poate de copios. Și ea, cît e de realistă, s-a trișat luînd de bărbat un lăutar și pierzînd o avere. Motiv pentru care trebuie să muncească la un concern industrial ca să-și dea aceeași iluzie de independență. E greu cu femeile care vor să fie independente, o dată cu sclavia își pierd trei sferturi din prestigiul feminin. Și, slavă Domnului, avem din ce trăi.

ELISE : Din scîrțîit.

GASPARD : Ei da, din scîrțîit. Altădată se chema altfel. E o simplă chestiune de ureche. Sigur dacă aș fi un dirijor, și recunoscut, așa cum dorește realista mea nevastă, ar *daigna* să renunțe la „independența“ ei funcționărească...

ELISE : ...și mi-aș recupera „prestigiul feminin“.

GASPARD *(încercînd să salveze situația)* : Deci feminitatea ei, după logica cea mai carteziană, ține de recunoașterea orchestrei mele de la Conservator de către municipalitate.

SANDA *(foarte tulburată)* : O secundă, să vă aduc ceaiul.

GASPARD : Nu te deranja. *(Sanda a ieșit. El e sever.)* Ce ți-a venit ?

ELISE : Îmi călca pe nervi cu aerul ei moral. *(Sanda reintră cu ceaiul.)*

GASPARD *(diversiune)* : Cum spuneam, e o chestiune de puțin efort, de puțină reclamă. Orchestra e bună, repertoriu variat. Mă gîndeam că un turneu în România, un oarecare răsunet, cîteva cronici favorabile, în gazete, ar convinge în sfîrșit acele capete pătrate de la primărie... D-șoara ta e gazetară, nu-i așa ?

SANDA : Da.

GASPARD : Nu pretindem nici un ban, — dimpotrivă. E o simplă chestiune de afirmare și de bune relații, cu o țară socialistă, cu o viață culturală bogată.. Oamenii trebuie să se cunoască, nu-i așa? Crezi că dacă aș vorbi cu Ștef care are diverse cunoștințe în aparatul guvernamental...?

SANDA *(rece)* : Încearcă. E posibil.

GASPARD : Să-ți spun drept, și de asta ne-am abătut prin România. N-am știut, evident, că situația voastră familială se prezintă așa. Dar trag nădejdea că e tranzitorie. Și dacă argumentele Elisei nu te-au convins prea mult, deși sînt sigur că au venit din cea mai bună intenție, am și eu cîteva, de inimă. Dintre care primul este : nu-l lăsa pe Ștef într-un moment așa de apăsător.

SANDA *(calm)* : Oricît ar părea de ciudat, pentru el mă lupt. *(Elise reprimă un mic icnet.)*

GASPARD :Vino acasă, se simte nevoia. Fata ta se va mărita oricum. Dacă nu Ștef, atunci ea îmi va face poate micul serviciu pe care vi-l cerem, cu acel băiat bine situat. Nu pretind imposibilul, nici un lucru atingător de principii, ci unul în spiritul cel mai progresist. Arta apropie popoarele, deschide toate inimile. Ea a rămas rezerva cea mai mare a unei lumi mortificate de tehnică. Bineînțeles asta nu trebuie spus. Tehnica să-și facă datoria, iar arta s-o încoroneze, — așa trebuie pusă chestiunea. Și îți jur, Sanda, că băieții mei cîntă admirabil!

SANDA : Cred.

(În aceste momente se aude cheia la ușă și imediat intră Maria-Cristina. E palidă, obosită, cu ochii febrili. În mînă are o carte. Sanda tresare.)

SCENA 11

GASPARD : Asta e domnișoara ta? Dar e ravisantă!

SANDA : Maricris, să te prezint d-nei și d-lui Bonnald, prieteni ai noștri. Domnul Bonnald a fost tovarăș de arme cu tata.

GASPARD : Şi de convingeri, — dar nu e nevoie, Sanda, să mă îmbătrîneşti aşa de rău. Mă tem că ai să începi să-mi găseşti şi alte merite, cu care am să devin total antipatic domnişoarei.

SANDA : Ce-i cu tine, ţi-e rău ?

MARIA-CRISTINA : Nu.

GASPARD : Puţină paloare stă bine poeţilor. Am auzit, domnişoară colegă, — îmi pot permite, sînt şi eu un biet artist...

ELISE *(zîmbind acru)* : Nu cocheta, *mon ami.*

SANDA : Gaspard e un violonist dintre cei foarte buni.

GASPARD : *Passons.* Am auzit, deci, domnişoară, că scrieţi în timpul liber teribil de frumoase poezii.

MARIA-CRISTINA : Da. *(Apoi.)* Uneori mi se par frumoase.

GASPARD *(atras tot mai tare de prezenţa ei fizică)* : Am fi gata, nu-i aşa, Elise, să asistăm la un ospăţ poetic care să pună în umbră şi sardanapalul prozaicului d-voastră părinte, remarcabil dealtfel.

MARIA-CRISTINA : Părintele sau sardanapalul ?

GASPARD : Părintele d-voastră reprezintă pentru mine un ospăţ din alte vremuri. Şi el scria poezii. Ştiaţi ?

MARIA-CRISTINA : Nu.

GASPARD : Îmi pare rău că am făcut această delaţiune ; dar o merita : poeziile erau slăbuţe, deşi înflăcărate. După cît văd acum actul său poetic cel mai important e de a vă fi creat pe d-voastră. Asta răscumpără totul.

SANDA : S-a întîmplat ceva, Maricris ?

MARIA-CRISTINA : Nimic, mamă. Mă doare puţin capul. *(Cu un zîmbet silit.)* Vă mulţumesc, domnule Bonnald. *(Apoi.)* Tata ar fi fost poate şi el un bun poet dacă...

GASPARD : ...Dacă nu se băga în politică, ştiu. Ce vreţi ? Asta era forma noastră de poezie pe atunci. Credinţa într-o altă lume, mai pură. Nu ştia nimeni că-ntr-o zi, detronînd zeii şi muzele, ecarisînd Olimpul, ne vom face un ideal din ciment, din laminate şi din combustibili. Din fericire, o nouă generaţie vine şi pune zeii la loc, pe aceia sau pe alţii,

și restituie muzele unei lumi stoarse de sensibilitate. Noi vă mulțumim călduros pentru asta !

ELISE : Și care e genul în care scrieți, domnișoară ?

MARIA-CRISTINA *(după o tăcere, brusc)* : Am să vă citesc. Dar sînt în românește.

GASPARD : Nu-i nimic, vom reține muzicalitatea. Apoi ne veți explica sensul.

MARIA-CRISTINA *(renunțînd să citească, explicînd sensul, murmurînd totuși involuntar)* : „Înroșit Orion oglindă a torței ce din mine suie, o, veghe necurmată, rece, precum veghează o statuie, în care a-mpietrit de-a pururi tot ce scîncește și ce plînge, și s-au sleit nerăzbunate, atîtea galaxii de sînge..."

GASPARD *(privindu-i mai mult picioarele)* : *Très joli !* Bravo ! Orion roșit de torța din noi, iată ceva remarcabil. Dar asta presupune o ardere teribilă, un adevărat incendiu. Noi care am trecut prin galaxii de sînge unde ne-am botezat idealul, vedem cu extaz cum lumea voastră tînără...

MARIA-CRISTINA : Domnule Bonnald, dumneata sforăi noaptea ?

GASPARD *(deconcertat)* : Interesantă chestiune ! Dar de ce mă întrebați ?

MARIA-CRISTINA : Poate vrei să faci economie ziua. *(Izbucnire.)* Nu mai suport sforăiturile, nu mai suport ! Nu mai suport gargara, lehăiala, retorica ! E clar că poezia mea nu ți-a spus nimic, nici dumitale !

GASPARD : Cum asta ? Dimpotrivă...

MARIA-CRISTINA : Nu ți-a spus absolut nimic ! Și dumneata dizertezi domnule, ca să faci conversație. Și de aicea vine totul. Toată cultura occidentală dizertează. Mă apucă crampele cînd aud vorbăriile astea, analizele și subtilitățile, și declarațiile vedetelor, și cușajele altețelor, și reclamele de sutiene, și rețetele de fericire...

GASPARD : Cu riscul de a te dezamăgi, domnișoară, — și pe mine ! Căutăm ceva proaspăt, ceva frenetic, — alt limbaj *(o privește avid)* nou !

MARIA-CRISTINA : Cu ce-l căutați ? Lăsați-mă-n pace ! Sînt sătulă de paradele literare și de falsele socialisme. Oameni care nu mai știu ce să facă cu ce au,

și revendică în continuare! Prinți care stăpînesc insule și castele și fac pe comuniștii, și noi îi credem! Intelectuali de birou, dispeptici, care printre bale și secrețiuni o au și pe aceea a umanitarismului! Mic-burghezi cupizi și splenetici care devin generoși cînd totul le merge, și care vin să facă experiențe exotice și să-și dea, cu valuta, iluzia că ne-au cumpărat și aerul!...

GASPARD *(zîmbind)*: Acum ai dat dumneata în retorică. Eu înțelesesem că o disprețuiești.

ELISE *(la fel)*: Ce frumoasă înverșunare poetică! Dar te asigur că am venit cu sentimente mai bune domnișoară decît ești dumneata capabilă să ne atribui. Și, ca să-ți facem plăcere, cu destul de puțină valută...

GASPARD *(arătînd-o pe Maria-Cristina)*: Și iată tocmai prospețimea pe care o căutam! Te aplaud în continuare!

MARIA-CRISTINA: Eu știu bine că d-voastră nu puteți depăși imaginea lumii ca spectacol. Și controversele voastre sînt spectacol. Și ideologiile, și argumentațiile, toate sînt spectacol!...

GASPARD: E adevărat. Și ne plac actorii frumoși.

ELISE *(ironic)*: Și pasionați!

GASPARD: În special actrițele. *(Zîmbind, Sandei.)* Vrea să ne scape din mînă, fata ta. E greu, sîntem vulpi bătrîne, — pardon Elise!...

MARIA-CRISTINA: Sînteți dresați, doamnelor și domnilor, nimic altceva decît dresați... Înfiorător de dresați.

SANDA: Maricris!

ELISE: La noi se spune educați, nu Gaspard?

MARIA-CRISTINA: Dresați ca să nu înțelegeți nimic. Din prea mult protocol și din prea multe bune sentimente! O lume nouă vrea să se nască, scrîșnind, și voi vorbiți din vîrful buzelor. Concepeți socialismul ca pe un liberalism dus pînă la capăt, bineînțeles cu garantarea intereselor d-voastră imediate. Aveți indulgență pentru toate teoriile, fiindcă nici una nu e înscrisă cu sînge în existența dumnea-

voastră, toate sînt spectacol, alternativă, exercițiu rațional...

GASPARD *(excitat, aproape vesel)* : Foarte bine, frumoasă intolerantă. Noi sîntem toleranți. Dar știu că și după unii din teoreticienii voștri, intoleranța e un lucru blamabil, — bineînțeles cu excepția aceleia pentru care o respingeți pe a altora. Așadar pînă la urmă, dacă nu mă înșel, ești totuși o preoteasă a cimentului !

MARIA-CRISTINA *(rea)* : Vă înșelați ! Detest tehnocrația și tot ce leagă de materie !

ELISE *(mereu caustic și superior)* : O hippie, deci !

MARIA-CRISTINA *(vexată)* : Am, după d-voastră, aerul unui om care se scălîmbăie, care cîntă din chitară și face copii în păduri ? Să fim serioși.

GASPARD : O budistă ? Nu. O ghevaristă. Am ghicit !? Altă soluție nu există. Văd după figura d-tale că am ghicit. O ghevaristă.

MARIA-CRISTINA *(crispată de suferință)* : E îngrozitor cum desființați lumea cu clasificările voastre, cu această blazare care nu e decît o mască a fricii de a intra în contact cu esențele ! Ați venit să faceți teste pe mine, pe lumea mea, pe părinții mei... O să faceți totul să-i desființați, să-i cuprindeți în formule, în canoane protocolare. Vă bucurați că au îmbătrînit ca să păreți voi mai tineri.

SANDA : Maricris !

MARIA-CRISTINA : Că au scăpătat ca să păreți voi mai vii și mai prosperi, mai generoși și mai umani, voi și sistemul vostru !... Și lumea voastră ! *(Vrea să se retragă.)*

GASPARD *(de sus, cu o eleganță orgolioasă)* : Bun domnișoară, ne-ai pus la punct. Noi sîntem dresați, blazați, generoși profesional și ne bucurăm de nefericirea altora. În plus sîntem și retorici. Dar aș vrea să știu, voi cum sînteți aici ? Plini de generozitate reală, de omenie, de avînt și toate celelalte, nu-i așa ? Și mai ales plini de sinceritate. Nedresați, — nu-i așa ?

MARIA-CRISTINA : Vreți să știți părerea mea, domnule Bonnald ? *(S-a oprit.)*

GASPARD : Evident.

MARIA-CRISTINA *(strălucitoare)* : S-a aprins o flacără, — şi acum foarte multă lume umblă s-o stingă. De ce ? De frică. La dumneavoastră frica asta s-a instituţionalizat, a luat forme de compromis, aţi transformat-o fiecare in nelinişte existenţială, în manie de a voiaja, în delir de a clasifica, de a acoperi viaţa cu teorii. La noi unde societatea e mai în mişcare dar indivizii mai statici, s-a transformat în ipocrizie. Vor să se menajeze, să stingă focul, ca să nu-i ardă. Tot ce v-am spus eu acuma nu trebuia spus, vă daţi seama, ca să nu vă supăr. Noi nu trebuie să supărăm pe nimeni ! De ce ? Am terminat cu banditii fascişti, cu sabotorii, nu ne mai răfuim cu ei decît în filme. Acum sîntem cuminţi, tăcem ca tata, branşăm focul la reţeaua de termoficare şi ne bucurăm de creşterea consumului pe cap de locuitor! Orion nu se va mai roşi niciodată, galaxiile se vor slei, mişcarea se încetineşte şi în locul ei apare o simplă agitaţie. Nimeni nu mai vrea *să ardă*, doamnelor şi domnilor !

GASPARD *(neaşteptat de grav)* : Sau nu mai poate, domnişoară.

MARIA-CRISTINA *(fierbinte, surd)* : Ba da, domnule Bonnald. *(Apoi, cu aceeaşi pasiune.)* Fără foc nu există nici artă, nici raţiune, nici familie, nici dragoste. Nimic decît interes şi plăcere joasă. Mai bine între tigri decît între funcţionari docili şi între filfizoni intelectuali şi mondeni ! Unde nu e foc, nu e nimic !

ELISE *(mordant)* : Acelaşi lucru mi-l spunea şi sora superioară de la Sainte Geneviève. Parcă o aud.

GASPARD : Şi eu am multe ecouri în urechi. *Vivere pericolosamente*, — asta se purta, cu oarecari diferenţe. în vremea lui Mussolini. Observi, Elise, ce puţine şanse ne rămîn nouă, muritorilor, să fim originali ? Orice am face, dăm peste lucruri bătute. Totul a fost spus, — pînă, vai, şi această locuţiune. *(Cupant.)* Domnişoară, v-am ascultat cu toată atenţia ce se cuvine unei fete frumoase, care mai e şi fiica prietenilor noştri. Sînt dezolat să vă comunic :

am mai auzit toate astea. Tot tineretul lumii încape astăzi în cinci sau șase categorii. Nici dumneavoastră cu toată sforțarea ce-o faceți, nu scăpați de clișeu. Credeți-mă, am umblat destul. Aparțineți tipului de fervoare care, cum spunea André Gide, se răcește în cinism. Asistăm tocmai, cu emoție mondenă, la această transformare.

MARIA-CRISTINA *(dezarmată, cu lacrimi în ochi, tristă de un sentiment cu care venise de la început)* : Bună seara... *(Iese.)*

ELISE *(impresionată de tonul ei)* : Ai fost prea aspru Gaspard. Nu uita că e un copil.

GASPARD : Ai dreptate. Regret. *(Sandei.)* Sanda, ai amuțit. Ești în stare să ne detești și tu puțin, nu-i așa ?

SANDA : Cred că s-a întîmplat ceva. *(Se ridică. Cei doi o imită. Merg spre ușă.)*

GASPARD : Curios : încep să-l înțeleg și pe Ștef. La urma urmei fiecare ne asumăm atîta risc existențial cît putem să ducem în spate. Dacă voiam să fac carieră politică, să mă expun, *să ard,* eram și azi un înflăcărat. Mi-a plăcut bistroul, conversația, marile bulevarde, femeile. Prost este să vezi însă un înflăcărat că vrea să-ți impună focul lui ca singurul posibil, cînd tu ești un om de bistro, sau de administrație, cînd te-ai lepădat singur de risc, i l-ai lăsat lui, împreună cu toate gloriile ce decurg. Fiecare ne asumăm cît putem. Sanda, fii înțeleaptă : vino acasă.

ELISE : Fii modestă : vino acasă.

GASPARD : Fii umană : vino acasă. Te așteptăm. O să se bucure toți. D'acord ? *(Rămîn puțin să se privească. Nu s-au înțeles deloc.)*

(Întuneric)

SCENA 12

Acum Sanda și Maria-Cristina sînt în rochii de casă și se explică între ele sub seara care a venit. Sanda ține în mînă o carte.

MARIA-CRISTINA : M-am despărțit de Toni. *(Pauză. Sanda e dezolată.)* Nu-mi dau seama cum... Nu realizez... După un an și jumătate !... *(E cu lacrimi în ochi.)*

SANDA : O să vă împăcați. V-ați mai certat voi...

MARIA-CRISTINA : De data asta nu ne-am certat. Nici măcar atît. Am simțit că pleacă. Am simțit că nu mai e. Și am mai simțit ceva îngrozitor : că dacă continuă să fie el, nu mai sînt eu...

SANDA : Maricris ! Nu spune asta.

MARIA-CRISTINA : Toni e un asasin ! Am trăit cu un asasin !

SANDA : Știi bine că exagerezi.

MARIA-CRISTINA : Știu, sigur. Toată existența mea e plină de exagerații. Cartea aia e o colecție de exagerații. Știi ce ții tu în mînă, mamă ?

SANDA : Da. O mare victorie a ta.

MARIA-CRISTINA *(rîs amar)* : Dimpotrivă, o dovadă a inutilității mele. Nimeni nu s-a mișcat...

SANDA : A apărut abia alaltăieri !...

MARIA-CRISTINA : Și ieri lucrurile au rămas aceleași ! Și azi la fel ! Nimeni nu s-a sculat din morți ! Nimeni n-a devenit mai bun ! Nimeni n-a avut nevoie de mine ! E fantastic. Nimeni n-a avut cu adevărat nevoie, lumea merge mai departe. De un an rabd în redacție toate poezelele, toate prozele cumințele și-mi zic : ai să izbucnești, ai să spargi crusta ! Să facem totul ca sufletul să rămînă intens, ca bucuria să gîlgîie, tristețea să înnobileze ! Dacă nu urcăm spre *ceva*, mamă, e mai bine să murim ! *(Dezolată.)* Am avortat, strigătul meu se clasează, se clasifică, nimic nu mai gîlgîie — „Ți-au dat mult ?" m-a întrebat Cornel. Și Ghergan : „Las-o, n-are nevoie, n-ai văzut cine vine s-o ia ? Cred și eu că i se publică și încă la două tiraje !" O să înnebunesc !

SANDA : Nu te lua după toți nărozii !

MARIA-CRISTINA : Cristache, nu e un nărod, mi-a spus: ești prea subțire pentru gustul meu, prea „siderală". — Dar e o ardere, Cristache. — Lucidă, făcută din cap și urcată în cer. Pe Căruntu l-am auzit : E

fată bună, dar pozează. Manoliu, cel mai deştept, şi care mi-e prieten, nu crede de doi bani în talentul meu. — Am să scriu de bine cînd mă întorc — mi-a zis rîzînd — cu condiţia să te laşi. Eşti aşa de vitală, de ce să te mumifici ? Stau şi mă întreb dacă n-au dreptate. *(Strigăt.)* Dar eu unde să-mi plasez sufletul, mamă ?

SANDA : O să te citească, ai să vezi, au să te aprecieze...

MARIA-CRISTINA : Nu aşa ! Încă cei din redacţie, de bine de rău, sînt sinceri, au franchețe, au idei, plus că într-un fel ţin la mine. Sînt şi ei în bătălie, în bătăliile lor. — Cu asta faci diversiune, mi-a spus un reporter, lasă pe Orion, vino pe teren ! L-am urît, dar l-am înţeles. Dar ce fac cu cei ce răsfoiesc şi spun *très joli !?* Asta numai ăştia au făcut-o *(arată spre uşa pe unde au plecat francezii)* cu blestemata lor de societate de consum, pe care o împing spre noi şi unde totul e obiect, şi marfă, şi modă, şi se perimă de cum a apărut. Şi unde realmente nimeni n-are nevoie de nimeni. Toţi sînt ahtiaţi să vîndă, să spună — nimeni să asculte. Se va vinde în cel mai bun caz cartea. Şi Manoliu şi Cristache vor scrie amabil despre ea. Şi gata ! O port de trei ani în mine. Ce-mi mai rămîne ? O să-mi dea un premiu, da ? N-am nevoie. Eu vreau să simt că *vindecă* pe cineva. Sau că *îmbolnăveşte* pe cineva. Cum am fost eu bolnavă.

SANDA : Eşti şi acum Maricris. Boala ta se numeşte sensibilitate. Ea nu trebuie vindecată. Ea trebuie numai canalizată.

MARIA-CRISTINA : Unde ? Mircea mi-a spus o dată, într-o oră din acelea cînd blufează, cînd face pe nebunul, pe vremea aceea nu-l cunoşteam bine : tîmpito, toate lucrurile mari sînt jucate, noi nu mai avem decît mici variaţiuni. Şi cine le-a jucat ? — Nu ştiu, nu mă interesează, tata, alţii. Nouă ne-a rămas să muncim. Unde sîntem puşi. Cît sîntem puşi. Puţin mai mult. Fără cuvinte mari. Fără poezii. În cadrul acordului global. — Mircea, dar întrucît sîntem oameni. — Da, sîntem. Dar nu aşa cum îţi în-

chipui tu, sau cum ai văzut la teatru. Nici „care tac" şi mor, nici „care înving" şi cad : care funcţionează. Oameni în luptă cu nişte cifre de control. Înţelegi asta, o să-ţi fie bine şi la vară cald. Nu înţelegi, o să te chinui ca o dobitoacă cu literatura. — Mircea, dar se poate crea, construi ! — Tendinţa în construcţie e către prefabricate ! — Se poate descoperi ! Tu descoperi ! — Da, ce era pus dinainte, concret. Ceea ce va sluji „omului care funcţionează" încă o generaţie sau mai multe. — Dar vreau să descopăr şi eu omul, sufletul lui ! — Cam tîrziu, gîsco, tocmai e pus în formule şi algoritmi. A, vrei să-l mai *re-creezi* o dată ? N-ai decît, dar nu cu vorbe. Şi vezi să produci unul care consumă puţin. Nu atît de puţin totuşi încît să ne înlocuiască la serviciu şi să ne dea afară. Doi ani m-a ţinut numai în poante de-astea. Între timp şi-a luat doctoratul, a devenit cercetător principal, scrie o carte, a intrat şi şef de lucrări la Politehnică, iar eu...

SANDA : Tu între timp ai devenit o conştiinţă.

MARIA-CRISTINA : Te, rog, mamă ! Şi tu ? M-am aplatizat, am început să fabric şabloane şi tiribombe.

SANDA : Nu-i adevărat ! Ai totdeauna ceva foarte personal. Fiecare articol al tău...

MARIA-CRISTINA : Fiecare articol al meu este o ţopăială verbală în jurul unui „prefabricat" cum ar zice Mircea.

SANDA : Împrejurul unei necesităţi !

MARIA-CRISTINA : Oh, mamă. Mi-am corectat de atîtea ori aspiraţiile după „necesităţi" încît nu mai ştiu dacă am aspiraţii cu adevărat.

SANDA : Exagerezi ! Şeful sectorului cultural de la voi mi-a spus de o sută de ori că tu...

MARIA-CRISTINA : E un drăguţ, asta e nefericirea. Şi cu atît mai drăguţ cu cît ştie cum am intrat acolo.

SANDA : Tatăl tău, te asigur, n-a pus niciodată vreun cuvînt...

MARIA-CRISTINA : În schimb a pus Toni. Şi vrei să ştii şi de ce ? Fiindcă aşa a crezut el normal. Şi pentru că, la un moment dat, a vrut să scape de mine.

SANDA : Nu !

MARIA-CRISTINA : Ba da. Fiindcă la un moment dat am devenit insuportabilă pentru el. Am început să-l agasez. Sînt o plictisitoare penibilă, mamă. *(Plînge. Sanda o mîngîie. Ea respinge încet mîna:)* L-am cunoscut pe pîrtia de ski în plin elan. Era cel mai frumos din toți băieții, avea un pulovăr excepțional, strălucea în soarele înghețat. Cînd mi s-a rupt skiul și m-a condus el la vila unde era toată banda, și am băut cu toți ceai cu rom și am dansat pînă dimineața.., nu știam... Am știut abia a doua zi cînd au început să apară limuzinele să-i ia acasă pe unii... Erau tineri toți, deștepți, dezabuzați, copiau îngrozitor moda apuseană... Toni era altfel. El cobora pentru mine mereu pe pîrtie, cu pieptul înainte, cu ochi strălucitori... L-am iubit pentru simplitatea lui... Nu mă săruta în fața șoferului, îl trimitea să ia țigări. Delicatețe, ziceam. Trăiam cu el o viață foarte liberă, așa cum cred că trebuie să trăiască toți tinerii. Frenezie, vîrtej, escapade, ceva stelar și mustos. Într-o zi n-a putut veni dar a dat ordin șoferului să aducă un pește, peștele acela imens de care n-am vrut să mă ating, și pe care tu l-ai gătit pînă la urmă, ca să nu se strice, să nu miroasă...

SANDA : Știu...

MARIA-CRISTINA : Era „special". Zicea că n-a știut ce lucru deosebit să-mi dea. Tata a întrebat de unde e, i-ai spus că l-ai găsit tu în piață. N-am vrut să mă ating, tata a strigat să las mofturile, că e sătul de bovarisme, cum spunea de obicei. Ah, aceste fraze ale tatii care mi-au ciuruit de atîtea ori sufletul : „nu e vreme de poezie", „să stăm cu picioarele pe pămînt", „să fim realiști", cînd mi-aduc aminte...

SANDA : Nu-ți mai aduce aminte !

MARIA-CRISTINA : Ba mi-aduc. Pentru raclaj Toni a găsit un prieten doctor pe care „îl avea în mînă". Eu am înțeles „la mînă", l-am privit mirată, el a zîmbit, a zis că sînt fantezistă. Pe urmă prietenul a plecat în străinătate unde e și azi. Cînd am ajuns la acest impas Toni s-a exprimat exact ca tata :
— Scumpa mea, iartă-mă, acum pentru moment nu

mai e vreme de poezie, trebuie să fim realişti. Mamă, te întreb : cînd e vreme de poezie ? Eram în luna a patra.

SANDA : Scumpa mea, nu mi-ai spus nimic. Eu însă am simţit. *(E emoţionată.)*

MARIA-CRISTINA : Altă dată, la Snagov, i-am cerut o hîrtie să-mi fac o barcă. N-avea, a făcut barcă dintr-o bancnotă de o sută şi a aruncat-o în apă. La a treia l-am oprit. Mi-e spus : nu trebuie să fim robii banilor. Atunci mi s-a părut foarte frumos. Am încercat de mai multe ori să vorbim. Se plictisea. — Tu n-ai convingeri ? l-am întrebat o dată. — Ba da, convingerea că eşti cea mai dulce năroadă din Bucureşti. — Dar alta, mai serioasă ? — Convingerea că nu trebuie să ne plictisim. Şi nici să ne fixăm. Fixarea omoară. A început să-l laude pe Radu, să-l aducă tot mai des pe lîngă noi. Într-o zi Radu, după cîteva aluzii, a trecut la propuneri directe. Am îngheţat. Nu eşti destul de liberă, mi-a zis, te ataşezi, asta îţi corupe dinamismul. Pentru un om care vrea să trăiască degajat şi are o ţintă eroică, toate funcţiile vitale şi sexuale sînt accesorii, nu face caz de ele. Fixitatea e o boală burgheză, ţine de un instinct perimat, cel puţin la vîrsta asta. Dacă nu ne facem experienţele acum, atunci cînd ?

SANDA : Ticălosul ! Iartă-mă, Mariciis !

MARIA-CRISTINA : Cel mai interesant e că Toni, cînd a auzit teoria, a părut deschis, generos. „Radu e cu totul alt temperament decît mine, poate merită să-l cunoşti. Poate eu ştiu tot despre tine sau mă rog am ajuns la o limită, poate altul descoperă altceva, mai adevărat, de ce să ne convenţializăm prea repede ? Viaţa e o curgere, dialectică, n-a spus-o şi tata Marx ? Să ne ferim de bovarisme". Aici a dus pîrtia albă. *(Pauză.)* Azi m-a văzut în mînă cu volumul pentru care puteam să-mi dau viaţa. — Ce-i acolo ? — O colecţie de bovarisme. M-a îmbrăţişat : te felicit dragostea mea, o să fur de la bătrînul două băşici de Cordon Rouge şi o să sărbătorim evenimentul numai noi. A trimis şoferul

să aducă un coş de flori. Dar *n-a deschis cartea*. Şi nimeni n-o va deschide.

SANDA : Nu-i adevărat.

MARIA-CRISTINA : Ba da, mamă. Ai deschis-o tu ? Asta nu contează. Eu nu scriu ca să mă înţelegi tu. Ci ceilalţi. Tu eşti o sclavă. Şi o nesinceră.

SANDA *(ulcerată)* : De ce, Maricris ?

MARIA-CRISTINA : Pentru că îmi spui lucruri în care nu crezi, din pură obligaţie părintească. Tu te sacrifici, pentru această ipocrizie, şi mie mi-e milă de tine. Tu trăieşti numai prin această obligaţie pe care ţi-o simţi. Ca tata. Sînteţi amîndoi ce a rămas după foc, nişte fanatici fără credinţă.

SANDA *(agitată)* : Credinţa mea eşti tu !

MARIA-CRISTINA : Greşit ! Lumea e obiectivă şi trebuie să-i trăieşti valorile *ei*, devenirea *ei*, nu pe a mea ! Idealul trebuie să fie în această lume, în binele ei, şi cine nu are patosul acestui mai bine general mă întreb cum mai poate să trăiască, şi de ce. Doar ca să ajungă un mic-burghez reinventat ? Socialismul nu poate să fie o societate gentilică, de rude de sînge, nici una economică, de consum de bunuri, ci una liberă, egală, creatoare şi eu voi merge pe stradă şi voi urla lucrul ăsta, indiferent de ce mi se poate întîmpla !

SANDA *(strîngînd din dinţi)* : Foarte bine ! Du-te !

MARIA-CRISTINA : Dar tu crezi, mamă, în această cale ?

SANDA : Cred.

MARIA-CRISTINA : Minţi, nu crezi !

SANDA : Ba da !

MARIA-CRISTINA : Minţi ! Minţi din bune sentimente. Ca cei doi francezi !

SANDA *(disperată)* : Maricris, ce vrei de la mine ?

MARIA-CRISTINA *(ajunsă la capătul puterilor)* : Nu ştiu mamă, nu ştiu mamă, dar vreau ceva mai mult ! Nu rostuire, nu familie protectoare...

SANDA : Orice vrei, contează pe mine. Sînt gata să fac orice ca să te ştiu...

MARIA-CRISTINA : Cum ? Fericită ? Nu înţelegi că nu e vorba de asta ?

SANDA : Nu fericită. Realizată. Învingătoare.

MARIA-CRISTINA : Faci orice afară de lucrul esențial : nu crezi în această victorie generală !

SANDA : Ba cred, Maricris !

MARIA-CRISTINA : Vai, mamă, cum mă minți ! Din cauza ta lumea stă pe loc. Pînă și tata face mai mult muncind acolo cu disperare, cu obtuzitate. Tata mă reprimă ; dar tu mă înșeli, asta e groaznic !

SANDA *(strigă și ea)* : Taci ! Nu spune asta ! Eu aș dori să reușești, fata mea. Eu aș dori ca tu să schimbi lumea !

MARIA-CRISTINA : Dar știi că asta nu se poate, mamă ! Că nu se poate ! Și totuși stai lîngă mine ! Numai ca să-mi amortizezi loviturile ! Numai ca să mă doară mai puțin ! Ca să ajung cu încetul la înțelepciunea celorlalți ! *(E în lacrimi.)* Spune drept : nu-i așa ?

SANDA *(recunoaște înfrîntă)* : Ba da, draga mea.

MARIA-CRISTINA : Cînd dimpotrivă ar trebui să mă doară tot mai mult, tot mai mult ! *(Tăcere bruscă. Apoi.)* Du-te acasă, mamă. Lasă-mă să mă descurc singură. Nu mai am nimic de pierdut. Decît lanțurile !...

(Intuneric)

EPILOG

SCENA 13

Sîntem din nou la Ștefan care, îmbrăcat corect, cu cravată, cu un aer ușor solemn dar care poate ascunde și o oarecare absență, se silește să-i pregătească de masă pe cei doi francezi. Aceștia stau *sans-façon*, îmbrăcați lejer, cu figura lor mobilă și mereu mordantă. Gaspard, după aperitive copioase, luate de pe masa de drinkuri, a devenit din nou elocvent la modul fantast și apocaliptic, nu fără oarecare melancolie.

GASPARD : Plecăm, și am ca totdeauna senzația, oriunde merg, că n-am văzut ce trebuia, că n-am făcut ce trebuia...

ELISE *(badinînd)* : E de la sine înțeles. *Intelligence-Service*-ul te-ar plăti degeaba. Cît despre ce n-ai făcut, aș putea să dau și eu unele referințe.

GASPARD : *Ta gueule !* Știu, n-am făcut un copil cu tine, și nici n-am rezolvat aici acest capitol, așa cum ne promisesem. Ca individ ahtiat de progenitură mă întorc cu coada între picioare.

ELISE *(sarcastic)* : În cel mai bun caz.

GASPARD : De fapt vream s-o am în efigie pe această muritoare *(arată pe Elise)* nu puțin insolentă, să transfer ștafeta unuia mai bun decît mine. Ștef, tu ai impresia că totuși mai *transmitem* ceva, decît un motiv în plus de contestare pentru progenitura noastră ?

ȘTEFAN : Eu am convingerea că putem s-o formăm, s-o deprindem cu munca. Restul este simplă figură de stil.

GASPARD : Munca pentru ce ? pentru cine ?

ȘTEFAN : Pentru a ne depăși.

GASPARD : În ce sens ?

ȘTEFAN : În toate.

GASPARD : E vag. În direcția a ce ? Fii-tu găsește lucruri care sînt dinainte puse. Eu cînt lucruri care sînt dinainte compuse. Fata ta declamă lucruri care au fost dinainte spuse. Elise face... — nu, Elise este perfect originală. Fiecare gest al ei este o pură invențiune, în privința asta Providența s-a întrecut pe sine.

ELISE : Iar tu, dragul meu, ești pură ficțiune, un bruhaha sprijinit de un băț, care bea tzuica, cu aceeași dezinvoltură cu care a băut raki în Bulgaria și mastică în Grecia. Și mai ales cu același ficat debil...

GASPARD : Ți-am spus că e originală ? Să ne întoarcem la chestiune. Așadar, dintr-un punct de vedere superior eu sînt aproape bucuros de eșecul meu biologic. Ce e un copil afară de un pretext de rufe murdare ?

ELISE : Un minunat prilej de a o chinui pe mamă-sa.

GASPARD : Exact. Un excelent plasament al nevoii noastre de a chinui pe cineva. Dar victima nu e de obicei mama, ci chiar copilul, fiindcă părinții se întrec care de care să-l domine, fac din el un poligon de încercare al diferitelor lor substanțe. Cum ai făcut tu, Ștef, din stomacul meu și te pregătești, fără reproș, să mă escaladezi iar.

ELISE : Ștef, te implor, renunț la orice, inclusiv la Gaspard, dar nu la *tchorba de potroatche*.

GASPARD : Și apoi un copil este o trată, o cambie asupra viitorului. Îmi pot eu permite, fără să fiu dement, să investesc într-un viitor mai improbabil ca oricînd ? Să afirm, printr-un copil, că nu știu cît e ceasul, — și că *nu vreau* să știu ? Sigur, o jucărie pentru Elise..., asta da, conced, nu i-am refuzat niciodată nimic...

ELISE : Ah !

GASPARD : Nu, Elise, nu, niciodată și sînt gata și acum să-ți dau orice vrei. Dar nu mă sili la optimism cretin, n-am de unde să-l scot, speram să iau o undă de înțelegere și confraternitate de la acest camarad, dar el e ocupat să se depășească, în nici un caz *să înțeleagă.*

ELISE : Dar nu pricepi, vorbărețule, că fiecare își aduce înțelegerea *sa*, dorința *sa* de a înțelege într-un anumit fel și nu altul ? El și-a ales forma asta de comunicare. Și, ciudat, e mai seducător în această strîmtime deliberată decît alții în splendida lor flecăreală. *(Face ochi dulci lui Ștefan.)*

GASPARD : Ei cum ! Ia te uită ! Ca să vezi cum se poate cîștiga o partidă fără să muți nici un pion !

ELISE : Fiindcă tu înaintezi cu toți în dezordine. Și lași regina descoperită. Tu n-ai băgat de seamă că Ștef îmi face curte de cînd am venit ?

GASPARD *(surpriză)* : *Ma foi, non !*

ELISE : Nici el poate. Și totuși îmi face. Însuși faptul că s-a îmbrăcat astăzi în negru...

ȘTEFAN : Dragii mei !...

ELISE : Lasă, nu te mai justifica.

ȘTEFAN : Nu mă justific. Vreau să spun că în trei minute masa e gata !

GASPARD *(după un rîs acru, disperat)* : Înțelegi ? Și după aia vom pleca să așteptăm fiecare la locul nostru prăbușirea acestei lumi care și-a pierdut logica sentimentelor și a devenit rece și stupidă ! O lume care simplifică totul, fiindcă a obosit. De cînd dolarul a devenit măsura progresului s-a simplificat totul îngrozitor. Nu mai știm decît concurență, și „colaborare", care e tot un fel de concurență, mascată. Ne urîm, ne desființăm, ne înfruntăm, noi, civilizații, pentru materie, ceilalți încă pentru viață.

ELISE : Ai mai spus asta.

GASPARD : *Tant pis !* Ei izbesc în persoană, noi în cont. Ce e progresul dacă nu trecerea de la exterminarea

fizică la cea economică ? înlocuirea unei cruzimi cu alta, mai rafinată ?

ŞTEFAN : Cred că *tu* simplifici.

GASPARD : Şi voi, iubitule, şi voi ! Nu observi ? Noi simplificăm criteriile dar complicăm omul, voi complicaţi criteriile dar simplificaţi omul. Aceeaşi nevoie de reducţie. Ne înţelegem de minune. Noroc ! *A vôtre santé !*

ŞTEFAN : *A la vôtre,* complicaţilor !

(Ciocăneşte, bea, iese în bucătărie, oarecum aferat.)

ELISE : Termină cu tiribombele astea, nu vezi că nu mai faci nici o impresie ?

GASPARD : Te înşeli, e foarte mişcat. Dealtfel în fiecare zi am avut senzaţia că e pe marginea prăpastiei, că vrea să-mi spună ceva mare şi hotărîtor pentru el.

ELISE : Ţie ? Nu fi imbecil.

GASPARD : Vreau să obţin în sfîrşit revelaţia fiinţei lui adevărate, oricît m-ar costa. Ajută-mă.

ŞTEFAN *(se întoarce, se uită la ceas)* : E gata.

ELISE : O, dar ce frumos ai aranjat masa, Ştef ! Pe cuvîntul meu, e mişcător ce osteneală îţi dai pentru noi ! Pentru mine în special !

GASPARD : Văd două tacîmuri în plus. Ai mai invitat pe cineva ?

ŞTEFAN : Nu. O să vină Sanda şi probabil Maria-Cristina.

ELISE : Nu se poate ! De unde ştii ?

ŞTEFAN : Mi-a telefonat Sanda. De obicei e punctuală.

(Sonerie la uşă. El se duce, deschide, intră Sanda.)

GASPARD *(entuziasmat)* : Sanda, iubito ! Dacă am înţeles bine e o masă festivă !

SANDA *(preluînd firesc funcţia de gazdă)* : Nu, Gaspard, e o masă în familie. Bine aţi venit la noi. Maricris se scuză. Putem să ne aşezăm, de acord ?

(Întuneric)

SCENA 14

Sint spre sfîrșitul mesei. Puțină euforie.

GASPARD : Dragii mei, pot să vă spun acum, fără teama de a exagera...
ELISE : *Mon pauvre ami*, la tine exagerarea e ca trilul la privighetoare.
GASPARD *(flaşultă)* : Pot să spun că am făcut o treabă bună. Ne-am regăsit în sfîrşit după atîţia ani, sîntem aci, vom duce cooperarea noastră mai departe, pe plan sufletesc și social. Ne-au rămas atît de puţine lucruri de făcut, *dans ce bas-monde* : un pahar de vin bun, în casa unui bun prieten, o idee schimbată, un surîs... asta e viața. Și mai e ceva. Muzica, ce nu cunoaşte frontiere ! Și te asigur Ștef, că acea formaţie va avea un aport foarte mare in strîngerea relaţiilor între cele două ţări ale noastre, într-o mai bună cunoaştere.
ȘTEFAN *(cam automat)* : Da, cred că ai dreptate. Sînt de acord. Voi face tot ce ar putea depinde de mine, — bineinţeles în spiritul unei depline reciprocităţi...
GASPARD : Evident. *(Ambalîndu-se.)* Muzica nu poate avea limitări în timp şi spaţiu. Ea este alimentul intarisabil al sufletului nostru...

(Se întrerupe căci în cameră a intrat, dinspre Mircea, o femeie tînără şi necunoscută, care se îndreaptă, salutînd frumos din cap, spre frigiderul cu cuburi de gheaţă ; ia cuburi într-o cupă, se întoarce, tocmai cînd în prag a apărut, cu pipa în gură, Mircea.)

MIRCEA : Ai găsit ? *(Femeia face din cap că da şi se întoarce în camera lor.)* Bon apétit ! Sărut mîna, mamă.
ȘTEFAN *(de formă)* : Nu vrei să stai puţin cu noi ?
MIRCEA : Mulţumesc, am luat masa.
ȘTEFAN : Familia Bonnald îşi ia rămas bun.
MIRCEA : Am să vin la cafea. *Je viendrai prendre le café avec vous.*

ELISE : Nu deranjați un tînăr cînd are musafiri atît de avenanți.

MIRCEA : *Merçi Madame. (Părinților.)* Nu sînt musafiri. E soția mea. *(Stupoare la cei doi părinți.)*

ȘTEFAN *(sec, precis)* : Pe cînd nunta ?

MIRCEA : Civilă a fost. Fără public.

ȘTEFAN : Nu mi-ai spus.

MIRCEA : N-am vrut să te inoportunez. Erai ocupat.

ȘTEFAN : Și... ce ai de gînd ? Vorbește românește.

MIRCEA : Ne-am înscris pentru casă. Vom plăti rate. Vom obține-o. Vom face un împrumut la CAR-ul meu pentru mobilă. Vom obține-o. Vom plăti ratele pe rînd la CAR. Totul se poate obține. Vînzarea în rate ușurează viața. Nu ?

GASPARD : *Qu'est ce qu'il dit ?* Despre ce e vorba ?

ȘTEFAN : Niște aranjamente...

GASPARD *(galant)* : Ah, tînărul sceptic are o vizită. Mircea, succes !

MIRCEA : Mersi. La fel. *(Iese.)*

GASPARD : Așa sînt toți cinicii : capotează în fața dragostei.

ELISE : Iar unii înainte.

GASPARD *(revenind la tonul general)* : Dragostea și muzica : astea sînt relațiile care mai înseamnă ceva. Dragii mei, sîntem totuși așa de fericiți că am venit ! Voi aveți aici o soliditate...

(Se întrerupe iar căci Sanda, emoționată, se duce să bată la ușa lui Mircea. Acesta scoate capul.)

SANDA : Mircea, Maricris îți trimite amuleta asta. *(Îi dă o amuletă. E ușor rănită.)* Probabil că știa, înaintea noastră, de eveniment.

MIRCEA *(oarecum mișcat și el)* : Credeam că ți-a spus, mamă. E un pariu. Maricris a pierdut pariul. Asta e tot. Mă bucur că te văd.

SANDA *(cu ochii numai)* : Să fii fericit, fiul meu.

MIRCEA : Și tu, mamă. Mai exact : și voi.

GASPARD : Ce spune ? Nu înțeleg nimic din româneasca voastră !

ȘTEFAN *(stopîndu-se)* : A primit un cadou de la soră-sa, care îi face multă plăcere.

MIRCEA *(zîmbind)* : Și încă ceva, dragă domnule Bonnald : salvînd pe această tînără de la moarte, încerc acuma, conform discuției noastre, să-i schimb și viața ; pe a mea inclusiv. Acum putem asculta Mozart. *(Iese.)*
GASPARD : Impresionant. Exact ce spuneam : soliditate. Elise, n-ai fi de părere să le dăm și noi refrigeratorul din mașină ? Ca să nu mai umble mereu după gheață...
ELISE *(rece)* : Foarte bine, *mon ami. D'accord.*
GASPARD : Și cînd venim cu orchestra putem să vă aducem o combină de spălat vasele, să vă ușurăm și noi existența. Sînt foarte frumos nichelate și deloc scumpe. Ah, Dantec, ce *mec*, cînd o să vadă că întreprind un turneu artistic în Europa, va fi trăznet de apoplexie !... *Vive l'amitié ! Vive la France ! Vive la Roumanie ! (Toți ciocnesc.)*

(Intuneric)

SCENA 15

Sînt acum cu valizele gata de plecare, în aceeași toaletă. Gaspard l-a luat de-o parte pe Ștefan.

GASPARD *(perorînd, perorînd mereu)* : Bătrîne, sînt fericit că prezența noastră a coincis cît de cît cu repararea unei stări ingrate. Într-o vreme de asemenea instabilitate, familia rămîne poate punctul de sprijin esențial. Sînt sigur că dacă veneam acuma după reconciliere și tu erai altfel. Iată deci că și modestele noastre puteri...
ȘTEFAN : Știu ce vrei să-mi spui Gaspard. Vă mulțumesc mult. *(Perorează și el, nu fără o bine ascunsă maliție.)* Am să trag toate consecințele, după ce-mi voi analiza cu atenție atitudinea, îți promit. Noi am plecat de la ideea că înțelegerea reciprocă...
GASPARD : Asta este !... Să asigurăm o mai bună înțelegere între oameni, un respect mai mare al personalității omenești.

ȘTEFAN : Așa este.
GASPARD *(îmbrățișîndu-l)* : Iată-ne cu totul de acord. Mersi încă o dată. Vă așteptăm la noi.
ELISE *(Sandei)* : O să ai o mulțime de treabă acum, cred că am răvășit și eu cîteva lucruri. Ca la prieteni.
SANDA *(dominată încă de povestea lui Mircea)* : Nu face nimic. *(Apoi, pentru a se justifica.)* Ne pare rău că plecați. Dacă am ști cu ce să vă mai reținem.
ELISE *(cordială, puțin artificială)* : Cu nimic în plus, draga mea, a fost excelent. E o țară de oameni simpatici. *(Mai aparte, ca în treacăt.)* Apropo, cine e tînărul care stătea cu un etaj mai jos, la tine ? Și care a sunat ?
SANDA : E un sportiv. Greșise ușa. De ce ?
ELISE : Nimic, întrebam. M-a salutat pe scări ca și cînd m-ar cunoaște. Sau ca și cînd, mă rog, ar fi vrut s-o facă...
GASPARD : Ei, sîntem gata ?
ELISE : Da, mon ami. *(Sandei.)* E însurat ?
SANDA : Nu.
ELISE : Să ne dați adresa exactă, să vă scriem.
GASPARD : Dar o am eu !
ELISE : Perfect. Deși am cam rătăcit prin acest oraș.
GASPARD : Oraș foarte frumos, să recunoaștem ! Mă îngrozesc pentru el. *(Ușa de afară se deschide și intră Milica.)* Ah, buna vivandieră !
MILICA : Păi ce făcurăți neică, nu plecarăți ? Întinserăți ramazanul ! *(Zărește pe Sanda.)* Eu am venit să rînesc după boieri. Da acu că a apărut și madam contesa, mai împărțim zoaiele. *(E numai simpatie, fără răutate.)*
GASPARD : Ce spune ?
ȘTEFAN : E greu de tradus. Spune că se bucură că v-a găsit încă aici ca să poată să-și ia rămas bun.
GASPARD : Nu !... Asta spune, Sanda ?
SANDA *(mișcîndu-și buzele)* : Cam asta... da. *(Privire complice cu Ștefan.)*
GASPARD : Spunea ceva de madam contesă. *(Elisei.)* Probabil crede că ești contesă.
ELISE : Asta și eram, dacă nu te întîlneam.

MILICA : Ce zice Ștefane, că nu pricep bălmăjeala asta a lor, dacă nu fui la Notrădamu, ci la Oțoțoaia în tufe.
ȘTEFAN : Zice că-i bine, lasă. Te simpatizează.
MILICA : Păi d-așa ceva sînt bună. Mai ales că i-ai ghiftuit. Eu pă Trancă cum îl ghiftui „mă simpatizează". Da nici prea mult, că p-ormă îl doare pipota și adoarme pe el.
GASPARD *(Milicăi)* : Madame, te invităm să vii la noi. Ești o foarte bună și veselă menajeră.
MILICA : Dracu știe ce spui tu. Menajerie, sîntem toți, cu voi în cap.
GASPARD : Atunci să vii o dată cu ei. *D'acord? Venez en France!*
MILICA : Să merg adică în Franța!? De acordeon, neică. Dar vezi că cheia e la Trancă. D-ta, vorba aia, doar cu gura... cu vrăjeala...
ELISE : *Qu'est-ce qu'elle dit?*
SANDA : Spune că Gaspard e ademenitor. Dar nu și... eficace.
ELISE : *Oh, la belle intuition! (O îmbrățișează.) Vive l'Internationale des femmes! Vive le socialisme!*
MILICA : Aoleo, păi nici așa ca la miting! Că sînt în orele libere, deh!...

(Intuneric)

SCENA 16

Francezii au plecat, cei doi au rămas. Stingheriți, se prefac a munci cîte ceva.

ȘTEFAN : Ce faci?
SANDA : Corectez niște greșeli... La franceză *(Pauză.)*
ȘTEFAN : Îmi pare rău de Gaspard. Era foarte pesimist.
SANDA *(fără să se întrerupă)* : Cred că se și izmenea *(Pauză.)*
ȘTEFAN : Mîine ai multe ore?

SANDA : Patru.

ŞTEFAN : Eu am şedinţă de birou. *(Pauză.)* Schimbăm doi inşi pentru atitudine neprincipială...

SANDA : Spune, Gaspard era un om brav ?

ŞTEFAN : Destul. Şi mai e şi acum. Deşi ea îl sapă cu cinismul ei bolnăvicios.

SANDA *(surprinsă de un verdict ce i se pare foarte exact)* : Erau cam disperaţi.

ŞTEFAN : I-a manevrat viaţa, îndestularea. Pentru ei libertatea e să spună ce vor, să meargă unde vor. Sînt mereu în excursie.

SANDA : Aşa le-a spus şi Maricris.

ŞTEFAN *(atent, deşi pare neutru)* : Ce face ea ?

SANDA : E sănătoasă... *(Pauză.)* Ştii, ea vede viitorul altfel decît... noi.

ŞTEFAN : Normal. *(Zîmbind.)* Deocamdată, noi îl facem. Mi-a transmis ceva ?

SANDA *(cu o strîngere de inimă)* : Nu... *(Apoi cu imputare.)* — În schimb ţi-a transmis Vladone calde salutări.

ŞTEFAN *(vrînd să pară inperturbabil)* : Vladone !? Cînd l-ai întîlnit ?

SANDA : Alaltăieri. Mi-a spus că aţi avut Consiliu. Şi că ai luat cuvîntul. Şi că ai fost „foarte tare".

ŞTEFAN : Exagerează.

SANDA *(privindu-l în ochi)* : Mi-a mai povestit cum s-au petrecut de fapt lucrurile *atunci*, cînd l-au scos. Mi-a spus că ţie ţi se datorează că a fost reabilitat. Că la şedinţă, unde lucrurile erau montate, ai tăcut, dar că a doua zi te-ai dus sus...

ŞTEFAN : Ei, lasă. A trecut.

SANDA *(revoltată)* : De ce taci aşa de mult, Ştefane ?

ŞTEFAN *(simplu)* : Vorbesc cînd trebuie.

SANDA : De ce nu vrei să spui nimănui că săptămîna asta ai avut cea mai grea perioadă din cariera ta de inginer, acum cînd s-a hotărît ca tu să... răspunzi de...

ŞTEFAN : De unde ştii ?

SANDA : Şi în timpul ăsta tu făceai pe gazda cu musafiri ! Îi ascultai... şi nu le suflai un cuvînt !...

ŞTEFAN : Decît clişce. Mă gîndeam. Clişeele îmi dau timp de gîndire. Dealtfel pe ei nici nu-i interesăm decît ca folclor.

SANDA *(foarte surprinsă)* : Dar exact asta le-am spus şi eu ! Şi Maricris !

ŞTEFAN *(zîmbind iar)* : Vezi că sîntem de acord ? Doar că ea e la vîrsta violenţei verbale, patetice.

SANDA : Cum e Mircea la a şocului.

ŞTEFAN : Fiecare îşi caută Revoluţia în felul lui.

SANDA *(după o pauză)* : De fapt ei sînt cei care m-au adus...

ŞTEFAN *(o întrerupe)* : Ştiu. Dar ştiu şi că ai venit fiindcă ai aflat că am greutăţi. Şi că de fapt *aici* se cere să ajuţi. *Aici* e frontul. Copiii sînt sprinteni, merg iute... se ridică mai uşor cînd cad... Noi... *(Gest, apoi zîmbet cald-amărui.)* Oricum, puţină dramă nu ne strică nici nouă...

SANDA : Maricris o să plece în Vietnam. Corespondentă de presă.

ŞTEFAN *(impresionat la culme dar stăpînindu-se extraordinar)* : Foarte bine.

SANDA *(vocea îi tremură)* : Dragul meu, cînd te-am părăsit nu bănuiam că...

ŞTEFAN *(o întrerupse din nou, fixînd-o)* : Tu, de fapt, nu *m-ai părăsit* nici o secundă, Sanda ! Nu-i aşa ?

SANDA : Ştefane ! *(Are un elan spre el, dar intră Milica, cu un teanc de vase în mînă, pălăvrăgind mereu.)*

MILICA : Ce vă pasă !? Staţi ca porumbeii, şi eu păcătoasa îl lăsai pă Trancă să halească nişte ciuperci, că ne-aduse o chivuţă azi. Zic, ia de bagă-n tine şi dacă nu crăpi în trei ore, mă întorc să-mbuc şi eu. Şi dacă crăpi, mai găsesc eu un crai distins dat cu tuci ca tine. Erea cătrănit că l-a prins cînd şutea neşte cuţite pe poartă.

ŞTEFAN *(cam absent)* : Ce cuţite ?

MILICA : De la unu Văcărea, de ţine bufet, s-a pricopsit ăla, da pe bune, îi da lu' Trancă s-ascută la polizor cuţitele şi cînd zicea că serveşte friptură a-ntîia da la client cuţitul ascuţit ca briciul şi cînd zicea că-i a doua îl lăsa mai bocciu, da fleica tot

aia era înțelegi, îi făcea calitatea dupe cum era ascuțit cuțitul de Trancă. Deci dacă l-au prins p-al meu l-au luat la prelucrare, umblă să-l dea afară, nu prea poate, că are pe nea Gogu la sector, atît că-l persecută șeful de secție, nu-ș ce dracu are cu el, deloc nu-i intră în voie, nici cu șpagă, că se roagă Trancă la icoane, zice dă doamne să-l facă mai mare și să scap de el d-aici. Că asta-i bine, domle, că-i mai promovează, mai răsuflăm și noi ăștilalții. Că ăla dacă se duce mai sus, pace bună, el are alte probleme, nu stă să te cotrobăiască prin buzunare. El e cu planu...

ȘTEFAN *(sever, dar amuzat)*: Ai terminat, Milico?

MILICA: Știu că vă e să rămîneți și voi singuri, acu după atita vreme, să vă explicați, deh!... cu vorbe mari. Că eu, necununată așa, dacă mă apuca dusul, păi la-ntors punea Trancă un ciomag pe mine și zicea: fă, nebuno, und-ți-a fost mințile, baremi dacă nu găsiși ce cătași, stai să-ți dau eu! Ce să-i faci: niet kultur! *(Cei doi rîd.)* Lasă domle că e bine, și o să fie și mai bine! Se spală toate și se bagă înapoi în raft. Și dacă se sparge vreuna, dă delicată ce e, cumpărăm altele, că avem de unde! Că doar noi le facem! D'acor?

SFÎRȘIT

PIESA VĂZUTĂ DE...

RADU POPESCU :

...și aici e vorba de „noi" și de „el", de o confruntare, ce se produce, însă, în România, la noi acasă, între aceste două lumi, două societăți, două concepții și moduri de viață. Cea burghezo-occidentală fiind reprezentată de soții Bonnald, cuplu francez al celei mai tipice burghezii, care, în cursul unui periplu turistic internațional, poposesc în România, și sînt găzduiți de familia Oniță, soți și copii mari, care reprezintă lumea noastră : între cei doi bărbați, violonistul francez Gaspard și inginerul român Ștef, există o veche prietenie, înfiripată și cimentată în „maquis", în anii de luptă, primejdie și bravură ai războiului, ai luptei împotriva hitlerismului, prietenie care n-a murit cu totul, nici în sufletul primului, în condițiile „societății de consumație", nici în al celui de al doilea, de-a lungul anilor de construire a societății socialiste, la care acesta a participat cu tot sufletul, ca un cinstit și bun comunist român. Se întîmplă, însă, ca sosirea francezilor în casa românilor să coincidă cu o criză a menajului, care este o dramă a sufletelor : fără a ajunge pînă la divorț, nevasta inginerului și-a părăsit căminul, însoțită de fiica sa, proaspătă ziaristă și poetă debutantă, lăsîndu-și bărbatul și fiul, tînăr geolog, în singurătate. Cauza ar fi că femeia, în triplă calitate de soție, mamă și comunistă, este întristată grav, și îngrijorată, de instalarea, în psihologia, în morala soțului său, a tendinței de conformism, carierism, filistinism, într-un cuvînt de egoism social cu totul contrar eticii socialiste, și că ar vrea să o ferească pe fiica sa de o influență negativă, sau de o decepție prematură. Încît, nu este chiar momentul unei revederi amicale în deplină bucurie și nici al unei prezențe străine mai îndelungate, în casa unui om frămîntat și trist, și

întreaga piesă nu este altceva decît desfășurarea eforturilor „părții franceze" de a înțelege cauzele crizei dintre cei doi soți (ceea ce nu izbutesc, neam), și de a provoca împăcarea acestora (ceea ce se va întîmpla în final dar datorită strădaniei lor). Dar, cu acest pretext, sau pe dedesubt, se desfășoară confruntarea, nu tezistă, nu politică, nu dușmănoasă, ci sinceră, spontană, amicală, cu atît mai mult, cu cît greul argumentării îl duce Gaspard, care este fără îndoială, „un honnête homme" și chiar „un très brave type". Dar rezultatul nu poate fi decît unul: deosebire abisală, incompatibilitate totală, impenetrabilitate absolută — două tipuri de umanitate, două lumi.

Desigur, că prin însăși datele sale, conflictul se desfășoară în lumea ideilor, în abstracțiune (și tocmai de aceea e păcat că dramaturgul i-a lăsat pe protagoniștii români cam închiși în ei, cam laconici, chiar taciturni), iar piesa, prin structura ei, nu conține un principiu de dinamism dramatic, situații tragice, cum conține *Un fluture pe lampă*. Este o piesă de autor, o lungă dezbatere, ilustrată prin portrete, cîteva excelente (pe acel al lui Gaspard Bonnald, tip al intelectualului — artist mic-burghez al Franței de azi, superficial dar practic, neurastenic, mizantrop, pesimist superficial, ușor alcoolic, inteligent, vorbăreț și „grognard", l-ar semna cu amîndouă mîinile orice scriitor francez), unele cam statice, unele (unul) foarte pitoresc, o piesă în care spiritul autorului, ascuțit, cult, intelectualizat, popular, mustos, își dă curs, cu precizie, cu suplețe, cu forță.

(*România liberă*, 20 sept. 1977.)

FLORIN TORNEA:

...Mai puțin dispusă la fastuos, culoare și efecte de mare spectacol, *Acord* cumpănește polemic — cel puțin în datele nemijlocite ale subiectului — de asemenea, între modul de viață, concepția asupra problemelor vieții dominante în lumea societăților de consum a Occidentului și modul lumii noastre socialiste de a fi și de a aspira să fie. În *Un fluture pe lampă* observația dramaturgului se concentra asupra strălucirilor calpe, sub vălul orbitor al cărora se consumau, acolo, cele mai amare și sumbre aventuri ale prăbușirilor fără întoarcere, și se lăsau descoperite, în chiar mediul celor ce stăpînesc și manevrează

aparențele strălucirii, climatul și sentimentul stagnării, al dezagregării, al derutei. Dimpotrivă, poate chiar deliberat contrastant, în *Acord* — intîmpinați de o atmosferă aparent aspriță, zgircită în expansivități, străbătută, în aspectele ei imediate, de stări și tensiuni contradictorii — asistăm la o dramă a solidarității și închegărilor sociale, a purității morale, a fermității în demnitate a conștiințelor. Privirile din afară, cu optica deformată de o filozofie și o mentalitate prin excelență individualiste, înclinate a judeca la suprafață stările de lucruri intîlnite, ajung anevoie, poate nici nu ajung să discearnă între ceea ce aparține procesului de închegare și verificare a trăiniciei societății noastre și ceea ce este conflict — dramă — în acest proces. De fapt, Paul Everac nu folosește aceste priviri din afară (o pereche de turiști francezi, veniți să-și intîlnească în țară, la noi, un vechi amic de luptă și de visuri din anii Rezistenței antifasciste), atît pentru edificarea lor, cît și pentru a accentua distanțele între aceste priviri și noi — distanțe de gîndire, de comportament, de etică, de convingeri, distanțe de experiență și destin istoric. De o parte, o lume a dezabuzării, deghizată în bravadă sceptică sau cinică, o lume care-și interzice — ca imposibil — alt ideal decît cel al confortului, al satisfacției (și al destrămării conștiente) — în faptul *de a avea*, de a supraviețui și exista prin casa de bani ; de altă parte, lumea noastră, angajată — în spiritul esențial certat cu gestica și verbigerația fanfaronă — în osîrdia înnoitoare și constructivă, în lupta pentru regăsirea omului cu sine, pentru satisfacția omului *de a fi* în societate. În această luptă, etapele ascensiunii și realizărilor sînt legate de moduri felurite de a o concepe și de a o duce. Și aceste moduri felurite (modul maturității și experienței avîntului generos al tinereții, modul căldurii și înțelegerii afective) care, în fond, păstrează vie și proaspătă conștiința revoluționară, nasc, în straturile superficiale ale conștiințelor, neînțelegeri, conflicte ; dincolo de ele — și în dinamica lor — „acordul" este însă, perfect, inebranlabil. Eroii, purtători în piesă ai acestor moduri aparent divergente de acțiune, de a construi, de a urmări același ideal, *lasă impresia*, cum remarcă un personaj, că se ceartă ; în realitate ei *demonstrează*.

Atras de această demonstrație — de dialectica, de logica și silogistica ei — Paul Everac se simte în largul lui pe planul elocinței estetice și adesea pe acela al publicisticii pamfletare. Piesa lui este, din acest unghi de vedere, stăpînită de vervă,

bogată în poante paradoxale, mișcată de vivacitatea conversației. Și e mai puțin structurată pe evenimente realmente dramatice. (...)

(*Scînteia*, 29 sept. 1977.)

MARGARETA BĂRBUȚĂ:

Preocupat cu consecvență de problematica actualității, de investigarea omului contemporan în implicațiile și interdependențele sale sociale, morale, politice, Paul Everac ne propune, în *Acord*, o confruntare între două lumi, două tipuri de mentalitate, două moduri de viață, ca reflex mai mult sau mai puțin direct al unor sisteme sociale diferite. Întreprindere deloc lesnicioasă, căci scena are legile ei, iar dezbaterile de idei, pentru care toți pledăm cu ardoare, se cer încorporate în imagini specifice, în structuri dramatice cu virtuți teatrale. Pretextul dramatic găsit de autor mi se pare, din acest punct de vedere, remarcabil prin simplitate, verosimil și fertil în sugestii: vizita unei familii de francezi în România, întîlnirea unor vechi prieteni, foști tovarăși de luptă în „maquis". (...)

Acțiunea dramatică, săracă în peripeții exterioare, se dublează de o bogată acțiune ideatică, dacă se poate spune așa. Dialogul se desfășoară alert, spiritual, inteligent, cu perorațiile din ce în ce mai abundente ale lui Gaspard Bonnald și răspunsurile, mereu laconice ale lui Ștefan Oniță. Treptat, o lume se dezvăluie. O lume de străluciri aparente, de un înalt nivel de confort, de civilizație tehnică, în care omul se pierde însă, prins în angrenajul unui mecanism pe care nu-l mai poate opri, sau pe care crede că nu-l mai poate opri, cum crede Gaspard, convins, acum, „că sîntem făcuți, terminați, că ne-au băgat într-un dans din care nu se mai iese... și care nu e al nostru, al indivizilor, ci mult peste capul nostru" — o lume în care „a avea" l-a anulat pe „a fi", — lumea societății de consum, lumea capitalului. Bonnald e, însă, bîntuit încă de neliniști, de întrebări. Fostul „maquisard" mai trăiește în el, e adevărat, cu mentalitatea plămădită în contradicțiile lumii sale, în mediul în care trăiește, amestec de boemă artistică și burghezie veleitară. De aci lungile sale perorații — uneori prea lungi, poate — expresie

a unei neliniști existențiale, a unei căutări febrile, dar și sterile, personajul purtind cu sine și un fel de damnațiune a logoreii teoretizante, ineficace.

Partea a doua a piesei, odată cu unele răspunsuri, conturează un profil uman superior, nu fără stîngăcii și șovăieli în comportare, dar tinzînd către un ideal de puritate urmărit cu tenacitate și intransigență. (...)

„Acordul" în familia Oniță se dovedește a fi unul de esență, profund organic, izvorînd din comunitatea de interese și de principii, dincolo de orice fel de divergențe și fisuri exterioare, în timp ce familia Bonnald, toată numai zîmbete și armonie la suprafață, lasă să se vadă, pe parcursul piesei, profundele dezacorduri care-i macină existența. (...)

(*Contemporanul*, 7 oct. 1977.)

ILEANA LUCACIU :

Paul Everac preferă calea *teatrului de idei* la care spectatorul este invitat să facă uz de inteligența sa și să participe la dezbateri de interes major. O astfel de piesă este și *Acord*, în care dramaturgul propune o confruntare deschisă între două lumi cu principii diferite, cu idealuri diferite, cu realizări diferite. Se continuă prin *Acord* dezbaterea începută în piesa *Un fluture pe lampă*, îmbogățindu-se fondul ei cu noi aspecte. În *Acord*, acțiunea este simplă ; pentru unii poate chiar simplist concepută, importantă fiind nu derularea unor fapte eclatante, ci, „discuția", continua discuție dintre personaje. În această situație în care spectacolul nu se poate baza pe inventivitatea acțiunii, există obligativitatea punerii în valoare a fondului bogat de idei, oferit cu dărnicie de text, cu ajutorul unei viziuni regizorale adecvate. Tocmai de această obligativitate nu ține cont reprezentația Naționalului bucureștean. Spectacolul are un ritm greoi, prea-multele tablouri sînt despărțite prin lungi pauze. Intenția era de a se arăta, prin introducerea unor stop-cadre, că, de la un tablou la altul, dezbaterea evoluează, starea interioară a personajelor se schimbă, intenție greu sesizabilă de public, mai ales în prima parte a reprezentației. (...)

Acord, de Paul Everac, este o reușită a dramaturgiei originale, ce merită o mai mare atenție din partea teatrelor, o

piesă scrisă cu nervul replicii inteligente care propune spectatorului un motiv de sinceră meditaţie asupra condiţiei umane în două lumi ale căror principii sînt antagonice. Acest text trebuia să beneficieze de o tratare adecvată în spectacol.

(*Săptămîna*, 7 oct. 1977.)

BOGDAN ULMU :

...Piesa poate fi povestită în două cuvinte ; nu *story*-ul ei ne interesează însă ci, repet, problematica : contrastul dintre libertatea reală a familiei Oniţă şi cea aparentă a oaspeţilor ei — cuplul Bonnald („liberi să constate că nu sînt"), dintre fericirea şi echilibrul dobîndit, cu greu, dar dobîndite, de către primii, şi blazarea ireversibilă (ce-i drept, purtată cu nonşalanţă) a ultimilor. Fireşte că dificultatea conflictului principal al piesei, coincide cu primejdia tezismului şi o inabilitate scriitoricească ar fi fost, din punctul de vedere al intenţiilor lucrării, catastrofală. Dar nu de abilitate şi profesionalism duce lipsă Paul Everac ; aşa că, superioritatea gazdelor nu ne este impusă de către autor, ci doar *sugerată*. Familia Oniţă nu foloseşte lozinci sau clişee propagandistice, dimpotrivă, nu se sfieşte să recunoască şi chiar să indice în faţa străinilor unele lipsuri care mai există pe la noi. Mai mult, dialogul nu se poartă între necunoscuţi, ci între doi vechi prieteni, foşti camarazi de „maquis", dominaţi de bune intenţii, ba chiar de menajamente (polemica fiind aici, ca şi în alte piese ale autorului, specialitatea generaţiei tinere — copiii familiei Oniţă). Dacă adăugăm nivelul ridicat al dezbaterii, uneori chiar filosofic, şi umorul care-o impregnează, în mod necesar, periodic, vedem dar că *Acord* este un titlu demn de reţinut.

(*România literară*, 6 oct. 1977.)

CĂLIN STĂNCULESCU :

Piesă interesantă în peisajul teatrului contemporan, *Acord* de Paul Everac a deschis nu demult stagiunea teatrală pe prima scenă a ţării.

Conflictul familial, prezent și în lucrări dramatice anterioare, este amplificat cu o opoziție inedită avansată prin prezența unei familii franceze în casa inginerului Oniță. Bărbații, Gaspard și Ștef, foști camarazi în Rezistență, animați în tinerețe de idealuri comune, sînt acum despărțiți de moduri diferite de viață, de concepții și de idei deosebite. În raport cu această posibilă dihotomie caracterologică, ce relevă și un substrat temperamental, se ordonează și conflicte secundare, acumulate într-un *puzzle* dramatic, parcă insuficient finisat (Ștef-Sanda, Elise-Gaspard, Ștef-Maria-Cristina, Elise-Sanda). (...)

Acordul opțiunilor morale în familia inginerului Oniță este în final afirmat prin refuzul aventurii, prin credința în adevăr și echilibru, în contrast cu spumoasa demonstrație de blazare și nonșalanță a soților Bonnald, captivați mai mult de jocul însemnelor sociale și al aparențelor ce presupun o superficialitate existențială greu de ascuns în spatele vorbelor frumoase. (...)

(*Luceafărul*, 12 nov. 1977.)

FLORIAN POTRA:

...Piesa demonstrează superioritatea modului de gîndire, de viață a socialismului în confruntarea sa cu lumea capitalistă. Toată demonstrația e infiltrată în structura dialogică a piesei, scînteietoare și în măsură să amuze spectatorul, amator, fără îndoială, de virtuozități lexicale; pe această cale aparentele neliniști metafizice și ardori transcendentale se împacă cu inexorabilul nostru mers înainte; un „acord" nu atît cu alții, cît cu noi înșine, cum a și vrut autorul. (...)

(*Teatru*, martie 1977.)

MIRA IOSIF:

...E o piesă care ne confirmă din nou filonul solid de bună sorginte și tradiție, al „piesei de idei", al piesei-dezbatere, al piesei-conversație, filon cu perseverență explorat și cu rezultate interesante exploatat, pe o mare parcelă din întinsa operă dra-

matică a lui Paul Everac. Fanatic al polemicii, angajat al discursului filozofic și sociologic, analist al fenomenului sociocultural contemporan Paul Everac continuă, de fapt, în *Acord* suita concluzionărilor sale dramaturgice, urmîndu-și pasiunea mărturisită pentru eseul dramatic, demonstrată în piese mai vechi, de la *Costache și viața interioară* și *Patimi* la *Viața e ca un vagon ?* și *Cititorul de contor*. Întîlnim aici teme-obsesie ale scriitorului și situații-clișeu ale dramaturgului. (...)

Piesa-eseu despre „noi" și „ei" sau ca să-l cităm pe dramaturg „despre conștiința critică și conștiința revoluționară", de fapt, despre raporturile complexe dintre lumea socialistă și cea a societății de consum, dintre omul unidimensional și cel produs de societatea socialistă multilateral dezvoltată. *Acord* este, evident, o dramă cu teză : o demonstrație, o expunere extrem de interesantă, solid și, pe alocuri, strălucit argumentată, a crizei valorilor în Occident, o trecere panoramică în revistă a problemelor cotidiene și de perspectivă, ce se ridică în fața unui „français moyen" (ca și în *Un fluture pe lampă*, Franța și francezii simbolizînd, pe drept, lumea de la soare-apune), amestecîndu-se, de-a valma, în speță și în discuții, mai puțin în polemică, ezitarea între un radicalism bine temperat și scepticismul dizolvant, nihilismul celor care au profesat „maiul '68" și evocarea nostalgică a vremurilor eroice ale Rezistenței, ipotezele de perspectivare emise, eventual de Clubul de la Roma și aventurile instinctelor atrofiate de hipercivilizație sau pozele căutărilor intelectualiste. Emisarii Occidentului sînt soții Bonnald, cuplu construit ca un dublu-robot, corespunzător sondajelor SOFRES pe eșantioane date, dar, în același timp, personaje vii, pregnant și dibaci individualizate ; un EL și o EA pe care putem să-i simpatizăm sau să-i antipatizăm, să ne lăsăm seduși de farmecul lor sau să-i disprețuim pentru că sînt robii societății de consum. Cuplul oponent, forța adversă în cîmpul electric al confruntării, sînt soții Oniță ; cu ei și prin ei intră în scenă lumea construirii și construcției noastre. Trebuie spus cu sinceritate că aici apare punctul nevralgic al piesei, densitatea problemelor, profunzimea analizei psihologice, concluziile radiografiilor etice, valabile și serioase, pe plan conceptual, negăsindu-și destulă acoperire în caractere și situații. Aici apare clișeul fabulației fiindcă soții Oniță vin din „camera de alături", cu discursivul a-teatral, cu aceleași probleme ale incompatibilității între „a fi" și „a avea", cu același conflict, subtil, dar insuficient

conturat pentru o coliziе dramatică și neconstruit în agon, și anume, decalajul dintre trăirea prudentă, măsurată în calcule conjuncturale și combustia totală dăruită cauzei comuniste. Între membrii familiei Oniță, cinci la număr, se iscă conflicte diverse, confruntări variate și, evident, semnificative pe scara contradicțiilor neantagoniste, specifice unei lumi în vitală efervescență, dar ele rămîn la stadiul enunțului, al sesizării sociologice, caracterele sînt categorii, iar relațiile dintre ele, lipsite de plasticitate dramatică. Stratagema folosită de Ștefan Oniță, purtătorul de cuvînt al lumii de la noi, „de a vorbi în clișee" pentru a se putea în acest timp „gîndi" la toate ale sale, scuza sa, „clișeele îmi dau timp de gîndire", dacă izbutește să-l păcălească pe Gaspard Bonnald, vechiul lui camarad de „maquis" și actualul său oaspete în periplul turistic prin Balcani e, în schimb, semn că personajul „umblă cu cioara vopsită" — ca să folosim limbajul pitoresc al Milicăi, personaj descins parcă din „vaporul" care e la o adică viața, și care reprezenta, în ordinea clasificărilor psiho-sociologice, bunul-simț al omului din popor. Cu toată această neîmplinire — care apleacă puțin talgerul nostru în balanța ce vrea să măsoare problemele, întrebările, căutările ce și le pun două lumi, două moduri de existență în dezacord — *Acord* rămîne o operă de reală importanță în teatrul lui Paul Everac. Pentru atacarea ambițioasă a temei, pentru sondarea directă în mersul timpului pe care-l trăim, pentru calitatea intelectuală a dezbaterii suple și nuanțate, pentru caracterul de actualitate. (...)

(*Teatru*, sept. 1977.)

CITITORUL DE CONTOR

COMEDIE TRAGICĂ
ÎN DOUĂ PĂRȚI

Această piesă, scrisă în 1972 (dacă nu mă înșel), la Podul Dîmboviței (Argeș) a cunoscut o valorificare scenică multiplă. Între 1973—1978 ea a fost instalată pe scena Teatrului de Stat Oradea, — premieră absolută — a Teatrului Maghiar Timișoara, a Teatrului V. I. Popa din Bîrlad. Un spectacol interesant, într-o manieră suprarealistă, a izbutit C. Codrescu la Teatrul maghiar din Sfîntu Gheorghe, avînd în fruntea distribuției pe Șt. Peterfi. Apoi piesa s-a jucat la Bacău, la Brașov, — și la Sibiu (în limba germană). Eu însumi am pus-o, cu relativ succes, la Pitești și la Teatrul Mic din București. Cele două distribuții cu care am lucrat s-au întemeiat pe aportul unor actori mai puțin celebri (cu excepția lui Silviu Stănculescu) dar care au ieșit îmbucurător în evidență: Ion Roxin, Vistrian Roman, Ileana Focșa, Nicolae Iliescu, Andreea Ralcu, Dan Condurache ș.a. De această piesă se leagă și debutul promițător al lui Adrian Pintea (la Oradea). Modalitățile diverse de valorificare vorbesc despre o construcție mai complicată și o miză mai puțin obișnuită. Într-adevăr, ca rang ideatic, *Cititorul de contor* este în dramaturgia mea un unicat. Nici o supărare, deci, că unii critici, cu viziune mai limitată, n-au prea înțeles-o. Nefiind legată de o conjunctură sau de o morală anume, ea rămîne deschisă și pentru viitor.

P. EV.

PREFAȚĂ

La prima vedere, comedia tragică, Cititorul de contor, *este ușor reductibilă la un model întîlnit adeseori în istoria dramaturgiei. Într-o lume care trăiește foarte mulțumită, ignorîndu-și adevărata natură, pătrunde acel* eiron, *personajul înzestrat cu facultatea de a tulbura calmul bazat pe neștiință și a face să iasă la iveală reala față a lucrurilor. Nu alta e structura numeroaselor comedii ilustre, unde impulsul acțiunii îl dau spirite malițioase, experte în faceții, ca Puck și Prospero, sau valeți inteligenți și șireți de tipul lui Sganarelle.*

Dar în datele ei concrete, piesa lui Paul Everac prezintă niște particularități pline de semnificație. Să observăm, întîi, că „cititorul de contor", ca personaj, pare să aparțină lumii reale; îl vedem în carne și oase pe scenă, e un amploiat politicos, șters, îmbrăcat mereu cu același raglan, anonimizator; dealtfel n-are nume. Ascultă de legile fizice, sună și așteaptă să i se deschidă spre a intra în casă, e incapabil, deci, să treacă prin ziduri ca eroul lui Marcel Aymé. În final, revine, tot ca o prezență credibilă: e bărbatul gentil, care s-a oferit să le transporte cu mașina, de la mare, pe soția și fiica eroului.

Să băgăm însă de seamă că eiron-*ul poate să fie și o făptură supranaturală. Cunoaște astfel uluitor de exact și amănunțit viața secretă a personajului principal, renumitul arhitect Jinga. Cînd socotește de cuviință, are mijloacele de a-l face pe acesta să trăiască virtualitatea ca realitate efectivă; la voința „cititorului de contor",*

Jinga parcurge evenimente viitoare ale existenței sale, devine martorul propriei lui morți, ba își poate contempla posteritatea. Personajul fără nume apare și dispare instantaneu, asemenea unui spiriduș, vorbește premonitoriu, oracular, ca și cum ar cunoaște voința zeilor și ar avea de îndeplinit o misiune din partea lor. Pînă și reîntoarcerea finală sub altă înfățișare îi conferă atribute supraumane; de el a depins, aflăm, viața doamnei și a domnișoarei Jinga, care puteau pieri într-un accident rutier. În al treilea rînd: natura ambiguă a eiron-*ului permite piesei să observăm mai multe interpretări, iar pluralitatea lor îi conferă acesteia complexitate intelectuală și profunzime, justificînd totodată o asemenea ediție „comentată".*

*

Să admitem că „cititorul de contor" ar poseda puteri supranaturale. Sîntem înclinați, atunci, pentru a împăca simțul nostru realist, să vedem în personaj o convenție literară, *sau, mai exact,* un simbol. *Arhitectul Jinga, în plin succes al carierei, pare să fi săvîrșit și nu puține acte reprobabile: a fost adesea gata să treacă peste orice ca să-și împlinească proiectele cutezătoare; a demolat casa Halunga, o adevărată bijuterie, a produs necazuri multora și a risipit sume mari, obținute prin exagerarea gustului pentru grandios. Cînd era mic și sărac, fura mîncarea fratelui bolnav ca să-și astîmpere foamea. Și-a abandonat repede iubirea din tinerețe, instalîndu-se într-o căsnicie avantajoasă și comodă. N-a prea dat atenție educației copiilor; fiul cel mai mare, scandalagiu și bătăuș, își prelungește indefinit șederea în Occident, unde pare că are de gînd să rămînă. Fata s-a încurcat cu un golan șmecher, brancardier la Salvamar și a rămas însărcinată. Băiatul celălalt, student, stăpînit de idei nihiliste, nu mai are chef să termine arhitectura.*

„Cititorul de contor" poate să fie, în această perspectivă, un executor al ordinei imanente. El vine să-i reclame lui Jinga scadența față de viață, cît a consumat din bunurile ei și n-a plătit încă. Ipoteza sugerează un echilibru al plăcerilor și suferințelor într-o existență,

primele compensîndu-se cu ultimele. Ca să achite cît arată contorul, bănuitorul Jinga e îndemnat de misteriosul slujbaş să accepte diferite nefericiri, fie aflînd că soţia îl înşela, fie că ea va muri bolnavă de cancer, fie că fata lui „pură" a ajuns o destrăbălată, fie că băiatul de la Paris e victima tuturor golanilor, care-l snopesc în bătăi fără milă ş.a.m.d. Slujba „cititorului de contor" insinuează ideea unei scadenţe a datoriilor. Autorul mizează pe analogia planului practic şi a celui moral, pentru a scoate efecte comice. În egală măsură confuzia capătă de la un moment dat o încărcătură tragică. Probleme existenţiale cu grave implicaţii etice sînt puse în termeni funcţionăreşti şi bagatelizate ironic-dureros. Iată pentru ce asistăm la o comedie tragică. Interpretarea pe care am schiţat-o împinge piesa — cum am văzut — spre social *şi* moral. *Executorul datoriei lui Jinga, prin funcţia lui, presupune o instanţă publică. De aici şi anonimatul. Plata în suferinţă implică neapărat o lege morală, după care ispăşirea răscumpără vina.*

*

Dar a păcătuit oare chiar atît de grav eroul? Şi numai despre asta e vorba? Examinînd piesa îndeaproape vom constata că nu. Unele acte ale lui Jinga pot părea josnice, însă doar într-o anumită perspectivă. Alta le schimbă sensibil caracterul. S-ar putea ca Jinga să aibă dreptate cu proiectul său grandios de magistrală; o societate nouă are nevoie de asemenea opere pe măsura idealurilor ei; oponenţii sînt siliţi să recunoască, după un examen mai serios al argumentelor, că multe critici au fost interesate şi răuvoitoare. Ceea ce pare o trădare conjugală nu e exclus să ascundă un lucru teribil: bănuiala doctorului Negrin că soţia arhitectului are o tumoră malignă la gît. Actele curtenitoare ale medicului maschează o anchetă discretă, dictată de răspunderea profesională. Şi în dialogul cu fiul său Octav, studentul apatic, arhitectul încetează, de la un moment dat, să dea impresia conformistului, dovedind eroism stoic. Tot ce i se întîmplă lui Jinga poate căpăta şi o explicaţie strict realistă. Ne mişcăm, de fapt, într-un plan al vieţii interioare. „Cititorul de con-

tor" e doar o proiecție a conștiinței eroului, personificată fizic, așa cum se obișnuiește în teatrul modern. Procedeul face cu putință explorarea universului lăuntric și pe scenă, lucru care părea exclus pînă la Strindberg și expresioniști.

În această nouă interpretare, întîmplările prezentate ar fi un vis sau simple închipuiri ale eroului, atunci cînd se gîndește la viața sa. Întoarcerea familiei de la mare pune capăt activității imaginative și-l readuce pe Jinga în planul realității obiective.

Cine ar fi atunci eiron-*ul, „cititorul de contor"? Am putea să-l privim ca pe o conștiință a* Răului. *O atare interpretare deplasează sensul piesei dinspre social și moral către existențial. Jinga este „azvîrlit" în viață, după o expresie consacrată. Vrînd, nevrînd, prin însuși faptul că trăiește, existența lui stă, fatal, sub semnul binelui și al răului amestecate inextricabil. Într-o clipă de luciditate, sau mai precis spus, avînd revelația ființei sale* autentice, *ca să folosim expresia adecvată, adică imaginea nedreptăților, orbirilor, lașităților, pe care existența lui le-a implicat, Jinga își contemplă existența. Concomitent întrevede cum hazardul ar putea să imprime, oricînd, vieții sale o desfășurare tragică, reversul celei norocoase de pînă acum. „Cititorul de contor" e în Jinga și-l face să trăiască situații ipotetice, toate produsul conștiinței, funcționînd sub semnul recunoașterii* Răului, *ca risc al vieții însăși.*

*

Mai îmi vine în gînd o interpretare. Jinga e un alt Meșter Manole. Dacă a împlini ceva pe pămînt înseamnă a provoca un dezechilibru în natură și a declanșa tot felul de alienări, împotriviri și catastrofe — așa cum îi explică eroul lui Octav, — creația se plătește obligator cu sacrificii. Jinga își asumă destinul său de om, tragismul și noblețea soartei umane. Citarea lui Blaga în aceeași scenă nu e fără rost. Însăși concepția oarecum bogomilică a răului necesar și inerent faptei creatoare aparține interpretării pe care mitul Meșterului Manole a căpătat-o din partea poetului.

Să ne amintim apoi că Jinga, ca arhitect, are aceeași meserie cu a eroului legendar.

Finalul piesei confirmă o astfel de interpretare : Jinga execută un omor simbolic al „cititorului de contor". „Ca să pot exista și crea — îi spune el înainte — dumneata trebuie să dispari de tot." Actul creator presupune suspendarea conștiinței Răului, ca socoteală de plătit pentru împlinirea aspirațiilor omenești, e o biruință, fie și temporară, asupra neantului. „Cititorul de contor" reapare. Eroului îi e frică de el, dar se stăpînește și-l tratează bărbătește. Activitatea creatoare, munca, trece înainte de orice. „Socoteala", plata, indicată de contor, e amînată, ultimul gest al lui Jinga — Manole propune o „remiză", pînă la terminarea Magistralei.

Ar mai putea exista și alte interpretări, fiindcă Paul Everac a scris o piesă interesantă, substanțială, cu o textură speculativă de o remarcabilă bogăție.

Ov. S. CROHMĂLNICEANU

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI :

TEATRUL DE STAT ORADEA,

29 septembrie 1973

DISTRIBUȚIA

Arhitect Jinga : JEAN SANDULESCU ; Cititorul de contor : ION ABRUDAN ; Amelia Jinga : SIMONA CONSTANTINESCU ; Octav Jinga : ADRIAN PINTEA ; Neli Jinga : ECATERINA GABOR ; Sevasta Jinga : ANCA MIERE CHIRILĂ ; Clara Mogoș : MIA POPESCU ; Arh. Cosmescu : EUGEN ȚUGULEA ; Șerban Halunga : EUGEN HARIZOMENOV ; Dr. Negrin : PALLOCZY PRIGYES

Regia : NICOLETA TOIA

Scenografia : LIVIA RĂUTEANU

PERSONAJELE:

Arh. GHEORGHE JINGA
AMELIA JINGA — soția lui
OCTAV JINGA — fiul lui
NELI JINGA — fiica lui
SEVASTA JINGA — sora lui
CLARA MOGOȘ — amanta lui
Arh. COSMESCU — emulul său
ȘERBAN HALUNGA — posibilul său ginere
Dr. NEGRIN — posibilul său rival
CITITORUL DE CONTOR

Patru sau cinci figuranți, între care și VLADIMIR, fiul cel mare al lui Jinga.

PARTEA ÎNTÎI

Din locuința arhitectului Gheorghe Jinga se vede un foarte cochet și prosper salon (living-room), spre care conduce un antreu, vizibil și el în primul plan al scenei, ca o unitate oarecum distinctă. Pe lingă alte comunicații laterale, salonul dă spre dormitor printr-o ușă spectaculoasă, iar partea cea mai întinsă a fundalului o ocupă o terasă extrem de spațioasă și parcă neutră, putind suporta și jucarea unor scene libere de contextul casei și libere de orice situare realistă. Antreul și terasa sînt astfel și părți ale casei, dar și entități cu funcții epice aparte.

În salon, la ridicarea cortinei, se găsește, vizibil enervat, dar dominîndu-se din mîndrie, arhitectul Gheorghe Jinga, om de aproape 50 de ani, puternic personalizat, cu ceva de artist în privirea ce trece ușor de la realitate la visare și se întoarce la duritate și orgoliu. Preopinentul lui e arhitectul Adrian Cosmescu, apropiat ca vîrstă, nu lipsit și el de vigoare și eleganță. Disputa e tocmai pe sfîrșite, Jinga dă semne de nerăbdare.

SCENA 1

JINGA : Bineînțeles că nu ! Nici poveste ! Îți pierzi timpul, domnule coleg ! *(Uitîndu-se la ceas, ironic)* : Și nu numai pe al dumitale...

COSMESCU *(amenințător)* : Bine. Eu v-am prevenit.
JINGA : Mulțumesc.
COSMESCU : Vă asumați răspunderi care pot avea urmări din cele mai neplăcute...
JINGA : Cunosc limbajul acesta, domnule Cosmescu. *(Sarcastic)* : Îl găsesc foarte... colegial. Dar acum n-am timp.
COSMESCU *(renunțînd)* : Vă salut.
JINGA *(fără să-și piardă maliția)* : Am onoare. *(L-a condus, a închis ușa, murmură.)* Șantajistule !... *(Se întoarce. Are o cădere de tensiune, ceva ca o criză. Se luptă înspăimîntat cu ea, o domină, ia o pilulă, se redresează. Apucă să pună la punct salonul, să se aranjeze puțin, privește anxios la ceas, se contemplă în oglindă. În fine, sună scurt la ușă și Jinga o introduce, cu oarecari precauții, pe Clara Mogoș, o frumoasă de vreo 30 de ani, degajată în felul ei, totuși ușor intimidată de situația în care intră.)* — Hai, Clara. Te așteptam.

SCENA 2

CLARA : Bună, maestre. Trebuia să iau o pietricică în gură, nu ?
JINGA : Să nu începi să faci pe mirata sau pe admirativa. Nu-i momentul.
CLARA : Îmi dau seama.
JINGA : Dacă e cineva care își poate îngădui admirația acum, sînt eu.
CLARA : Totdeauna, maestre, ți-ai îngăduit totul.
JINGA *(contemplînd-o)* : Ești admirabilă. Și ai fi și mai și, dacă nu mi-ai mai da zor cu „maestre". Ce Dumnezeu !
CLARA *(cochetînd)* : Sînt o umilă studentă nerealizată în arhitectură.
JINGA : Ești o cariatidă. Ai un trup generos. Și am impresia că ai devenit și mai îmbietoare în ultimii ani. Ce ai făcut de atunci ?
CLARA : Am să-ți dau autobiografia în scris.

JINGA *(turnînd în pahare)* : Sînt și eu trecut în ea ?
CLARA : Bineînțeles. La loc de cinste.
JINGA : Într-o paranteză, sper.
CLARA : Așa vrei ? Uite că e o paranteză pe care o redeschizi... de ce ? Nu-ți mai ajunge textul ?
JINGA : Da, s-a complicat.
CLARA *(provocator)* : Și crezi că eu sînt femeia care simplifică ?
JINGA *(nu răspunde, ciocnește)* : *For you* ! *(Apoi.)* Nu cred nimic, Clara. Ești caldă. Ești tînără.
CLARA : Așa cum zici.
JINGA : Deții o parte din mine.
CLARA : Da, pauza. Antractul dintre două perioade constructive.
JINGA : Uneori mă gîndesc dacă cei mai buni ani ai mei n-au fost totuși aceia în care te-am ținut în brațe.
CLARA : Ani e mult spus. Cîteva luni.
JINGA : Dar nemaipomenite !
CLARA : Nu e nevoie să supralicitezi. *(Franc.)* Știi doar că-mi placi. Mi-ai plăcut de cînd ai intrat întîia oară în sala de curs. Erai magistral.
JINGA : Atunci ți-am plăcut ca magistru.
CLARA *(sinceră)* : Cred că și mai tîrziu tot așa.
JINGA *(cu un cinism amar)* : Aha !? Azi sînt o somitate, trebuie să mă iubești dublu.
CLARA : Gicule, nu fi rău !... *(Luînd pachetul de țigări de pe masă.)* Tot pipă fumezi ?
JINGA : Tot. Dar pentru tine am Kent.
CLARA : Și whisky ! Pari cam neobișnuit cu aventurile astea acasă. Probabil familia pleacă rar.
JINGA : E adevărat.
CLARA : Ce e adevărat, ce am spus întîi ? *(Badinerie, dar tandră.)* O să mă faci să cred că mi-ai rămas... credincios.
JINGA : Și-ți vine greu să crezi ? Îți închipui că am vreme de aventuri ocazionale ?
CLARA : E adevărat că ai luat premiu pentru Magistrala a treia ?
JINGA *(zîmbind)* : Așa se zice.
CLARA : Și tu o faci ?

JINGA *(orgoliu)* : Dar cine ! Ai fi dat voie altuia s-o facă ? Acum șase ani, cînd mi-au refuzat proiectul, pentru intrigile alea timpite, știi ce a fost, nu ?
CLARA *(nostalgic)* : Știu. Ne-am iubit cu disperare.
JINGA *(mișcat)* : Clara !
CLARA : Tocmai de-asta nu înțeleg ce ți s-a intîmplat acum. Ești nefericit în casă ?
JINGA : Nu.
CLARA : Totuși !
JINGA : Nu.
CLARA : În profesie ?
JINGA : Mai bine decît oricînd.
CLARA : Ai visat totdeauna să faci un lucru teribil.
JINGA : Și acum, în sfîrșit, îl fac !
CLARA *(zîmbind)* : Atunci de ce mai ai nevoie de mine ?
JINGA *(luîndu-i capul în mîini, cu elan)* : Iubita mea ! Toate ființele au nevoie de frumusețe ! Tu ești strălucirea, ce fac eu e arid, dur.
CLARA : Nu e adevărat. Te-a iritat cineva.
JINGA : Nici vorbă. N-auzi că totul merge excepțional ? Proiectul a fost găsit excepțional, foarte util, foarte economic... Am nevoie de lux. *Tu* ești luxul meu. *(Apoi.)* Spune-mi, te-ai remăritat ?
CLARA : Nici vorbă. După ce am scăpat de idiotul ăla !
JINGA : Ai obținut greu divorțul ?
CLARA : Groaznic. Și cîte camere ai tu aici ?
JINGA : Multe.
CLARA : Unde să arunc scrumul să nu se cunoască ?
JINGA : Nu te sinchisi. Sînt toți plecați la Mangalia. Afară de ăl mare, bineînțeles, care e la Paris.
CLARA : Pe căldura asta, săracul ? Apropó, nu ne dezbrăcăm ?
JINGA : Ba da. Să trecem în dormitor. Să-ți arăt și unde e baia.
CLARA *(față în față cu el, il îmbrățișează dintr-o dată, tandru)* : Gicule, sînt foarte singură, să știi !
JINGA *(mîngîind-o)* : Trebuia să-mi spui, Clara. Să mă chemi. Puteam să-ți ajut.
CLARA : Nu puteai. Și nici eu nu mai pot ajunge la tine.
JINGA : Ai ajuns.

CLARA : Nu. Nu mai pot ajunge. Tu ai așa de multe! Se vorbește de tine în oraș, în lume... Ce bine era cînd erai numai al meu!... *(Gest la el.)* Știu că a fost anul cel mai greu al tău, dar pentru mine... *(Brusc.)* Tu mă mai iubești, cît de puțin?
JINGA : Altfel de ce te-aș fi căutat după atîția ani!?
CLARA : Eu știu!? Un capriciu... Te-ai plictisit de celelalte... Cîți ani are fata ta?
JINGA : Paisprezece.
CLARA : Frumos. Și băiatul mai mic?
JINGA : Ce importanță are? E-n anul III.
CLARA : Cum eram și eu. Tot la arhitectură? *(Jinga dă din cap.)* E deștept? E ca tine? Are drumurile toate înainte.
JINGA : Și tu le aveai.
CLARA *(gest)* : Eh!... Cum îl cheamă? Tot Gheorghe?
JINGA : Ce importanță are? Octav. Clara, eu zic să nu ne pierdem vremea. E atît de mult de cînd nu te-am văzut. Toată după-masa am avut un fel de spaimă, că nu vii. O nerăbdare neobișnuită. M-am simțit tînăr. Te-am așteptat.
CLARA *(mai grav)* : Crezi c-o să ne întîlnim iar? Gicule!
JINGA *(cu elan)* : Sigur! De ce să nu ne întîlnim?

(Vrea s-o sărute. În colțul gurii ei a apărut un zîmbet sceptic).

CLARA *(trecînd pe lîngă un tablou, citește iscălitura)* : Luchian? Veritabil?
JINGA : Sigur. Ia-ți și paharul.
CLARA *(dintr-o dată sincer, pasional)* : Aș vrea să mor în brațele tale!...

(Apoi intră în dormitor. Jinga o urmează, dar se oprește în prag fiindcă a auzit o sonerie.)

JINGA : Sună cineva.
CLARA *(apărînd în ușă)* : Da? Cine poate fi?
JINGA : Nu știu. Lasă să sune. *(Ea reintră, el o urmează, dar în prag aude din nou ceva și revine neliniștit.)*
VOCEA CLAREI : Dacă o fi nevastă-ta?

JINGA : E la mare cu toată familia. Am vorbit azi la prînz cu ei. *(Clara iese, încheindu-se, jenată.)*
CLARA : S-o fi întors cu maşina.
JINGA : N-avea intenţia. Nu-i da nici o importanţă. O să plece. *(Intră amîndoi, el închide uşa. Soneria se repetă. El iese agitat.)* Asta e prea mult !
CLARA *(care apare din nou în prag)* : Mi-e jenă... Numai ideea mă înspăimîntă, pe tine nu ? Ce crezi c-ar face nevastă-ta, dacă ne-ar găsi ? Te-a mai prins vreodată ?
JINGA *(încercînd să desluşească vreun semn de afară)* : Nu asta e întrebarea. Aş vrea să ştiu cine e impertinentul care insistă. Probabil iarăşi intervenţii în legătură cu demolarea.
CLARA *(după el)* : Nu deschide ! *(Stau o clipă nemişcaţi.)*
JINGA *(hotărîndu-se)* : Treci în dormitor. Sau în baie. Nu poate fi nimic grav. *(Cum ea e înspăimîntată sau jignită, glumeşte.)* Astea sînt capriciile hazardului, ca să ne aţîţe mai tare. *(Clara iese o clipă în care se aude iar sunînd.)* Linişte !
CLARA *(revenind, în şoaptă)* : Poate e fostul meu soţ, care în clipa asta...
JINGA *(tot mai calm)* : Palpitant. A început să-mi placă. Du-te. Aşteaptă-mă.

(Sonerie. Ea intră în dormitor zîmbind nesigur şi lasciv. El îşi aprinde o ţigară, îşi dă o contenenţă şi se duce să deschidă tocmai cînd se sună din nou, parcă mai tainic. În prag stă un om ciudat, fără vîrstă, îmbrăcat într-un fulgarin-pelerină, lung, anacronic într-o vreme atît de caldă. Omul salută cu bunăvoinţă ; se scuză.)

SCENA 3

OMUL CU FULGARIN : Nu vă supăraţi. Am venit să vă citesc...
JINGA : Ce să faci ?
OMUL CU FULGARIN : Să vă citesc...

JINGA : Cum să mă citeşti ?
OMUL CU FULGARIN : Să vă citesc contorul.
JINGA : Asta e bună ! De ce n-ai venit să-mi citeşti planeta !?
CITITORUL DE CONTOR : Dacă doriți. Dar obligația mea e să vă citesc contorul.
JINGA : Şi obligaţia dumitale nu e să fii ceva mai puţin insistent cînd vezi că nu ţi se răspunde ?
CITITORUL : N-am insistat. Am sunat numai pînă cînd ați venit să-mi deschideți.
JINGA *(cu umor)* : E adevărat. Ar fi nostim să mai suni și acuma...
CITITORUL : N-am nici un interes.
JINGA : Cam impertinenţel, tinere.
CITITORUL : Vă mulţumesc, dar nu sînt tînăr.
JINGA : Bun. Şi acum de ce stai ?
CITITORUL : Am timp.
JINGA : Dar eu n-am. Citeşte-l și du-te sănătos. Ori trebuie să-ţi achit pe loc ?
CITITORUL : Puteţi și eșalonat.
JINGA : Nu dom'le, spune-mi cît face, taie-mi chitanța și s-auzim de bine !
CITITORUL *(fără să privească contorul)* : Face cam mult.
JINGA : Vrei să-mi spui că am consumat mai mult decît luna ailaltă ?
CITITORUL : Aţi consumat mult.
JINGA : Păi dar, sîntem în iulie. Sînt singur acasă...
CITITORUL : Ştiu.
JINGA : Ce mai ştii ?
CITITORUL : Că aveți familia la mare, lux clasa I.
JINGA : De unde ştii asta ?
CITITORUL : Din contor. Intră în chitanţă.
JINGA *(surprins)* : Dom'le, dumneata vorbeşti aiurea ?
CITITORUL : Mi-ar părea rău s-o credeţi.
JINGA : Şi știi că sînt acasă, singur ? Poate vrei să mă ataci.
CITITORUL : Vreau.
JINGA *(făcînd un pas spre telefon)* : Binişor, tinere, nu-ţi închipui că am să...
CITITORUL *(calm și egal)* : Fiţi liniștit, nu vă atac decît pentru debit.

JINGA : Care debit ?
CITITORUL : Din contor.
JINGA *(revenind intrigat)* : Şi de unde ştii că sînt singur ?
CITITORUL : Nu sînteţi. Mai e o femeie cu dumneavoastră. E trecută şi ea la socoteală.
JINGA : Ce femeie ?
CITITORUL : Clara Mogoş, secretară la Ministerul de Finanţe, cu care aţi trăit acum şase ani.
JINGA *(răsuflînd)* : Am înţeles. Eşti fostul ei soţ. Discutăm deschis : Cît ?
CITITORUL : N-aţi înţeles. Nu sînt fostul ei soţ. N-avem ce discuta. Plătiţi tot contul.
JINGA : Eşti legătura ei actuală, tinere ?
CITITORUL : Vă mulţumesc, dar nu sînt tînăr.
JINGA : Dar eşti legătura ei, susţinătorul ei, prietenul ei.
CITITORUL : Vă mulţumesc, dar nu sînt. Dînsa mă interesează doar ca un punct in adiţiunea dumneavoastră.
JINGA : Şi eu de ce te interesez aşa de mult ?
CITITORUL : Fiindcă a venit momentul regularizării contului.
JINGA : Chiar astăzi ? Chiar acum ?
CITITORUL : Orice moment vine odată, stimate domn. Debitele se achită. Aşa e logic. Dealtfel ştiam că mă aşteptaţi.
JINGA : Pe dumneata ? De unde pînă unde ?
CITITORUL : Ştiaţi că vin într-o zi. Aveaţi presimţirea asta.
JINGA : Trebuie să te contrazic, sînt dezolat.
CITITORUL : Chiar astăzi aţi simţit că aş putea să mă ivesc. Şi ieri. Şi acum o lună. Vă cer respectuoase scuze pentru întîrziere.
JINGA : Domnule, liniştiţi-vă. Nu v-am aşteptat.
CITITORUL : Liniştiţi-vă dumneavoastră. Sper dealtfel că nu v-am inoportunat prea mult prin absenţă.
JINGA : În schimb, mă inoportunezi teribil prin prezenţă.
CITITORUL : Nu trebuie să vă formalizaţi. Eu am mai fost de multe ori aici.
JINGA : Cu ce scop ?
CITITORUL : Să vă citesc contorul. Poate nu m-aţi văzut.

JINGA : Nu.
CITITORUL : Am fost.
JINGA : Şi de ce te-ai trezit că scadenţa e tocmai astăzi ?
CITITORUL : N-am spus aşa. Puteţi plăti eşalonat. Dar trebuie să începeţi să plătiţi.
JINGA : Ce ?
CITITORUL : Păi... toate. Vreţi glorie, vreţi Magistrală ? Sigur, e de înţeles. N-avem nimic împotrivă. Dar trebuie să plătiţi.
JINGA : Dumneata eşti de-al lui Cosmescu, şi-al tuturor acelor mascalţoni şi fonfi care văd îngust, mediocru !
CITITORUL : Eu văd atît de larg cît vreţi dumneavoastră. Numai că adun la notă.
JINGA : Ca să mă intimidezi. Ca să faci jocul lui Cosmescu şi al lui Bălănuţă. Aţi venit acum cu sperietoarea asta, cu pantahuza asta. *(Vrea să-l apuce de guler.)* Spune exact, cine te-a trimis ?
CITITORUL *(cu un zîmbet suav, dezarmant)* : Sir, încărcaţi nota, şi e păcat. Mai ales că aveţi de unde plăti.
JINGA : Dom'le, lasă papainoagele astea simbolice. De unde vii dumneata acuma ?
CITITORUL : Nu vin de nicăieri, am fost aici. Am asistat şi la discuţia cu dl. Cosmescu.
JINGA : Ai intrat cu el ?
CITITORUL : Nici n-am intrat, nici n-am ieşit. El nu mă interesează decît ca punct în adiţiunea dumneavoastră.
JINGA : Şi ce-am discutat cu Cosmescu, poţi să-mi spui ?
CITITORUL : Bineînţeles. Preferaţi s-o iau de la început sau de unde ?
JINGA : De cînd a devenit insuportabil.
CITITORUL : Pentru dumneavoastră a fost întotdeauna, din vremea cînd eraţi colegi de catedră. Doriţi s-o iau de acolo ?
JINGA : Cum dom'le, dumneata chiar ştii scena discuţiei mele cu Cosmescu ?

CITITORUL : O văd în fața ochilor. Erați acolo... dumnealui, acolo...

(Irezistibil, Jinga se așează în living-room și dă acolo de Cosmescu, în timp ce Cititorul se eclipsează.)

SCENA 4

COSMESCU : Cunoașteți respectul pe care vi-l port...
JINGA *(undă de sarcasm)* : Am avut dese prilejuri să beneficiez de el.
COSMESCU : ...dar de data asta sînt obligat să vă spun : faceți o imensă greșeală !
JINGA : Că tai niște cocioabe ? Niște resturi care nu se mai țin pe picioare ?
COSMESCU : Se țin foarte bine ! Necesită cîteva mici reparații...
JINGA : Imense ! Milioane vor costa reparațiile ! Ca să salvăm ce ?
COSMESCU : Sînt case vechi. Unele au o sută de ani. Unele sînt splendide.
JINGA : Spune-mi dumneata una. De ce taci ?
COSMESCU : Toată artera e splendidă, e poate cel mai frumos lucru care ne-a rămas de la burghezie. Cu foarte puțini bani...
JINGA *(întrerupîndu-l)* : Milioane !
COSMESCU : Nu-i adevărat ! Exagerați ! Perspectiva dumneavoastră costă în schimb sute de milioane, și știți că e așa ! Dar ați argumentat sus că e economică, fiindcă după ce o începeți o să cereți suplimentări la nesfîrșit... Asta-i metoda.
JINGA : Mă faci să rîd. Aici sînt calcule, domnule, nu sînt vorbe ! Sînt organisme care lucrează de luni de zile ca să calculeze.
COSMESCU : Sub directa dumneavoastră influență !
JINGA : Pot eu schimba matematica, nu ?
COSMESCU : Nu deviați !
JINGA *(sincer ambalat)* : Tocmai asta și vreau : să tai de-a dreptul. Sînteți mici, domnilor de la catedră !

Nu vedeţi înainte! Bălăciţi în canoane. A venit vremea să respirăm larg, să construim pentru viitor! Gîlgîie un uriaş elan de construcţie, o eră a marii arhitecturi! Şi dumneavoastră vă poticniţi în trei lulele! Jeliţi nişte maghernițe! Ştiu de ce le jeliţi.

COSMESCU: Pentru că sînt frumoase!... Şi pentru că au patină!...

JINGA *(sarcastic)*: Sigur... patină! Pentru că locuiesc nişte rude ale dumneavoastră acolo, domnule Cosmescu! Nu pentru că au patină. Nişte rude care au venit să se vaiete. Emoţionant. O să li se ia frizele şi capitelurile de ştuc, — unde o să-şi mai ducă ighemoniconul? Ciubucăria nobilă, făcută acum cincizeci de ani de brînzarii îmbogăţiţi! Asta trebuie s-o salvez, nu?

COSMESCU: V-aţi făcut o tristă faimă, maestre...

JINGA *(cinic)*: E tîrziu s-o mai dreg!

COSMESCU: Acum doisprezece ani aţi trecut cu tăvălugul peste monumentele noastre istorice...

JINGA: N-am trecut cu nici un tăvălug. Am construit! Aşa a fost epoca. Am fost credincios spiritului ei. Cînd voi buchiseaţi şi făceaţi diversiune.

COSMESCU: Aţi uitat complet ce lucruri s-au pîngărit atunci. Şi ce oameni.

JINGA: Văd că n-a murit nimeni, prosperă care mai de care. Şi istoriciştii, care s-au tot căinat, acuma au, slavă Domnului, cîmp deschis. Dar aici nu e istorie, domnule. E burghezie ruinată. Şi dumneata te prezinţi ca avocatul ei. Pentru că îi aparţii. Dumneata n-ai nici cel mai mic sens al Revoluţiei. Dar deţii o catedră!

COSMESCU *(roşu)*: O catedră, unde învăţ pe studenţi, inclusiv pe fiul dumneavoastră, să respecte ceea ce e bine făcut, să preia de la toţi maeştrii.

JINGA: Nu uita să-i înveţi şi puţină perspectivă!

COSMESCU: În ce-l priveşte pe feciorul dumneavoastră, va fi greu. Perspectiva lui în arhitectură e mai mult decît îndoielnică, regret că trebuie să v-o spun.

JINGA: Am înţeles. Ştiu unde baţi. Te felicit.

COSMESCU: Domnule Jinga!

JINGA : Pariez c-o să rămînă restanțier, și tocmai la materia dumitale. Ce coincidență ! Ei bine, domnule, Magistrala tot o fac, să fim înțeleși ! Iar de băiat mă voi ocupa personal. Cu toate mijloacele ce le dețin. Și care nu sînt neglijabile...
COSMESCU : Ce puțină inimă aveți !
JINGA : Cîtă am, e profilată pe alte dimensiuni decît a dumitale.
COSMESCU : Da, pe orgoliu.
JINGA : Toți creatorii sînt orgolioși. Numai mediocrii sînt călduți. Ca să faci ceva în lumea asta, domnule Cosmescu, trebuie să treci peste orice. Să plătești, indiferent cum, dar să lași ceva in urma ta !
COSMESCU : E drept. I-ați lăsat pe mulți în urmă... Pe Bălănuță barem l-ați lăsat la pămînt... Și pe Soneriu...
JINGA : N-am vreme de retrospective, iartă-mă ! Aștept pe cineva. Dacă o luăm cu reabilitările... Ai venit să-mi scuturi conștiința cu niște oameni pentru care...
COSMESCU : Nu mă mai gîndesc la oameni acum... Mă gîndesc la acele clădiri care închipuie un ansamblu unic, dau o idee despre consistența noastră socială, cînd atîția ne-o contestă, și care, dacă ar fi puse în valoare...
JINGA *(nerăbdător)* : Conducerea s-a decis o dată !
COSMESCU : Pentru că dumneata ai argumentat fals ! Pentru că dumneata ai nevoie de premiu.
JINGA : Și dumneata ai nevoie, să fim serioși. Dar probabil că dumneata ești mai cointeresat de ceilalți... de rude... de o anumită societate...
COSMESCU : Sigur. Sînt cumpărat de dușmani să mențin o stradă frumoasă în acest oraș prea nou, prea lipsit de monumente...
JINGA : Tocmai de-aia trebuie să-l facem monumental !
COSMESCU : Atunci, nu vrei să te mai gîndești ?
JINGA : M-am gîndit ani întregi ! E singurul lucru la care m-am gîndit.
COSMESCU : Nici dacă te rog eu, dacă te rugăm atîția ? Nici dacă îți dau cuvîntul meu de onoare că n-am

nici cel mai mic interes privat ? Dar doresc ca arhitectura noastră, cîtă este, să existe !
JINGA : Şi eu doresc exact acelaşi lucru !
COSMESCU : Clădirile STAS sînt în majoritate urîte !
JINGA : De acord. Dar de data asta vom ieşi din ele ! Acum ori niciodată !
COSMESCU : Deci... nici o speranţă ! ?
JINGA *(cu putere)* : Ba toate speranţele !
COSMESCU : Nu vrei să revii ?... Să te mai gîndeşti ?... Să te mai consulţi ?...
JINGA : Bineînţeles că nu ! Nici poveste ! Îţi pierzi timpul, domnule coleg. *(Se uită la ceas.)* Şi nu numai pe al dumitale...
COSMESCU : Eu v-am prevenit...
JINGA : Mulţumesc.
COSMESCU : Vă asumaţi răspunderi care pot avea urmări din cele mai neplăcute.
JINGA : Cunosc limbajul acesta, domnule Cosmescu. Îl găsesc foarte... colegial. Dar acum n-am timp.
COSMESCU : Vă salut.
JINGA : Am onoare.

(Îl conduce la uşă, îl expediază. Se întoarce, obosit, extenuat, e gata să reînceapă scena crizei, cînd sună la uşă şi imediat apare Cititorul.)

SCENA 5

CITITORUL *(afabil)* : Eu sînt.
JINGA : Îmi dau seama.
CITITORUL : A fost aproape exact. Dar aţi omis cuvîntul din final. *(Cum Jinga îl priveşte stupefiat.)* Acela care răspunde la „urmările cele mai neplăcute".
JINGA *(mergînd asupra Cititorului)* : Şantajistule !
CITITORUL *(eschivează, amabil)* : Exact. Acum e în regulă.
JINGA : Pentru mine nu e. *(Hotărîndu-se.)* Hai să jucăm mai deschis, mai ca între bărbaţi : eşti de la Securitate !

CITITORUL : Vă mulțumesc.
JINGA : De ce ?
CITITORUL : Că m-ați făcut, în sfîrșit, bărbat. De cînd doream să ajung ! *(Jinga îl privește lung.)*
JINGA : Și ce-ar putea să vrea Securitatea cu mine ?
CITITORUL : Dar dumneavoastră de ce vreți Securitate ?
JINGA *(cu umor)* : N-aș putea spune că asta e tot ce vreau mai mult acum...
CITITORUL : Ba eu cred că da. Ia gîndiți-vă bine... *(Îl privește, la rîndul său, penetrant.)*
JINGA : Astea sînt denunțurile lui Bălănuță !...
CITITORUL : Bălănuță nu joacă nici un rol. Decît ca punct în adițiunea dumneavoastră.
JINGA : Dar conducerea mă cunoaște, știe că sînt un tip devotat, știe tot despre mine.
CITITORUL : Nici conducerea nu joacă nici un rol. Decît ca punct în adițiunea dumneavoastră.
JINGA : Ce vrei să spui, mai clar ?
CITITORUL : Că ea, conducerea, nu poate să vă scutească să plătiți. *(Cum Jinga privește mirat, explică suav.)* Nota din contorul personal.
JINGA : Dumneata mă cam plictisești. Și n-am vreme.
CITITORUL *(cu bunăvoință)* : Dar unde plecați ?
JINGA : Ce te interesează ?
CITITORUL : Să știm, să vă trimitem nota.
JINGA *(exasperat)* : Dumneata nu vrei să termini odată ? Ce am de plătit ?
CITITORUL *(cu compasiune sinceră)* : Multe, domnule Jinga, multe...
JINGA : Am să le achit pe toate curînd, în cîteva zile. Iau premiul pentru proiect, îmi iese o carte, soră-mea se mărită, scap de ratele de la apartament, o să am, slavă Domnului, cu ce !
CITITORUL : O să aveți, slavă Domnului, pentru ce !
JINGA : Să treci peste o săptămînă și o să lămurim totul. Cel mult două.
CITITORUL *(mohorîndu-se)* : Două săptămîni ? N-o să fie tîrziu ?

JINGA : De ce să fie tîrziu pentru dumneata ?
CITITORUL *(cu cea mai mare solicitudine)* : Nu pentru mine. Pentru dumneavoastră. *(Il privește ciudat.)*
JINGA *(puțin neliniștit)* : De ce tîrziu pentru mine ? Dar ce crezi că se poate întîmpla în două săptămîni ?
CITITORUL *(cu tonul de mai înainte)* : Multe, domnule Jinga, multe...
JINGA : De pildă ?
CITITORUL *(cu un zîmbet suav)* : De pildă, să vă ardă casa.
JINGA : Cînd ?
CITITORUL : Și acuma.
JINGA : Glumești.
CLARA *(apărînd alarmată)* : Gicule ! Vino repede ! S-a aprins ceva la bucătărie ! Am vrut să fac cafeaua și... *(Fuge. Jinga se repede după ea. Dar.)*
CITITORUL *(il oprește cu replica)* : Nu e nevoie. Se stinge. Putem alege însă altceva, dacă vă convine.
JINGA : Nu înțeleg.
CITITORUL : Poate vreți să plătiți altfel. Aveți alte preferințe. De pildă... soția dumneavoastră.
JINGA : Ce e cu ea ? *(In acel moment se aude soneria.)* S-a întors ? Doamne ! *(Se duce perplex să-i deschidă. Cerînd oarecum ajutor Cititorului)* Ce-o să-i spun ? Niciodată nu m-a...
CITITORUL : Niciodată ?
JINGA : ...Nu m-a prins.
CITITORUL *(bucuros, îndatoritor)* : Cu atît mai bine. Nu trebuie să achitați o dată ?
JINGA : Dar nu acum ! E debilă.
CITITORUL *(cu compasiune)* : Debilă ?
JINGA : Da ! De-aceea am și trimis-o la mare !
CITITORUL *(înțelegător)* : Deci nu vreți să achitați acasă !? Vreți *acolo* ? Bine.
JINGA *(se repede, fie ce-o fi, și deschide ușa. Deconcertat)* : Nu e nimeni ! Nimeni !
CITITORUL : Nu vă mai înțeleg : n-ați spus că vreți să virăm dincolo ?

SCENA 6

(Subit se trage perdeaua și se deschide ușa de la terasă. În fund se vede un fel de nemărginire: poate e marea. Amelia și Negrin vin pe terasă ca pe faleză. Nu li se văd decît umbrele.)

AMELIA *(puțin șoptit)*: Îți mulțumesc!... Pentru...
NEGRIN: Pentru ce? *(E un bărbat sub 40 de ani, simpatic, cu seducție.)*
AMELIA: Pentru... tot!
NEGRIN *(disimulînd un aer grav)*: Trebuie neapărat să te mai văd!...
AMELIA *(fals-cochet)*: E absolută nevoie?
NEGRIN: Mie îmi dă mai multă liniște. *(Cum ea tace.)* Sînt chiar așa de inoportun?
AMELIA: O, n-am spus asta!
NEGRIN: Poate că într-un fel...
AMELIA: Spune!
NEGRIN: Poate că, într-un fel, pot să am un rol esențial.
AMELIA *(viu)*: În existența mea? *(O pauză. Puțin tristă.)* Ai și avut...
JINGA *(la arlechin, în anticameră)*: Ce e asta?

(Se întoarce spre Cititor. Acela a dispărut.)

NEGRIN *(Ameliei)*: Îmi îngădui să mă apropii? *(Ea tace, magnetic. El îi contemplă atent gîtul.)* Ai un gît nemaipomenit! *(Mai tainic)* Cînd mă gîndesc că e destinat să fie prada... *(Cu energie)* Dar nu! Voi lupta! Voi lupta cu toată forța și pasiunea...

(Vine foarte aproape de umărul ei, privind-o fix.)

JINGA *(revoltat)*: Domnule!
AMELIA: Îți mulțumesc, dragul meu!
JINGA: Doamne, și ea! Pe banii mei, pe munca mea, pe frămîntările mele. Amelia!

(Se repede tumultuos spre ei. În clipa aceea perdeaua se trage, ușa dormitorului se deschide și de acolo apare Clara, îmbrăcată.)

SCENA 7

CLARA : Ce s-a întîmplat ? Ceva grav ?
JINGA : Nu. Ai stins focul ?
CLARA *(mirată, insinuantă)* : Care... foc ?
JINGA : Şi de ce te-ai îmbrăcat ?
CLARA *(tandră-lascivă)* : Dragul meu ! Vrei s-o luăm de la început ?
JINGA *(complet zăpăcit)* : Vrei să pleci ? Nu trebuie să te sperii. N-a fost nimeni.
CLARA : Unde vezi că m-aş fi speriat ? *(Alintîndu-l.)* Ai fost ca în zilele bune. Doar puţin mai nervos. Costă şi celebritatea, nu ? Dacă nu suna atunci ?... Apropó, de ce nu scoţi soneria ? *(El nu răspunde, de stupoare s-a răsturnat într-un fotoliu.)* Te mai văd ? Ah, maestrul e extenuat... Ce este ? O criză ? *(El nu răspunde. Ea cheamă Salvarea.)* Alo, Salvarea ? Aici casa arhitect Jinga. Domnul arhitect are o criză cardiacă, probabil infarct. Urgent, vă rog ! Frunzari 40, sector nouă... Soţia... *(Ezită.)* Fata din casă. Vă aştept în faţa vilei.

(Iese precipitată prin antreu. Jinga rămîne un lung timp imobil. Sună telefonul. Asta îl pune din nou în contact cu realitatea, se ridică şi se duce la telefon.)

JINGA : Cine ? Salvarea ? Nu tovarăşe, n-am cerut nici o Salvare. Da, eu, arhitect Jinga. Probabil o farsă stupidă.
CLARA *(apărînd, dezbrăcată, din dormitor)* : Vii, iubitule ?
JINGA *(din nou uluit de această suprapunere)* : Da, sigur, am venit...
CLARA : Cine a fost ?
JINGA : Nimeni... Un cerşetor... Voia să-i dau ceva... de milă...
CLARA *(provocatoare)* : Şi n-ai obiceiul să fii milos, aşa-i ? Nici nu-ţi stă bine. Ce m-a excitat totdeauna pe mine a fost cruzimea ta. Simţeam că n-ai dreptate, dar ce superb e să te baţi cînd n-ai

dreptate ! Şi cu mine eşti nedrept. Acum, de pildă, m-ai chemat fără să mă doreşti. Basta ! Mă duc în bucătărie să fac cafele, şi dacă la întoarcere te găsesc tot aici...

(Îl priveşte afectuos-ironic şi iese, tocmai cînd intră Amelia, palidă.)

SCENA 8

AMELIA : Nu mă simt deloc bine... Cred că ar trebui să mă duc la mare...
JINGA : Scumpa mea ! Ce ai ? Ce s-a întîmplat ?
AMELIA : Nu ştiu !... Nu ştiu !... Mă simt foarte agitată...
JINGA : Şi crezi că marea te-ar linişti ?
AMELIA : Nu ştiu... Undeva unde să fie o întindere imensă... Un pustiu...
JINGA *(timid)* : De obicei marea nu e bună pentru...

(Dar ea începe să plîngă tăcut. Tace şi el.)

AMELIA : Lasă-mă să mă duc ! Poate e ultima oară !...
JINGA : Nu vorbi aşa ! Te rog !
AMELIA : Mă laşi ?
JINGA : Bineînţeles. Dacă vrei, ia-i pe toţi cu tine...
AMELIA : O, iubitul meu !

(Îl îmbrăţişează exagerat, apoi iese pe uşa vestibulului şi nu mai revine.)

SCENA 9

CITITORUL : Scuzaţi-mă dacă vă deranjez. Aţi terminat intermezzo-ul erotic ?
JINGA : Ce-i asta ?
CITITORUL : Existenţa pînă la o anumită vîrstă. Nu vă formalizaţi : e în cont. Trebuie plătită.

JINGA : Alt cont ? De cînd s-a mai deschis și contul ăsta ?
CITITORUL : De cînd ați intrat în problemă. De la vîrsta cînd dumneavoastră, ca toți tinerii, ca fiica dumneavoastră...

(Apare Neli, o fetiță de 14 ani, dulce și jucăușă, care nu-i vede.)

JINGA : Las-o pe fiica mea. Ea este înțeleaptă, pură...
CITITORUL : O ipoteză, domnule.

(Neli devine dintr-o dată o adolescentă febrilă. Merge la bar de unde scoate pahare și băutură. Introduce pe Șerban, 28 ani, cu care dansează și ciocnește.)

NELI : Cin-cin !
ȘERBAN : Sabalairosum. *(Se uită împrejur.)* Valabil. Finlandejii tăi pe unde circulă ? Să n-avem vreun carambol.
NELI : Aș ! Tata mai trage niște linii, și Muța niște oftaturi.
ȘERBAN : De ce oftează ?
NELI : De orice. M-a cam plictisit. Vrei cuburi de gheață ?
ȘERBAN : Îhî ! *(Privind.)* Aveți acaret socotit. Lucrat la meserie.
NELI : Gagiul la care te uiți e marele Luchian. Ce zici ?
ȘERBAN *(superior)* : Mi-e drag. Aș cumpăra și eu două perechi. Primul ciubuc îl pun la bătaie...
NELI *(serioasă)* : Șerbane, cînd rămii pe geantă la lovele, îmi faci un fir. Fără mofturi.
ȘERBAN : Te servește babacul ?
NELI : Mai găsim noi. Nu vreau să suferi, înțelegi ? Dacă ești cu mine... *(I se așează în brațe.)*
ȘERBAN : Votca rusească e mai mișto decît a poloneză. La voi cine bea ?
NELI : Bătrînul mai îmbată pe cîte unul. Și Octav, cînd îl apucă metafizica.
ȘERBAN : Fii atentă : frate-tău ăla de la Paris nu poate să trimită niște medicamente ? Am o cucoană căreia i-am promis...

NELI : Ce cucoană ?
ŞERBAN : O cucoană. Plăteşte cheş.
NELI : Nu vreau să aud de nici o cucoană, auzi ?
ŞERBAN : La mine se dezbracă multe. E casă mare...
NELI : E vreuna ca mine, la trup ?
ŞERBAN : Şi tu eşti bine. Dar eşti încă neformată. Mică.
NELI : Nu-i adevărat. Parcă nu ştii că nu-i adevărat !? Dar ca să mă necăjeşti...
JINGA *(stupefiat, din umbră)* : Neli !
NELI : Vrei să te conving ?
JINGA : Nu-i posibil ! E invenţie, scamatorie ! *(Cititorului)* Du-te, întrerupe-i ! Că dacă mă duc eu, îl omor !
CITITORUL : L-aţi mai omorît o dată, — cu respect. *(A spus-o fără reproş, mai degrabă încîntat.)*
NELI : Nu spui nimic ?
ŞERBAN : Neli, să fim cuminţi. Că pe urmă... ştii tu... Sau nu ştii ?
NELI : Crezi că-s aşa de tîmpită ? Ţi-e frică, asta e ! Mă miram să ai un pic de curaj în tine. Ţi-e frică de bătrîni. De ce nu recunoşti ?
ŞERBAN : Nu mi-e frică de nimeni. Eu, vorba aia, trag cu plugul în cîmpia muncii, mai dihai ca grangurii, sînt la punct, tanti pe mandi, salvez vieţi, ce să-mi ia ? Caii de la bicicletă ? Sanchi ! Bătrînul tău ? Am mai cărat eu ca el cu făraşul... ascultă-mă pe mine, că-ţi vorbeşte un om.
NELI : Atunci ?
ŞERBAN : Nu mi-e la îndemînă aici, e clift al dracului. Parcă mă pîndeşte cineva, aşa, o chestie. Prea salon.
NELI *(după o ezitare)* : Hai dincolo !
ŞERBAN *(cu fals cinism)* : Ce-mi dai ? *(Apoi.)* Neli, tu eşti cam prea... *(Nu se ştie dacă e o justificare tandră sau un protest plebeu.)* Altă dată.
NELI : Laşule ! Tot vorbeşti de ăi care s-au îmburghezit, c-o să-i iei să-i dai cap în cap, să simtă, — şi cînd colo... n-ai nici un pic de sînge...
ŞERBAN *(amical)* : Idioato, dar eu ţin la tine. Nu ţi-a spus nimeni ? Mă sinchisesc de tac-tu mai mult

de-o grămadă, da' nu-mi place în dormitorul lui, în bordeiul lui...
NELI : Ba da, ba da !
ŞERBAN : Atunci, mai bine, hai la mine... dar e gherlă. Sau, şi mai bine : hai să mergem la mare. Te-ai prins ?
NELI : Să vorbesc cu Muţa... O pun să se vaiete... Babacu e bucuros să mai scape de noi...
ŞERBAN : Patruzeci de puncte !
JINGA *(din colţul lui, scrîşnind)* : Dacă aş fi ştiut !...
NELI : Dragul meu ! *(Se îmbrăţişează.)* Hai totuşi să intrăm puţin dincolo ! *(Arată dormitorul.)* Un minut ! Te rog !
ŞERBAN : Ca ce chilipir ?
NELI : Aşa ! Toată copilăria m-au oprit aici. Parcă cine ştie ce s-ar fi petrecut după uşa asta. Pe-aici venea moş Gerilă... Credeau că eu cred. Erau timpiţi. Aici se puneau la cale... toate tainele lor, ehe !... ştiu eu ce taine. Vino să ne aşezăm peste cuvertură... peste Sfînta Sfintelor !... Hai ! *(Îl trage spre dormitor.)*
JINGA *(strigă)* : Nu intraţi ! Acolo e...

(Dar cei doi au intrat. Jinga se repede după ei. De acolo iese Clara, îmbrăcată, uşor contrariată. El o priveşte cu detaşare, i se pare neverosimilă.)

SCENA 10

CLARA : Trebuie să plec, dragul meu. *(Îl mîngîie pe păr.)* Lasă-mă să cred că ai avut într-adevăr nevoie de mine !... Vezi că nu-ţi cer mult.
JINGA *(mai mult rece)* : Sigur că am avut.
CLARA *(insinuant-ironic)* : Noroc că mi-am imaginat... Dealtfel mi-am redescoperit vocaţia : să pansez rănile. Nenorocirea e că tu n-ai suficiente răni pentru cîtă... caritate sînt obişnuită să-mi simt.
JINGA *(preocupat)* : Am îmbătrînit aşa de tare ?

CLARA : Tu o spui. Cred însă că dacă îmbătrîneai cu adevărat, ai fi trecut la fete de 16 ani. Pentru care e totuna.

JINGA *(jignit)* : Înțeleg.

CLARA *(afectuos)* : Prostule ! Eu știu că sînt resursa ta. Și chiar posibila ta dragoste. Dar, deocamdată, m-ai făcut sosul picant de care ai nevoie cînd vrei să scapi de supa ta cu găluște. Însă tot trebuie să-mi arăți măcar un minim de afecțiune. Haide, atîta conveniență ai învățat și tu în lumea mare în care te miști...

(Sună o sonerie stranie, abia auzită.)

JINGA : Cine o fi sunînd ?

CLARA : N-a sunat nimeni, ți se pare. Sau ăsta e un fel de a-mi spune că sînt inoportună !?

JINGA : Mi s-a părut că a sunat.

CLARA *(ofensată)* : Bine. Am înțeles. Ai o audiență. Vine cineva să stați de vorbă despre proiect. *(Mușcător.)* Nu-i așa ?

JINGA *(cu jumătate de voce)* : Mă tem că da...

CLARA *(sarcastic)* : Nu te teme, am plecat. Pot să ies pe ușa de serviciu. Dealtfel, pe acolo ar fi trebuit să și intru, după destinația pe care mi-ai dat-o. Pa, mami, și s-aud numai de bine despre tine.

JINGA : Clara ! Te rog ! *(Încearcă să-i explice.)* Tu ai ușa ta, pe care ar trebui să intri. Ușa luxului. Tu ești luxul pentru mine !

CLARA *(tot mai sarcastică)* : Dar văd că il suporți greu, luxul... Cu dispensă. Luxul tău, astăzi, e Luchian, să știi. Casa, mobila. La mine în garsonieră erau numai cópii, falsuri. În schimb, cînd mă luai în brațe... *(E rănită, de-aceea spune monden, cinic.)* — Pusi !

JINGA : Îmi pare rău, Clara.

CLARA *(privindu-l adînc în ochi)* : Ce e cumplit, ce e de neiertat, maestre, e că nu-ți pare ! Ești prea sigur de tine. Chiar cînd ratezi. Poate tocmai de-aia...

(Iese, rîzînd batjocoritor.)

SCENA 11

JINGA *(descoperind iar prezența Cititorului)* : De ce s-a obrăznicit ? *(Apoi, scuzîndu-se.)* E adevărat că n-am mai fost atît de ardent ca altădată...
CITITORUL : Era și greu, domnule. *(Zîmbind afabil)* Nu erați singur, se înțelege.
JINGA : Cum așa ? Dar cine mai era acolo ?
CITITORUL : Eu. *(Suav.)* Cu voia dumneavoastră, am luat și eu parte la acțiune.
JINGA *(invitîndu-l nervos)* : Domnule, vino puțin să discutăm. Să lămurim odată chestiunea.
CITITORUL *(amabil, îl urmează)* : La dispoziția dumneavoastră.
JINGA : Dumneata mă urăști pentru ceva, ai vreo ranchiună pe mine ?
CITITORUL : Cîtuși de puțin, domnule. Vă stimez foarte mult.
JINGA : Pentru ce mă stimezi ?
CITITORUL : Pentru cîte aveți de plătit.
JINGA : Și cîte am de plătit ?
CITITORUL : Multe, domnule Jinga, multe...
JINGA : Dumneata mă vezi tot timpul falimentar. Sau aproape.
CITITORUL : Dimpotrivă, în plină prosperitate și succes. Altfel, nu m-aș fi ostenit, vă rog să mă credeți. Nu merg la oricine.
JINGA *(lăsîndu-se obosit în fotoliu)* : Atunci sarcina dumitale e să încerci să mă aduci la faliment. Sau aproape.
CITITORUL *(mîhnit)* : O, cît vă înșelați ! N-am nici o sarcină de acest gen. Nu vă iau nimic din ce vă lipsește. Ba îmi pot face chiar — cu îngăduința dumneavoastră, firește — plăcerea de a vă da ceva. *(Scoate de sub fulgarin o casetă.)* Ca să vedeți că aveți resurse neobișnuite.
JINGA *(sare surprins)* : Caseta mea dispărută ! De unde o ai ? Cine mi-a luat-o ?
CITITORUL : Întrebările dumneavoastră mă depășesc.

JINGA : Am făcut un scandal imens pentru ea ! Nevastă-mea a avut o cădere de tensiune în ziua dispariției.
CITITORUL : Îmi pare sincer rău.
JINGA : Am schimbat și bucătăreasa, care era excelentă !
CITITORUL : Regretabil ! Așa se instalează gastritele.
JINGA : Spune-mi de unde o ai ! N-am înțeles niciodată cum a dispărut. Aici nu umblă decît oameni de-ai casei. *(Se duce să pună caseta pe un bufet.)*
CITITORUL : Oameni de-ai casei !?
JINGA : Da, oameni din familie ! Care n-au nici un motiv să-mi facă dificultăți de genul ăsta !
CITITORUL : O ipoteză, domnule.

(Intorcînd privirea, Jinga dă de soră-sa, Sevasta 45 de ani, insignifiantă, care ștergea de praf și care are brusc un acces.)

SCENA 12

SEVASTA *(crispată)* : Sînt chiar atît de urîtă ?
JINGA *(tresărind)* : Ce ?
SEVASTA : Chiar așa de pocită nu cred că sînt. Am și eu puterea mea de atracție. Au fost mai mulți care mi-au spus-o.
JINGA : Sevastițo, la ora asta...
SEVASTA : „Aveți multă putere de atracție“ mi-a spus un magistrat. Care vede fel de fel de oameni. Ce, vrei să spui că am picioare urîte ?
JINGA : Nu vreau să spun asta.
SEVASTA : Poate gîndești în mintea ta că nu m-am cioplit ca tine. Sigur, tu ai avut mai multă școală. Ai luat și bursă... Ai știut să vorbești cum trebuie...
JINGA *(nerăbdător)* : Să ajungem la fond.
SEVASTA : Eu, dacă am fost mai oropsită... Dar să știi că nici eu nu sînt neputincioasă.
JINGA : Știu asta.
SEVASTA : Bărbații mă plac !

JINGA : Perfect. *(Cu bunăvoință.)* Au destule motive.
SEVASTA *(privindu-l fix, brusc)* : Vezi cum minți ?
JINGA *(după o clipă, enervat)* : Fiindcă minți tu.
SEVASTA *(irascibilă)* : Adică cum ? Adică cum ? *(E gata de criză.)*
JINGA *(stăpînit)* : Adică nu trebuie să te lași curtată de alți bărbați acum cînd maiorul acela are gînduri serioase.
SEVASTA : Are. O să mă ia. *(Simplu.)* Dar nu mi-a spus că mă iubește.
JINGA *(încurajînd-o)* : De vreme ce te ia... Nu ia nimeni pe altcineva dacă nu ține la el. Mai ales că tu... nu-i aduci o avere.
SEVASTA *(naiv)* : Nu ? *(Apoi.)* Dar eu nu sînt o avere ? *(Jinga aprobă, îngîndurat.)* Atunci ce pretenții mai are ?
JINGA *(nu răspunde)*.
SEVASTA : Dar tu ai să te porți frumos cu el !... Și ai să-i dai un post mare, dacă vine cazul. Odată ce-ți va fi cumnat.
JINGA : Dacă va fi capabil.
SEVASTA *(s-a mai gîndit)* : Și totuși ține la mine, ai dreptate. Are și de ce, pentru că sînt drăguță cu el. Crezi că dacă nu era capabil îl făcea cineva maior ?
JINGA : Cred că nu.
SEVASTA *(confirmînd)* : Aiurea ! *(Apoi, după o pauză.)* Dacă-l scoate, el o să fie foarte trist. Și poate n-o să mai aibă chef să se însoare.
JINGA : De ce să-l scoată ?
SEVASTA : Punem cazul. Iar eu n-aș vrea să mai trăiesc singurică. Am trăit destul pînă acum. Dar dacă tu îl ajuți !...
JINGA *(echivoc)* : Cum ?
SEVASTA *(preocupată)* : Nu mi-a spus niciodată așa, o vorbă de inimă. Însă mă strînge, uneori, cînd m-apucă. Vrei să-ți spun de unde ?
JINGA : Nu.
SEVASTA : Face „toef-toef !" — Așa, de glumă. E foarte popular. *(Apoi, brusc.)* Gică, tu crezi c-am să fiu fericită cu el ?

JINGA *(excedat)* : Să sperăm, Sevasta.
SEVASTA : Fericită, așa cum scrie la carte ? Adică înțelegi tu cum...
JINGA *(slab jenat)* : Înțeleg.
SEVASTA : Toată nădejdea să știi că e la tine...
JINGA *(cu compasiune)* : Nu te nelinişti. O să-ți purtăm de grijă și de-aici înainte, cum ți-am purtat. Pînă la moarte, Sevasto.
SEVASTA : A cui ?
JINGA *(încurcat)* : A... Mă rog, dacă ar fi să murim, o să te ajute copiii noștri.
SEVASTA *(înveselită)* : Octav ? Ha, ha ! Octav nu mă poate suferi. A spus că sînt pocită. Și degenerată.
JINGA : Nu știe ce vorbește.
SEVASTA : El e degenerat.
JINGA *(stăpînindu-se)* : Poate.
SEVASTA : Vladimir, pun pari că nu se mai întoarce de acolo.
JINGA : Se întoarce !
CITITORUL *(în picioare, în umbra ei)* : Ești sigur ?
JINGA : Sigur, Sevasto.
CITITORUL : Ai avea de plătit, Gicule.
JINGA : Se întoarce ! Și-o să aibă grijă de tine. Să-ți dea tot ce-i ceri.
CITITORUL : Eu nu-i cer lui.
SEVASTA : Eu ție îți cer !
JINGA : Tot ce-a depins de mine, ți-am dat.
CITITORUL : Aiurea !
JINGA : De ce vorbești așa, Sevasto ?
SEVASTA : Mi-ai dat din ce ți-a prisosit ție.
JINGA : Normal. Nu te-am lăsat niciodată să suferi, asta e important. *(Își pune, obosit, palma pe ochi.)*
SEVASTA *(simplu, naiv)* : Am suferit.
CITITORUL : Cînd eram mică și Costel era bolnav și mama Catrina știa c-o să moară, că toți doctorii i-au spus, dar ea îl hrănea, și lua de la gura noastră, și vedea cum ne ofticăm amîndoi, da'l hrănea pe cel ursit la pieire, — tu furai mîncarea, că erai lacom, da' mie nu-mi dădeai. Și Costel a murit, și eu m-am făcut cam strîmbă. Și pe urmă ți-a părut rău și m-ai luat de milă...

JINGA *(luîndu-şi palma de pe ochi)* : De unde ştii tu asta ?
SEVASTA *(ieşind)* : Şi n-ai putut să-mi faci un rost, să am şi eu o părticică de fericire în lume...
JINGA : Depinde cum înţelegi tu fericirea, şi rostul ! În arhitectură, rost e un cuvînt foarte precis.

SCENA 13

OCTAV *(apare nonşalant, cu figura lui de înger)* : Eu detest precizia. Precizia e suportul celor slabi, a celor amuzicali. Precizia e refugiul disperat al unei inteligenţe din care s-a topit toată graţia... Să nu mai ştiţi cînta, ce catastrofă în cazierul lumii !
JINGA : Dar nu crezi că există şi o graţie a arhitecturii, a marilor Forme ?
OCTAV : „Asemeni fiţi crinului cîmpului care nu-şi dă nici o osteneală, dar adevăr zic vouă nici Solomon în toată măreţia lui n-are veşmînt mai strălucitor..."
JINGA *(surprins)* : Unde ai găsit asta ?
OCTAV : Unde aţi uitat-o voi.
JINGA : Şi atunci ce facem cu cei ce trebuie să construiască un viitor mai înalt, mai uman ?
OCTAV : Îl construiesc greşit, pe precizie. Umanul, cît a mai rămas, stă în eroare. Societăţile ultraprecise, ultraeficiente sînt terminate. Şi nu mai au decît o problemă : cum să stopeze dezvoltarea, să dibuiască din nou natura... Pe care au ofensat-o tot timpul...
JINGA *(stupefiat)* : Adică ce clădeşte geniul omenesc, ce clădim noi, cu toţii, e o ofensă ?
OCTAV : Mare. Şi va trebui să plătiţi într-o zi pentru asta.
CITITORUL *(stînd în spatele fotoliului)* : Într-o zi toate vor trebui plătite.
JINGA *(uitîndu-se îngrijorat în toate părţile)* : Haide, Octav, iar ai băut... Du-te, limpezeşte-te, şi fă-ţi temele pentru mîine.
OCTAV *(vorbind împleticit)* : Eu nu vreau să trăiesc mîine, vreau să trăiesc astăzi, domnule profesor. Eu

nu recunosc nici un miine, născut din calculul aparatelor dumneavoastră. Din rigla meschinilor dumneavoastră centimetri şi decibeli. „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii. Şi nu ucid cu mintea tainele ce le întîlnesc în ochi, pe flori, pe buze, pe morminte".

JINGA : Cînd aceste frumoase gînduri se vor converti în solide fapte de merit...

OCTAV : Atunci aceste frumoase gînduri, asemeni unor fluturi frumoşi, vor înceta să mai palpite. Şi pajiştile se vor transforma în decoraţii. Care n-au parfum, nici metafizică. Ci sînt plata meritului de a nu mai palpita. A binefacerii de a nu mai fi crini, ci doar capsule solide cu seminţe selectate.

JINGA *(consternat)* : Dar toată istoria omenirii e istoria unei permanente construcţii !

OCTAV *(rînjind luciferic)* : Şi a unei permanente distrucţii, hai să fim mai dialectici ! Cine îmi spune că ceea ce se distruge nu e tot aşa de valoros ca ceea ce se construieşte !? Dumneata ? Alţi maeştri ? Cine îmi spune că ceea ce se demolează nu e tot aşa de uman ca şi ceea ce se pune în loc ?

JINGA *(iritat)* : Dar ieşirea spre civilizaţie nu se poate face fără ca...

OCTAV *(cu o linişte demenţială)* : Dar cine îmi spune că civilizaţia e cel din urmă cuvînt pe care l-a putut inventa omenirea ? Că nu sînt şi alte cuvinte mai subtile ? Şi că ceea ce plătim pentru civilizaţie nu e substanţa noastră cea mai preţioasă ?

JINGA : Ştii tu alt cuvînt ?

OCTAV : Ştiu cîntece.

JINGA *(venind la el)* : Dar arhitectura e armonie, e geometrie, poem şi muzică în piatră, copilule !

OCTAV *(ferindu-se)* : Aţi pîngărit spaţiul edenic : cristalele, dolinele şi pînzele vegetale. De ce aţi sculat cristalele din somn ? Cine o să vă ierte pentru asta ? Într-o zi, va suna cineva la uşa tuturor plămăditorilor, triumfătorilor de materie, şi va aduce o lege tainică a naturii nepărtinitoare...

JINGA *(uluit)* : Astea sînt înţelepciunile pentru care mă străduiesc să te cresc la şcoli înalte ?

OCTAV : Atunci va fi un cutremur în toată ființa !...
JINGA : ...Să-ți asigur un loc în lume, să te apăr !?... Eu, care doresc din toată inima să duci mai departe ceea ce am început, eu, tatăl tău...
OCTAV *(sideral)* : Tatăl meu ? Tatăl meu e altul. Tu ești cel care plătește chiria. Țoalele. Și restul. Care dărîmă parcul în care am citit întîia oară pe Rilke !
JINGA *(înverșunat)* : Da, îl dărîm ! Cu Rilke cu tot ! Și cu toate chitările voastre afurisite de vagabonzi sentimentali ! Unde vreți să ne duceți ? La efeminare și neputință ? La păscut crini ? O să aveți crini cît poftiți !
OCTAV *(rictus)* : În ronduri.
JINGA : Și parcuri, și biblioteci, și tot ce n-au avut 500 de generații ! Și mai terminați cu sensibleria și cu metafizica și cu toate mofturile în si bemol minor ! Și cu ochii zgîiți ! Și cu tremurături pentru o gîză ! Și cu tragedii pentru o dărăpănătură mucedă și cîteva boschete cu rahat de pisici ! Tata, dumnezeu să-l ierte, a murit de tînăr pentru că n-avea nici măcar...
OCTAV *(compasiune și batjocură)* : Dumnezeu, dacă e să ierte, are alt client mai aproape.
JINGA : Cu asemenea idei poți să-mi spui și mie cum ai ajuns în anul III la Arhitectură ?
OCTAV *(abătut și crud)* : Fiindcă ai avut tu o poziție bună și ești decorat pentru cartierele noi industriale. De-aia pot eu cînta muzică *soul*. Crezi că nu-mi dau seama cît de fals e raportul ? Crezi că nu-mi dau seama cît de scremut e să recit din Blaga și din Biblie pe gologanii tăi ? Dar ce vrei să fac ? *(Patetic)* Ce vrei să fac !?!
JINGA : Octav ! *(E impresionat de emoția lui.)*
OCTAV : Crezi că nu-mi dau seama ce absurd e să-ți spun ție toate astea, care ești osificat, blindat, care nu înțelegi nimic ? Dar ce vrei să fac ? Ce vrei să-ți fac tată ! Cum pot să te mîntui, cînd ți s-a dus pulberea de argint de pe aripi ?

(Iese prin balcon.)

SCENA 14

JINGA *(copleșit, Cititorului, sărind din fotoliu)* : Nu vreau așa ! Nu vreau să plătesc așa ! Nu mi le-a spus mie, nu-i așa ? Nu m-a văzut ! Sau m-a văzut pe dos, cu ochii alcoolizați ? Octav a fost totdeauna afectuos cu mine, amical, respectuos. Totdeauna gentil. A urmat totdeauna linia pe care ne-am propus-o, chiar dacă uneori a mai cricnit, ca tinerii...

CITITORUL : Cricnește destul de bine, îngăduiți-mi să observ.

JINGA : Dar nu mi le-a spus mie ! E imposibil ! Înseamnă că nimic nu mai e la locul lui, aici, în familie.

CITITORUL *(îndatoritor)* : Să fi greșit dumneavoastră schița.., releveul !?

JINGA : Nu, domnule ! Dumneata, din încredințarea nu știu cui, vii să încurci aici totul, pui ipotezele cele mai sumbre. Dumneata ești negația, pesimismul ! Altfel nu-l așezai și pe fiul meu, premeditat, într-o asemenea lumină.

CITITORUL : Scuzați, domnule, dar l-am așezat fiindcă și dumneavoastră sînteți succesul, ciștigătorul. *(Îndatoritor)* Dar nu vreau să vă displac. Care e dorința dumneavoastră ? Poate n-a vorbit cu dumneavoastră, — vă convine mai mult ?

JINGA *(nehotărît)* : Evident...

CITITORUL *(mereu cu bunăvoință)* : Să-i găsim alt interlocutor. Să ne retragem. După dumneavoastră. *(Octav are acuma, în aceeași atitudine, aceeași discuție cu Cosmescu.)*

SCENA 15

COSMESCU : Adică ce clădește geniul omenesc, ce clădim noi toți e o ofensă ?

OCTAV : Mare. Și va trebui să plătiți într-o zi pentru asta.

COSMESCU : Foarte curioasă concepție pentru un intelectual al vremii noastre.

OCTAV : Într-o zi toate vor trebui plătite.

COSMESCU *(cu o ușoară satisfacție)* : Ai o viziune cel puțin stranie, tinere Jinga, asupra zilei de mîine.

OCTAV : Eu nu vreau să trăiesc mîine, vreau să trăiesc astăzi, domnule profesor. Eu nu recunosc nici un mîine, născut din calculul aparatelor dumneavoastră, din rigla meschinilor dumneavoastră centimetri și decibeli.

COSMESCU *(rece)* : Am reținut. Sînteți liber.

(Octav iese, în timp ce Cosmescu va perora, plimbîndu-se pe terasă, în casă și sub ochii lui Jinga, care îl întrevede ca într-un coșmar.)

SCENA 16

COSMESCU : ...Tocmai într-o familie orientată, ca a maestrului Jinga !... Un om plin de merite, zelos, da, ăsta e cuvîntul : zelos... Eu îl cunosc din tinerețe, domnule inspector, și știu cît s-a străduit să-și însușească o concepție înaintată. A fost elevul preferat al lui Borcea, a lucrat cu el, au creat casa Halunga împreună, o capodoperă, nu vi se pare ? *(Cititorul nu răspunde. Cosmescu continuă, ușor insinuant)* Firește o capodoperă a burgheziei... frumoasă, extrem de frumoasă, totul cizelat la milimetru. A fost epoca lui de aur, Halunga îl prețuia ca pe un artist de mare viitor, voia să-l introducă în familie. A venit Revoluția, domnule inspector, și colegul nostru a suferit o transformare rapidă, foarte meritorie... A fost energic, n-a cruțat pe nimeni, cu atît mai puțin pe Halunga și ai săi. Sigur, nu s-a instalat imediat în casa Halunga ; a fost co-

rect ; a primit o casă asemănătoare, fireşte, mai puţin cizelată... nu toate casele au fost concepute de marele Borcea. După ce s-a ridicat, l-a pensionat şi pe Borcea, destul de devreme... Obosise, săracul maestru. L-a băgat peste tot unde era ceva onorific... Apoi a venit disputa cu istoriciştii... energic şi acolo, colegul meu !... Foarte orientat, după orientarea din vremea aceea, bineînţeles. A făcut fabrici, cartiere muncitoreşti, a uitat complet bibilurile şi rafinamentele din casa Halunga, s-a lepădat de ele, afirmînd că „trebuie să trăiască..." A crescut mereu, n-a mai putut să-l mişte nimeni, să-i reproşeze nimic. Acum i s-a dat Magistrala. Pe merit, fără îndoială !... E o concepţie mare, grandioasă, dar... Sigur, vremurile o cer. Şi Jinga a ştiut totdeauna să asculte vremurile. N-a pierdut ocaziile. A simţit extraordinar direcţia, probabil avînd o filozofie temeinică. Şi de-aia mă surprinde, domnule inspector, să aud că un băiat, pe care l-a trimis la Paris să facă *design*-ul, procurîndu-i şi o bursă, prin influenţa pe care o are, şi care era aici un bătăuş notoriu, nu mai dă semne de viaţă ; cine ştie, poate învaţă... Iar celălalt, pe care s-a încăpăţînat să-l facă arhitect, ca să realizeze mai tîrziu tustrei o antrepriză de familie, dacă, eu ştiu, timpul va îngădui, acest tînăr, studentul meu, vine şi spune public că pentru el mîine nu există, că mîine vom plăti. Nu ştiu ce, domnule inspector, şi nu ştiu cine. Şi eu sînt de părere că unele lucruri trebuie totuşi plătite. Ca pedagog, sînt obligat să mă interesez de cei tineri, de viaţa şi concepţiile lor. Şi el, Jinga, s-a interesat, cît a fost la catedră, de studenţii lui, şi de studente... cu precădere de unele... cum a fost de pildă Clara Mogoş, care s-a şi retras destul de curînd... foarte principial...

(Dispare. Jinga, care l-a auzit, rămîne descompus, imobil. Atunci intră în fugă Clara, urmată de unul sau doi brancardieri, cu o targă. Brancardierul e Şerban.)

SCENA 17

CLARA : A sosit Salvarea. Dînsul este... *(Apropiindu-se.)* Gicule, te simți mai bine ?

ȘERBAN *(îl desface pe Jinga la gît, îi ia pulsul, îi dă cîteva palme. Apoi, profesional)* : Puteți vorbi, domnule ? Spuneți cum vă cheamă ! Eu mă numesc Șerban Halunga, dumneavoastră cum vă numiți ? *(Repetă)* Eu sînt Șerban Halunga. Dumneata ? *(Jinga geme o dată, din răsputeri, și deschide ochii ficși asupra lui Șerban)* Îmi pare bine. *(Clarei)* Nu cred că trebuie transportat. Poate fi îngrijit la domiciliu. Dumneavoastră sînteți din familie ?

CLARA *(sarcastic)* : Nu. Eu sînt luxul. Cariatida. *(Se depărtează.)*

ȘERBAN *(derutat, mergînd după ea)* : Da ? Bine. Atunci cine o să-l îngrijească ?

Jinga a rămas singur în cenă. În fața lui, ca un răspuns la întrebarea lui Șerban, apare misterios Cititorul, apropiindu-se încet, privindu-l lung, hipnotic, pînă cînd cade

CORTINA

PARTEA A DOUA

SCENA 18

Jinga stă în același fotoliu. Intră Amelia cu o tavă. Aprinde lumina. E, s-ar putea spune, veselă, are pe față un zîmbet de zile bune, cu o mică nuanță obstinată sau în orice caz incertă.

AMELIA : Ceaiul, iubitule.

JINGA : Cu cine vorbești ?

AMELIA : Cu tine. Și ți-am prăjit și un ficățel. L-am pitit, altfel îl hăpăia lacoma de Neli. Devorează tot, de-o vreme, m-a speriat. Îți deschid geamul la terasă ?

JINGA : Nu. *(Apoi)* Cum te simți ?

AMELIA : Cum să mă simt ? Foarte bine. Și tu la fel, nu-i așa ? *(Se apropie, caldă)* Dragul meu, tu muncești foarte mult. Ca să ne ții. Și poate noi te neglijăm. Sau nu sîntem la înălțime. Am văzut ieri un film cu doi soți care...

JINGA *(luînd din nou contact cu realitatea)* : Ai fost la film ieri ? Cu cine ?

AMELIA : Cu doamna Dumitrescu.

JINGA : Tot cu ființa aceea ?

AMELIA : E foarte nostimă, să știi. Și ea, și soțul ei. Mai are un frate, doctorul Negrin, care ne-a așteptat la ieșire.

JINGA : Și el e nostim ?

AMELIA : Fermecător ! Plin de suflet. Puțini bărbați am văzut atît de reușiți. Mi-a spus cîteva cuvinte galante. Sigur că nu le-am crezut, dar, oricum, m-am

simțit flatată. Și nițel rușinată. *(Reproș cochet.)* Nu mai am deprinderea. Foarte frumos film, trebuie să-l vezi și tu, neapărat. Și într-o zi, cînd ai să vrei, să mergem să-ți arăt niște pantofi. Simt nevoia să fiu mai cochetă.

JINGA *(sec)* : Foarte bine. Deși...

AMELIA : Dacă te pune pe lista protocolului, o să ne cheme și pe noi la recepții, nu-i așa ? Aș vrea să văd și eu cum decurg. Noi sîntem oameni mari acum, nu-i așa ? Și puțin fanați, dar cred că și alții sînt la fel. Cu un pic de cosmetică...

JINGA *(surprins, bănuitor)* : Amelia ! ... Ce schimbare !...

AMELIA : Nu vrei să fiu frumoasă ? Să-mi facă bărbații complimente ? Și, bineînțeles, în fruntea tuturor să fii tu ? Ce faci, nu mănînci ficățelul ? Ingratule ! *(Sonerie tainică.)*

JINGA *(ușoară tresărire)* : Cine a sunat ?

AMELIA : N-a sunat nimeni. Ți s-a părut. Aștepți pe cineva ?

JINGA : Da.

AMELIA : Pe cine ?

JINGA : Nu te privește.

(Ea îl fixează lung, mirată, tristă. Merge la ușă, se întoarce, nu e nimeni.)

AMELIA *(înainte de a ieși, cu altă voce, mai puțin răsfățată)* : Am vorbit aseară cu Parisul. Vladimir mi-a spus că mai rămîne...

JINGA : Cît ?

AMELIA : N-a precizat.

JINGA *(iritat)* : Dar i-a expirat viza !

AMELIA *(cu un zîmbet obstinat)* : O să și-o prelungească. Și te rog să stai liniștit. Ai nevoie de toate forțele. Nu uita că tu ești pentru noi... *(Iese. Apoi redeschide ușa, bagă capul, are un surîs)*... Și că noi te iubim...

(Iese. Intră Octav, cu un zîmbet și el, benign, puțin extatic.)

SCENA 19

OCTAV : Bună ziua, tată.
JINGA *(tot mai pe pămînt)* : Ce ai în mînă ?
OCTAV : Corecturile de la cartea ta. Ți le-a trimis de la editură. M-am intîlnit întîmplător cu curiera.
JINGA : Știi ce carte e asta ?
OCTAV : Da. „Funcționalitate și estetică în arhitectura modernă".
JINGA : Te-ai uitat puțin prin ea ?
OCTAV : M-am uitat.
JINGA : Cum ți se pare ?
OCTAV : Interesantă.
JINGA *(bănuitor)* : Chiar așa ?
OCTAV : Fără îndoială. *(Pauză.)*
JINGA *(calm, potolit)* : Eu cred, Octav, că această carte va revoluționa știința arhitecturii moderne.
OCTAV *(politicos, cu zîmbet)* : M-aș bucura, tată.
JINGA : Cred că ar putea să te pasioneze.
OCTAV : Nu mă îndoiesc. O voi citi, te asigur. *(Pauză. Octav vrea să plece.)*
JINGA : Cum merg lucrurile tale ?
OCTAV : Cît se poate de bine.
JINGA : O să-ți iei toate examenele la primăvară ?
OCTAV : Nădăjduiesc.
JINGA : Nu te persecută nimeni ?
OCTAV : Nu. Toată lumea e gentilă.
JINGA : Cosmescu, Bălănuță ?
OCTAV : Cu Cosmescu avem relații deschise. Pe Bălănuță e vorba să-l mute.
JINGA : Mi se pare mie, sau a început să te pasioneze arhitectura !? *(Pauză.)* Situația ta politică cum e ?
OCTAV : Foarte bună.
JINGA : Adică ?
OCTAV : Nu am nici un blam. Sînt la curent cu cotizația. Particip la acțiuni.
JINGA : Și... viitorul ți se pare tot așa de sumbru ?
OCTAV : Nu. Luminos.
JINGA *(simțind că nu comunică deloc)* : Uite, Octav, ce voiam să-ți spun. *(Octav se așează cuminte să as-*

culte.) Nimeni nu dorește să molesteze natura. Cel puțin noi, cei care ne-am născut în ea. Dar orice act de creație rupe o lege, înfrînge o habitudine, așa cum zborul înfrînge gravitația. Înțelegi ?

OCTAV : Înțeleg.

JINGA *(mocnit)* : Nu știu cum să-ți explic. Există în om o putere, care vrea să preschimbe tot ce e dat, urmărind... eu știu... o abstracție, o himeră. Această himeră ordonează totul, materia inclusiv. Înțelegi ?

OCTAV : Înțeleg.

JINGA : E datoria noastră, de cînd ne naștem, să vrem să schimbăm, să împlinim ceva pe acest pămînt. Sigur că tulburăm nu un echilibru, ci mai multe, și că natura, în nevoia ei de compensație, dorește să se răzbune. Tu mă urmărești ?

OCTAV : Desigur.

JINGA *(tot mai pasionat)* : Noi știm că trebuie să plătim această treabă, cu tot felul de alienări, de împotriviri, uneori de catastrofe. Dar e ca un blestem, pe care, în mod tragic, ținem să-l înfruntăm. Ca să ne măsurăm puterea. Noi nu putem intra în miezul ultim al lucrurilor, pricepi ? Deși tot timpul năzuim să cuprindem esența.

OCTAV : Bineînțeles. Dar se opune Marele Anonim.

JINGA : Cine ?

OCTAV : Marele Anonim, prin Cenzura Transcendentă.

JINGA *(contrariat)* : Eu nu știu ce vorbești acolo.

OCTAV *(lămuritor)* : Marele Anonim cenzurează putința unei integrări ontologice și epistemologice totale. *(Binevoitor.)* Dar să revenim la ceea ce vreai tu să-mi comunici.

JINGA *(derutat)* : Vreau să-ți comunic că acest blestem de a visa și realiza mai binele, indiferent de ce ni s-ar întîmpla personal, constituie noblețea noastră, legătura cu marile aspirații ale lumii. Ceea ce ție ți s-ar părea silnicie, e de fapt creație și ordonare. Aș vrea să reflectezi asupra acestor lucruri.

OCTAV *(se ridică, zîmbește cuviincios)* : Mulțumesc foarte mult.

JINGA *(sincer, uman)* : Aș vrea să cred că ai reținut măcar ceva din ce ți-am spus.

OCTAV : Te asigur că au fost indicații prețioase. Pot să mă retrag ? *(Soneria.)*
JINGA : Cine a sunat ?
OCTAV : N-am auzit sunînd pe nimeni. *(Totuși merge, revine, nu e nimeni.)*
JINGA *(mihnit, răgușit)* : Ceea ce ți-am spus să știi că nu sînt „indicații prețioase". Ci legea vieții mele de om. Și eu sînt obsedat de o himeră, ca și voi.
OCTAV *(zîmbind, cu o ușoară tandrețe, foarte voalată)* : Nu știam, tată, că ești idealist. Dar treacă de la mine ! Cînd ai nevoie de ceva, îți stau la dispoziție. Pot să-ți mai fiu util în vreun fel ?
JINGA *(cu un fior)* : Spune-i celui de la ușă că nu sînt acasă ! A sunat a doua oară !
OCTAV *(abia ironic)* : Am să merg pe dincolo și am să-i cad nevăzutului în spate.
JINGA *(greu, aproape rugător)* : Octav ! Tu ai să faci într-adevăr arhitectura, și toate celelalte ?
OCTAV *(a fost atins într-un punct sensibil, devine alb și absent și răspunde comic-resemnat)* : Da, tată, eu am să fac într-adevăr arhitectura. Și toate celelalte. *(Iese. Intră Sevasta.)*
SEVASTA : Nene !
JINGA *(speriat de ce ar putea să-l anunțe)* : Ce e Sevasta ?

SCENA 20

SEVASTA : Nene, mă ia ! Mi-a spus că mă ia. Mi-a spus : du-te și spune-i lui domnul ministru că te iau.
JINGA *(între rîs și supărare)* : Nu sînt ministru.
SEVASTA : El așa mi-a spus. Pesemne că a auzit ceva, că te-or face. El în orice caz e un om informat. Cu prieteni de condiție. Aseară ședeam așa în parc și el stătea cam îmbufnat, și eu zic : Ce stai așa îmbufnat, nu te uiți că am și eu picioare, mîini, că sînt femeie. Ia uite la ăilalți ! Ce, zice, noi sîntem ca ăilalți, se potrivește ?! — De ce să nu se potrivească ? Dacă ne-am amorezat. — Da, zice el,

și la cununie cînd mergem ? — Păi eu pot și miine, că-s liberă. — S-a făcut, zice el, că nici eu n-am treabă. Așa că să-mi dai actele, nene. Și ce mai crezi.

JINGA *(jenat)* : Sevastițo, aș vrea să fim mai siguri.

SEVASTA : E sigur, ce mai ! Mai ales că i-am spus că-l bagi administrator la lucrarea asta care-o începi. Dacă nu te face ministru. Dacă te face, și mai bine pentru noi.

JINGA : De unde știe el de lucrare ?

SEVASTA : Știe. Și a zis că la demolări se pricepe. Că înainte a fost la tancuri. *(Bucuroasă.)* Nene, o să mă iubească, știi cum ? *(Îi ia mîna și i-o sărută, țărănește.)* Și-ți mulțumesc că te-ai făcut așa de mare. Că altfel poate nu mă mai iubea atît. *(Sonerie tainică.)*

JINGA : A sunat cineva ?

SEVASTA : Aiurea !

(Iese. Intră din antreu Cosmescu. Jinga îl privește crispat, nepresimțind nimic bun.)

SCENA 21

COSMESCU : Am onoare să vă salut, maestre. Sper că n-am întîrziat.

JINGA : Nu, domnule Cosmescu. Ai dorit să-mi vorbești. Te ascult.

COSMESCU : Maestre, am avut un conciliabul...

JINGA *(prudent)* : Un conciliabul ? Cu cine ?

COSMESCU : Mai întîi și întîi cu propria mea conștiință. Am regîndit proiectul dumneavoastră. Am regîndit și proiectul nostru. Al nostru ni s-a părut mai uman, mai bine ornat...

JINGA : Iarăși ?

COSMESCU : Dar al dumneavoastră e mai radical și, chiar dacă e mai rece, nu-i lipsit de o măreție, fie ea și sumbră.

JINGA : Domnule Cosmescu !

COSMESCU : Nu, nu, înțelegeți-mă bine, sînt gata să mă las convertit la această idee a grandorii și pînă la urmă a Revoluției, care nu trebuie să se împiedice în amănunte.

JINGA : Ce condiții îmi puneți ?

COSMESCU : Pentru ce ?

JINGA : Pentru... conversiunea dumneavoastră. Vreți să lucrați cu mine în parte ?

COSMESCU : Nu, maestre, nu se pune chestiunea așa. Eu am capitulat.

JINGA : Cam rapid !

COSMESCU : Am capitulat cu dorința ca ideea dumneavoastră să fie dusă pînă la capăt. Am convins și pe colegii mei că aici nu contează detaliile, ci amploarea. Și singura noastră condiție, totuși, dacă se poate spune așa, este să dați toată amploarea acestei lucrări, să devină prototip pentru viitor. Adică să luați această sarcină și acest risc pe umerii dumneavoastră, care sînt destul de largi. Ne-am gîndit că e mai bine să nu mai aveți probleme de rivalitate, să aveți numai probleme de creație. Așa am considerat că ar fi leal.

JINGA *(sculîndu-se, încă incredul)* : Sînt foarte mișcat de această poziție, absolut nouă, și de ce să nu spun, absolut neașteptată pentru mine. Ținînd de o etică pe care o stimez profund.

COSMESCU : Vă asigur că stima a jucat primul rol și în hotărîrea noastră !

JINGA : Trebuie să-ți spun, dragă domnule Cosmescu, nu fără oarecare jenă, că eu te-am suspectat mult timp de perfidie pe dumneata, iar pe ceilalți de calcule meschine și de răzbunări. Sigur că am greșit cu toții în acești ani, am avut păcate omenești, am interpretat istoria puțin și în sensul dorințelor și intereselor noastre, am dat uneori cu coatele lovind oameni stimabili și apropiați ; cu atît mai fericit sînt să văd astăzi că în fața unui ideal imens toate aceste zbateri și răni au rămas în urmă, s-au cicatrizat... Și că ceea ce contează este numai perspectiva.

COSMESCU : Acesta este adevărul, maestre : perspectiva trebuie dusă mai departe. Chiar *mai departe* decît ați dus-o dumneavoastră. Și noi vom urmări și sprijini cu toată rigoarea progresul ei !

JINGA *(conciliant)* : Poate aveți în vedere unele derogări, unele excepții... cît privește demolările.

COSMESCU : Nu, domnule Jinga, nici o derogare ! E mai bărbătește ! Să fim consecvenți ! *(Își dau mîna. Sonerie.)* Ce este ?

JINGA : Mi s-a părut c-a sunat cineva. De la o vreme, din cauza tensiunii nervoase, am uneori astfel de false impresii.

COSMESCU : Vreau să sper că v-am oferit astăzi un bun motiv de relaxare.

JINGA : Fără îndoială. Și un nou temei de încredere în oameni, în posibilitățile lor morale.

COSMESCU : Vă salut. *(Iese.)*

SCENA 22

ȘERBAN *(simultan, intră)* : Vă salut...

(Se îndreaptă direct spre camera lui Neli fără să-l recunoască.)

JINGA *(surprins)* : Unde te duci ?

ȘERBAN *(evident)* : La Neli.

JINGA : La Neli ? De ce ?

ȘERBAN : M-așteaptă. Ce te uiți ? M-așteaptă păpușa.

JINGA : De ce ?

ȘERBAN *(vesel)* : De ce ? Ei hai, gagiule, nu fi guguman ! *(rîsete)*.

(Intră în cameră. Jinga ar vrea să-l rețină, dar aude un zgomot ciudat și două brațe lungi și descărnate se îndreaptă spre el bălăbănindu-se : e Cititorul care, apărînd dinlăuntrul unei banchete, cască și se întinde.)

SCENA 23

JINGA *(speriat)* : Dumneata, aici ?
CITITORUL *(fals penitent)* : Vă rog să mă iertați. Am ațipit puțin. Nu știu ce mi s-a întîmplat. Probabil mi-ați oferit involuntar din somniferele dumneavoastră. Nu face nimica. Vă stau la dispoziție.
JINGA : Dar...
CITITORUL : Și scuzați incidentul. Sper că totul a mers bine.
JINGA : Suspect de bine.
CITITORUL : Vă asigur dealtfel — dacă aveți vreo reticență — că nu m-a văzut nimeni.
JINGA *(caustic)* : În această poziție ?
CITITORUL : Eu sînt aci doar pentru plăcerea dumneavoastră. Numai debitorul mă vede. Adică cel pe care l-am creditat. A, și mai am să vă cer o dată scuze : știu că m-ați așteptat toată ziua.
JINGA *(consimțind, cu un frison)* : E adevărat...
CITITORUL : Sînt cu totul de neiertat ! Deși... nu cred că ați așteptat degeaba : la fiecare sonerie am introdus totuși pe cîte cineva. Dacă doriți, pot să mai invit în completare...
JINGA : Pe cine ?
CITITORUL : Pe maestrul Borcea, de pildă, pe Șoneriu, pe tovarășul Țențu... pe maestrul Bălănuță... *(Se bate peste frunte.)* Ah, uituc ce sînt ! Domnișoara Clara ar fi cu siguranță binevenită ! *(Arată spre dormitor.)*
JINGA *(încet)* : Dă-o dracului !
CITITORUL *(zîmbind recunoscător)* : Mulțumesc... Sînteți generos.
JINGA : Și dumneata ai fost cu mine.
CITITORUL : De asemenea, apreciez și faptul că îmi dați un loc tot mai important în viața dumneavoastră... în casa dumneavoastră !...
JINGA : Nu-ți face iluzii, domnul meu. Ai ocupat un biet dos de banchetă. Un om care muncește cît mine e normal să se gîndească la un infarct și să poarte tot timpul nenorocirea instalată în el, într-un

coltişor. Asta ascute pofta de viaţă. Nu cred că e cazul să mă mai sperii. Un june medicinist curtează — puţin cam devreme — pe fata mea : sînt tineri, fata e frumuşică, e normal. Toanta de soră-mea a găsit un tont pe măsura ei, sacul şi peticul : excelent ! Nevastă-mea, mereu prost dispusă, a încropit, după o viaţă cazanieră, un flirt onorabil, la o vîrstă cînd nu mai sînt primejdii : dacă asta îi face bine, brava ei ! Băiatul duce o viaţă dublă, aşa cum e inevitabil la tinerii puternic intelectualizaţi. Celălalt stă la Paris. Să zicem că nu mai vine. Sigur, n-o să-mi fie comod. Acolo, fiu-meu o să fie poate mai ferit de unele hărţuieli ; aicea, ţin eu spinarea ! Mai ales că, aşa cum ai văzut, chestiunea Magistralei s-a cam limpezit şi opoziţia Cosmescu a cedat, spre onoarea ei, ceea ce îmi sporeşte serios avantajul.

CITITORUL : Hm !

JINGA : Ce fel de „hm !" e ăsta ? La ce corespunde ?

CITITORUL : Cred că m-a tras cit am dormit.

JINGA *(maliţios)* : Vrei un antinevralgic ?

CITITORUL : Extrem de amabil, dar a doua oară nu mă mai prindeţi.

JINGA : Adică ?

CITITORUL : Văd că dacă am aţipit un pic, aţi luat lucrurile foarte uşor. Daţi-mi voie să vă spun că eraţi mai serios înainte.

JINGA : Cînd ?

CITITORUL : Chiar atunci cînd dădeaţi semne de impotenţă. Era mai pe măsura filozofică a lucrurilor.

JINGA : Atunci cînd spuneam Clarei că fac lux ? Cum s-ar zice, luxul meu era că nu pot !?

CITITORUL : E mult mai dialectic. Şi mai uman. Vă gîndeaţi la soţie.

JINGA : E adevărat. *(E surprins.)*

CITITORUL : Vă gîndeaţi foarte serios, nu aşa cum simulaţi acum cu mine nepăsarea.

JINGA *(recunoscînd)* : Da. Mi se părea cu totul neobişnuit din partea ei... Frivolitatea ei neaşteptată...

CITITORUL : Vă convine să plătiţi aşa ?

JINGA *(puţin speriat)* : Cum ?
CITITORUL : Aşa.

(Perdeaua spre terasă se trage, şi prin geamul translucid se văd, numai siluete, Amelia şi Negrin.)

SCENA 24

NEGRIN : Vrei să te dezbraci ?
AMELIA *(cu o voce guturală, frisonată)* : Să mă dezbrac ?
NEGRIN : Te jenezi ?
AMELIA : Bineînţeles...
NEGRIN *(gata să renunţe)* : Cum doreşti. Deşi cred că...
AMELIA *(întrerupîndu-l brusc)* : Bine, am să mă dezbrac. De tot ? *(El nu răspunde. Ea începe să se dezbrace.)*
JINGA *(înnebunit, înăbuşit)* : Nu ! Nu vreau asta ! Ce se întîmplă ?
AMELIA *(pudică)* : Nu mă privi aşa ! Te rog ! *(El nu răspunde.)*
JINGA : Ticălosul !
NEGRIN : Poţi să laşi furoul. Aşa, acum întinde-te aici. *(Ea se supune, se întinde pe ceva.)*
JINGA *(dinlăuntru)* : Ah, dezmăţato, curvo !
NEGRIN : Nu-ţi fie frică.
AMELIA *(tremurînd)* : Nu mi-e...
NEGRIN : O clipă şi am venit. *(Se depărtează, se apropie.)*
JINGA : Nu !
NEGRIN *(începe s-o pipăie, vorbindu-i moale, penetrant)* : Aşa. Cît mai relaxată...
AMELIA : Ah !
NEGRIN : Ce este ? Îţi fac rău ?
AMELIA : Nu. Puţin...
NEGRIN *(tatonînd)* : Aici, spre umărul ăsta superb...
JINGA *(ia un obiect şi-l aruncă în glasvand, imaginea dispare)* : Nu mai pot ! Ah, ce ticăloşie ! Mi-a spus că se simte rău ! Era aranjată toată chestiunea ! De-atunci, de la cinematograf ! Şi eu, ca un do-

bitoc... O să mi-o plătească, vai cum o să mi-o plătească !

SCENA 25

CITITORUL *(apare prompt)* : Domnule, nu e frumos să vă aprindeți așa.
JINGA : Ființa asta, pe care am iubit-o ! Pentru care aș fi făcut moarte de om !...
CITITORUL : Poate c-o să faceți.
JINGA : Am să-l ucid !
CITITORUL : Pe dînsul ? De ce ?
JINGA : Bine zici ! Pe ea ! Pe nemernica !
CITITORUL : Nu trebuie să vă grăbiți. Ea o să moară oricum. Foarte curînd.
JINGA *(stupefiat)* : Cum asta ?
CITITORUL : Ce puteți face ?
JINGA : Și cine-o omoară ?
CITITORUL : Boala, domnule. Cancerul.
JINGA : Dumneata o iei cam repede !
CITITORUL : Regret nespus că trebuie să vă contrazic, dar dumneavoastră ați luat-o repede. Ați și făcut-o dezmățată și... mă jenez să reproduc.
JINGA : Am văzut clar toată scena dinainte !
CITITORUL : Dar ați ales o interpretare simplistă. Hai s-o mai vedem o dată, din ziua cînd doctorul Negrin descoperă primul sarcom canceros. Nu schimbăm nici o vorbă.

(Se deschide perdeaua la terasă și se repetă întreaga scenă, de data asta mult mai vizibil.)

NEGRIN *(echivoc)* : Trebuie neapărat să te mai văd !
AMELIA *(clipind ușor cochet)* : E absolută nevoie ?
NEGRIN : Mie îmi dă mai multă liniște. *(Tăcere. El o ia pe glumă.)* Sînt chiar așa de inoportun ?
AMELIA : N-am spus asta.
NEGRIN *(preocupat)* : Poate că, într-un fel...
AMELIA : Spune !

NEGRIN : Poate că într-un fel... pot să am un rol esențial.

AMELIA : În existența mea ? *(Puțin tristă)* Ai și avut...

NEGRIN *(încruntat)* : Îmi îngădui să mă apropii ? *(Îi contemplă gîtul, atent, profesional, dar simulează galanteria.)* Ai un gît nemaipomenit... *(Cu voce joasă.)* Cînd mă gîndesc că e destinat să fie prada...

JINGA *(dinlăuntru)* : Nu ! Amelia ! Nu-i adevărat !

NEGRIN *(într-un fel de aparté)* : Dar nu ! Voi lupta ! Voi lupta cu toată forța și pasiunea !...

JINGA : Săraca ! Și ea credea că...

AMELIA : Îți mulțumesc, dragul meu !...

JINGA : Nu se poate ! Draga de ea ! E atît de inocentă ! Cum am putut !?

(Acum se vede că terasa de pe malul mării era de fapt un pat de cabinet medical.)

NEGRIN : Vrei să te dezbraci ?

AMELIA *(cu gîndul dus)* : Să mă dezbrac ?

NEGRIN : Te jenezi ?

AMELIA : ...Bineînțeles.

NEGRIN *(delicat)* : Cum dorești. Deși cred că...

AMELIA : Bine, am să mă dezbrac. De tot ? *(Începe să se dezbrace într-un ungher.)* Nu mă privi așa... te rog.

NEGRIN : Poți să-ți lași furoul. Așa, acuma întinde-te aici. *(Ea se execută. El, cu un surîs profesional, concentrat)* Nu-ți fie frică...

AMELIA : Nu mi-e...

NEGRIN *(după ce îi fixează o zonă)* : O clipă și am venit. *(Se duce și aduce o lupă)* Așa ! Cît mai relaxată !... *(Apasă)* Ce este ? Îți fac rău ?

AMELIA : Nu. Puțin.

NEGRIN *(tatonînd un drum ganglionar)* : Aici, spre umărul ăsta superb...

JINGA *(cu lacrimi în ochi, în timp ce se trage perdeaua)* : Săraca ! E sigur că e tumoare ?

SCENA 26

CITITORUL : Aţi fi preferat să fie adulter ? *(Are în ochi o privire drăcească, puţin sinistră.)*

JINGA *(cu gîndul răvăşit, cu voce slabă)* : Nu ştiu... Poate... *(Gelozia îl reia.)* Dar de ce s-a dus acolo ? Singură ?

CITITORUL : Ca să vă menajeze.

JINGA : Dar eu o menajez pe ea ! Eu o apăr pe ea !

CITITORUL *(rîde încetişor)* : Sînteţi, pe legea mea, unul din oamenii cei mai nostimi, domnule. O menajaţi !? Asta e foarte frumos exprimat. Sînteţi un poet, domnule. După toate aparenţele, trăiţi în nori. Am avut o plăcută dovadă adineauri, cînd aţi aranjat toate lucrurile în trei cuvinte. „Un fecior e la Paris. N-o să-mi taie nimeni capul. Eu ţin spatele, am umerii laţi". Dar umerii, cer respectuos iertare, nu-i ţineţi dumneavoastră, ci soţia. De unde şi urmarea...

JINGA : Vrei să spui că Vladimir nu se mai întoarce ? Şi că Amelia...

CITITORUL *(începînd să rînjească, puţin sardonic)* : Cu asta v-aţi împăcat. V-am bifat la „Credit". Dar acum, pentru armonie, îmi trebuie şi un post la „Debit". De acord ?

(Se deschide terasa, apare o stradă sordidă.)

JINGA : Ce e asta ?

CITITORUL : Parisul, cu respect.

JINGA : Nu-i adevărat ! Parisul e oraşul-lumină. E Sena, Nôtre-Dame, Turnul Eiffel...

CITITORUL : Pentru dumneavoastră. Lucraţi în clişee. Asta e strada unde stă fiul dumneavoastră.

JINGA : Mi-a spus că stă în...

CITITORUL *(cupant)* : N-are importanţă ce v-a spus. V-a spus că are bursă : n-are. Că o duce bine : n-o duce. Că e fericit : nu e.

JINGA : Am scrisori care arată că...

CITITORUL : Arată că funcţionează poşta. E disperat, a decăzut, s-a înrăit.

JINGA : Toată lumea îl respectă.

CITITORUL : E bătut măr în fiecare seară, dragul meu domn.
JINGA : De ce ?
CITITORUL : Nu știu. *(O piatră cade pe terasă. Apoi altele. Un geam se sparge. Apare Vladimir, hăituit, înconjurat de alți patru-cinci apași)*... Se bătea și aici, dar... mă rog... aici... alte condiții !

SCENA 27

(Ei încep să-l izbească. Cîteva secunde, bătaie în toată regula. Vladimir e snopit.)

JINGA *(asistînd turmentat și neputincios)* : De ce ? De ce dau ? Unde e poliția ? De ce dau ? Ah ! De ce ?
CITITORUL *(cu o privire îndatoritor-sinistră)* : Nu știu.
JINGA *(văzîndu-și fiul măcelărit)* : Ce se întîmplă ? *(Strigă disperat)* Tată, vino acasă ! Vino acasă, tată ! Vino în brațele mele ! Ticăloșii ! Asasinii ! De ce fac asta ? *(Vrea să intervină, nu poate)* Vladimir ! Vlăduțule ! Vino aici ! Puiul meu ! Îngerul meu, pe care l-am crescut ! *(Văzînd că se pregătește o lovitură mortală, urlă)* — Ah, nu ! *(Ia scaunul și vrea să se repeadă, dar perdeaua alunecă repede și închide totul. El se întoarce cu scaunul spre Cititor, dar se reține, se calmează în fața privirii enigmatice a acestuia.)* De ce l-au bătut ? Fiindcă e comunist, nu-i așa ?
CITITORUL : Nu, domnule.
JINGA : Ba da !
CITITORUL : Nu, domnule. Nu încercați să virați iar la capitolul „Credit". Vă înșelați singur.
JINGA : Atunci de ce l-au nenorocit ?
CITITORUL : Fără nici un motiv social, domnule. Natura se desfășoară uneori neprevăzut. E mai clar.
JINGA : Dă-mi numele lor ! Am să mă adresez prin Ambasadă.
CITITORUL *(rîzînd încetișor)* : Da, sigur... Prin Ambasadă... Aveți umor, domnule... Ce puteți obține ?

Despăgubiri, scuze. Poimîine, băiatul, care caută cearta cu luminarea, va fi bătut din nou.
JINGA : Pînă cînd ?
CITITORUL : Pînă vă regularizați puțin contul. *(Rictus.)* Sînteți, de cînd v-ați ridicat, foarte dator, ce să mai vorbim !... Vedeți cîte șanse vă dau ?
JINGA *(obsedat de bătaie)* : Dacă pușlamalele alea erau aici...
CITITORUL : Și aici băiatul dumneavoastră se bătea. Dar aici îl apăra numele dumneavoastră.
JINGA *(rugător)* : Fă-i să-l lase ! Îl iubesc așa de mult ! Îl iubesc cel mai mult. Fiindcă e departe.
CITITORUL : Într-adevăr, Sir ? Cel mai mult ? Să vedem. *(În aceeași secundă, Neli năvălește speriată și urlă).*

SCENA 28

NELI : Tată, Octav...
JINGA : Ce este ?
NELI : S-a jucat cu cuțitul, a vrut să taie ceva și... Vino să-l vezi !
CITITORUL *(murmurînd)* : Cel mai mult ?

(Jinga ezită o clipă, apoi iese în fugă după Neli. În scena goală, apare imediat Sevasta care, după cîteva precauții, pune mîna pe caseta cu bani și se strecoară prin antreu afară. Jinga a revenit, a văzut-o.)

CITITORUL *(rîzînd încetișor, drăcește)* : Cel mai mult ?

(Jinga vrea s-o prindă pe Sevasta, dar a intrat, costumată elegant, Clara.)

SCENA 29

CLARA : M-ai tratat ca pe o prostituată. Nu-i nimic, probabil că asta merit. Nu pot să fac acuma dra-

moleta îndrăgostitei, n-am timp, sînt ocupată la Minister. Am trecut razant cu neliniştea dragostei, ştiu, e incomod, cer scuze. M-am vîndut, dar încă n-am primit preţul. Mă gîndesc că ar fi mai moral să achiţi. Ca să nu ne dezonorăm, nici unul nici altul, cu sentimente gratuite. E limpede ce spun, nu-i aşa? *(Fără nici un cuvînt, Jinga aruncă o privire consternată asupra ei şi face un pas spre locul unde stătea caseta. Îşi aduce aminte că nu mai e.)* Ştiu, ai să-mi spui acuma că eşti într-o mică jenă financiară, că ai cheltuieli cu familia. Nu-i nimica, aştept. Ştiu că eşti un om de onoare. Vreau să fiu plătită bine. *(Cu o voce în al cărei cinism transpare plînsul.)* Ca să nu am cumva un puseu de sentimentalism...

JINGA *(merge spre ea, vrea s-o îmbrăţişeze, se reţine)*: Clara!

CITITORUL *(în şoaptă)*: Cel mai mult? *(Intră Cosmescu, Clara iese.)*

SCENA 30

COSMESCU *(mieros)*: Vă aşteptăm, iubite maestre.

JINGA *(foarte abătut, luînd pe Cosmescu aparte, în salon)*: Dragul meu Cosmescu, vreau să-ţi spun că... întîmplarea face să traversez momente mai grele... pe plan intim... De aceea, nu-ţi imaginezi cît de binevenit este sprijinul moral pe care mi-l daţi... Toate se pot suporta. *(Geamăt.)* Toate! Atîta vreme cît ai încredere în munca ta, în opera în care ţi-ai investit anii, priceperea, şi care trebuie dusă fără şovăire înainte.

(Îl bate prieteneşte, afectuos, pe umăr. Il bate şi Cosmescu.)

COSMESCU *(ieşind pe terasă cu Jinga)*: Tocmai de aceea, iubite maestre, înţelegem să vă sprijinim nepreCupeţit şi am cerut, printr-un memoriu adresat conducerii, prelungirea Magistralei şi demolarea a încă

170 de metri, pînă la segmentul 5. Cred că sînteţi mulţumit.

(Pe terasă a apărut un grup de arhitecţi care discută o machetă în şedinţă.)

JINGA *(confuz)* : Dar...
COSMESCU *(încurajator)* : Frontul de lucru se amplifică ; probabil şi bugetarea. Iar cele cîteva case ce se demolează, într-adevăr, nu prezintă mare importanţă. *(În treacăt.)* Poate numai casa Halunga, făcută de maestrul Borcea, imediat după război, la care, dacă nu mă înşel, aţi avut şi dumneavoastră o contribuţie... dar pe care bănuiesc că aţi repudiat-o între timp... să reprezinte o oarecare pierdere, mică, în tot cazul, faţă de măreţia proiectului...
JINGA *(complet zăpăcit, murmură)* : E o bijuterie... casa Halunga...
CITITORUL *(şoaptă)* : Cel mai mult !?
COSMESCU : Să nu exagerăm... În orice caz, e un model de gust burghez faţă de care v-aţi delimitat de-atîtea ori, şi ultima dată prin conceperea Magistralei. Contaţi pe asentimentul nostru, al tuturor.

(Surîde. Jinga priveşte pe ceilalţi care aprobă cu efuziune şi intră emoţionat în salon. După o secundă, din dormitor apare Şerban.)

SCENA 31

ŞERBAN : Vreau să vă spun şi eu o vorbă, aveţi timp ?
JINGA *(privindu-l lung)* : Ce este ? *(Jenat de cei de-afară, trage nervos perdeaua.)*
ŞERBAN : Ce să fie, bine. *(Rîde.)* Adică bucluc. *(Priveşte şi el lung, mirat)* Pe dumneavoastră parcă v-a transportat băiatu. Ori nu, v-am lăsat pe loc. Tratament la domiciliu. Ia uite !
JINGA : Spune, ce vrei, domnule ! Şi ce cauţi în casă mereu ?

ŞERBAN : Vă incomodez ?
JINGA : Cum te numeşti ?
ŞERBAN : Şerban Halunga.
JINGA *(după o pauză)* : Da. Şi ce vrei să-mi spui ?
ŞERBAN : Eu nu prea vreau. Neli mi-a spus, zice, vorbeşte cu finlandezul, adică, pardon, mă rog, cu tata, el are relaţii, cunoaşte şi la procuratură.
JINGA : Dar ce-ai făcut ?
ŞERBAN : Nu atît eu, cît pentru ea... Să dea autorizaţie, adică să facem treaba curat, corect... Că nu e cazul, totuşi, ea n-are nici 15 ani... ştiţi, există riscuri... Să dea autorizaţie, e mai bine, mergem la un spital oficial...
JINGA *(începînd să înţeleagă)* : Nenorociţilor !
ŞERBAN : Eu i-am spus că o să vă supăraţi, dar e aşa de încăpăţinată !... Mai bine o rezolvam eu, am prieteni pe la spitale.
JINGA : Dumneata ce eşti ?
ŞERBAN : Brancardier, nu mai ţineţi minte ? Vorbesc eu cu cineva... Dar parcă era mai bine să fim legali. Plus că şi costă. Lovele de unde ? E fată de grangur, deh ! Trebuie îngrijită. Aşa, surorile, punem cazul că o duc eu, se oftică pe mine, şi-i mai fac vreuna...
JINGA *(cu iritare crescîndă)* : De ce te-ai legat de ea ?
ŞERBAN : Poftim ? Nu eu, ci...
JINGA : Ai avut un plan, nu-i aşa ?
ŞERBAN : Ce plan ?
JINGA : Mă cunoşteai bine, nu-i aşa ? Ştiai nişte poveşti de la tata, de la bunicul dumitale...
ŞERBAN : Hă ! Tata s-a dus. Bunicul nu mai vorbeşte nimic. Ce poveşti ? Spunea poveşti cu animale, nu cu oameni.
JINGA *(înrăit, răzbunător)* : Am să vă dărîm casa, domnule Halunga-junior ! Casa în care eu mi-am pus tinereţea, setea de glorie, bucuria fiecărei cute. Dumneata înţelegi ?
ŞERBAN *(impacientat)* : Lăsaţi, dom'le, casa dracului ! Ce-mi pasă mie de casă ? Eu stau într-un subsol, în bloc, cu un coleg. Vorbiţi cu procurorul, daţi-o dracului ! Dacă vă moare fata, după aia spuneţi că

eu sînt de vină. S-au mai văzut chestii cu andrele, cu babe, să fim conștienți.
JINGA *(ieșindu-și din fire)* : Dar pînă acuma, zevzecule, ați fost conștienți, ai ? Grijania mă-tii !

(Se repede să-l ia de gît. Atunci aude rîsul Cititorului, care s-a instalat în pragul salonului.)

SCENA 32

CITITORUL *(rînjind)* : Așa vreți să achitați nota ? Așa o dublați, domnule. *(Șerban, profitînd de răgaz, fuge prin antreu.)* Parcă nu mai aveți seninătate. Cum vreți să creați ? *(Rînjește sinistru.)*
JINGA *(fierbînd)* : Imbecilul ăsta agramat se introduce în casă, îmi seduce fiica...
CITITORUL : „Un june medicinist curtează — puțin cam devreme — pe fata mea", așa ziceați : „sînt tineri, fata e frumușică, e normal".
JINGA : O lasă borțoasă !...
CITITORUL : Dacă s-au iubit, ce poate să fie mai firesc ? Dumneavoastră vreți să puneți normalul unde vă convine. Eu vă rog respectuos să nu trișați.
JINGA *(revoltat)* : Eu ?? Sau cretinul ăsta ?
CITITORUL : Cretinul a făcut ce era în legea lui. El a fost hotărît. Dumneavoastră nu sînteți hotărît. Eu vă ofer atîtea posibilități și dumneavoastră nu vă fixați. Vreți o infecție frumoasă la Neli, să nu mai poată avea copii niciodată ?
JINGA : Nu !
CITITORUL *(amabil-sardonic)* : Atunci luați soluția generoasă a opoziției Cosmescu și dărîmați-vă tinerețea cu buldozerul.
JINGA : Nu !
CITITORUL : Atunci, renunțați la Magistrală !
JINGA : Nu ! Nu pot...
CITITORUL : Domnule, sînteți dificil, pe cuvîntul meu ! Ce facem cu dumneavoastră ?

JINGA : Mă lași în pace. N-am nevoie de dumneata. Ești o idee strîmbă, o pseudoidee !

CITITORUL : Să vă las în pace, ați zis ? Îmi pare foarte rău, domnule ! Îmi pare nespus de rău ! În pace !?

SCENA 33

(Cu un aer straniu și rău prevestitor se retrage din salon lăsîndu-l pe Jinga neliniștit, temător. Jinga ar vrea să-l recheme, face un pas, apoi renunță. Momente grele de așteptare trec. La un moment dat, ușa dormitorului se deschide și de acolo răzbat vaiere și bocete surde. Cîțiva oameni necunoscuți — aceia care au figurat pe apași și arhitecți — pătrund în salon în chip de ciocli și încep să pună diverse însemne mortuare, să acopere oglinda și tablourile, să aprindă luminări. Se instalează o atmosferă sinistră, de priveghi. Jinga geme, cu ochii numai panică și dezolare. Apoi, după un minut de tăcere totală, cei patru scot din casă un sicriu închis și pornesc cu el spre terasa care se deschide. Jinga e numai așteptare. În fine, trece Sevasta, bocind. Trece și Șerban, în negru, cu fața gravă. După un răstimp, trece, înlăcrimată, Neli. După altul, care pare o veșnicie, trece Vladimir. Jinga începe să plîngă, se lasă în genunchi. În spatele lui, a apărut Clara, privind cu o cucernicie cupidă, punîndu-i mîna pe umăr cu semnificația : fii tare ! El i-a spus pe rînd ipotezele morții : Neli ! Vladimir ! Dar Clara a plecat și ea în convoi. El pune tremurînd altă ipoteză : Octav ! Dar trece și Octav. Atunci nu se mai poate reține și cade în genunchi. Moarta nu poate fi decît Amelia.)

JINGA *(bîiguind)* : Iartă-mă ! Iartă-mă ! Soție adorată ! Eu sînt cel care... Dacă aș fi știut... Dacă aș fi putut să-ți dau sufletul meu !... Te-am rănit de-atîtea ori cu egoismul meu, cu ignoranța mea, cu

dezordinea din pornirile mele !... Iartă-mă ! Acuma iartă-mă !... Ah, dacă aş putea răscumpăra totul !..

Atunci iese din dormitor și Amelia, în doliu, și urmează drumu convoiului. Jinga o privește fascinat, prostit, şi aşteaptă mai departe... Dar nu mai vin decît cei patru care string obiectele funerare şi coroanele. Jinga rămîne singur. Încet, el se înseninează, începe să rîdă ca un nebun : ce farsă stupidă, ce închipuire deşartă ! Dar deodată o vede în salon pe Sevasta, în doliu, foarte tristă și plînsă.

SCENA 34

SEVASTA *(cu inflexiuni de bocet din cînd în cînd)* : De ce nu te-ai făcut ministru ? De ce nu te-ai făcut ? Ca să mă vezi nenorocită ? Of, că numai sufletul meu ştie amarul care-l am ! A zis că să-i dau 300.000 lei zestre, auzi, ditai maiorul ! Că ştie că-i ai depuşi la CEC ! Şi-ai luat şi moştenirea lui taica, să mă ţii ! Ce ţi-era, că te făcea ministru ?! Ori măcar să nu mai fi tras strada aia, să te-njure toţi ! Că dacă luai banii de la ăi de-au vrut să-ţi dea pentru scutiri, mă măritam şi eu acu, cu afurisitu ăla, dacă nu găsii un unul „înaintat" să mă ia fără gologani ! Am să-ţi jelesc la uşă, înţelegi, pină te-oi căpia. Să-mi dai bani să mă mărit. *(Hohot.)* Că nu vreau să stau singurică ! Of !... *(Apare solemn şi compuncţios, în negru, Cosmescu.)*

COSMESCU *(ca la condoleanţe)* : Îmi pare foarte rău, sînt alături de dumneavoastră. Lucrurile mari se preţuiesc greu. A fost şi împrejurarea asta ghinionistă, că tocmai acum l-au reabilitat pe Şoneriu, care, sigur că v-a desfiinţat în Consiliu. Avea şi oarecare argumente : băiatul dumneavoastră mare, acela care s-a compromis la Paris. Se ţine totuşi cont. Măcar ăsta mic să fi fost altfel, dar vorbeşte nişte lucruri la şedinţe... Apoi şi povestea cu fata... Regret, vă spun, din toată inima... Şi tocmai cînd s-a demolat

și casa Halunga... Am intervenit, dar era tîrziu. Ce să mai faci ? Cel puțin v-au onorat proiectul ?

JINGA *(ca în vis)* : Nu.

COSMESCU *(penibil)* : Am impresia că și-a băgat cineva coada de pe la Finanțe. Aveți pe cineva acolo care vă iubește !?

JINGA *(din altă lume)* : Nu știu...

COSMESCU *(familiar)* : Nu-i nimica, maestre, o să-l refaceți. Evident, în lumina unor principii mai constructive, a noilor directive... Omagii doamnei. Mi s-a părut foarte afectată. E cumva suferindă ?

JINGA *(căutînd somnambulic pe Amelia)* : Nu cred...

COSMESCU : Nu vă lăsați ! Curaj ! *(Iese, revine.)* Să știți că pe Octav nu l-am trîntit eu. Dar o să treacă sigur la toamnă... bineînțeles, dacă va începe să creadă în meserie... *(Nu se hotărăște să termine.)* Apropó, am auzit că aveți un volum la editură, mi-a spus Bălănuță... da, e noul director... Zicea că sînt unele probleme... Se aranjează... O să mai pieptănați puțin... mai renunțați la douătrei lucruri. Trebuie să trăiți, nu ? Măcar pînă vă refaceți puțin creditul !...

(Intră Șerban și cu Neli, gravidă.)

ȘERBAN : Mi-ați spus că mi-ați dărîmat casa. Nu-i nimica, îmi faceți alta.

NELI : Sigur, tată, am și eu dreptul, la anul sînt majoră... Măcar cît i-ai dat lu'... să nu spun cui, — că i-am găsit acele de cap în pat cînd m-am culcat cu Șerban, m-a întrebat mama, am mințit că-s ale mele. Că știam că ea n-are zile multe și că dacă-i spun...

JINGA *(ca din altă lume)* : Neli ! Draga mea !

NELI : Măcar banii pe care i-a cheltuit Octav pe whisky puteai să mi-i dai să dăm avans la un apartament. Sau măcar cît ai băgat aici, peste deviz, să înfrumusețezi, dacă-mi dădeai, luam un apartament-tip, nu ne durea capul.

ȘERBAN : Da, nene... Eu zic să ne dai pe bune, s-avem și noi ogeacul nostru... că de lux, vorba aia, în

paişpe mi se rupe... Hai, mai gîndeşte-te !... Să ne facem o bază de lansare...

NELI *(cu un soi de amenințare)* : Vreau să muncim cum se cere : la bază. Chiverniseala de-aici miroase a... altceva.

JINGA *(şoaptă)* : A ce ?

NELI : A mică-burghezie impuțită !

JINGA *(consternat)* : Neli !

(Clara intră, într-o rochie de casă, şi traversează nonşalant salonul, spre dormitor. Din uşă spune.)

CLARA : Vii, mami ? Adu şi-un Kent !...

(După ea, apare Vladimir, şchiopătînd. Apoi Amelia, îmbătrînită, în ţinută şleampătă, se aşează pe un fotoliu, îşi descalță pantofii, scoate din poşetă un scul de lînă, pe care îl întinde lui Octav, îmbătrînit şi buhăit şi el.)

AMELIA : Vrei să ții şi tu ? Hai că nu mai am mult...

(Excedat, Jinga iese pe terasă şi priveşte, nevenindu-i să creadă.)

OCTAV *(beat)* : Nu făcea rău, papá, dar avea o oarecare pedanterie a liniilor. Chiar modernismul lui suna cam consumat... Sigur, cu bună-credință, numai că... Rămăsese un meşter, unul dintre cei mai buni. Toată viața a vrut însă să fie artist. Totuşi, îl iritau toate ideile îndrăznețe filozofice, credea numai în geometrie. Îmi băteam joc de el, săracul, spuneam că geometria e mizeria fineții, luasem o idee de la Pascal. Nici nu ştii cît suferea.

AMELIA *(acră)* : Te iubea şi tu-l chinuiai. O dată ai vrut să te sinucizi cu cuțitul, a făcut un şoc...

OCTAV : Ei, mamă, şi tu, să mă sinucid ?!... M-am tăiat nițel, vream să văz ce se întîmplă. Aveam nişte idei tîmpite, citisem pe Berdiaeff... *(Vladimir cască, se întinde şi pleacă în dormitor să se culce.)* Care e ăla care se mai sinucide pentru idei ? Vladimir ! *(Acela se întoarce.)* Ia şi pachetul ăsta de Kent, poate îți cere cumnata...

(Vladimir ia țigările și pleacă.)

AMELIA : A venit să plătim abonamentul la radio. I-am dat, dar mi-i dai înapoi.
OCTAV *(cu gîndul dus, cu paharul în mînă)* : Prea multă metafizică și prea puțină viață... Bătrînul, de bine de rău, trăia. N-a lăsat decît datorii, și o mare eroare arhitectonică, dar trăia... În special la început... Era cumplit de nedrept, dar nu din vina lui... Eu sînt drept, fiindcă sînt consilier. Consilierii sînt drepți, nu greșesc. *(Urlet subit.)* Mamă !
AMELIA : Ce e ?
OCTAV : Cine a ucis cristalele ?
AMELIA : Iar începi ?
OCTAV : Încep din obișnuință, mamă. Nu mă mai interesează chestia. Lasă-le moarte. De-aia sînt cristale...

SCENA 35

JINGA *(după ce a privit uluit, de afară, ca printr-o pînză le strigă de pe terasă)* : Dragii mei, iubiții mei, n-aveți voie să mă anulați ! De cînd m-am născut, pămîntul a vrut să mă anuleze, l-a îmbolnăvit pe frate-miu, Costel, ca să mor eu. Pămîntul e viclean. A trimis tot felul de capcane să mă anuleze : mizeria, dușmanii, abstracțiile deșarte, tihnele nimicitoare. Și eu n-am știut să mă apăr decît într-un singur fel : construind. Iubind ce făceam, pînă la durere, pînă la demență. Și pe voi v-am făcut ca să mă împotrivesc anulării. Acum voi vreți să săpați în fibra mea ? Sînt așa de torturat ! Așa de regește ! Voi vreți să-mi luați uneltele din mînă, tortura mea ? *(Urlă)* Nu, iubiților, nu ! Eu am să refac iarăși proiectul, și am să-l mai prezint o dată, și am să mă bat cu toți, chiar cu rînjetele voastre postume, chiar cu tinerețea mea, chiar cu prezentul meu ! Așa să știți !

(Pînza perdelii, despărțitoare, flutură.)

AMELIA *(lui Octav)* : Închide, maică, geamul, parcă bate un vînt, să nu spargă ceva la noapte. *(O ia spre dormitor.)*
JINGA *(de afară, lui Octav, care nu s-a mișcat)* : Octav ! Tata se luptă cu Marele Anonim. Înțelegi ? Tata vrea mereu să spargă Cenzura Transcendentă, puiul meu ! Tata trebuie să plătească pentru luxul ăsta de a înălța, pentru foamea asta de a dura, care e o foame veche, vine din fundul neamului său, și nu e nimeni de vină, dacă s-a născut fără pace pe lumea asta. Octav, ascultă-mă !
OCTAV *(ca traversînd un coșmar)* : Ah, bah, prostii !...

(Se ridică, vrea să meargă pe terasă, renunță, iese. Au ieșit și ceilalți.)

JINGA *(calcă, sfîșie toate împiedicările și intră cu putere în salon)* : Dragii mei ! Dormiți toți ?

(Tăcere de moarte. Un mic foșnet. Jinga se întoarce. În fața lui a apărut Cititorul. Nu mai are nici un pic de bunăvoință în ochii reci.)

SCENA 36

CITITORUL : Nu dormim toți.
JINGA *(îl fixează)* : Mda. Eram sigur. *(E nervos, gata de luptă.)*
CITITORUL : Dar nici nu avem atîta timp să vă stăm la dispoziție. Vă rog, în trei minute, să vă decideți. Altminteri îmi iau libertatea de a decide eu.
JINGA *(sfidător)* : Ce vorbești, domnule !?...
CITITORUL *(mereu calm și egal)* : Să nu fiți arogant cu mine, e o cheltuială inutilă. Nu am ce face cu patosul dumneavoastră, eu nu v-am vorbit — binevoiți a vă reaminti — niciodată cu patos. N-am avut slăbiciunea să vă urăsc, cu atît mai puțin să vă compling. Am venit să vă citesc contorul și să vă rog să plătiți urgent.

JINGA *(montîndu-se)* : Dumneata ai rîs de cîteva ori de mine.

CITITORUL : Şi dumneavoastră de mine. N-am fost decît ecou.

JINGA : Dumneata ai exagerat peste măsură !

CITITORUL : Dumneavoastră aţi ignorat peste măsură. N-am fost decît compensaţie.

JINGA : Dumneata m-ai provocat.

CITITORUL : Eu ? Glumiţi, domnule. Dumneavoastră aţi provocat pe toată lumea. Din clipa în care v-aţi instalat în succes.

JINGA *(vehement)* : Dar eu am plătit acest succes ! Şi nu de azi ! L-am plătit cu munca mea, cu inteligenţa mea, cu o luptă chinuitoare de zeci de ani !

CITITORUL *(zîmbitor)* : Astea, Sir, sînt instrumentele ce vi s-au dat ! Şi a fost o plăcere să le folosiţi ! Dar ce plăcere e veşnică, în ochii naturii ? Şi cine opreşte natura, ce v-a făcut aceste scumpe daruri, să vă ceară, cînd pofteşte ea, să i le achitaţi ? Doar pentru asta mă găsesc în vizită aici !...

JINGA *(sugrumat de furie)* : Iar eu te poftesc să termini vizita dumitale sinistră şi să ieşi numaidecît. Să ieşi o dată din viaţa mea ! Ca să pot exista şi crea, dumneata trebuie să dispari de tot !

CITITORUL *(sideral)* : Ca să pot eu exista şi crea, nu v-aţi gîndit că aţi putea dispărea dumneavoastră de tot ?

JINGA *(ca o fiară)* : Nu ! Eu sînt o realitate vie ! Iar d-ta un impostor şi un hoţ ! Afară, imediat !

CITITORUL *(ca un gentleman)* : Sînteţi teribil de prost crescut. Nu-mi rămîne, cu regret, decît să vă tai curentul.

(Se îndreaptă spre un presupus tablou electric din vestibul. Dar Jinga nu mai poate. Îl urmăreşte pas cu pas, apoi, deodată, se repede în spinarea Cititorului, îl înşfacă şi, după o scurtă luptă, îl strînge de gît. Îl lasă jos, îl priveşte, îngrozit şi eliberat, cumpăneşte un moment crima. Apoi, gîfîind, ia cadavrul în spinare şi îl scoate din scenă. Între timp, se stinge lumina. Jinga se întoarce speriat şi se trînteşte imobil

într-un fotoliu, luîndu-şi capul în mîini. De-afară luna bate în el. Trec minute. Se aude soneria. Jinga îşi bagă degetele în urechi, astupă auzul. Soneria se repetă, insistent. În fine, resemnat, dar hotărît să-şi apere pielea, Jinga se tîrăşte în antreu şi deschide. În prag stau Amelia, Octav şi Neli, bronzaţi, veseli, şi cu bagajele în mînă.)

NELI : Bona sera, papà ! *(Îl îmbrăţişează.)*
OCTAV : Bună, bătrîne !
AMELIA : Ce faci, dragă, te-ai culcat ? Am sunat o mulţime. Era vorba să venim mîine cu trenul, dar n-am găsit tichet, aşa că am prins o ocazie. Domnul a fost atît de drăguţ şi ne-a adus. *(Prezentînd.)* Soţul meu, arhitectul Jinga, şi domnul... *(Domnul din prag nu e altul decît Cititorul, care surîde uşor straniu, dar foarte amabil.)*
NELI : Am venit nebuneşte, o dată, la o depăşire, am fost la doi paşi de moarte, însă dînsul s-a descurcat uluitor...
AMELIA : Scuzaţi-ne un moment. *(Amelia şi copiii ies.)*
JINGA *(sec)* : Sînt foarte încîntat că totul a ieşit bine. *(Scrîşnit.)* Mă simt foarte obligat, domnule. Ce vă datorez ?
CITITORUL *(misterios şi şăgalnic)* : Multe, domnule Jinga, multe !...
JINGA *(dominîndu-şi tot mai bine frica)* : V-aş invita să luaţi loc, domnule, dar, cu regret, mai am de lucru...
CITITORUL *(echivoc)* : Se înţelege...
JINGA *(propunînd o amînare, o „remiză")* : Totuşi, într-o zi... Mi-ar face plăcere să stăm de vorbă, să bem un pahar... După ce termin Magistrala... Poate în cinstea ei... De acord ?

(Întinde, cu frică şi curaj, pentru întîia oară, mîna Cititorului. Acesta i-o apucă, cu o cordialitate rece, cu o neliniştitoare complicitate. Stau amîndoi în cumpănă pînă cînd cade)

CORTINA

PIESA VĂZUTĂ DE:

RADU ALBALA:

„Pentru ca eu să pot trăi și crea, tu n-ar trebui să exiști" (vom cita mereu din memorie, neavînd la îndemînă textul, citit, totuși, cu mulți ani în urmă, în revista „Teatru"), îi spune la un moment dat arhitectul Jinga „cititorului de contor". A îndeplini toate îndatoririle de conștiință, fără a trăi și a crea, era cu putință doar în concepția medievală, și doar pe calea sihăstriei. Dar a trăi și a crea, fără a înlătura îndatoririle față de conștiință, a găsi calea aceea minunată care duce „per angusta ad augusta", iată preocuparea care străbate, încă din cele dintîi file ale sale, istoria filozofiei și a literaturii. *Cititorul de contor, Inspectorul de poliție, Călătorie în jurul odăii mele, Faust, Divanul sau gîlceava înțeleptului cu lumea* sau *Giudețul sufletului cu trupul, Dioptru sau Oglinda lui Filip Solitarul*, ascetul bizantin din secolul XI — id est înfruntarea omului cu propria sa conștiință, o temă pe care e suficient s-o evoci ca să-ți vină, precum Elenei Dudeasca, sora bunicăi lui Ghica, amețeala numai gîndindu-te la „evghenia" familiei ei. O temă literară pe cît de nobilă, pe atît de fecundă, mai ales în perioadele istorice cînd răsturnarea valorilor sociale a pus sub semnul întrebării valabilitatea noilor valori morale, ce le-au înlocuit la rîndu-le pe cele vechi, rezistența lor la confruntarea cu acel „nucleu de etern" aflat în toate sistemele de valori etice — de la cele douăsprezece, sau de la altele, încă și mai străvechi, table ale legii pînă în zilele noastre. O temă care, tocmai prin noblețea și prin fecunditatea ei, nu se putea să nu-l solicite pe aprigul, pe neastîmpăratul „debatteur" de idei al teatrului nostru contemporan, Paul Everac (...)

Zestrea de intelectual al lui Paul Everac ferește această dezbatere de orice schematizare, căci nimeni nu iese nici alb, nici negru, din pretoriul judecății, tendința e doar sugerată, iar tribunalul „rămine în pronunțare", în conștiința fiecărui spectator ce părăsește sala de spectacol. Iar zestrea de artist a aceluiași știe să însuflețească acest „symposion" cu mijloace specifice ale artei dramatice; „colaborind fericit" cu regizorul, care nu e altul decît autorul însuși, el ne face să „vedem idei", păstrîndu-se în permanență pe linia discreției specifice unei asemenea viziuni, discreție cu atît mai impresionantă cu cît e mai catifelată — însușire predominantă a întregului spectacol (și al cărei merit revine, deopotrivă, inspiratei scenografii a lui Mihai Mădescu). (...) Într-o lucrare dramatică lipsită, ca aceasta, prin definiție, de firul epic creator de palpitante „lovituri de teatru" autorul-regizor găsește, totuși, prilejul de a ne oferi surprinzătoare răsturnări de situații: desigur că una e semnificația unui dialog ca — „Dezbracă-te draga mea", — „Chiar trebuie s-o fac?", într-o anume lumină de rampă, și alta, într-o altă lumină („să mai ascultăm o dată: nu schimbăm" — aici; să ni se permită un tic de vechi redactor: nu „schimbăm" ci „modificăm" trebuie spus acolo — „nici un cuvînt" zice „cititorul de contor"), în care femeia e o pacientă aflată în consultație la medic; asemenea momente, în care aura de idei prinde trup scenic, sînt numeroase în spectacol.

(*Teatrul*, nr. 4/1973.)

AUREL BĂDESCU:

...trebuie recunoscut că și propunerea de receptare a sensurilor făcută de autorul însuși este cît se poate de seducătoare: „Despre ce parabolă e vorba? Despre parabola creației. Actul de creație se însoțește întotdeauna de o mare tensiune imaginatoric, aceea care are în vedere scopurile sale ultime (edificii, simfonii, romane etc.). Din această febră nasc însă și efecte secundare: echilibrul creatorului, pus la încercare, cedează uneori, iar imaginația sa, intens solicitată, poate să se deregleze și să nască monștrii unor ipoteze stranii, descumpănitoare. Creatorul se îmbolnăvește atunci de propria sa febră, rămasă fără direcție, și

începe să se înspăimînte de valul ipotezelor răutăcioase, pe care parcă un demon necruțător și ironic le pune cu dinadinsul înainte. S-ar zice că totul îi stă împotrivă, totul se corupe. Această „boală" nu e decît contrapartida, pînă la un punct firească, a avîntului său creator, este, cum zice piesa, „*plata* pentru capacitatea lui de a dura, de a construi (...) Piesa mea nu e decît imaginea multilaterală a acestui risc, gîndirea lui pînă la capăt. *Și mai ales, depășirea lui.*"

Montîndu-și piesa în lumina acestei interpretări, Paul Everac a realizat un spectacol care, deliberat, refuză „cheia realistă" (cu excepția celor 2 „volet"-e ce închid imaginara, posibila dramă). Reprezentația este așadar puternic stilizată, cu aer solid și insistent afișat de „convenție", lucrată cu o cerebralitate (uneori cam uscată) de natură a nu lăsa nici un dubiu asupra părții de imaginar din text, pe care dramaturgul și-a dorit-o a fi în proporție de 95%.

(*Contemporanul*, 12 mai, 1978.)

BOGDAN ULMU :

...este un gen despre spaimă. Acea spaimă constructivă pe care o trăiește orice creator, orice om dispus și capabil să treacă prin viață lăsînd urme. Într-adevăr, așa cum mărturisea însuși Paul Everac, piesei nu trebuie să i se aplice „rețete de măruntă moralitate manihelstă", nu trebuie să schematizăm mesajul (subiectul) ei, afirmînd că arhitectul Jinga ar fi elementul negativ, iar irealul, simbolicul cititor de contor — cel pozitiv, hotărît să facă dreptate. Jinga este un om ; cu calități și defecte, cu vanități și neliniști, cu acțiuni mai mult sau mai puțin cugetate, incomodat de impunerea brutală a momentului „adițiunii". Moment ineluctabil însă, pe care-l trăiește chinuindu-se, zbuciumîndu-se, introspectîndu-se cu sinceritate, cu o finală detașare.

Cerînd o mare combustie intelectuală, o știință a folosirii simbolului, o risipă de inteligență, aș zice eu, textul este foarte dificil de montat (...) Ciudat : această frumoasă piesă a găsit mereu foarte buni interpreți pentru rolul straniu al „cititorului

de contor", dar n-a găsit niciodată interpretul ideal pentru familiarul Jinga (...)

(*Luceafărul*, 10 iunie, 1978.)

ILEANA LUCACIU :

„*Cititorul de contor* se rupe de nota obişnuită a dramaturgului care încearcă şi aici o dezbatere, dar sub formă de parabolă, petrecută peste 95 la sută în planurile delirului, iar restul, de fapt prima şi ultima scenă, foarte scurte, în planul realului. Am spus planurile delirului şi nu planul, deoarece aici se desfăşoară delir în delir, şi nu se încearcă nici un moment a se aplica o motivare interioară coşmarului. Aici a intervenit primul merit cert al regizorului Paul Everac. El a delimitat, folosind abil decorul creat de Mihai Mădescu, fiecare plan, a infiltrat spectacolului trimiteri metaforice, atît de necesare acestui gen de piesă. Decorul alb, de vis, ireal, cu delimitări din perdele uşoare, un decor atractiv este speculat la maximum. Luminile mînuite de artistul Titi Constantinescu joacă un rol substanţial în fiecare scenă. Albul orbitor din final, spre exemplu, te scoate din atmosfera tenebroasă a coşmarului. Regizorul nu apelează la efecte ieftine. Iată un exemplu : înmormîntarea arhitectului e doar sugerată, nu avem coroane, sicriu etc., există doar atmosfera generată de mişcarea actorilor, de costumul purtat de ei. Cînd intervine monologul, el este rostit în „colivia" de arcade graţioase, simbol al creaţiei şi totodată al sacrificiilor impuse de ea. Regizorul şi-a gîndit atent spectacolul, care prin plasticitatea sa impresionează. Nedumerirea rămîne însă în faţa textului, a construcţiei dramatice (...)

Dar cine declanşează delirul ? Cititorul de contor. Cheie a parabolei. El este un personaj anacronic, demon sau înger, interlocutor de coşmar care vine să scormonească fiinţa intimă a inginerului. Nicolae Iliescu, în debut pe scena de la Teatrul Mic, păstrează nota discretă a intervenţiilor, cu un glas impresionant atacă sistematic conştiinţa arhitectului ca apoi să dispară în umbrele coşmarului. Actorul şi-a gîndit atent acest neobişnuit personaj, impunîndu-l spectatorului.

Pînă aici totul pare să fie cît de cît clar. Ce se întîmplă însă cu celelalte personaje? Fiecare îmbracă mai multe fețe, în fiecare se întîlnesc mai multe caractere. De aici deruta. Planul real fiind extrem de redus, nu putem înțelege nicicum ce fel de oameni sînt Cosmescu sau Amelia Jinga. Orice conștiință se manifestă în relație, iar aici relațiile sînt cu totul neclare. Cosmescu e cînd arhitectul dornic să păstreze relicvele trecutului, cînd turnătorul abject, cînd perfidul profesor etc. Nicolae Pomoje operează excelent aceste mutări ale rolului, materializînd cu har actoricesc mai multe personaje sub același nume. Da, dar spectatorul plătitor cu ce concluzie pleacă? (...)

Ileana Dunăreanu, grațioasă, fermecătoare își schimbă măștile cu abilitate actoricească. Mihai Dinvale impunea lui Octav Jinga o sensibilitate dureroasă, este copilul chinuit de autoritatea incontestabilă a tatălui. Exemplar actorul într-o scenă grea, cea a beției și nu orice beție, beție în delir. El jonglează cu gesturile, marchează ca printr-un dans hieratic marile sale dureri. În nota supunerii în fața rolurilor, Monica Ghiuță, Ioana Pavelescu și Petre Moraru schimbă și ei fețe ale personajului jucat. Cu o incontestabilă experiență scenică, Ioana Ciomîrtan joacă rolul surorii alienate (...)

... un alt regizor decît Paul Everac cu greu cred că s-ar fi descurcat în acest inutil labirint dramatic.

(*Săptămîna*, 7 IV 1978.)

TRAIAN ȘELMARU:

...De data asta (Paul Everac, n.n.), e preocupat de condiția existențială a creatorului; de confruntarea arhitectului Jinga cu propria sa conștiință (aceasta e „Cititorul"), voind să demonstreze că, în lupta pentru a trăi și *a înfăptui*, totul se plătește, evident pe plan moral, pînă la urmă chiar cu viața. Tema e ilustrată printr-un șir de scene ce se petrec în imaginația constructorului, în timpul unei crize cardiace, reprezentînd elanuri, erori, micimi de caracter, remușcări, îndoieli, adversități, intrigi, crize familiale etc., etc., situații reale sau ipotetice. Filmul se poate derula la nesfîrșit sau opri, cu folos, oricînd. Formula aleasă oferă avantaje, dar și primejdia supraîncărcării cu

momente de inegală semnificație ca bănuitul de adulter al soției, de fapt o consultație medicală (ipoteză de cancer, după cum se vede, ne aflăm în plin nomenclator al maladiilor curente, dacă ne gîndim că Paul Everac mai are o comedie „Piatră la rinichi"), zvîrcolirile prenatale ale fiicei adolescente, secvența pariziană, toate de gust îndoielnic. Corp aparte face și povestea surorii arhitectului, justificată doar prin pitorescul jocului Ioanei Ciomîrtan. In dialogul dintre Jinga și „Cititor" sînt gînduri interesante și spectacolul ar fi cîștigat, indiscutabil, dacă un regizor profesionist, talentat și cu fantezie, ar fi descărcat textul, clarificîndu-l. Montîndu-și singur piesa, autorul s-a deservit.

(*Informația*, 20 IV 1976.)

ION COCORA :

...Paradoxul e cu atît mai de neînțeles cu cît noua întîlnire cu *Cititorul de contor* de pe scena Teatrului Mic, pentru a doua oară, într-o viziune regizorală semnată de dramaturg, mi-a întărit definitiv convingerea (pe de o parte — prin valoarea spectacolului ; pe de alta — prin aprecierile formulate în majoritatea comentariilor critice) că ne aflăm în fața poate celei mai complexe și substanțiale opere scrise de Paul Everac. Ceea ce dramaturgul își subintitulează „comedie tragică în 2 părți", pentru mine rămîne o autentică dramă de conștiință ; desigur : o dramă ipotetică, inteligent disimulată, tot la fel de sublimat demonstrativă însă ca și *Un fluture pe lampă*. Demonstratia ține și aici de programul estetic al dramaturgului. Ca mod de organizare în fabulă a faptelor, în schimb, *Cititorul de contor* urmează oarecum o traiectorie similară, nu se supune rigorilor de formulă devenite în timp stilul-Everac ; convenția îndeplinește de astă dată o funcție mai apăsat metaforică, spațiul relatării apare eliberat de constringerile unei ordini a realului, tensiunea și ambiguitatea argumentelor conferă subiectului o dimensiune onirică.

Astfel de stări de lucruri pot fi sesizate într-o măsură în planul compoziției ; totuși, impresia de dezordine răsfrîntă asupra acesteia nu e decît aparentă ; ea subminează doar la suprafață coerența și claritatea demersului, nu afectează defel

tensiunea și plauzibilitatea conflictului. Contradicțiile au ca obiect interioritatea unui singur personaj. La un prim nivel, adică din perspectiva exprimării anecdotice a faptelor, piesa relevă un conținut moral; datele esențiale ale dramei încorporează tema unei crize de conștiință, a nevoii de confruntare a individului într-o împrejurare-limită. Și dacă numai atît ar comunica *Cititorului de contor*, nu e puțin; tema conștiinței vinovate e pusă în evidență în raport cu scrierile anterioare ale lui Everac, dintr-un unghi inedit: confruntarea are loc între viața trăită și viața imaginată. Cu această remarcă însă pătrundem în semnificațiile alegorice ale textului și, acum, personajul nu mai interesează din punctul de vedere al unei crize morale, ci prin destinul lui tragic: acela al creatorului. A imagina e condiția depășirii propriilor limite. Infernul existențial imaginat de Jinga e tributul pe care creația îl cere vieții creatorului. Pentru aceasta nu există granițe între real și imaginar, conștiința îi poate fi torturată cu aceeași intensitate din ambele direcții, în subiectivitatea lui realul și imaginarul deseori confundîndu-se. Și, încercînd să se explice, Everac însuși recunoaște că patima de a imagina a creatorului e una și aceeași cu marea patimă a creației. Creatorul este în fond omul care trăiește obsedat de mirajul alternativelor, al căutării, al permanenței devenirii. Stabilitatea pe care o dau conștiințele incapabile să se problematizeze nu e fertilă pentru creație. Imaginația eroului, în speță a lui Jinga, va fi, de aceea, mereu activă. Sigur, iluminările și sacrificiul arhitectului nu acoperă totdeauna o linie a realului, ci devin ipostaze existențiale. Însă puternica sa interioritate asigură autenticitatea parabolei, îi maschează excelent schema demonstrativă. În cazul celorlalte personaje, deși au o identitate reală în contextul fabulei, actele aparțin imaginației protagonistului. Individualitatea lor e dată din afară, ele nu au o interioritate proprie, sînt implicate într-o existență și nu implică neapărat o existență. Ca tipologie rămîn pur enunțiative. Eseul, cu alte cuvinte, cîștigă teren uneori în defavoarea dramaticului. Dealtfel, dramaturgul atunci cînd afirmă că piesa sa e pînă la capăt imaginarea riscului creației, nu numai că dovedește un mare orgoliu, dar și își asumă eventualele neîmpliniri ale unei scrieri dintre cele mai ambițioase.

(Tribuna, 15 iunie 1978.)

A CINCEA LEBĂDĂ

POVESTIRE DRAMATICĂ
ÎN DOUĂ PĂRȚI

Piesă scrisă în 1976, valorificată doi ani mai tîrziu. Primul ca dată, spectacolul brașovean pus de E. Mercus (după *Un fluture pe lampă* și *Cititorul de contor*), a fost cursiv, decupat bine și plin de acuratețe, cu mai mult gust decît must. Stadiul văzut la Timișoara mi s-a părut catastrofal, inscris împotriva piesei. Două teatre în limba maghiară au prezentat: unul o versiune lirică, poetizată (Cluj), altul una epurată, esențializat-intelectuală (Tg. Mureș), cu o oarecare rarefiere a înfruntării problematice, dar coerente stilistic. Versiunea cea mai pertinentă, chiar dacă nu și cea mai ortodoxă, pînă astăzi, aparține Teatrului Giulești, care, prin Irina Mazanitis și Corrado Negreanu, a conturat superior relația de bază, în cele mai multe din datele ei, și a omogenizat, sub bagheta lui T. Mărăscu, o distribuție cu destule valori și multe momente expresive, repurtînd un briant succes de stimă și audiență.

P. EV.

PREFAȚĂ

*Trebuie afirmat de la început și cu hotărîre că teatrul lui Everac este angajat, distensiv și clar în semnificațiile sale. El a avertizat totdeauna că adevărul nu este echivalent cu realismul reprezentării ci cu profunzimea meditației. Orice piesă a acestui poet moralist, în care sînt dominante spiritul și fantezia, este scrisă cu o vigoare neobișnuită, străbătută de un vibrant patetism existențial, semnificînd o deschidere spre o lume liberă. Avertizînd împotriva mecanizării omului, împotriva alienării sale, el cheamă pe spectator sau critic către frumusețe și adevăr. Există în piesele sale (*A cincea lebădă *este o splendidă ilustrare), manifestă o revoltă continuă împotriva dogmatismului sacralizant, împotriva moralismului ipocrit. Există un dinamism neîntrerupt al inspirației, un pluralism modern al sensurilor existențiale. Există o generală certitudine în orientarea meditației sale de a considera artele ca modelatoare ale condiției umane. Numai în zonele lor se poate înflori ca un arbore ale cărui rădăcini se află în humusul fertil al bucuriei de a trăi plenar.*

Teatrul lui Paul Everac este o denunțare a unei atitudini de compromis și o critică implicită a convențiilor, a ierarhizării impuse care nu ia în seamă luminoasele trepte ale valorilor spirituale. El vrea să smulgă vălurile aparențelor pentru a descoperi nucleul iradiant al omului, pentru a depăși barierele convenționale. Dramaturgul este conștient că teatrul este locul ideal pentru o astfel de operație, avînd facultatea utilizării tuturor mijloacelor expre-

sive. Finalitatea lui este de a obține totdeauna o reacție din partea publicului spectator, ridicîndu-se contra schemelor intelectuale prestabilite, neevadînd din realitate, demonstrînd că pentru a înțelege trebuie să cunoști. În fața atmosferei de revoltă și de desacralizare a teatrului lui Everac nu se poate rămîne indiferent. Și succesul piesei A cincea lebădă *semnifică faptul că mesajul a fost receptat, ca o poetică a inteligenței. O dată mai mult, Paul Everac a transfigurat, cu rafinament literar și lingvistic, tema nobilă a rațiunii responsabilității față de ceilalți oameni. O asemenea temă este de o stringentă actualitate și orice travaliu intelectual va fi turburat de această undă fundamentală a conștiinței omului contemporan. Niciodată omul nu a fost mai puternic în cererea sa de sinceritate și niciodată n-a fost mai disperat de împrejurările convenționale care îl condiționează. Istoricitatea și moralitatea lui sînt în fuziune cu realitatea și natura, din această nevoie existențială de a învinge prejudecata și de a privi totdeauna înainte. Există în* A cincea lebădă *fascinația adevărului revelat, refuzul constrîngerilor tabu, justificarea existenței prin iubire, căutarea echilibrului care aduce omului încrederea de a învinge alienarea, solitudinea care încarcerează. E denunțată imoralitatea acelora care au pierdut din vedere valorile profund umane și s-au îndreptat pe căile arivismului spre satisfaceri egoiste, repudiind demersul etic, existența plenară, dincolo de automatisme. Ei se află pe marginile adînci ale golului interior în care se pot prăbuși, nerecepționînd, surzi și orbi, semnalele luminoase ale vieții adevărate.*

Vitalitatea temei propuse a generat o povestire dramatică în două părți, clar orientată, cu o compoziție echilibrată, care relevă adevăruri contemporane într-o perfectă concordanță etică și estetică. Narațiunea dramatică a lui Paul Everac, vibrație profund contemporană, nu are concluzii definitive, rămînînd deschisă în încercarea fiecăruia de a se afla pe sine însuși.

Și în această piesă, scrisă cu mare elan și participare, autorul încearcă să transmită cu claritate deplină meditația sa profund umanistă asupra existenței complexe. Literatura lui nu proclamă nici sfinți, nici eroi, ci oameni

semnificanți. Puterea comunicativă a acestui narator al destinului uman se transmite direct, generind un impact intelectual lipsit însă de violențe. Scrisul lui Paul Everac lasă totdeauna impresia spontaneității, dar noi îl considerăm elaborat pînă la ultimul cuvînt. Transmițînd idei și sensuri existențiale, el nu se preocupă de „codificări" care să fie descifrate numai de inițiați. El nu uită că teatrul, prin excelență, se adresează celor mulți, însetați de frumusețe și de adevăr și de la acest singur canon estetic acceptat nu s-a abătut niciodată.

ALEXANDRU BALACI

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI:
TEATRUL DE STAT BRAȘOV —
16 nov. 1978

DISTRIBUȚIA:

Vasile Mirea: **NICOLAE C. NICOLAE**; Tit Mirea: **MIRCEA ANDREESCU**; Nicki Pocrovan: **G. GRIDANUȘU**; Tov. Uică: **ȘT. ALEXANDRESCU**; Mircea Slavăr: **ION JUGUREANU**; Directorul Bădicu: **DAN DOBRE**; Profesorul Greavu: **VICTOR IONESCU**; Blasiu Dohotaru: **N. MANOLACHE**; *Dufy*: **COCA BLOOS**; Marta Mirea: **LAVINIA TECULESCU**; Hortensia Pocrovan: **VIRGINIA ITTA MERCU**; Tovarășa Jimblea: **CONSTANȚA COMANOIU**; Un chelner: **GEORGE MAIER**.

Regia: EUGEN MERCUS
Scenografia: VASILE ROMAN

PERSONAJELE:

VASILE MIREA
TIN MIREA, fratele său
NICKI POCROVAN
UICA, secretarul de la județ
STAVĂR, secretarul B.O.B.
Directorul tehnic BADICU
BLASIU DOHOTARU
PROFESORUL GREAVU
UN CHELNER
DUFY
MARTA MIREA
HORTENSIA POCROVAN
TOVARĂȘA JIMBLEA

Acțiunea se petrece în zilele noastre.

PARTEA ÎNTÎI

Cîteva elemente de interior, să zicem un fotoliu, o lampă înaltă. În cursul acțiunii vor mai trebui: o masă de bucătărie, de ședințe, de restaurant, un birou de acasă sau de la serviciu ș.a. Decorul e deci aleatoriu, după meandrele povestirii.

MIREA *(în fotoliu)*: Mai am două ore și zece minute. Acum mi-ar trebui un prieten. *(Privește prin public.)* Care să mă înțeleagă. Să mă sfătuiască. Și la fabrică am prieteni. Chiar Pocrovan mi-e prieten. Și nu de-acum... Am făcut școala de partid împreună. Pe el l-au luat în misiuni speciale, l-au văzut tare. Avea ceva neiertător. S-a mai îmblînzit în 15 ani... Pe mine m-au dus la Minister. La hîrtii. Ce pot să fac, așa a fost drumul. Mi-a plăcut în organizare. M-am și bucureștenizat puțin. Mi-a fost așa de greu să mă întorc!... Chiar „director comercial". Veneam de sus, nu veneam de jos. Unii au spus că e disciplinar. Poate, pentru frate-meu Tit. Fără el, acuma, probabil, eram... *(Gest: sus.)* Și nu se mai întîmplau toate. Soarta omului. Ei acuma încep să se întrunească, să pregătească ședința. E Stavăr acolo, care a cules informații... E datoria lui, desigur. Problema eticii și a echității. Eu înțeleg foarte bine. N-am nici cea mai mică supărare personală. Sau bănuieli. Mircea Stavăr e un om cinstit. Corect, pe bune. Nici n-are timp de prostii... Probabil că și eu dacă

eram pe postul lui... *Puteam* să fiu secretar! Chestiunea cu Til nu mai atîrnă azi așa de mult, ...administrativ vorbind. Nici politic. Omul s-a întors... s-a încadrat.

Dar ce vorbesc eu aicea? În timpul ăsta ea umblă sus pe munte... S-a anunțat vreme rea. O s-o sprijine ei, băieții, nici o grijă. Ea nu alege. Ea nu mai alege. Nici pe mine nu cred că m-a ales. Așa a ieșit.

— Nu-i adevărat, tovarășe, nu e întîmplător că... Există un determinism. O legitate obiectivă. Există un cod moral. Parcă-l aud pe Bică Sotiriu,... va lua primul cuvîntul. Vorbește bine. Al dracului de bine. Cam prea bine. Înainte îl suspectam. Acum am aflat că și asta e o plăcere, să vorbești bine. Mai ales la mine, în comerț, e nevoie. Eu vorbesc scurt. Îi conving cu faptele. Cu calitatea mărfii. Vă declar pe cuvîntul meu de onoare, calitatea a crescut serios. Cîtva timp n-am avut probleme. Decît să dirijez, să planific... Ajunsesem un fel de dispecer. Un fel de minister, mai mic. Mergea totul aproape automat. Cînd am scos noile prototipuri...

Poate mai bine n-ajungeam acolo... Acum eram mai liniștit. Cunosc mulți tipi care stau liniștiți. Asta e programul lor de viață. Nu fac mai mult, ca să nu se ardă. „Pot să termin în trei zile lucrarea asta, sau în două, zice el. Dar de ce s-o termin? Ca să-mi dea alta? Dacă merge prea bine mă taie, pe motiv că nu e nevoie de atîția." Urăsc asemenea indivizi. Sînt strîmți. Fără generozitate în ei. Fără...

Ah, nu, nu mai vreau să-mi aduc aminte de ea. În special acum. Teoria generozității, asta e influența ei, „infiltrația" ei. S-a infiltrat, ăsta e cuvîntul. Cum faci un infiltrat pulmonar. Și pe urmă nu mai ești decît febră și generozitate. Generos cu sînge. Dacă nu începi urgent să te economisești... te duci.

Viața totuși e economie. Păstrare. Întreținere. Sporire de valori materiale și spirituale. Să creezi cu răbdare, să organizezi, să faci modele noi, să le pui la dispoziția oamenilor, la un preț accesibil... Nu rîde, nu rîde, Dufy! Nu ești decît o năroadă, fără școală. Fără perspectivă... O biată flușturatică, sigur, extrem de ademenitoare, un soi de...

Nu, hai să fiu cinstit, ești mai mult decît atîta. Profesorul Greavu, vecinul, cînd te-a întîlnit pe palier, — și te-am rugat să mergi încet! — mi-a spus — eu mă făcusem mic!: „are suc, funcționara d-tale!“ *(Rîde.)* Funcționară!? Nu cred că ai fi rezistat nici 24 de ore! Ar fi zburat toate hîrtiile prin aer, tot ce adunăm noi de atîta vreme!... M-ai întrebat o dată de ce nu sînt în stare decît să adun. Și eu ți-am răspuns că sînt capabil și de înmulțit. Era o glumă. O mai făcusem. O luasem de la Pocrovan. M-ai privit, mi s-a părut tîmpită.

Și totuși adun de cînd eram tînăr. Toate faptele mele, pînă să nu vii tu, se adunau. Dosarul meu, afară de chestiuni de care nu sînt vinovat personal... Originea: tata, mic meseriaș, pot să zic muncitor... Cam bea, e adevărat. L-am și urît pentru asta. Tit îi seamănă, nu m-am înțeles nici cu el. Mama: țărani săraci. Sînt acoperit foarte bine. Exploatați. Harnici. Fără noroc. Ce cuvînt: „noroc“. Ca salut merge. Tu ai fost un noroc? — asta aș vrea să știu. Eu am fost un noroc pentru tine? Nu mă minți! Știu că minți. Aș fi dispus să admit că m-ai mințit tot timpul. Mi-ar face bine, acum! Teribil de bine! M-aș duce și m-aș uita acum în ochii lui Uică, ai secretarului de la județ, cu încredere... Cu căință... El mă simpatizează. El îmi vrea binele, m-a și ajutat. El are nevoie numai de un cuvînt autocritic. Sincer. Omul mai greșește. Viața e complexă, — asta trebuie să spun. E purul adevăr. *(Spectatorilor)*: Nu sînteți de părere că viața e complexă? La un moment dat, tovarășe Uică și stimați tovarăși, îți dai seama că viața e

complexă, îţi întinde o cursă... Dacă eşti slab, cum am fost eu, pentru moment bineînţeles...
(Un vînt agită perdeaua de la geam.) Ah, Dufy, eşti aicea, ştiu că eşti aicea. Vino, n-are nici o importanţă ce-o să-mi spună. O să mă spele, sigur. Bădicu, „tehnicul", o să mă spele cel mai tare, cu mutra lui severă de premiant speriat c-a scăpat mingea in răsaduri. El are dreptul, nu mă supăr : logodnica lui a murit iarna trecută într-un accident. De-atunci el nu mai ştie nimic. Femeile nu-l mai interesează. Distracţiile nu. Băutura nu. Cinematograful nu... La Operă cred că n-a fost de cînd e. A stat la cămin să-şi facă proiectele. Planul, organizarea, — aici e doctor. Stăteam bine cu planul, anul trecut am vîndut şi în Olanda, la un preţ de revenire excelent, m-a felicitat şi Uică personal. Am contribuit mult. Bădicu va ţine seama de asta, sînt sigur. Va cere o simplă mustrare, fără blam. Dacă n-ar fi apărut chestiunea jerseului... Cum l-ai luat, escroaco? Dufy, de ce nu vrei să vii? De ce nu vrei să stai acum lîngă mine, cînd de la tine mi se trag toate? De ce te-ai dus cu idioţii ăia la munte? Ştiu, diseară veţi petrece cu ghitări, veţi bea ţuică fiartă, veţi spune bancuri, şi pe urmă vei pune ochii pe unul... Pentru că ai „suc"... Şi pentru că nu eşti decît o...

(Dufy apare în dans, piruetează de cîteva ori şi iese. El se ridică.)

Stimaţi tovarăşi, eu recunosc că... Mai ales în momentele acestea cînd... Fiecare dintre noi are la un moment dat... nu, greşesc, vă rog să mă iertaţi, nu fiecare dintre noi, unii... Cîţiva... Într-un moment cînd... *(Strigă.)* Eu nu sînt un descompus! Şi nu voi fi niciodată un descompus! Sînt un om de partid, am în spate 20 de ani de activitate, uneori grea, tovarăşul Pocrovan ştie...

(S-a apropiat de masa unde s-au instalat Uică, Stavăr, Bădicu, Pocrovan şi tovarăşa Jimblea.)

UICĂ *(cu glas blind)* : Și noi știm.
JIMBLEA : Tocmai de-aia ne-am mirat, tovarășe Mirea, cînd tovarășul director al Personalului *(arată pe Pocrovan)* ne-a sesizat...
POCROVAN : Era datoria mea. Și ca tovarăș de muncă, și ca vechi prieten.
STAVĂR : Plus că intră în competența d-tale.
BĂDICU : E mai bine să smulgi răul din rădăcină, se economisește un timp util. E o chestiune. ca să zic așa, de ergonomie. Spre binele tovarășului. Și al producției.
UICĂ : Nici să n-o luăm în tragic, tovarăși. E vorba. dacă am înțeles exact, de unele abateri omenești. trecătoare, cu unele urmări și asupra activității întreprinderii... Noi o să ascultăm întîi informarea direcției Personalului... Și-apoi să vedem poziția tovarășului Mirea... Poate dînsul și-a dat seama între timp... Noi o să-i spunem deschis, tovărășește, părerea noastră..., dar nu trebuie să batem toba pînă-n cer. E o unitate modernă. care se dezvoltă, care are un prestigiu...
JIMBLEA : Iertați-mă, tovarășe secretar Uică, eu aici am o altă părere... Cazul interesează pe fiecare din cei ce... Mai ales că sînt mulți tineri care cresc... Prin specificul textil unitatea are în majoritate femei, 78%, și tocmai că eu consider că ele nu sînt reprezentate la această ședință așa cum s-ar cuveni !...
STAVĂR : Ești d-ta aicea, putem să mai chemăm, eventual de la tineret, din secții, plus una-două maistre. Punctul de vedere e just, dar și eu spun să nu facem din asta o mare răfuială, acum cînd avem atîtea obiective...
JIMBLEA : Nu-i vorba de „răfuială“, noi nu ne răfuim aici, tovarășe Stavăr. Noi vrem să facem o aplicare corectă a principiilor eticii și echității, și asta nu e răfuială, cred !
UICĂ : Poate tovarășul secretar n-a ales bine cuvîntul. Dar ideea este asta...
JIMBLEA : Ideea este ca lucrul să fie mobilizator. nu numai pentru tovarășul Mirea, dar și pentru noi

toți. Eu cred că și tovarășa Marta, soția tovarășului Mirea, dacă ar fi aici, ar fi de părerea mea, și orice femeie cinstită. Din păcate dînsa e în spital de mai multe luni și poate că nu stă nici acolo fără motiv. Or noi am vrea să cunoaștem toate aceste motive. Și noi, și colectivul.

POCROVAN : Din declarația scrisă a tovarășului Mirea rezultă că „intîlnirea“ despre care era vorba s-a produs după ce tovarășa Marta a intrat în spital. Declarația e semnată și n-avem nici un motiv s-o punem la îndoială.

JIMBLEA : Asta se va vedea. În orice caz, dacă erau aici de față mai multe femei s-ar fi judecat altfel...

STAVĂR : Nu cred, tovarășa Jimblea. Noi știm că atunci cînd a venit tovarășul Mirea să ne spună să-l angajăm pe nepotul său Blasiu Dohotaru, tovarășa Marta era deja în spital. Or Blasiu ne-a povestit o scenă din care rezultă că nu exista încă „legătura“ cu acea persoană, într-un sens mai concret.

JIMBLEA : Și l-ați crezut pe nepot, da ? Pe care l-a angajat unchiul, da ? Asta cum se numește, nu se numește nepotism ?

BĂDICU : Dohotaru e un element foarte serios. Cinstit. Combativ. Îmi pare bine că l-am angajat.

POCROVAN : Cu avizul nostru, tovarășe director. Aici doar lucrăm în colectiv.

JIMBLEA : Dacă lucrăm în colectiv, să și discutăm în colectiv ! Și nu într-un colectiv restrîns, ci într-un colectiv lărgit ! Cu mai multe femei ! Măcar pentru tovarășa Marta, care nu poate fi de față ! Asta e părerea mea și nu renunț la ea ! Democrația socialistă așa ne învață ! Eu știu că și la Comitetul Central... cînd se discută !...

UICĂ *(luîndu-i-o înainte)* : Sigur că propunerea tovarășei Jimblea are o bază politică justă. Eu am socotit să nu facem atîta tam-tam, pentru creditul D-voastră în oraș, dar dacă vi se pare că e nevoie de o discuție mai generală, foarte bine, putem s-o organizăm !... Tovarășe Stavăr, vei lua măsuri ca cel mai tîrziu

la începutul săptăminii viitoare... să zicem marți, vă convine?...

(Dispar cu toții.)

MIREA *(întorcîndu-se la fotoliu)*: Adică azi. Mai am o oră și 50 de minute. Măcar Blasiu de-ar fi acum alături de mine. Dintr-un punct de vedere am făcut o mare greșeală cu el. Dar imediat ce am primit scrisoarea, m-am dus la Pocrovan. — Nicki, am un nepot care vrea să lucreze aici la noi. Ia-mi-l, mi-l iei?
POCROVAN *(la biroul lui)*: Ce știe să facă?
MIREA: ...Cam de toate.
POCROVAN *(rîzînd)*: Am înțeles: adică nimic.
MIREA: E băiatul soră-mi, Mărgărita, văduvă. Bărbatu-său a fost un om de-al nostru. Îmi scrie disperată.
POCROVAN: Ce studii?
MIREA: Bacalaureat. A dat de două ori la Arhitectură. Nu mai poate sta acasă.
POCROVAN: Armata?
MIREA: Reformat.
POCROVAN: De ce?
MIREA: E puțin șchiop.
POCROVAN *(după o pauză mică)*: Îl dau la comercial. Dacă tot trebuie să încurce pe cineva, măcar să te încurce pe tine.
MIREA: Bun. Îți mulțumesc.
POCROVAN: Vasile, acum sîntem chit. Sau mi se pare că eu conduc cu un punct.
MIREA: Mă revanșez.
POCROVAN: Ce face Marta?
MIREA: Prost. I-au ieșit analizele cam... Trebuie tratament lung. Probabil concediu. Băi...
POCROVAN: S-a surmenat.
MIREA: Așa cred.
POCROVAN: Ca noi toți. Nici nu-i de mirare, cu cîte și-a luat pe cap. Hortensia, nevastă-mea, s-a băgat și ea să predea cîteva ore la profesional. O văd numai noaptea. Mai exact o aud. A început să gîfîie în somn. De „trai bun“.

MIREA : Bine. Atunci să vină băiatul ?
POCROVAN : Să vină. Cum îl cheamă ?
MIREA : Blasiu Dohotaru.
POCROVAN : Blasiu ? De ce Blasiu ?
MIREA : E o poveste lungă... Cu un popă catolic... De fapt el e român...
POCROVAN : Vasile, sper că nu-mi faci vreo...
MIREA : Fii liniștit, Nicki. Garantez eu de el. Dacă nu merge, prin mai-iunie îl dăm afară și-l trimitem să mai încerce o dată la admitere. E vorba să cîștige puțin timp.
POCROVAN : Și niște bani !...
MIREA : Și. Sînt destul de săraci. Uneori mă gîndesc că aș avea obligația să-l cresc eu. Tot n-avem copii. Îl formez, îi dau o meserie în mînă... Ar fi un stimulent și pentru Marta, poate.
POCROVAN : Da, ei îi place să se devoteze. Ca și a mea, dealtminteri. Avem niște soții excepționale, Vasile, trebuie să recunoști. Hortensia a învățat multe de la Marta.
MIREA (*gentilețe evazivă*) : Eh !...
POCROVAN (*insistînd*) : Ba da, ăsta e adevărul, să vorbim cinstit. Bine, Marta e și mai mare cu vreo 10—12 ani. E mai mare și decît tine, n-a făcut nici un secret dintr-asta. Plus că e un om extrem de corect. Să zicem, un comunist adevărat.
MIREA (*mirat de turnura discuției*) : Da, așa este... Dar nu despre asta e vorba acum în propozițiune.
POCROVAN (*zîmbind într-un fel*) : Oricînd poți lăuda pe cineva pentru calitățile sale, e bine s-o faci. Mai ales dacă acel cineva e și bolnav. Să-i spui multă sănătate din partea noastră, te rog.
MIREA : Bine, Nicki. Îți mulțumesc. Spune-i complimente Hortensiei.
POCROVAN (*zîmbind*) : Dacă o să am cind... Noi, seara, cu problemele ce ne stau pe cap... Tu, totuși, ai parcă mai mult timp. Mai poți să mergi la un spectacol, la Operă...
MIREA : La Operă ?
POCROVAN : De ce, n-ai fost ? Mi-a spus cineva că te-a văzut aseară. Poate s-a-nșelat.

MIREA *(după o ezitare)* : Ba nu, am fost. Eram obosit, deprimat.
POCROVAN *(cu bunăvoință)* : Deprimat ?
MIREA : Mă rog, nu deprimat. Să zicem obosit. Am destule motive, nu ?
POCROVAN : Desigur.
MIREA : Cred că ar trebui să avem toți o participare culturală mai bogată. E o cerință pe care... ne-o impune însăși...
POCROVAN : Și ce ai văzut ?
MIREA : Păi nu ți-a spus amicul acela ? Care te-a informat ? „Lacul lebedelor". Un balet.
POCROVAN : Frumos ?
MIREA : Destul de frumos. Altă dată, dacă ești atît de curios o să te iau și pe tine. Și, bineînțeles, pe Hortensia.
POCROVAN : O.K., Vasile. Trimite-l pe băiat, pe *(cu accent)*... Blasiu. Și mă bucur sincer că nu te lași.
MIREA : Cum o să mă las ? Ce vorbă e asta ?
POCROVAN : Tocmai. Dacă ai nevoie de vreun ajutor, de vreun cuvînt prietenesc, tovărășesc, acum, în perioada asta grea, știi că la noi, oricînd...
MIREA : Știu, Nicki. Îți mulțumesc încă o dată.
POCROVAN : Și dacă dorești să mergem într-o zi la un spectacol cu toții, o să facem tot ce depinde de noi... Desigur, la un spectacol serios, ținînd seama de împrejurări...
MIREA : Bine. Mai vorbim. Noroc. *(Iese, reintră în casă, își reia fotoliul.)* La Operă am participat a doua oară în viața mea. N-am timp. Și nici nu-mi place Opera. Găsesc că e ceva nenatural să stai și să cînți în zece minute ce poți să spui într-un minut. Plus poveștile acelea care nu se pot crede. Mai ales cînd ai o formație practică, tehnică. Cînd vezi la televizor debarcarea în lună, descoperiri, probleme serioase, după aceea, cum zice și Marta, să vezi pe Contele de Luna, cu flașneta... ! ? Nu cadrează. Mă rog, cine are poftă... Cultura e deschisă. Ieftină. Oricine își poate permite, la noi. Sigur, în clădire am mai fost, cînd am luat parte la spectacolele festive date de județ. Cînd a fost tovarășul prim-

secretar, Biroul... Sau la adunări, dări de seamă. Am și urcat pe scenă. Am ținut un referat. Care a fost foarte apreciat.
Dar la spectacol... numai atunci cînd am intervenit să-l iau pe Tit. Am primit un telefon că-i beat și a intrat la Operă. N-am vrut să mă duc. Ce am eu cu el ? Dar Marta mi-a spus : du-te, e mai conzult. Chiar dacă n-ar fi frate, să zicem că nu-l mai consideri, dar e om, și trebuie să-l ajuți. Un tovarăș. Zic : — nu-i un tovarăș, dacă se demite în halul acesta. — Tocmai de aceea, trebuie să-l ajuți, să se recupereze. — E nerecuperabil. — Asta nu trebuie s-o spunem niciodată, Vasile. Cu răbdare se poate face orice. Educația presupune răbdare. Plus că, dacă nu-l aduci pe linia bună, îți face și ție greutăți și atmosferă în oraș. Cum ți-a mai făcut.
M-am dus. Tit stătea în stal și se uita foarte țanțoș la toți. Erau locuri, m-am așezat aproape de el. Cînd se termina o arie, el aplauda cel dintîi. Striga bravo. Bravo Mircea, sau Costică, sau Puica. După care începea să spună : da de ce ești așa gras ? Ce fel de poet romantic ești tu ? Probabil că ești poet socialist, îngrășat, cu subvenții. Lumea striga : ssst ! Alții rîdeau. — Și tu, cum să mori în actul IV cu asemenea șoric ? Atunci i-am spus : haidem afară, Tit, să ne mai plimbăm. — Du-te tu afară, și te plimbă, eu stau aici, la Paris, în cafeneaua Momus. Beau și mă veselesc, că plătește nimuricul ăla bătrîn, îl vezi ? Capitalistul. Abia l-am scos la a doua pauză, l-am dus la o cafea. Zic, lasă că plătesc eu, care nu-s capitalist. Zice : cît îs de beat, dar asta n-o mai cred. După care a adăugat : nu sînteți chiar capitaliști, dar nici departe. Îi dați cu principiile, și tu și Marta, să vă cîștigați azi un frigider nou, mîine o mobilă bună, covoare... Proletari din orașul nostru, instalați-vă ! — Măi, zic, dacă nu ne-am instala, unde ai veni tu să mai ceri ?

TIT *(apărînd beat)* : De cînd e lumea lume, Vasile, cultura a fost subvenționată. Poeți mai mari ca mine se prezentau la domnul Auschnitt și la domnul Malaxa și ziceau : nene, chestia aceea e știută. Pici ?

Sau, tranc!, mîine vuiește tot Babilonul, pînă la Ninive și Alicante. Malaxa nu era om prost, nici leneș, scotea plicul: taxa pe liniște. Impozitul pe cultură. Subvenția pentru poezie. După care poetul vorbea despre Dumnezeu, despre patrie, despre Majestatea Sa, sau contra Majestății Sale, după cum era... inspirat. Sau despre cîmp, oi, păduchi și alte animale folositoare. Cînd se prezenta iar, țac — plicul! Asta-i cultura, de la împăratul August încoace. Ce să fac dacă eu nu-l mai am pe Malaxa și pe Gigurtu, să-mi dea pe șase luni, să-mi iau o fermă, ori să mă duc la Nissa la baccara? Eu vin la tine, care ești succesorul lor istoric, directorul comercial. Și-ți cer să mă subvenționezi și pe mine cu o țigară. E mult? Mă rog, o treci prin virament, poftim! Dar dacă îmi dai un pachet, cum ai intenția, îți cînt despre ce poftești: despre fabrici, despre legumelle puse în conservă, despre optimizarea coeficienților, despre codri seculari. Sau dacă ai pe cineva pe care vrei să-l înjur, frumos, cu dichis, știi că fac muncă de calitate...

MIREA: Tit, lasă-mă-n pace. Am probleme.

TIT: Așa îți trebuie, dacă n-ai umor. Și Auschnittuleasa asta pe puncte care e nevastă-ta...

MIREA: Te rog, nu-ți permit! E o femeie valoroasă, care muncește cu rîvnă de dimineață pînă seara!

TIT: Numai atît? O jignești. Eu cred că și noaptea doarme cu rîvnă, doarme constructiv. Sau are insomnii constructive.

MIREA: Nu e cazul s-o judeci tu! Care n-ai construit nimic de cînd ești! Care nici n-ai cea mai mică idee despre ce înseamnează...

TIT: ...viața?! Am uitat că ideile despre ce înseamnează viața sînt în pază la tine, în Fichet-ul tău. Și în arhiva autorității tutelare unde lucrează tovarășa Mirea, distinsa mea cumnată. Voi sînteți paznicii lor, delegați. Voi sînteți tutela mea. E normal să cer bani de la voi, ca să n-am idei. Pînă nu văd cinci sutari aici, în mînă, voi avea idei mereu. Și realiste și suprarealiste și paseiste și fu... ăsta, viito-

rologice... Bossul plătește. Asta e cultura. Așa e jocul.

MIREA *(scoțînd enervat două sute de lei)* : Știi care e diferența ? La mine n-ai cu ce „tranc !" să vii. Tot ce fac e controlat. De zece revizori.

TIT : Ce-are a face ? Pot să inventez, ăsta e farmecul literaturii. Plus că pot să-ți umblu puțin și la originea socială, să povestesc că am avut un unchi mitropolit...

MIREA : Cînd asta ?

TIT : Pînă să se cerceteze, un an-doi, ți s-ar lua cheile de la Fichet. Să nu intre Sfîntul Duh pe acolo. Nu-i mai comod să mai dai doi sutari din portfeuille ? Prea reduci, ca la Fondul literar.

MIREA : Spune, de ce-mi faci tot timpul figuri de-astea ? *(Îi mai dă un sutar, aproape de explozie.)*

TIT : Fiindcă ești plicticos, măi frate Vasile. Trebuie să te fac și pe tine interesant cumva. Plus că nu-i rău să ai și un secret față de nevastă-ta, cînd îți face controlul buzunarelor prin leu. Să aveți și voi o tensiune ceva în casă. Cade bine la un bărbat, ascultă-mă pe mine, îi dă o măreție. Falsă. Dar cîte măreții sînt adevărate ? Înainte delapidatorul, hoțul mare, ehe ! era cineva. Acum e un individ ca oricare altul, mai ghinionist, nici măcar celebru. Celebritatea începe de la crimă în sus, uneori nici acolo. M-am gîndit și eu cîndva să fiu celebru, mă Vasile. Am renunțat. M-am reeducat. Acum mă mulțumesc să mă distrez. Zău, să nu-ți pară rău de bani : e destul de modest plătit scandalul pe care ți l-am procurat de la tovarășa juristă. Ce reproșuri frumoase o să-ți mai toarne ea în cap ! Ce lecții de logică familiară ! Cu ce autoritate tutelară o să te mai fricționeze ! Vasile, eu cred că dacă tu te-ai îmbolnăvi grav, ea te-ar salva cu un imens devotament, cu nesfîrșite sacrificii : numai ca să te mai poată educa puțin. Te-ar salva, deși te urăște.

MIREA *(violent)* : Taci !

TIT : Te-ar salva, *fiindcă* te urăște. Și știi de ce ? Că nu izbutești s-o surprinzi cu nimic. Spune-i însă de pildă într-o zi că i-ai luat bijuteriile, să le dai unei

fufe. O s-o bagi în spital. Dar o să înceapă să te considere și pe tine cineva. Ah, ce n-aș da să stau după perdeaua asta cînd îi vei declara că ai feștelit cinci sutari !...

MIREA : De ce cinci ? Trei.

TIT : Așa-i, că ai să-i spui exact. Plicticos ești, măi Vasile, mă ! Trebuia să-ți pun birul mai mare *(Iese.)*

MIREA *(roșu de mînie, după el)* : Tembelule ! Tembel și ticălos ce ești ! Altceva nu știi decît să tapezi. Și să-ți bați joc. Trăiești într-o societate care te hrănește. Care-ți asigură tot ce-ți trebuie. Cu un nume care a fost onorabil ! Și pe care cu eforturi, cu luptă și cu muncă l-am păstrat onorabil ! Dacă nu veneai tu să... *(Se întoarce în fotoliu, se așează.)* Așa i-am strigat atunci, și m-am răcorit. Nu puteam să țin mînie cu el, cu Tit. Foarte des simțeam milă pentru el. A încercat și el multe... Poate nici n-a fost crescut prea bine, n-a fost ajutat... gîndeam. Eu am avut noroc cu Marta.
Marta a intrat curînd în spital. Dar nu pentru că i-aș fi povestit eu ceva de bani. A intrat fiindcă muncea mult. Se stăpînea mult. Nu știa să se odihnească. Eu am mai avut delegații, mă rog, programul mai variat... Nu s-a supărat nici de bani. I-am spus adevărul, mai exact, că i-am dat împrumut. A zis : foarte corect, dacă a avut nevoie. Sper că nu i-ai cerut procent. Ți-e frate și, plus de asta, noi trebuie să ajutăm oamenii. Sigur că era mai bine dacă era un om cu o conștiință mai ridicată. Poate e și o lipsă a noastră că a ajuns așa. Ce lipsă ?, am zis, a fost totdeauna un derbedeu. Care pe vremea cînd eu mă chinuiam să fac școală, și să cruț fiecare bănuț, ca să am cu ce să mă încalț, să nu mă fac de rîs în fața altora, mai înstăriți...

MARTA *(apărută alături, pe un fotoliu sau canapea)* : Nu trebuie să raportăm tot timpul la trecut, trebuie să vedem în perspectivă. Comparația cu 1938 e depășită. Problema este cum va intra acest om în viitor, și dacă societatea noastră are forțele necesare ca să-l convingă, dacă noi înșine avem această posibilitate, prin exemplul nostru, sau al altora.

MIREA : Nu, la el a fost de la început o predispoziție înnăscută spre...

MARTA *(îl întrerupe)* : Să nu spui asta, Vasile. E greșit. Acesta e un punct de vedere idealist. Protestanții pot să creadă în predestinațiune, dar noi nu. Noi avem datoria să luptăm, cu mijloace apropriate. Trebuie răbdare, și răbdare, și încă o dată răbdare. Și bineînțeles combativitate. Tu ar trebui să ai cu el o discuție fermă, deschisă... Spune, ai discutat cu el serios în ultimele luni ?

MIREA : Cum o să discut cînd e tot timpul beat ?

MARTA : Dar, să recunoaștem, nici nu te-ai prea preocupat de problemă, deși e fratele tău. Probabil că n-ai știut să găsești un limbaj pe care să-l înțeleagă. Să-i pătrunzi în adîncul sufletului.

MIREA *(agasat)* : Probabil.

MARTA : Nu trebuie să te enervezi. Dacă ne-am fi enervat de cîte ori au fost dificultăți în cursul vremii, n-am mai fi făcut pașii pe care i-am realizat. Mă duc să aduc ceaiul și să analizăm lucid chestiunea. Te-ai spălat pe miini ? *(Iese.)*

MIREA : Pașii pe care i-am realizat sigur că sînt foarte serioși, dar Tit, ca și alții, preferă să profite de progres. Să comenteze neajunsurile. Și să nu facă nimic pentru acest progres. Nici pentru remedierea neajunsurilor. În schimb Marta, această ființă intransigentă... *(Rafală de vînt.)* Ah, doamne, unde ești ? Unde ești acum ? O să-ți fie frig ! O să îngheți ! *(Se duce, caută pe după draperii, apoi, cu un mare regret, închide geamul și revine.)*

Am analizat cu Marta problema sub toate aspectele, la un ceai cu corn-flakes. Dulceață ea nu-mi dă, ca să nu mă îngraș. De la o vreme, deși nu e cosmopolită, îmi pune in ceai oțet de mere și miere de albine, după o revistă americană. A făcut o analiză extraordinară, de o mare luciditate. Noaptea s-a simțit rău. Dimineața am telefonat doctorului Ghizdavăț. A internat-o imediat.

O vizitez de două ori pe săptămînă. Azi a fost zi de vizită. Nu m-am dus. N-am avut curaj.

Nu cred în predestinațiune, ca protestanții. Dar ceva, totuși, trebuie să existe. Să-i zicem întîmplare, hazard. Teoria științifică a hazardului e admisă. Nimic nu-i întîmplător. Dar totuși se poate întîmpla cîte ceva care... Mai exact : ce ni se întîmplă, ni se întîmplă. Sigur că putem evita. În anumite condiții. Dar care sînt aceste condiții ? Să nu mă fi dus la spital atunci, în ziua aceea ? De ce ? M-am dus, perfect justificat. Să zicem *necesar*, tovarăși. Marta nu se simțea bine. Dar făcea tot posibilul să nu arate. Am consolat-o. Am încurajat-o. Cum era normal. Am ieșit abătut în burniță.
Atunci a venit Dufy. Era cu un trenci. Și fără ciorapi, deși intrasem bine în octombrie. Mergea țopăind, mi se părea că zgribulește. S-a uitat la mine cînd descuiam mașina. Mi s-a făcut milă. Da, tovarăși, ăsta e cuvîntul : milă. Ieșise din spital. De la vreo rudă ! Sau de la o consultație. Era foarte tristă. Mi s-a părut că are lacrimi în ochi. Am poftit-o cu un gest. S-a urcat. Da, avea lacrimi în ochi. A început să zîmbească, forțat. — Sînt o proastă, mi-a zis, că dau apă la șoricei. Întîi n-am înțeles. — Ce șoricei, am zis, sînt șoareci în spital ? Atunci a rîs, scurt. Și m-a privit. Avea niște dinți destul de... dar nu despre asta e vorba în propozițiune, nu-i așa ? Am întrebat-o : De ce v-ați îmbrăcat așa de sumar, domnișoară ? — Cum sumar ? a zis ea, am rochie, furou, ce mai vreți ? — E rece, de ce nu v-ați pus ciorapi ? — Pentru că sînt o lebădă. — Ce sînteți ?

VOCEA LUI DUFY : O lebădă. N-ați știut ? Lebedele nu poartă ciorapi.

MIREA : Mi s-a părut că bravează. Am dat drumul la calorifer. Am spus : Lepădă, lebădă, dar puteți face o pneumonie.

VOCEA LUI DUFY : Ei și ?

MIREA : Și puteți muri.

VOCEA LUI DUFY : „Și ce dacă !? Eu mor oricum. Foarte curînd.

MIREA : Atunci m-am intristat. V-a constatat ceva... neplăcut ? La radiografie ?
VOCEA LUI DUFY : Nu, dar așa am hotărît.
MIREA : Cum asta ?
VOCEA LUI DUFY : La 25 de ani e foarte bine. N-apuci să te ingrași. Să te faci giscă îndopată.
MIREA : Dar la 25 de ani omul e în plină...
VOCEA LUI DUFY : În plină *ce* ? Fiecare, la orice vîrstă, e în plină *cîte-ceva*. Și d-ta ești în plină *ceva*.
MIREA : Nu despre asta e vorba acuma în propoziţiune.
VOCEA LUI DUFY : Ești în plin-canci !
MIREA : Ce ?
VOCEA LUI DUFY : M-ai întrebat de ce nu-mi pun ciorapi. Mi-i cumperi dumneata ?
MIREA : Se obrăznicea. M-am posomorît. Am luat-o sever : unde să te duc ?
VOCEA LUI DUFY : Oriunde. Poţi să mă lași și aici dacă ai poftă. Ţi-am făcut destulă onoare. Mai șic ar fi să mergem la bar. Ești trist. Bem ceva, și pe urmă mai vedem.
MIREA : Domnișoară !
VOCEA LUI DUFY : Dacă n-ai chef, nu te strădui. Nici eu n-am întotdeauna. Deși o votcă m-ar încălzi. Ar combate „pneumonia".
MIREA : Nu știam ce să fac. Într-adevăr putea să răcească dacă o dădeam jos. Să beau votcă, cu ea, în local ? atita mai lipsea ! Tovarăși, vă spun drept, eram foarte nehotărît. Mai ales de cînd am aflat că n-are ciorapi. Mă gîndeam cum ar fi procedat Marta. Sigur, i-ar fi dat ciorapi de la ea. Dar eu nu puteam să-i dau din ciorapii Martei. Să-i cumpăr, nu cred că se cuvenea. Să-i fi dat bani ? Poate se ofensa. Sau îi arunca pe votcă.
MIREA : Nu prea...
VOCEA LUI DUFY : Gata atunci, am înţeles. Ești din ăilalţi.
MIREA : Care ăilalţi ?
VOCEA LUI DUFY : Lumea se împarte în două, exact în două, n-ai știut ? în cei care știu să danseze, și

care nu știu să danseze. Asta e tot. Dumnezeu a făcut lumea ca să danseze.

MIREA : Am înțeles că e o metaforă, n-am obiectat, tovarăşe Stavăr.

VOCEA LUI DUFY : Pămîntul a fost trimis în spațiu dansînd. Dar unii din voi, gagiii, nu mai vreți să dansați. Ce spunea un popă : păcatul originar. De-aia și sînteți așa posaci. Și cînd vă gîndiți, faceți crețuri. De cînd n-ai mai dansat ?

MIREA : Mai dansasem. Pe la reuniuni tovărășești. Dar am avut impresia că fata vorbește despre *altceva*.

VOCEA LUI DUFY : Oprește !

MIREA : De ce vrei să te dai jos ?

VOCEA LUI DUFY : Fiindcă nu te interesez. Ce-ți spun eu îți cade greu. Te concentrezi, devii ceafă. Eu nu vreau să-ți fac rău. Ai fost așa de cumsecade.

MIREA : Avea din nou ochii umezi. — Cum te cheamă ?

VOCEA LUI DUFY : Dufy.

MIREA : Ce nume e ăsta ?

VOCEA LUI DUFY : De lebădă.

MIREA : Hai să mergem să bem ceva, Dufy. Și să mai stăm de vorbă.
Știu că n-a fost foarte just, dar mă gîndeam că mă întorc acasă, singur... La fabrică, sîmbătă seara, nu mai era nimeni. Și nici să plece fata cu o idee preconcepută. Era totuși un om tînăr, dezorientat... Am intrat în bufetul din parc, ca să n-o las în ploaie. Mi-am zis : pînă bem o votcă, stă ploaia. Și mai e ceva, tovarăși : era clar că mă disprețuia. Nu numai pe mine. Era datoria mea să pun puțin lucrurile la punct. Cum ar fi făcut oricare din d-voastră, garantez. I-am spus : domnișoară Dufy, am impresia că nu prea ai grijă de dumneata. *(Este acum așezat la masă, cu Dufy, care începe să rîdă foarte tare.)* Ce este ?

DUFY : Ești colosal. De milioane.

MIREA : Ce ți se pare așa de colosal ? Ce am spus ?

DUFY : Dar ce n-ai spus ? Trei tîmpenii, iubitule. Dintr-o dată.

MIREA *(vexat)* : Adică ?

DUFY: Întii mi-ai spus: domnişoară Dufy, ceea ce nici portarul nu mai spune. E ca nuca in perete. *(Ride.)*
MIREA *(presupusului prezidiu, aparte)*: M-am gîndit că nu pot să-i spun „tovarăşa", în ocazia asta...
DUFY: Dar n-ai văzut *cum* ai spus-o.
MIREA: Cum?
DUFY: De sus. Părinteşte. Adică aşa, ca o blagoslovire. Că „nu prea am grijă de mine", asta e altă foalfă.
MIREA: Şi aici ce e de rîs?
DUFY: E colosal! Nu prea am grijă. Ce să-i faci? Dar ce grijă vrei să am de mine? N-ajunge că mă mişc? Că dansez?
MIREA: Şi a treia?
DUFY: A treia? Nu mai ştiu. A, ba da, ai zis: „am impresia că"... Asta mi-a plăcut cel mai mult.
MIREA: De ce?
DUFY: Că e de pomană. „Am impresia", asta e aşa, un moft. Cine nu vrea să spuie de-a dreptul... Sau poate eşti din ăia care fac pe ei de plăcere cînd vorbesc. Atunci te înţeleg, sîntem chit.
MIREA: Eu nu înţeleg.
DUFY: Cum nu înţelegi? N-ai văzut oameni care vorbesc, şi spun şi spun, şi te întrebi ce spun, şi pe urmă vezi că ei de fapt îşi fac o plăcere, că ei profită de o ocazie, profită de toţi cei care sînt acolo... n-ai văzut? Şi asta e o plăcere cum e dansul, dar mult mai mică. În definitiv toţi trebuie să aibă cîte o plăcere, nu? Dacă n-ai picioare, atunci măcar să ai idei... sau vorbe...
MIREA: Hă!
DUFY: Toţi ăştia care găvăresc prin şedinţe îţi închipui că ar da din gură dacă nu le-ar place? Mai ales cînd te răfuieşti cu unul... În special cu o femeie... Sau o femeie cu un bărbat... Dacă ar dansa, n-ar mai avea nevoie. S-ar rezolva...
MIREA: Şi crezi că şi eu sînt un vorbăreţ?
DUFY: Ştiu eu!? *(îl măsoară)* Eşti.
MIREA: Vorbesc puţin, ai să rizi.
DUFY: Nu asta contează. Dar fără vorbe eşti în aer. Unde ar trebui să fii numai cu dansul. Te propteşti de vorbe. Şi bineînţeles de probleme. Te propteşti

rău de tot. Stai tot timpul proptit. N-ai echilibru... Hai să trăim! *(ciocnește, bea)* „Am impresia că"... pfuu! Și știi de ce ai spus așa? Ca să pui o barieră. Ca să mă ții la distanță. Înseamnă că nu-ți plac. Nu-i nimica. Plătești.

MIREA *(încurcat)*: Bineînțeles.

DUFY *(care s-a grizat)*: „Bineînțeles" — auzi! Am mai auzit pe unul: bineînțeles. Și el nu înțelegea nimic. Nici nu putea. Căci dacă totul e proaspăt, ca de la început... Bineînțeles, stop! Desigur, stop! Evident, stop! Stop-stop-stop! Și atunci, cînd mai mergi? Cum te cheamă?

MIREA: Vasile...

DUFY: Silică! Ce te uiți așa? Eu nu te țin la distanță. Mie îmi placi, și gata. Am mai avut pe unul, Silică, la Operă. S-a vărsat.

MIREA: Nu înțeleg...

DUFY: Acum și ăsta, Vlăduț, de la care vin... și pentru care beau...

MIREA: Care Vlăduț?

DUFY: Spondiloză cervicală, ai auzit așa ceva? La 28 de ani! E bun de aruncat la gunoi. De-aia zic: la 25, închidem bazarul. E mai corect.

MIREA: Colegul... dumitale?

DUFY: Era groaznic. Rîdea, timpitul. Rîdea și gemea. Avea pe una, Lina, lîngă el, o știu eu, o muncitoare. Se uita la mine. Zic, las că nu ți l-am terminat eu. Și, pe bune, nu-mi amintesc să mă fi luat cu el vreodată. Poate, eu știu, la vreo beție... cînd nu mai nimerești. Cînd nu venise Boșcu.

MIREA: Boșcu?

DUFY: Da. Boșcu. Titularul. Nu partenerul meu, nu. Partenerul meu e Ghenădescu, un prislea. Însă Boșcu e cineva. Boșcu nu iartă. Are un pumn! De-aia l-au și angajat. Nu e cine știe ce la grație, însă ca forță... În definitiv, și forța e ceva, ce zici? Forța și grația, astea cînd se împreună, nu mai trebuie nimic. Nimic!

MIREA: Depinde.

DUFY *(rîzînd)*: Depinde și cum se împreună. Cînd mi-a ars Boșcu prima labă...

MIREA : De ce ?
DUFY : M-a iubit. Pe vremea aia mă iubea foarte tare. Azi dă mult mai rar. El pretinde că s-a educat. De fapt nici nu mă mai prea iubește. A mai bătut pe unul acum două luni însă adevărul e că eu eram doar pretextul. Îl bătea de plăcere.
MIREA : Ce plăcere !
DUFY : Mare de tot. Și mai ales curată. Decît să te pîrască, să te dea la sindicat... I-a scos borșu pe nas. A plecat și ăla răcorit. Mie mi-au crescut acțiunile. Ce mai vrei ?
MIREA : Să mergem.
DUFY : Și Vlăduț era bun la de-astea, dar mai mult la beție. Săritor, sufletist. El se bătea și pentru teorie sau, mă rog, pentru afaceri bărbătești, un articol, o poantă... Foarte frumos și elegant. Curăța scaune, mese... Noi ne băgam după draperii, uneori ieșeam și făceam piruete la mijloc, să ajutăm spectacolul... Cînd venea Boșcu, era lichidare totală. *(Tristă, aproape de lacrimă.)* Îmi vine rău cînd mă gîndesc că Vlăduț... acum... o să trebuiască să se facă pensionar... ori să stea să vîndă chiloți, cravate... Ospătar nu-l ia, sau barman... măcar să se pricopsească, dacă tot n-a avut noroc !
MIREA *(consolativ)* : Poate c-o să-i meargă bine...
DUFY : Cum dracu ? Poți să cîștigi tot aurul din lume, dacă nu mai dansezi, degeaba. Cine își bagă mîna pînă la cot ? Ăia care nu știu să danseze. Ăilalți n-au nevoie.
MIREA : Totuși fiecare om trebuie să aibă ceva asigurat. Sărăcia nu-i o stare plăcută.
DUFY : Nici bogăția. Luxul da, fiindcă dă o scenografie bună. Apropó, tu ce-mi cumperi ?
MIREA : De ce să-ți cumpăr ?
DUFY : Așa. Fiindcă m-ai văzut. Și fiindcă ești un bărbat care altă treabă n-ai.
MIREA : Așa crezi ? Am prea multe.
DUFY : Lasă-le pe-alea. Alea-s alte treburi. Dar nu ești ocupat, asta se vede. Ocupat de cineva.
MIREA : Și vrei să mă ocupi... tu ?

DUFY : Nu vrei să înveți să dansezi ? Nu vrei să înveți să dormi cu capul pe o lebădă ?

MIREA : Am plecat prin parc. Dufy a tăcut, m-a luat de mînă. *(Într-adevăr îl ia.)* A trecut tovarăşul Panu, acela pe care l-am dat eu afară, cînd eram şef de secție, pentru imoralitate, scandal în familie etc. Era cu una atîrnată de braț. De la noi. Aş fi preferat să mă întîlnească Boşcu. — De ce taci ?

DUFY : Mi-e bine.

MIREA : Mă strîngea tare, ca şi cînd ar fi cerut ajutor.

DUFY : Dacă îmi dai drumul mă arunc în lac.

MIREA : De ce ?

DUFY : Să văd dacă mă ține. Am auzit că cei care au grație pot să umble pe lac şi nu se scufundă. Cel care a trecut nu era Pan ?

MIREA : Ba da, Panu. Îl cunoşti ?

DUFY : Nu, Pan. Lasă-l p-ăla. Eu îți spun de zeul de care ne-a vorbit într-o zi maestrul la crîşmă. Zeul care umblă prin boschete şi biciuieşte fetele goale. Ai auzit de el ?

MIREA : Puțin...

DUFY : Ce studii ai făcut ?

MIREA : Tehnice şi comerciale. Plus o şcoală specială de...

DUFY : Şi acolo nu se învăța despre Pan ? Cel care umblă, rîde şi fecundează... Se zice că-i român. N-ați învățat la tehnică ? Nici la matematică ? La istorie ?

MIREA *(jenat)* : N-are nici o legătură, Dufy...

DUFY : Ba da ! Are legătură cu toate. El iese la toate din boschet şi le biciuieşte.

MIREA *(pe jumătate amuzat)* : De ce ?

DUFY : Aşa. Ca să le excite. Să meargă toate mai *con brio !* Eu aş dansa acum pe aceste peluze !

MIREA : E interzis. Scrie acolo.

DUFY : Nu se vede. Să zicem că nu ştiu să citesc.

MIREA : Eu ştiu.

DUFY : Să zicem că nu ştii nici tu. Să zicem că scrie în altă limbă. Alta decît a lui Pan. Şi să zicem că tu eşti Pan.

MIREA : Eu ?

DUFY : Adormit. Ațipit. După ce te-ai îndopat cu bolovani. Și că te scoli, deodată, scoți fluierul, sau naiul, sau ce naiba ai...

MIREA : Eu n-am nimic...

DUFY : Nu-i adevărat ! Caută-te ! Cu siguranță că ai un nai care a rămas la tine, Silică ! L-a pus cineva mai demult. Ai adormit lîngă boschete. A venit o capră, te-a trezit. A venit un pițigoi, te-a ciupit. A venit un silf, o bacantă, un priculici... *(își azvîrle pantofii)* te-a excitat. Și ție ți-a crescut o barbă de țap... *(Piruetează irezistibil spre culise.)* Și-o să ne tăvălim în iarba udă !... *(A ieșit.)*

MIREA *(cu pantofii ei în mînă)* : Nu e voie pe acolo ! Nu intra în lac !

DUFY *(de departe)* : Sînt o lebădă !...

MIREA *(în interior)* : În noaptea aceea am dormit cu capul pe o lebădă. O spun cu o oarecare... În fine, se mai întîmplă și altor bărbați. Rar. Și fără consecințe. Într-o zi, ca să nu te copleșească singurătatea, problemele, ai, cu totul greșit, o mică aventură. Sigur că nu vreau să mă scuz, eu sînt principalul responsabil. Puteam s-o duc acasă la ea, s-o ia Boșcu în primire, udă. Stătea departe. Mi se părea că se complică prea mult. Și poate, dacă pot să mă exprim așa, voiam să văd și eu cum sînt fulgii de lebădă. O chestiune de cunoaștere. Tot ce e cunoaștere e în spiritul progresului, îmi ziceam. Bineînțeles, să nu te complici. Să pui lucrurile clar, decis, echitabil.

DUFY *(iese din dormitor proaspătă, veselă, tandră)* : Am dormit grozav. Ai ceva de băut, să ne dregem ?

MIREA : Uite, Dufy... mai întîi te rog să vorbești mai încet. Stă un profesor alături și, dacă strigi, se aude. *(Într-adevăr se aude de alături cineva care-și suflă zgomotos nasul.)*

DUFY : Ăsta care-și suflă mucii ?

MIREA : Te rog să nu vorbești așa. Are o afecțiune cronică, o rinită.

DUFY : Și de-asta nu putem bea noi ?

MIREA : Vrei să bei de dimineață ? Abia te-ai sculat. Eu nu știu ce fel de obicei e ăsta...

DUFY : Vrei să fii posac ? Să-ncepi cu vorbe bune ? Veselia n-are ore. Pan, cînd se scoală, o ia după nimfe : *(Il îmbrățișează fugitiv, dar nu superficial.)* Și tu ești un Pan giugiuc, nu știai ? Nimic nu știi.

MIREA : Trebuie să mă duc la fabrică...

DUFY : Duminica ! ?

MIREA : Am probleme.

DUFY : Auzi ? Cred că și tu faci ca vecinul : vrei să sufli și nu poți. Ești cam înfundat. *(Rezolută.)* Azi de dimineață stai să te învăț *passo-doble*. Ce mă privești, parcă te-ar durea mintea ! ?

MIREA : Vreau să spun că... intîlnirea noastră se reduce la atît. A fost foarte plăcut... *(Ea s-a oprit, îl privește ironic, el se simte stînjenit.)* Dar acum, fiecare dintre noi... Avem vieți, nu-i așa, care... Am crezut de cuviință să nu te duc aseară acasă, pentru că erai udă, înfrigurată...

DUFY : Ahă !

MIREA : Sigur că dacă ai rămas aici... normal, ca orice bărbat și femeie...

DUFY : Normal.

MIREA : Așa că acuma... Eu mai rămîn să mai deretic...

DUFY *(după o pauză, rîs brusc, amical)* : Nu fi caraghios, Silică !

MIREA : Domnișoară !

DUFY : Nu mai ține mucii ! *(Ia o tavă prețioasă.)* Dă-i jos aicea ! Am să-mi bat un tam-tam și-am să joc *sequidilla*. Și-o să te văd atunci.

MIREA *(ezitînd)* : Nu cred. *(Se duce brusc și-i smulge tava din mînă.)*

DUFY : Ooo, taurul se aprinde !... Pan se trezește !...

MIREA *(sever)* : Te rog foarte mult ! Fără zgomot ! *(Cum ea s-a oprit, el continuă mai jos)* : S-ar auzi în oraș. Ai avea și dumneata neplăceri. La serviciu.

DUFY *(îl mai privește o dată lung, trist, și tace.)*

MIREA *(cam încurcat)* : Cred că e cazul să-mi spui... ce pot să fac pentru dumneata...

DUFY : Să te duci dracului.

MIREA : Nu așa. Știu că sînt dator... pentru tot ce... mă rog, pentru tot ce s-a întîmplat... Aș vrea să-mi spui... dacă îți face plăcere un obiect...

DUFY : Moaca ta în oglindă, mi-ar face plăcere. S-o pun în ramă. Şi să scriu dedesubt : „idiot". Sau : „Adam, după ce i-a zis Dumnezeu că e un criminal". Care Dumnezeu e alt criminal : inventează dansul, şi le toarnă la oameni plumb în călcîie. Şi cenuşă în trup. Şi şarpe în minte.

MIREA : Nu zău, ai zis ieri că vrei să-ţi cumpăr ceva. De ce nu vrei să-mi ajuţi cînd te rog ? Sau poate mergi chiar tu în oraş, să-ţi alegi... Hai, Dufy, ce-ai vrea tu acum ?

DUFY : Ştii ce aş vrea ?

MIREA : Ce ?

DUFY : Să te prezint puţin lui Boşcu. Şi să-i arăt ce vînătăi mi-ai făcut.

MIREA *(cam speriat)* : Eu ? N-o să creadă !

DUFY : Probabil că nici tu nu crezi. Ciao, caro mio ! Poate îmi faci rost de o decoraţie. Sau de o primă, dacă zici că eşti cineva... *(pleacă spre uşă, batjocoritoare.)*

MIREA : Nu vreau să fii supărată... Îţi jur, nu pot să beau acum cu tine... Dar dacă vrei, ia sticla cu totul. E un Cinzano bun. Sau poate preferi un whisky...

DUFY : Dacă un alt bărbat mi-ar fi spus asta, îi zburam de mult sticla în cap.

MIREA *(curios)* : Şi mie... de ce nu mi-o arunci ?

DUFY *(privindu-l lung)* : De tîmpită. Cred că am intrat în anul morţii. Dă-ncoace. *(Ia sticla.)* Somn uşor. *(Iese.)*

MIREA *(aşezîndu-se în fotoliu)* : Am fost destul de mulţumit cînd am văzut că iese cu sticlele. Cît puteau să coste ? Trei sute şi ceva de lei, era suportabil. Mi-aduc aminte cum judecam. Nu eram în pagubă...

Dar ea le luase numai ca să mi le verse pe scară. Şiroiau scările, m-au anunţat vecinii. Femeie de serviciu nu era, duminica, am vrut să mă duc eu să le şterg, pe furiş. Dar la cinci minute au apărut Nicki Pocrovan cu Hortensia.

POCROVAN : Servus, bătrîne. Dar ce-a fost la voi, aici, că vă miroase toată scara a vermut ? Să nu-mi spui

că nu de la tine, că se vede pe jos. Probabil iar pramatia de Tit!
MIREA : Da...
POCROVAN *(Hortensiei)* : Ţi-am spus eu!? E terminat, vai de capul lui. Eu credeam că se mai reabilitează. Aşa cum a pornit, ziceam că...
HORTENSIA : Ai văzut?! Eu ţi-am demonstrat că nu mai iese om din el. Deşi în aparenţă e încadrat. Nouă ne face figuri, lui îi face figuri...
MIREA : Vouă ce figuri v-a făcut ?
POCROVAN : Să-i spunem ! ?
HORTENSIA : De ce să nu-i spunem ? Să ştie omul care e situaţia. Să ia măsuri. Eu dacă aş fi în locul Martei nu l-aş mai primi în casă, în veci !
POCROVAN : Să zicem că-l primeşti, că n-ai încotro. Dar de ce să-i mai serveşti şi de beut, cînd el e beat mort ! ? Nu te gîndeşti că-i faci mai rău ? În loc să stai cu el de vorbă...
MIREA : Am stat destul. Ce vi s-a întîmplat ?
POCROVAN : Uite, dragă,... unde e biletul acela ? *(Hortensia scoate din poşetă o hîrtie şi i-o dă.)* uite ce s-a gîndit el să ne pună pe poartă.
MIREA : Cum adică ?
POCROVAN : Aşa, să ne lipească pe poartă. Probabil de glumă. Citeşte. Citeşte tare.
MIREA : „Saci cu cartofi speriaţi de tignafes, pe şesuri plaţi ca fostul ou turtit, ce mumă şuie v-a mitocosit..."
HORTENSIA : Lasă, nu mai citi prostia asta. Îmi şi face rău s-o aud.
MIREA : ...„rîvnind la cerul rar prin cracul des. Regret beaucoup că nu m-aţi înţeles..."
HORTENSIA : Ajunge, Vasile ! Şi asta ne-o pune el pe poartă !
MIREA : De unde ştiţi că-i el ?
POCROVAN : E scrisul lui, îl am între documente. Şi tu poţi să confirmi. Plus că s-a şi semnat, într-un fel. la urmă.
MIREA *(citind)* : „Spuneaţi că sînteţi oameni ? M-aţi pros-tit". Şi scris : maţ, prost, Tit.
POCROVAN : Adică a ajuns să umble cu poante de-astea.

HORTENSIA : Şi tu îi mai torni în pahar, de fraier, iartă-mă că-ţi spun aşa.
MIREA : Dar eu...
HORTENSIA : Nu, să ştii că şi tu ai o mare responsabilitate. După ce a făcut cîte a făcut...
MIREA : Dar s-a întors ! N-a mai cauzat rele... în orice caz, reclamaţii n-au fost. Poate că într-un loc, în altul, a mai scăpat o vorbă...
HORTENSIA : Asta nu-i „scăpat" ! Asta e pus cu toată mintea, are ritm, are rimă... De ce ? Ca să ne facă de rîs ! Asta e cu premeditare ! De bandit ! *(Vag gest de protest la Pocrovan.)* Şi Nicki e prea bun, ori prea bleg, zice că să-l lăsăm dracului. Din prietenie pentru tine. Dacă-l laşi, mîine o face şi mai lată ! Şi o să ai şi tu, Vasile, de tras cu el. Deja ţi-a umplut scara de băutură. Îţi convine ? Miroase de la colţ !...
MIREA : Şi acum ce aveţi de gînd ?
HORTENSIA : Să-l dăm în judecată, bineînţeles. Sau să mergem *pe altă cale*...
POCROVAN : Dacă e s-o luăm după lege, lipirea de afişe...
HORTENSIA : Calomnioase ! Fiindcă ce scrie el acolo nu e întîmplător. E cu aluzii directe.
POCROVAN : Mă rog... Dar numai faptul de a afişa, fără autorizaţie, un text, care n-a fost verificat... tu ştii ce înseamnă, nu, Vasile ?
MIREA *(rugător)* : Eu zic că, şi de data asta... *(Bătăi în uşă, Mirea se duce să deschidă. Profesorul e în uşă cu un buchet de flori.)*
PROFESORUL : Scuzaţi, domnul Mirea... Am înţeles că a venit tovarăşa...
MIREA *(stupefiat)* : Nu, domnule profesor, n-a venit...
PROFESORUL : Am auzit zgomot, voci... m-am bucurat. Pentru mine, cînd aud voce de femeie...
MIREA *(încercînd să-l oprească)* : Era doamna profesoară Pocrovan.
PROFESORUL : Încîntat. Eu aşa am crezut, că e tovarăşa Marta. Mai ales cînd am văzut, sau mai bine zis am simţit că aţi destupat şi sticlele...

MIREA : Nu, a fost un accident. Sînteți foarte amabil. Vă mulțumesc ! *(Îl împinge ușor.)*
PROFESORUL : ...m-am bucurat să fiu cel dintîi care...
MIREA : Vă mulțumesc ! *(Reușește să-l elimine.)*
POCROVAN : Să știi că și noi am venit tot pentru Marta. Să întrebăm ce face.
MIREA : Ieri se simțea ceva mai bine.
HORTENSIA *(luînd, ștergînd și punînd la loc talgerul răvășit de Dufy)* : Ar fi de dorit să vină cît mai curînd acasă. Se cere mînă de femeie.
POCROVAN : Tu cum te descurci, Vasile ?
MIREA : Cum pot.
POCROVAN : Eu zic că, în situația asta excepțională, pînă mai stăm puțin de vorbă, am putea-o ruga pe Hortensia să-ți facă puțină ordine prin camere.
HORTENSIA : Cu plăcere. Tocmai că și eu vream să propun.
MIREA : Nu, vă rog frumos. Nu se poate.
HORTENSIA : De ce, doar sîntem prietene vechi ? Cunoaștem acum fiecare lucru unde este. Și unde trebuie să fie. Așa că nu-ți face griji.
MIREA : Nu, vă rog, lăsați, că-mi rezolv eu ! !
POCROVAN : Adică treaba cu Tit este una, și se judecă în altă parte, iar prietenia noastră...
HORTENSIA : Sper că tu nu ne consideri „saci cu cartofi speriați de tignafes“ — de unde o fi luat cuvîntul acesta ?
POCROVAN : A stat prin București. Și a venit cu tot felul de expresii.
HORTENSIA : Și oricînd ai nevoie, să știi că eu îți vin. Poți să-mi lași cheia și să te duci. Sigur, scara n-o s-o spăl, după toți bețivii, dar în casă, tu știi ce rînduială țin. *(Echivoc.)* Nu vreau să găsească Marta nimic schimbat. Să nu-și mai facă de lucru, săraca. La bună vedere !
POCROVAN : Servus !
MIREA *(revenind la fotoliu)* : Era doi la zero, după aceea am egalat eu, n-are importanță cum, în chestiuni de serviciu, plus că l-am invitat pe Nicki în oraș la o bere... Am avut impresia că el s-a supărat numai de formă. De fapt s-a bucurat de „afacerea

Tit". Asta mă pune iar pe mine jos, la mîna lui. El nu vrea să-mi facă rău, căci altfel e un om de treabă, doar să simt cureaua. Şi cînd va fi, eventual, cazul...

Ah, dacă ar fi ştiut ei atunci, dacă ar fi intrat Hortensia în dormitor, eram toată viaţa prins! Ce folos!? Ea, în orice caz, a simţit ceva, cam neclar. A venit peste trei zile, singură, să-mi facă curat. Din prietenie. La sfirşit am avut o mică conversaţie.

HORTENSIA : Eu îi datorez foarte mult lui Marta. Şi ţie, Vasile. Cînd am voit atunci să plec după pictorul acela, Sachelarie, prietenul lui Tit, ea m-a învăţat de bine. Mi-a arătat unde am să ajung. Mi-a arătat ce complicaţii vor fi, pe plan social şi politic, plus că distrugeam şi cariera lui Nicky. Dar atunci nu judecam, eram nebună. Sachelarie era şi el nebun. Îi plăcea corpul meu, spunea că sînt un model perfect. Simţeam că mă poate scoate cine ştie unde. M-ar fi ruinat. Marta a fost însă energică. Şi tu ai fost inspirat cînd te-ai dus la fostul prim-secretar şi ai pus problema... De fapt, Nicky cînd a auzit că-l cheamă mai sus, a renunţat la orice acţiune, deşi plătise jumătate din taxă. Şi normal : un cadru vechi, de încredere... *(Cu o privire ciudată.)* Aşa că eu am să vă fiu recunoscătoare toată viaţa. Pentru că voi m-aţi făcut să am astăzi un bărbat, care e cineva, doi copii, un cămin, o situaţie la şcoală... Eu n-am să uit niciodată asta. Eu am fost foarte revoltată cînd fratele tău, Tit, şi-a permis gluma aceea de prost gust, ca şi cind am fi fost tot *atunci*, ca şi cînd, vorba ceea, eu nu m-aş fi căit amarnic între timp că am făcut pasul acela...

MIREA : Să nu mai vorbim.

HORTENSIA : ...sau că *m-am gîndit* vreun moment să mă las dusă... Datorită stăruinţei voastre eu sînt astăzi fericită, Vasile! Şi în societatea în care trăiesc eu, n-am să las niciodată... am să veghez şi eu, ca şi Marta, asupra altora care au lipsă de un sfat... am să stărui dacă e nevoie... Şi de-aceea am şi vrut să vin, să-ţi ajut... *(Telefon.)*

MIREA : Mă scuzi un moment. *(la receptorul.)* Allo ! *(Se aud risete, muzici, chiote)* Allo ! *(Se aud mai tare, ei astupă cu palma, apoi mai încearcă și închide.)* — Niște nebuni.

HORTENSIA : Se auzea o petrecere. Probabil că au luat numere la întîmplare. De-asta îți spun : eu acum mă consider un om realizat. Pictorul a ajuns la București, nu mă interesează. Aud că expune... *(Iar telefon.)*

MIREA *(se duce. Același joc. Se aude totuși vocea lui Dufy :* — Știi ce fac eu aici, Silică ? Știi ce fac ? Cu toată banda ! Ah, Silică ! Ești un ratat ! *Mirea închide repede, taie sonorul.)* — Nu știu cine se joacă așa.

HORTENSIA : Huligani. Ar trebui, dacă se repetă, să pui telefonul sub urmărire. Eu acum te las.

MIREA : Iți mulțumesc foarte mult, Hortensia.

HORTENSIA : N-ai de ce. Ți-am spus că nu mă pot plăti o viață... *(de la ușă)* Pe Tit am hotărit să-l iertăm și de data asta. El e de mult scos afară, ratat. Uite ce mi-a pus iar sub poartă. Măcar n-a lipit-o. Și era stofă bună în el, putea să fie acuma docent universitar sau cercetător la un Institut... Scria și cărți... Avea un venit... își găsea, sau îi găseam pe cineva, o tovarășă mai matură, onorabilă, cu școală... Ce să-i faci, dacă nu-i minte ! ? Spune Martei c-o sărut. *(Iese.)*

MIREA *(citind biletul)* :

Eu m-am născut pe coada unei comete
din muguri ademenitori de vid
din trîmbe de extatică zăpadă
plecate în orgie să se îmbete ;
dar cînd a fost ca ochii să-i deschid
și lumile de jos să le desfid
cometa, vai ! se despărți de coadă.

(Ridică din umeri.) Nu înțeleg : e serios ? e în glumă ? e poezie ? e epigramă ? Nu-mi dau seama deloc dacă e poezie. Dacă aș vedea-o publicată, aș spune : da, a trecut prin atîtea judecăți, prin atîtea minți competente, e poezie...

Nu vreau să-l justific pe Tit, tovarăşi, dar e un băiat cu destule calităţi. Îl plac femeile. Şi ele i-au plăcut. De aici i s-au tras destule. S-a lăsat de ele, s-a apucat de băutură. — E mai economic, mi-a spus. — Pe dracu. Cum asta ? — Te joci cu o singură viaţă. Cînd l-am întrebat o dată, de ce a vrut s-o şteargă în Europa, mi-a spus : — Să beau ceva. — Dar băutură ai destulă aici. — Aşa am avut poftă, să mă duc la colţ, să beau *un bock* şi să vin acasă. Pentru *bock*-ul ăla a plătit cîţiva ani... L-a plăcut şi tovarăşa Jimblea. S-a ţinut de el. Ea avea poziţie bună. Însă n-a reuşit nimic. — Dă-o-ncolo de oafă ! Avea de-astea. Şi ea a auzit. S-a zbătut pe la autorităţi. I-a făcut mizerii. L-a întors. L-a sucit. Aşa că eu cred că el n-a vrut s-o şteargă chiar pentru un *bock*... — Vrea să mă culce în pat prin sindicat, mi-a zis. Nu-mi prea vine. Plătesc cotizaţia, ajunge.
Acum il place o puştoaică, fata tovarăşului secretar Uică. Scrie şi ea poezii. El e idolul ei. Ar putea, măcar de formă, să... Nu vrea. — Miroase a oiţă, zice. Dar nu pot să fac cu ea nici o brînză...
Într-o zi mă plimbam cu el pe malul rîului : — Ai avea, ocazia, zic, să-ţi consolidezi poziţia. După cum meriţi. Oamenii aceia, familia Uică, sînt de treabă. Judecă cu dreptate.

TIT *(ironic)* : Care poziţie s-o consolidez, mă Vasile ?

MIREA : Socială.

TIT : Tu crezi că mie mi-a ars vreodată de poziţie ? Că dacă îmi ardea de poziţie nu găseam eu, că nu-s prost, cîteva scheme să stau şi eu mai înfipt în poziţie ? Nu m-a pasionat niciodată.

MIREA : De ce ?

TIT : Uite, mă, Vasile, vezi cum cad frunzele de pe copacul ăsta, acum, toamna ? Pînă la urmă, mai devreme, mai tîrziu, cad toate, ori că-s aşezate mai sus, ori mai jos. Cad ele şi de vreme bună. Dar dacă mai bate şi un vînt !... Nu-i totuna de unde pici ? Vorba-i c-ai apucat puţin soare, şi te-ai răsfăţat, şi-ai supt... Ce distanţă e pînă jos, nu con-

tează. Să sugem, că vine toamna cu orgia ei de vinturi !...

MIREA *(așezindu-se în fotoliu)* : Mi s-a părut frumos ce-a zis el. Nejust, dar frumos. Atunci, întiia oară, am băgat de seamă că pot să fie lucruri frumoase fără să fie tocmai juste. Și lucruri juste care... *(îngrozit)* : Ea e acum pe munte !... Merge prin zăpadă ! Prin „orgia de vînturi" ! Pe unde nici o lebădă nu trece !... *(Reia povestea.)* M-a neliniștit numele ăsta de lebădă. Dar mai ales m-a neliniștit telefonul ei. M-am dus la Operă. M-am așezat sus, la galerie. Nu unde stăteam, prin protocol, la manifestări. Cînd mă frămîntam cine a fost pus mai în față. Și discutam noaptea cu Marta.

MARTA *(cu „mască" de noapte pe fața severă)* : Nu trebuie să te enervezi, trebuie să analizăm lucid. Poate ai făcut o greșeală în ultima vreme.

MIREA : N-am făcut...

MARTA : Poate n-au mers livrările, Vasile. Poate cursul de revenire n-a fost favorabil, și Stavăr a informat. Pentru că, în orice caz, Păușescu nu avea ce să caute cu două rînduri înaintea ta. Decît dacă va fi promovat coordonator pe centrală, cum se aude.

MIREA : Deocamdată e numai director, ca mine, la „Firo". Adică la o întreprindere mai mică în grad Și mai nouă.

MARTA : Poate e o greșeală a protocolului.

MIREA : Poate.

MARTA : Dar noi să nu rămînem numai la ipoteza asta. Vezi, adu-ți aminte. În ce relații ești cu Colceriu ?

MIREA : Bune.

MARTA : Văd că și pe Banea l-au pus mai în față, e adevărat că în margine...

MIREA : Din cauza ei, care e diriginta oficiului poștal. Și e în Consiliu.

MARTA *(crispată)* : Și eu am fost în Consiliu !

MIREA *(împăciuitor)* : Lasă, s-a făcut o greșeală. Ai văzut că și Uică a venit la noi și ne-a strîns mîna.

MARTA : Dar pe Păușescu l-a luat primul-secretar cîteva minute, în pauză.

MIREA : Poate a vrut să se informeze de ceva.

MARTA : Tu în orice caz fii atent acum, cîteva zile. Am să caut și eu să aflu ce se întîmplă. Prin tovarășa Vicol. *(Intră în dormitor.)*

MIREA : Acum stăteam la galerie, cu cîțiva soldați. Abia o distingeam. Nu știu dacă ea dansa bine sau rău. Știu numai că *simțea*. Nu vedea nimic împrejur. Era parcă dintr-o altă materie decît noi. Altfel strunjită. Într-o mișcare continuă, dar nu ca suveicile noastre. Ceva, *altfel*. Părea că nu-i pasă... că e toată copleșită de ceva... Pierdută... Nu era nici ca dragostea... Era mai mult. O dragoste cu mai mulți. Sau cu nimeni. Sau cu surorile ei dintr-o parte și alta. Sau cu cineva de deasupra ei... care o chema !... o chema !...

Cîteva minute eu am simțit că sînt prea mic, față în față cu cel ce-o cheamă.

Prea mic, cu sutarii mei. Cu sticluțele mele de whisky. Chiar cu slujba mea. Acolo cred că a fost momentul critic. Momentul cînd m-am lăsat depășit, tovarăși.

M-au adus la normal apropourile soldaților : ce-ai zice mă de-aia ? ce zici de-ailaltă ? bună ! Erau în termen, bieții, îi înțelegeam. Plus că am văzut mai la dreapta pe un rectificator de la mine, Stoica. Se săruta cu una. N-am știut dacă m-a observat. Am plecat afară repede.

Pe Dufy au condus-o puțin, doi băieți și o fată, apoi a rămas singură. Am ieșit de după colț. Bună seara !

DUFY : Ce vrei Silică ? Ai venit să-mi spui că mă iubești ?

MIREA : Te-am văzut dansînd...

DUFY : Știu.

MIREA : M-ai văzut și tu ?

DUFY : Sigur.

MIREA : Nuuu !

DUFY : Am dansat pentru tine, nu știai ?

MIREA : Chiar vorbești serios ?

DUFY : Da' de unde, Silică ! E greu să te faci remarcat. Nu fi botos : nu văd niciodată pe nimeni.

MIREA : De ce mi-ai telefonat *atunci* ?

DUFY : Mă simțeam bine. Făceam chef, orgie. Vream să știi și tu.
MIREA : De ce ?
DUFY : Ca să suferi.
MIREA : Ești sigură că eu aș suferi pentru tine ?
DUFY : Aș vrea. E așa de bine să sufere cineva pentru tine ! Asta iți ridică moralul. Ai făcut rost de bani ?
MIREA : Pentru ce ?
DUFY : Ca să mă inviți la un supeu în oraș. Ori ai vrut numai să faci romantism ! Ești pe votcă, sau pe sentiment ?
MIREA : Adică ?
DUFY : Ești cu mașina sau fără ?
MIREA : Cum m-ai prefera ?
DUFY *(plăcut-surprinsă)* : A ! *(Apoi.)* Eu, să spun drept, te-aș prefera în pat. Dar mi-e imposibil.
MIREA : Înțeleg...
DUFY : Nu înțelegi. Nu mai vreau să am de-a face cu tine. Ești pe cît de pătrat pe atît de periculos.
MIREA : Asta cum s-o iau ?
DUFY : De coadă.
MIREA : De ce sînt periculos ?
DUFY *(sincer, candid)* : Pentru că îmi placi. *(Apoi.)* Și acum, cară-te acasă !
MIREA *(la masa unde au apărut cei cinci)* : Nu m-am cărat acasă, tovarăși. Am fost curios de ce îmi spune și mie cineva, o dată în viață, deschis, că-i plac. Fie și o fată ca ea. Aici e una din rădăcinile răului : orgoliul.
Pe Marta am cunoscut-o în acțiune. Din mers. Era mai cultă decît mine. Mai combativă. Făcuse dreptul. Studiase doctrinele. Ea m-a inițiat în filosofie. Aveam atunci examene de partid. Stătea toată noaptea cu mine, conspectam. M-a ajutat și în producție. Are uneori sfaturi extraordinare. Chiar în comerț.
BĂDICU : Tovarășe Mirea ! Știi că avem ședință tehnică la orele 18. Să nu lungim !...
MIREA : Nu, dar vream să vă povestesc care este, după părerea mea...
UICĂ : Noi n-avem nimic cu tovarășa. O stimăm foarte mult. Și tocmai de-aceea...

MIREA *(cu un accent neobişnuit)* : Tocmai de-aceea, tovarăşi ! Tocmai de-aceea ! *(Se molcomeşte.)* O spun în sens autocritic.
STAVĂR : De ce te-ai dus în localuri cu o femeie străină ? Cînd tovarăşa era bolnavă.
MIREA : Tocmai de-aceea, tovarăşi !
STAVĂR : Adică cum ?
MIREA : Tocmai de-aceea ! Ca să mă consolez. Ca să uit. E un proces dialectic.
UICĂ : Să nu folosim termeni mari...
STAVĂR : Datoria dumitale în această împrejurare era să fii tare. S-o sprijini pe tovarăşa, nu s-o compromiţi.
MIREA : Am sprijinit-o...
JIMBLEA *(ironic)* : Da, sigur !... Cu şanteuze şi cu boarfe ! Cu individe certate cu morala şi cunoscute de-un oraş !
MIREA *(slab, uimit)* : Eu n-am cunoscut-o... Dacă dumneavoastră ştiţi mai bine...
STAVĂR : Noi ne-am informat, tovarăşe. Aşa cum ar fi trebuit să faci şi dumneata. „Dînsa" e la categoria IV... Şi asta fiindcă a fost cineva darnic cu ea. Ce scrie în caracterizarea de la Operă, tovarăşe Pocrovan ?
POCROVAN : „Element instabil, cu schimbări de dispoziţie bruşte, cu existenţă dezordonată. Greu-educabilă, lipsind de la acţiuni social-culturale. Părinţi necunoscuţi. Profesional, satisfăcătoare, fără o perspectivă certă." Semnat, Director.
MIREA : Dar nu înţeleg pentru care motiv...
STAVĂR : Ştii dumneata foarte bine pentru care motiv. Şi nu e cazul să faci pe miratul.
JIMBLEA : E vorba de morală, care e un imperativ permanent, nu sezonier.
BĂDICU : Exact.
STAVĂR : Şi de patrimoniul obştesc, cu care nu ne putem juca, cred că eşti de acord. Acum ni se lămuresc multe. Ce părere ai, tovarăşe Mirea ?
MIREA *(vine la public)* : Vă rog să mă credeţi, pe cuvîntul meu de onoare, că Stavăr nu e aşa aspru cum se arată el în şedinţa asta. E un om absolut cum-

secade. De omenie, înțelegător. Care pricepe o glumă. Care pricepe și o situație mai încurcată. Dar acum, nu știu de ce, poate din cauza tovarășei Jimblea... Poate că a înțeles unde bate majoritatea... Poate ca să nu rămînă descoperit în fața tovarășului Uică... Și nici tovarășului Uică nu-i convine... Eu văd bine că el vrea să mă ajute. Dar în momentul acesta a devenit extrem de greu. Vă rog, tovarăși, să mă credeți, sînt oameni foarte de treabă, și Bădicu la fel. Însă nici unul nu vrea să lase impresia că ar fi mai moale decît ceilalți, că ar trata cu superficialitate... Fiindcă altfel se pune chestiunea : ei de ce n-au intervenit *la timp?* Și cineva dacă are poftă, ar putea să-i tragă la răspundere. Tovarăși, eu vreau să declar că niciodată... *(Se întoarce la masă, dar acolo nu mai sînt cei cinci, ci o masă de restaurant la care stă Dufy.)*

DUFY : Ce vrei să-mi declari ?

MIREA : Niciodată... n-am intrat aici. De cînd sînt.

DUFY : Ei și ? Cînd vrei să intri, cînd ieși la pensie? *(Se strîmbă.)* Ce cuvînt groaznic : pensie. Cred că pentru tine aia va fi cea mai fericită zi din viață : cînd ieși la pensie. Cu toate drepturile. Și cu un discurs. Pfuu !

MIREA *(puțin vexat)* : Și pentru tine care va fi ziua cea mai fericită ?

DUFY : Astăzi.

MIREA : De ce ?

DUFY : Așa.

MIREA : Cum adică, „așa" ?

DUFY : Simplu : așa. Ce mai vrei ?

MIREA : Dar nu pricep logica...

DUFY : Nici nu trebuie să pricepi. Fiindcă nu e nici o logică.

MIREA : Cum adică ?

DUFY : Așa. Logica e pentru alții.

MIREA : Pentru cei care nu știu să danseze ! ?...

DUFY *(îl sărută încîntată)* : Exact ! N-avem nevoie de ea.

MIREA : Stai cuminte !... Ne văd...

DUFY : Să mă pupe !... Eu nu vreau logică, înțelegi ? Eu vreau să gîlgîie ! Să se spargă ! Să mustească !

MIREA : De ce ?
DUFY : Aşa ! *(Îi scoate limba)* Boşorogule ! Dacă mai spui „de ce ?“ eşti un boşorog.
MIREA : Şi altfel ?
DUFY : Altfel eşti un om tînăr şi drăguţ. Şi încurcat, sîc !
MIREA : Încurcat ?
DUFY : Da. Cu mine. Şi n-ai să te mai poţi descurca *(Dintr-o dată grav.)* Eu să ştii că nu aduc noroc. N-am adus niciodată. Eu sînt lebăda neagră... *(Apoi.)* Dacă te-aş putea face fericit ! *(Îl priveşte tandru.)* Dragul meu !
MIREA *(apărîndu-se)* : De unde ştii că nu sînt fericit ?
DUFY : Se vede. Te-am văzut de la spital. Altfel nu mă suiam în maşina ta. Mi-a fost milă de tine.
MIREA : Minţi !
DUFY : Poate. Şi-ţi pare rău ? *(Îl priveşte iar.)* Nu, nu eşti fericit. Am văzut şi casa ta. Adunată. Greţos de ordonată.
MIREA : După ce că vii dintr-o mahala !...
DUFY : Nu-i adevărat. Vin de pe lac. *(Apoi.)* Ce iubeşti tu mai mult pe lumea asta ?
MIREA *(încurcat)* : Nu pot să spun... Dar tu ?
DUFY : Cred că picioarele primei balerine. Sînt extraordinare. E tot ce a făcut Dumnezeu mai adevărat. Eu le-aş pune în ramă. Dar ele ar ieşi de acolo.
MIREA : Pe Boşcu îl iubeşti ?
DUFY : Uneori, cînd mă atinge. De-asemeni votca. Plus că-mi place să mă duc la biserică.
MIREA : De ce ?
DUFY : Aşa. Mai ales după cîte o făcută.
MIREA : Ce fel de „făcută“ adică ?
DUFY : Eh ! Ştii tu... Dar şi astăzi am să mă fac. Cu tine ! Chit că mîine aprind zece lumînări.
MIREA : Pentru cine aprinzi zece lumînări ?
DUFY : Aşa, de spectacol ! *(Privindu-l iar)* Nu fi trist ! Sîntem împreună ! Dacă Doamne-doamne mă iartă pe mine, te iartă şi pe tine. Că-l rog eu !...
MIREA *(mergînd spre fotoliu)* : M-am gîndit, tovarăşi, că ar fi penibil să-i explic, acolo, că nu există Doamne-doamne. Deşi poate asta ar fi trebuit să

fac. Era greu. Ea nu înțelegea. Poate nu țineam de-ajuns la ea, ca om. Îmi venea și mie să rîd de Doamne-doamne. N-aveam treabă cu el. *(La masă au apărut cei cinci.)* El iartă pe toată lumea. Vorba vine. Eu am în schimb alt forum, unde trebuie să mă justific. Eu trebuie să conving pe tovarășii mei, care mi-au acordat încrederea... *(Se întoarce la masă, unde e iarăși Dufy.)*

DUFY : Văd că ai rinichi destul de buni. Dar am și băut ! Lasă, nu mai număra sticlele. Să știi că am trecut la vin numai de dragul tău.

MIREA *(vorbind mai greu)* : Și eu de dragul tău.

DUFY : Berea te face impotent. Nu s-a plîns nimeni ?

MIREA : Cine să se plîngă ? Nu discutăm chestiile astea, vulgare.

DUFY : Bine zici. *(Apoi.)* Spune, tu ești un domn ?

MIREA : Cum adică ?

DUFY : Așa, dacă ești un domn.

MIREA : În ce sens ?

DUFY : În nici un sens. Ești un prost.

MIREA : Aș vrea să înțeleg ce înțelegi tu prin domn ? Un exploatator ?

DUFY *(rîde mult, apoi spune)* : Un domn e un domn. Cum sînt eu o lebădă. A cincea.

MIREA : Vrei să-ți dau o mie de lei ? Asta vrei ? *(Scoate portfeuille-ul.)*

DUFY : Dă-mi. *(El, bravînd, îi dă ; ea îi ia, îi aruncă în poșetă.)* Băiete, încă o bășică !

CHELNERUL : Ora închiderii, vă rog.

DUFY : Dimpotrivă ! Ora cînd se deschid toate ! Nu te uita la mine așa. Dînsul e prietenul meu. Și tu ești prietenul meu.

CHELNERUL : Nu se poate !...

DUFY : Se poate foarte bine. Îți dau ce vrei pe o bășică. Îți dau o mie de lei. Vrei ? Sau vrei altceva ? Am să dansez pe masă pentru amîndoi.

CHELNERUL *(lui Mirea)* : Vă rog foarte mult, tovarășe...

DUFY : Cu mine vorbești ! E ora deschiderii ! Și tu ai stat închis toată ziua. Ne-ai servit. Acum trebuie să te deschizi. Adu o bășică imediat ! *(Mirea încuviințează, chelnerul iese.)* Două ! *(lui Mirea)* Un bă-

iat frumos. Şi ne toarnă în pahare. Acum am să-i torn eu lui, să se simtă bine. La ce te gîndeşti ?
MIREA : La viaţă.
DUFY : Să-ţi spun eu ce e viaţa, vrei ? Ce trece prin noi, aia e viaţă. Nimic altceva.
MIREA : Şi noi trecem prin ea !...
DUFY : Nu ! Minţi ! Ce trece prin noi, atît ! Restul e materie, gunoi.
MIREA : Nu ! Restul e... *(Apare chelnerul.)*
CHELNERUL : A plecat barmanul. Vă dau sticla pe care am... cumpărat-o eu. Dar vă rog s-o beţi repede. A trecut şi miliţianul şi a zis că dacă...
DUFY : Să vină şi el ! Şi el e prietenul nostru ! Şi el, dacă vede o fată goală dansînd, se bucură. Deschiderea !
MIREA : Sper că nu ai intenţia...
DUFY : Intenţia o am ; n-am picioarele necesare. Am numai două. Mi-ar trebui o sută. Şi n-am voaluri. N-am ce dezbrăca. Ştii care e voalul cel mai mare la Salomeea ? Nici ea nu ştie, proasta. După al şaptelea se opreşte. Abia atunci vine voalul cel mai mare. Eu aş da mai departe jos, în dans, pielea, carnea, totul. M-aş dezbrăca pînă la inimă. Aş lăsa-o goală în frig şi în căldură, ca la degeraţi. Căldura aceea bună, dinainte de moarte !...
MIREA *(venind brusc la fotoliu)* : Cînd mi-aduc aminte acuma de cuvintele astea ale ei ! Acuma, cînd !... *(Îşi ia capul în mîini, se linişteşte.)* Am ieşit din nou la toaletă. Cînd m-am întors *(se întoarce)* ea dansa cu ospătarul. De ce ?
DUFY *(a auzit întrebarea, s-a oprit din dans cu ochii în flăcări)* : Ce e, vrei să fiu numai a ta ? Spune-mi că vrei să fiu a ta ! Numai a ta ! Şi am să fiu ! Ia-mă lîngă tine ! Ia-mă cu tine ! *(Chelnerul a ieşit.)*
MIREA *(zîmbind echivoc)* : Eşti cu mine...
DUFY : Nuu ! ! Crezi că nu simt că nu sînt cu tine, cît aş vrea ? Aş vrea să-ţi spăl picioarele, să le ung, să fie numai ale mele. Să te învăţ să umbli, să pluteşti. Crezi că eu nu ştiu de ce ai venit la mine, la Operă, astăzi ? Ca să înveţi să pluteşti. Să-mi cerşeşti plutirea. *(Dezolată.)* Şi n-am cum să ţi-o dau.

Vinul n-ajută. Tu te tirii. Poate numai altceva ajută. Altceva care nu ţi s-a mai întîmplat... Poate dacă m-ai lua in braţe!... şi m-ai purta!... cu inima bătînd de bucurie!... *(Se aud bătăi in uşă şi o conversaţie cam aspră.)* Lasă-i, nu-i nimica! Dihori. Vameşi. N-au pe cine să ducă in braţe. Dar tu ai! Ia-mă în braţe! Ia-mă, fără frică! Sînt uşoară ca fulgul! *(Mirea, fascinat, o ia.)* Nu-ţi fie frică de nimic, de nimeni! Fă ciţiva paşi! Dansează! Sărută-mă! Dragul meu! *(El o strînge la piept, o sărută. Intră Tit, beat, rămîne înmărmurit.)*

TIT: Ori sînt complet matol, ori ăsta e chiar tovarăşul frate!...

MIREA *(la fotoliu)*: Ştiam ce urmează: Tit o să fie tot mai obraznic cu mine. O să-mi ceară tot mai mulţi bani. O să rînjească, o să mă ameninţe. Dar n-a fost aşa. Dimpotrivă. A început să se uite la mine altfel. Cu mai multă prietenie. Îmi zîmbea, îmi trăgea cu ochiul... Şi eu, trebuie să mărturisesc cinstit, m-am lăsat furat. Mi-am pierdut vigilenţa. Am încercat uneori să-l scuz, să-l înţeleg mai bine. La asta a contribuit şi Dufy. L-a tratat imediat ca pe un prieten. Uneori, mi se părea, chiar mai mult. Se înţelegeau de minune... *(Cineva îi pune mîna pe ochi. E Dufy.)* Dufy, te-am rugat să nu mai vii aici. Ultima oară a fost ultima oară.

DUFY *(arătînd pe Tit care intră şi el)*: El m-a adus. Mă crezi?

TIT: Crede-o, dar nu prea mult. Am adus-o fiindcă te iubeşte ca o nebună.

DUFY: Taci, prostule!

TIT: Şi zău dacă înţeleg de ce. Tu eşti bun să tragi. Nu să atragi. Arzoaica asta a găsit un nasture.

MIREA: Ce nasture?

TIT: Nasturele pe unde se descheie fiinţa ta prea îmbrăcată. Nasturele de la guler. E cu mîna pe el, Vasile, fii atent. Dacă ţi-l rupe, nu ţi-l mai coase nimeni la loc. Rămîi cu gîtul descoperit. Şi pe urmă ţi-l desface pe al doilea.

DUFY: Taci, prostule.

TIT : Eu spun ce se întîmplă. Sînt poet, spun ce *văd.* *(Lui Dufy.)* Bagă-i mîna încet, să nu se gîdile. Are pielea caldă, aşa-i familia noastră. Greu e pînă ajungi acolo. Dar nu e un efort inutil : slavă Domnului, la el ai ce demola.
DUFY : Uriciosule !
MIREA : Vorbeşte în dodii. Ca de obicei. Nu încerca să pricepi ce spune. Eu încerc de douăzeci de ani. De douăzeci de ani şi mai bine frate-meu încurcă tot ce e limpede. Aruncă vorbe, ca nuca în perete. *(Scoate o hîrtie din buzunar.)* Iar mi-au trimis din „produsele" tale... *(Citeşte.)* „Asemuite spaţii cu lung tresalt virgin, în aer plin de bivoli cu izvoare sub copitele sterpe, de-a curmeziş, de-a buşilea pe bolovani încinşi m-aţin, în triumf să-mi treacă sus pe spinare Euterpe."
DUFY : E foarte clar. Mai zi-i o dată.
TIT *(în timp ce Dufy „dansează" versurile)* : Asemuite spaţii cu lung tresalt virgin, în aer plin de bivoli cu izvoare sub copitele sterpe, de-a curmeziş, pe bolovani încinşi, de-a buşilea m-aţin, să fac pe omoplaţi, deasupra, triumf lui Euterpe. Cad umbre reci pe mine şi pămîntul mă răsfrînge împleticindu-mă duşmănos între liane şi sargase, livida zeiţă îmi soarbe cheagul cel mai ascuns de sînge, şi mă lasă... în azimut... fosforescent vîrtej de oase...
DUFY *(s-a oprit)* : Foarte frumos.
MIREA : Dar tu ştii ce e Euterpe, azimut ?
DUFY : Nu prea. Dar ce importanţă are ? Înţeleg *ce vrea.* Ce e în el. Ia ascultă din nou ! E aşa de clar ! E aşa de bine.

(Repetă mişcările în timp ce Tit repetă versurile, dar sînt întrerupţi de o sonerie.)

MIREA *(mergînd la uşă)* : Cine e ?
O VOCE DE AFARĂ : Eu sînt unchiule. Eu, Blasiu. *(Mirea, după o ezitare, deschide. Blasiu are o mare gravitate juvenilă şi un soi de pedanterie.)* Noroc, unchiule. Am sosit. *(Depune valiza.)*
MIREA : E şi unchiul tău, Tit, aici. Şi domnişoara... prietena sa... Logodnica...

BLASIU *(sărută mîna ceremonios lui Dufy, apoi se apropie de Tit.)*
TIT : Ce faci mă, mînzocule ?
BLASIU : Mulțumesc de întrebare, bine.
TIT : Ce face mă-ta ?
BLASIU *(înghițind în sec)* : Mulțumesc bine. Cu gospodăria. *(Lui Mirea.)* Unchiule, aș vrea să te rog să mă îndatorezi cu 25 de lei. Pînă la primul salariu. Am de plătit taxiul.
MIREA *(se caută în* portfeuille*)* : Trebuie să intru la CEC să scot. Tit, tu n-ai ceva la tine ?
TIT : Asta ar mai lipsi !... Mă insulți.
DUFY *(scoate din sacul ei doi sutari)* : Ia băiete !
BLASIU : Mulțumesc, domnișoară, nu pot să...
DUFY : Ia, mă, fii serios ! *(Scoate o cravată nou-nouță)* Și uite și o cravată.
BLASIU : De ce ?
DUFY : Așa, să te faci frumos ! Să te placă damele. *(Blasiu iese șchiopătînd. Dufy întinde o cravată lui Tit.)* Și uite și ție una.
TIT : Bogdaproste, năroado.
DUFY *(dîndu-i lui Mirea o cravată)* : Și ție una ! Cea mai frumoasă !
MIREA : Dar de ce ?...
DUFY : Așa. Fără nici un de ce.
TIT : Are dreptate.
BLASIU *(s-a întors)* : Unchiule, vreau să te asigur că am să-mi dau toată osteneala să fiu la înălțimea încrederii pe care mi-ai acordat-o.
TIT : Bravo !
BLASIU *(mereu lui Mirea)* : Am să muncesc, am să mă străduiesc, ca să ajung un om exemplar, ca dumneata.
TIT : Ahà. Asta mă-ta te-a-nvățat să spui ?
BLASIU *(lui Tit)* : Nu, unchiule, asta e convingerea mea. *(Lui Mirea)* Am s-o ascult pe tușa Marta... n-am să vă creez probleme, vă asigur. Am să-mi fac numai datoria. *(Sună la ușă, Mirea merge să deschidă. În prag e Profesorul cu un buchet de flori.)*
PROFESORUL : Scuzați, domnu Mirea. Am înțeles că a venit tovarășa.

MIREA : Nu, domnule profesor, n-a venit.
PROFESORUL : Am auzit oprind mașina... voce de femeie... M-am bucurat.
MIREA : Nu, sînt cu niște rude... *(Profesorul nu pleacă.)*
PROFESORUL : Da, sigur... *(Înaintează.)*
MIREA : Fratele meu, Tit... îl cunoașteți... Nepotul meu... Domnișoara logodnică...
PROFESORUL : Da, sigur... Scuzați de deranj. Pot să predau florile domnișoarei ? *(Se înclină.)* Cu onoare ! Face foarte mult să ai o femeie drăguță în casă.
MIREA *(venind în față în timp ce scena se joacă)* : Dufy s-a purtat ca o doamnă. A făcut o reverență foarte frumoasă, apoi s-a dus, cu un pas maiestuos, de prințesă, să pună florile în vas. De unde știa pasul acesta ? Probabil se învață la Operă.
PROFESORUL *(arătînd cochet vasul)* : Nu merit atîta cinste. E un vas de minimum 4000 de lei. *(Ia și sărută mîna lui Dufy)* Scuzați-mă, domnișoară... Eu am crezut, căci v-am mai văzut, că sînteți muncitoare...
DUFY : Regret. Sînt lebădă.
PROFESORUL : O, ce spirituală !
DUFY : Dar înainte de a mă transforma vreau să vă răsplătesc. *(Scoate o cravată.)* Poftiți. E a dumneavoastră. Suvenir.

(Dispar toți. Mirea se așează în fotoliu.)

MIREA : Din ziua aceea s-au complicat toate. Blasiu stătea deocamdată la noi, profesorul era mereu la pîndă... Ne întîlneam cu Dufy dimineața, tovarăși, în orele de serviciu, cînd era mai puțin risc. Ea fugea de la repetiții... Eu îmi făceam delegație în oraș... Ea găsise, nu știu cum, putința să intre pe fereastră, aci, la primul etaj, cînd n-o vedea nimeni. Tot pe acolo ieșea. Ne iubeam cu teamă, cu un fel de disperare... Eu aveam remușcări, îndoieli...
DUFY *(așezîndu-i-se în brațe)* : De ce e trist prințul meu ? Generosul meu prinț ! *(Apoi.)* Silică, știi ce-am observat ? Ceva nemaipomenit.
MIREA : Rău ?

DUFY : Nu, dulce. A început să-mi fie frică. Mie nu mi-a fost frică niciodată de nimeni. Şi acum a început să-mi fie frică.

MIREA : Şi asta e bine ?

DUFY : Da... E o senzaţie plăcută, excitantă.

MIREA : O înţelegeam. Şi mie mi-era frică. Totuşi o întrebam, cît mai calm : De cine ţi-e frică, Dufy ? De Boşcu ? Ori ţi-e frică să nu te dea afară din serviciu ?

DUFY *(rîde)* : Prostule ! *(Serios.)* Mi-e frică de tine ! *(Grav.)* Mi-e frică de ziua cînd n-o să mai fim împreună... Căci într-o zi n-o să mai fim. Şi eu o simt de pe acum. Ca un vînt pe lac... *(Il sărută disperată.)*

MIREA : Mie mi-era frică, tovarăşi, de complicaţii. De ceasul acesta în care trebuie să dau seama. Fiindcă eu sînt un om cinstit. Şi fiindcă tot ce simţeam mi se părea cinstit. „Viaţa e ce trece prin noi", zicea ea. Prin mine treceau cele mai dulci ape de cînd mă ştiu... Încercam s-o aduc pe pămînt : Dar e firesc să ne despărţim odată...

DUFY : Nuu ! *(Apoi.)* Ba da : eu o să mor...

MIREA : Nu, draga mea, tu trebuie să trăieşti, să înveţi, să te ridici, să devii primă-balerină.

DUFY : Ce prost eşti !

MIREA : Nu visezi niciodată să fii primă-balerină ? să nu mai fii a cincea lebădă ? Eu am pe cineva la Comitetul de...

DUFY : Taci ! *(Apoi, sincer.)* Silică, tu crezi că-mi mai trebuie ceva decît să dansez pentru tine ? Dacă ţie îţi place, mi-e de-ajuns.

MIREA : Încercam să n-o cred, s-o contrazic : Dufy, dar eu nu mă pricep...

DUFY : Ba da ! Tu te pricepi la toate. Din moment ce te-ai priceput să-mi deschizi inima...

MIREA *(ridicîndu-se extatic, cu ea în braţe)* : Tu te-ai priceput, scumpo ! Tu ai făcut din mine un...

(Se întrerupe căci se aude cheia în uşă. Dufy sare jos şi fuge după draperie. Intră Hortensia. E surprinsă, agitată. În braţe are un pachet mare.)

MIREA : Hortensia !
HORTENSIA : Ce faci aici, Vasile ?
MIREA *(încurcat)* : Eu, bine... Dar tu ?
HORTENSIA : Am venit... să văd puțin de casă... Să orînduiesc...
MIREA *(arătînd pachetoiul)* : Și ce ai acolo ?
HORTENSIA : Nimic... Un pachet... Dar la tine miroase a parfum.
MIREA : Poate... Mai aduce Blasiu pe cîte cineva...
HORTENSIA : Blasiu !?
MIREA : E celibatar. Trebuie să închid ochii. Măcar pînă vine Marta.
HORTENSIA *(după o pauză)* : Vreau să mătur.
MIREA : Mă rog... Cum crezi... Îți mulțumesc.
HORTENSIA : Nu te duci ?
MIREA : Nu.
HORTENSIA *(se decide)* : Vasile, ție pot să-ți spun. Am primit un pachet. Un tablou. Tabloul meu. Făcut de Sachelarie, cu ani în urmă. Azi mi l-a trimis. A pățit ceva. A intrat cu mașina, beat, în nu știu cine. Acum îl închid. Plus că trebuie să plătească bani mulți pentru... mă rog, știi cum e. Eu n-am nimic că-l închid. *(Cu o înverșunare crescîndă.)* Să-l închidă ! Așa e legal și principial ! Să se aleagă praful de el dacă a fost beat ! Dar tabloul nu-l pot duce acasă. Cîteva zile l-aș ține aici, la voi. Nu-l pot distruge. E, totuși, în patrimoniu... Să-l dau la alții, mă compromit. Nenorocitul ! Trebuia să moară acolo ! Nu să-mi facă mie asta !
MIREA : Dar a fost totuși drăguț, că s-a gîndit... Înainte de a dispare...
HORTENSIA *(aproape de plîns)* : Ce-mi pasă că dispare !? Să fi dispărut înainte de a fi venit aici ! Înainte de a mă fi pus să-i pozez ! Înainte de a-mi fi spus minciunile lui, că mă iub... Ah, oamenii aceștia, trebuie izolați pe viață ! Pe viață ! Sînt beți, fac numai accidente ! Har Domnului că viața mea e curată, dreaptă, Vasile !... *(I se agață de gît, plînge.)*
MIREA *(după ce Hortensia a dispărut)* : M-a muiat în lacrimile ei. Am înțeles că-l iubește și acum. Că

l-a înăbuşit în ea. Că se sufocă ! Am fugit s-o scot pe Dufy de după perdea. Nu mai era. Pierise. Poate a crezut că am o altă femeie... N-a aşteptat să vadă... Probabil acum plînge... Sau se îmbată... Sau se destrăbălează. Nu vreau asta ! Vreau să ştie şi ea, să ştie toată lumea : *(tare)* o iubesc pe Dufy ! o iubesc sincer, adevărat ! O iubesc cu tot ce n-am iubit cînd învăţam, cînd mă străduiam, cînd mă ridicam. O iubesc cu tot ce-a rămas neconsumat în mine la vîrsta cînd ar fi trebuit să iubesc. O iubesc pe Dufy. *(Deodată luminile se aprind în sală, cei cinci sînt la masă. Mirea se face alb.)* — Nu !... nu !... nu... nu... nu...

SFÎRŞITUL PRIMEI PĂRŢI

PARTEA A DOUA

MIREA *(vine îmbrăcat cu un costum mai festiv, se așează în fotoliu, se adresează publicului)* : Iertați-mă că adineauri, cînd s-au aprins luminile, m-am speriat. Nu de cei din Birou, pe ei îi văd mereu, muncim împreună... Dar dincolo de ei este massa care te judecă. Și massa nu-și pierde vremea cu prea multe explicații, ci ia atitudine, instinctiv. Ea judecă rapid, eficace. Poate dacă aș lua unul cîte unul să-i povestesc, în particular, m-ar mai înțelege. Dar împreună... Și eu acuma am nevoie de înțelegere, de sprijin.

Mi s-a părut că văd între dumneavoastră pe tovarășul Hedeșiu cu surîsul său acriu. Cu disprețul său aristocratic, adică : — „ce lucruri mici !", „ce porcării !"..., „cum poate un tovarăș, în vremea de astăzi ?...", „nu-i concludent, e ceva mic"... „dați-l afară și terminați"... Ba nici măcar atîta, ci un fel de indulgență. Tovarășul Hedeșiu e așa de înalt ! Știe atîtea despre viață, despre ideologie... Probleme mari... Totdeauna mă anulează cu gura lui pungită. Totul îi pute. Cînd își dă o părere, nu mai e alta. El a prins viața în formule, și tot ce nu se potrivește e zero. Uneori am impresia că nici nu vorbește ci numai pune ștampile. Verbale, bineînțeles : Adevărul, Dreptatea, Necesitatea. Dar eu și cu Dufy nu sîntem nici în Adevăr, nici în Necesitate. Nici în Dreptate istorică. De aceea, pentru noi, ca ființe, el nu poate avea decît un dispreț imens. El, dacă

are timp, şi bunăvoinţă, caută rădăcina : cum a fost posibil, cît a fost de tipic, cît slujeşte... De aceea am strigat : nu ! nu ! Nu vreau să fiu judecat aşa. Tovarăşul Bortea... îl văd şi pe el. Viclean. Cu surîsul în ochi, adică : spune tu numai, spune, că pe urmă ţi-om spune şi noi. Rătăcitule ! Uite care ar fi fost calea cea bună. Calea cea bună ar fi fost calea lui. Şi el e înarmat. Şi el vorbeşte frumos din vîrful limbii. Şi priveşte de după ochelari, mirat. Pe Pocrovan şi pe Bădicu barem îi simt că sînt de sînge. Şi pe Uică. Pe tovarăşa Jimblea o simt că-i din zeamă fierbinte. Dar Bortea, subţirelul, e om de teorie. Habar n-are de nimica. Numai cum să-şi alcătuiască fraza. Să sune cît mai domneşte.
De tovarăşul Argintaru mi-e frică. Pe faţă e numai bunătate şi omenie. Cum se întoarce, poţi fi sigur că te-a aranjat. Dacă m-aş duce la el, m-ar bate pe umăr. Mi-ar spune : „na, frate Mirea, se întîmplă ! oameni sîntem cu toţii, şi tot ce e omenesc e de la natură..." După care mi-ar face un raport. Tovarăşul Hîrtopeanu, deşi e mic, e mereu încruntat şi înfoiat, parcă el ar duce tot marxismul în spate... Iar eu am nevoie, acum mai mult decît oricînd, de un prieten !...

Ştiu, s-ar găsi care să-mi spună la bufet, unul dintre ei ar fi chiar Bindea, de la C.A.R. : dă-i în aceea şi aceea, noi să ne trăim traiul vieţii că şi-aşa nu ştim cînd ne ia dracul. Sau, lasă-i în mumă-sa cu morala lor, că nici ei nu-s mai buni, şefuleţii ăştia ai noştri, atîta că fac altele, care nu se văd... Eu nu de-asemenea prieten am nevoie. Eu am întîmplări foarte grele. Pe care nu le pot povesti oricui. Dacă i-aş spune lui Diaconescu, de la Centrală, care-i mai deştept ca alţii, mi-ar zice : asta nu e o problemă concretă de viaţă adevărată, tovarăşe. Adevărat este ce produceţi la fabrică, felul cum munciţi, cum ridicaţi calitatea produselor... Dar te uiţi la el în ochi, la Diaconescu, şi vezi că el ştie ce-i spui, înţelege foarte bine, şi simte că-i aşa ; însă nu vrea să-şi complice existenţa, să iasă din schema cea mai economică. De ce să se amestece ?

Fiecare să-şi rezolve singur problemele sufleteşti. Iar dacă e nevrozat, să meargă la băi. Bilete sînt. Cel mai sufleteşte mi-a vorbit totuşi Uică, secretarul judeţean. M-a poftit la el şi, după ce a ascultat cîteva informări de serviciu, mi-a spus :

UICĂ *(la birou)* : Auzi, tovarăşe Mirea ? Se zice c-ar fi circulînd o stafie pe la dumneata prin casă.

MIREA : Tovarăşe secretar !...

UICĂ : Ar fi mergînd numai în vîrful picioarelor. Bine că poate. Că eu nu pot aşa. Oricît m-aş strădui.

MIREA : Vă asigur că... totuşi...

UICĂ : Acum că o fi a d-tale, stâfia, ori c-o fi a nepotului d-tale, băiat tînăr, n-ar fi chiar treaba mea. Măcar că nici pentru el nu-i tocmai aşa cu folos, acum, la început de drum... Iar pentru dumneata numai pagubă poate să-ţi căşune, în multe privinţe. Nici asta n-ar fi treaba mea. Ştii că omul nu-şi poate controla, încă, toate pornirile. Nici nu-i aşa de dorit, s-ar transforma, bag seamă, cam prea în maşină, şi societatea nu de maşini are lipsă mai întîi, nici de sfinţi, ci de oameni.

MIREA : Aşa-i, tovarăşe...

UICĂ : De slăbiciuni nu-i nimeni scutit. Şi la mine în casă, fată-mea, Florica, deşi n-are decît 17 ani, i s-a aprins imaginaţia, vrea numai poezii, şi eroi romantici... A găsit şi un model, sărmana : pe Tit Mirea, fratele dumitale... Eu cred că nu-i potrivit deloc. Ce părere ai ?

MIREA : Nu ştiu ce să spun, tovarăşe Uică...

UICĂ : E şi cam bătrîn, are aproape 40 de ani... Situaţia profesională nu foarte strălucită... Dar ea e nebună, cum sînt fetele care au de toate... Aşa că eu unul sînt păţit cu astea, duc zilnic muncă de lămurire, însă vorbesc ca la surzi. Eu sper că dumneata nu eşti chiar surd.

MIREA : Nu.

UICĂ : Dumneata ştii cum te-ai consolidat şi cine au fost sprijinitorii dumitale cînd ai venit de la Bucureşti !?...

MIREA : Ştiu, tovarăşe Uică.

UICĂ : Nu cred că știi chiar totul. Însă eu am să-ți spun : ai venit cam încondeiat de la Minister.
MIREA : Dar eu n-am avut acolo nici un fel de !...
UICĂ : Te cred.
MIREA : Am muncit cît am putut mai constructiv !...
UICĂ : De acord. Dar să știi că greșeli există în orice muncă. Numai cine nu muncește, nu greșește. Și dacă cineva vrea să ți le găsească...
MIREA : Dar n-am dat loc la nici un fel de !...
UICĂ : Asta să n-o spui. Cînd ai ajuns într-un post, imediat sint și alții care-l rivnesc. E omenește. Și atunci sint atenți și merg și spun la un șef... dumitale nu ți-au spus atîția de cînd ești director comercial ?
MIREA : Ba da.
UICĂ : Și șeful acela, dacă are un pic de supărare...
MIREA : Dar pe mine n-a avut nimeni nici o... !
UICĂ : Poate nu pe dumneata. Pe cel care te-a promovat. Adică pe tovarășul Căproiu. Greșelile dumitale, cele mai multe, s-au socotit la el. Și s-a dus tovarășul Titică la ministru cu ele și i le-a servit pe tavă. Pentru că și ei se concurau. Ceea ce iarăși mi se pare omenește. Așa că atunci cînd dumneata „ai căzut" — ca să zicem așa — tovarășul Titică a marcat. Și mai tîrziu ai văzut că a ajuns și mai sus. E și foarte capabil, să recunoaștem.
MIREA : Dar și tovarășul adjunct Căproiu...
UICĂ : A avut momente mai grele. Acuma iarăși e în ascensiune. Dînsul, cînd ai venit încoace, era într-o situație pe muche de cuțit. Totuși noi ne-am orientat, și ți-am acordat încredere, fiindcă știam că în cele din urmă, dînsul se va reabilita, sus. Pot să-ți spun și mai mult : primul-secretar m-a întrebat pe mine : ce crezi, tov Uică ? Zic : merită să încercăm cu Mirea, tovarășe prim, eu cred că va fi totul bine. Alți tovarăși din conducerea județeană au fost de altă părere. Numai tovarășa Vicol, care e prietenă cu tovarășa Marta, de la fostul UFDR, te-a sprijinit.
MIREA : Vă mulțumesc foarte mult pentru încrederea ce ați avut-o...

UICĂ : Eu am avut încredere și în dumneata și, de ce să mint, și in tovarășul Căproiu, și în alți tovarăși de care dînsul e legat, și care la ultimele alegeri pentru MAN ai văzut că au obținut un bun rezultat, adică au convins conducerea că sînt oameni serioși, de bază. Așa că am putut să spun și eu lui Colceriu, care-l susținea pe Păușescu : frate-miu, cred că v-ați convins că Vasile Mirea e capabil și că am avut dreptate să-l promovăm. N-au zis nimic. N-au mai avut ce zice.

MIREA : Dar rezultatele se văd !

UICĂ : Tocmai că rezultatele au fost pozitive, valoroase. Și nepotul, care te ajută, nu pot să spun că e rău, am primit referințe favorabile despre el. *(Bonom.)* Dar acum, dacă umblă o stafie în casă pe la voi, în absența tovarășei Marta... Și dacă s-ar afla că această stafie are treabă cu dumneata... *(Rece, rezolut.)* Pe scurt : să nu dăm loc la complicații, tovarășe Mirea. N-avem nici un interes, nimeni. Începînd cu dumneata și sfîrșind, să zicem, cu tovarășul ministru Căproiu. Pentru că orice gest se interpretează. Și pe dumneata, vorba ceea, te discutăm și te blamăm aci, între noi. Dar la nivele mai înalte toate mișcările pot să cauzeze un oarecare ecou neplăcut. Și ar fi păcat ca cei care și-au dat avizul favorabil și ți-au arătat încredere, să regrete mai tîrziu...

MIREA : Tovarășe Uică, nu-i vorba să... nu cred că se pune chestiunea...

UICĂ : Lasă, eu nu intru în amănunte. Eu am vorbit așa cu dumneata pentru că te cunosc bine. Și pentru că, cine știe, se poate ca într-o zi... dacă fata mea nu-și scoate gărgăunii din cap... *(Omenește necăjit.)* Spune, ce pot să fac !? N-am decît două posibilități : ori să-l zvîrl pe Tit Mirea, fratele dumitale, în altă parte, — motive s-ar găsi ; dar mi-e teamă că fuge după el. Fiindcă e nebună. Sau să-i găsim un drum lui, aici, mai pozitiv. Poate că nici n-a fost așa de vinovat, era și tînăr... *(Il conduce.)* Nu-mi face dificultăți, te rog frumos. Mai ales acum. Iar tipesa aia, dansatoarea, dacă ar lua-o nepotul, Do-

hotaru, n-ar avea nimeni nimic de zis. Dar poate scăpați de ea într-un fel. E soi rău, ascultă-mă pe mine. Nu uita că vin și alegerile pentru Consiliul județean...

MIREA *(revenind pe fotoliu)* : Mi-a vorbit deschis, din cauza lui Tit!... Foarte curios, am devenit protejatul lui Tit!... Mi-am dat seama la timp. Altfel poate făceam greșeala să mint că Tit și cu Dufy... Îmi tăiam singur craca de sub picioare. Ultima. Căci tovarășa Vicol, dacă-i va spune Marta... Să afirm că Dufy și cu Blasiu?... Băiatul nu știa nimic, cel puțin așa sper. *(La picioarele lui, pe covor, s-a întins deodată Dufy. El e brusc emoționat)* : Dufy, cînd ai venit? Mi-a fost greu fără tine!

DUFY *(în șoaptă)* : Nu cred.

MIREA : Crede-mă, Dufy! Mi-a fost foarte greu fără tine!

DUFY : Mă faci atît de fericită, Silică! Tu nu știi. Dacă ai ști, n-ai vorbi.

MIREA : Dufy, tu ești imperiul meu! Ești regatul meu, pe care simt că-l stăpînesc uneori cu adevărat! Eu n-am avut altă stăpînire cu adevărat. Am avut numai sarcini și răspunderi. Delegații. Spune-mi măcar că un minut a fost adevărat! *(Îngenunche lîngă ea.)*

DUFY : O, Silică!

MIREA *(o strînge la piept)* : Spune-mi! Spune-mi ce vrei tu, dar spune-mi ceva care să fie numai al nostru!

DUFY : Întinde-te lîngă mine. *(El se supune.)* Ce vezi deasupra e al nostru.

MIREA *(scîncind)* : Nu văd nimic...

DUFY : Ba da, ba da! Uite-te bine. Tot ce vrei să vezi, e acolo. *(Apoi.)* Uneori mă cuprinde un bine atît de mare, încît aș vrea să înțepenesc... Eu cred că de-aia dansez, ca să fug de bine. Binele e moarte. Sau transfigurare. Există un balet „Moarte și transfigurare". Cred că n-o să dansez în el.

MIREA : De ce?

DUFY : Așa. Într-o zi am să înțepenesc. Să văd cum e. Ție ți-e frică de moarte?

MIREA : Ce întrebare !
DUFY : Mie nu-mi e. Uneori, cînd ne iubim, simt că mai e puțin pînă „dincolo". Că dacă tu ai vrea, aş trece dincolo.
MIREA : Dufy, nu spune asta, iubita mea ! *(O acoperă cu sărutări. Ea se eschivează.)*
DUFY : Cînd ne vom despărți, am să mă duc undeva pe munte şi am să mă întind pe un pat curat, de zăpadă. Am să stau ca acum. Dar fără tine.
MIREA : Nu vorbi aşa ! Noi n-o să ne mai despărțim... decît cînd ai să vrei tu. Probabil destul de...
DUFY : Taci.
MIREA : Ai să mă laşi, ştiu eu. Eu sînt plicticos. Ştiu şi asta. Toți mi-o spun.
DUFY : Nu-i adevărat. *(Dulce, ca o mîngîiere.)* Eşti o lichea. Dar fără mijloace. Şi de-asta cred că te iubesc. Că n-ai mijloace.
MIREA : Să nu crezi că femeia aceea care a venit cînd erai tu aici... Spune-mi, tu ai ascultat atunci ce-am vorbit ?
DUFY *(se ridică)* : Nu.
MIREA : Tu ai plecat supărată, nu-i aşa ? *(S-a ridicat şi el.)*
DUFY : Nu.
MIREA : Ba da. De aceea ai şi lipsit atîtea zile.
DUFY : Nu ştiu despre ce zi vorbeşti.
MIREA : Rîndul trecut, cînd ai fost aici...
DUFY : N-am fost deloc.
MIREA : Cînd ai stat ascunsă după perdea...
DUFY : Nici vorbă. Mă confunzi. Eu sînt o lebădă care s-a transformat abia acuma. Eu nu vin aproape niciodată. Eu plec...
MIREA : Unde pleci ?
DUFY : Să mă destrăbălez... Cu ai mei...
MIREA : Nu-i adevărat. Tu ții la mine, Dufy. Şi eu țin la tine. Mult !
DUFY : Crezi ? *(Apoi, grav.)* Aşa e, Silică. Dar asta n-o mai spunem la nimeni. Fiindcă e o prostie. Ce motive ai avea tu să mă iubeşti ?
MIREA : Aşa !
DUFY *(zîmbind)* : Tu nu vezi că eu nu sînt nimica ?

MIREA : Ba ești !
DUFY : Nu sînt ! *(Se ferește de el, în pas de dans.)*
MIREA : Ba da ! *(Se ia după ea.)*
DUFY : Nu sînt nimic aicea ! Eu sînt numai în fundul lacului.
MIREA *(tot mai ațîțat)* : Am să vin în lac după tine.
DUFY : N-ai să vii.
MIREA : Ba da.
DUFY : N-ai să vii. Fiindcă tu nu știi să plutești. *(Fuge elastic de el.)*
MIREA *(mai suplu ca oricînd)* : Am să-nvăț. *(Gata s-o prindă.)* Am să-nvăț de la tine !
DUFY : Eu nu sînt.
MIREA : Ba da. *(O prinde, o sărută.)* Ești. Ești ! Ești !!! *(Ea sare pe fereastră. El rămîne încurcat.)* — Știu, tovarășe Hedeșiu, c-o să spuneți că e o prostie, că e o mare sărăcie sufletească : ba nu, ba da, ba nu, ba da ; și că eu, cu originea mea destul de sănătoasă... cu studiile mele... Dar în ziua aceea am învățat, fără să vreau, să dansez... Și lucrul ăsta l-ai observat și dumneata, tovarășe Stavăr, cînd am venit în ședința ce se ținea la B.O.B. și am cerut ca produsele noastre să fie mai colorate, ca toată viața să fie mai colorată... Și nu știu cum vorbeam că te-ai uitat la mine curios. Și s-a uitat și tovarășul Bădicu, care era mereu în doliu. Care n-avea nevoie de culoare. *(S-a așezat în fotoliu.)* Și cînd m-am dus la tovarășul Bortea și i-am spus că, după părerea mea, de la o limită în sus, standardizarea e un lucru greșit, chiar dacă e mai economică, s-a uitat prudent la mine și apoi în toate părțile. Ca și cînd Dufy ar fi trecut prin cameră și l-ar fi gîdilat, în mod nepermis. Și el clipea din ochi. Parcă ar fi cerut instrucțiuni ajutătoare. Numai Argintaru m-a aprobat. Dar el mi-a aprobat în ultima vreme multe propuneri. Fără scris. Pe ideea că o să-mi rup gîtul. Fiindcă avea contracandidat pe locul meu. Unul din cei mai devotați oameni ai lui în direcțiunea mea era chiar Blasiu. Blasiu a început să-mi combată unele măsuri. Sigur, cu argumente. El încă nu știa cum se pun

lucrurile. A argumentat că putem livra mai mult, că putem da mai mult la export, că putem îmbunătăţi aprovizionarea... A fost crezut imediat. Mi-era foarte greu să arăt că nu e realist, că exagerează. Cînd unul spune că „se poate“ e greu să spui că „nu se poate“. Chiar dacă l-a luat gura pe dinainte. Sau a vrut să facă pe viteazul. Blasiu, fiind şchiop, voia să facă mereu pe viteazul. Pe spinarea mea. Mai ales de cînd începusem să... „dansez“. I-am spus : nepoate, nu te arunca aşa de tare, n-avem destule contracte ferme.

BLASIU *(cu avînt)* : Prospectăm piaţa liberă, unchiule !

MIREA : E riscant.

BLASIU : Cine nu riscă, nu cîştigă. Nu se poate să nu găsim debuşee. Iar în străinătate...

MIREA : E o conjunctură groaznică.

BLASIU : Trece !

MIREA : Dar între timp se degradează psihologic şi produsele noastre ! Plus că intervin şi greutăţi de finanţare.

BLASIU : Tocmai de-aceea trebuie create urgent prototipuri de anticipaţie. Şi pregătită, în cel mai mare secret, tehnologia respectivă, ca să intrăm la timp, — bombă ! Iar stocul greu vandabil trebuie împins pe terţe pieţe, cu o mică bonificaţie. Trebuie acceptată o oarecare pierdere, altfel grevăm bugetul întreprinderii.

MIREA : Şi aşa nu-l grevăm ?

BLASIU : Ba da, dar cel puţin facem loc pentru produsul nou. Şi recuperăm prin el. Altfel o să ne zbatem toată vremea cu... *(Dufy intră pe fereastră, el o vede.)* Ce-i Dufy ? Lasă-ne să lucrăm. *(Ea vine şi-l gîdilă.)* M-auzi ? Hai că unchiul Tit nu-i aicea. Iar unchiul Vasile e ocupat.

MIREA *(încurcat)* : Domnişoară Dufy, cu ce pot să... ?

BLASIU : Ştiu că intri pe geam, ca o năroadă ce eşti. Nu te gîndeşti că ne faci de rîs ? Şi nu atît pe mine, cît pe unchiul, şi pe tuşa.

DUFY : Lasă să vă fac !

BLASIU : Te rog ! Acuma se discută ceva serios. Nu-i aşa, unchiule ?

MIREA : Da... discutam despre prototipuri. Dar cred că putem întrerupe discuţia...

BLASIU : Perfect. Şi eu am treabă în oraş. Şi o iau şi pe ea cu mine. Hai, Dufy ! Te las la Catedrală. Eu merg înainte, la Cabinetul de Partid. *(Dufy se uită la Mirea cu înţelegere şi iese cu Blasiu.)*

MIREA : E clar că nu puteam s-o reţin. Dar de cînd erau ei aşa de amicali ? Sau ea simula doar amiciţia cu el ca să poată fi cu mine ? Şi dacă era invers ? Şi eu eram doar fazanul, elefantul ? Sigur că mie îmi convenea mai mult s-o vadă lumea cu el... Dar nu de-a binelea. Nici nu cred că l-ar fi acceptat : *(aproape bucuros)* el nu putea dansa ! Mă linişte foarte mult că era şchiop ! Însă la minte nu era. Vedea larg, mai larg decît mine. Eu, cu experienţa mea, păream rutinier. El, în schimb, nu se dădea înapoi de la nici o soluţie. N-avea ce pierde. I-am pus în vedere să se mute la blocul celibatarilor, că se întoarce Marta acasă. A dat din cap, cu un anumit zîmbet. Pierduse destul de mult din respect, în două luni... Uneori am văzut pe faţa lui ironie... Sau şmecherie, nu-mi dau seama...

PROFESORUL *(intră)* : Domnule Mirea, nu mai lăsaţi uşa deschisă. O să vă dispară din lucruri.

MIREA : Mulţumesc, domnule profesor.

PROFESORUL : Şi trebuie să vă spun ceva care mi s-a părut foarte suspect. Alaltăseară, cînd eram în stradă, mi s-a părut că vă intră cineva pe geam... Un răufăcător... Nu v-a dispărut nimic ?

MIREA : Nu.

PROFESORUL : Nu mai văd vasul în care am pus atunci florile. Şi tava de aur... Le-aţi mutat dumneavoastră ?

MIREA *(alb)* : ...Da, domnule profesor.

PROFESORUL : Bine aţi făcut. Şi să nu mai lăsaţi geamul deschis. Că nu se ştie cine intră. Eu aşa vă sfătuiesc.

MIREA : Vă mulţumesc, domnule profesor.

PROFESORUL *(de la uşă)* : Am alte flori, pregătite, pentru cînd vine tovarăşa Marta.

MIREA : Vă mulțumesc, domnule profesor. *(Rămîne singur.)* Atunci am băgat de seamă că au dispărut cele două obiecte de preț, tovarăși. Care fuseseră achiziționate de Marta, cu o ocazie. Asta a fost prima lovitură care m-a mai trezit.

JIMBLEA *(apărută la masă)* : Adică dumneata dacă nu primeai o lovitură materială nu te trezeai !? Interesant fel de a gîndi, tovarășe Mirea.

MIREA *(înăbușind o înjurătură)* : Du-te, tovarășă Jimblea, și nu mă mai enerva ! Ești îngrozitor de răuvoitoare. Și știu eu de ce. Pentru că Tit, tocmai acum s-a trezit să... *(Se întoarce brusc spre fotoliu.)* Să fi luat el vasul și tava ? În ultima vreme nu mi-a mai prea cerut bani mărunți. Oricît ar părea de curios, m-aș fi bucurat să le fi luat Blasiu. Îl cred în stare. Nu-i omul care să se încurce cînd își pune în gînd ceva. Deși a avut o educație destul de strînsă, greco-catolică. Ca și mine. Dar acuma a rupt cu toate, vrea să se afirme.
Putea să ia și Hortensia. Să trimită bani lui Sachelarie. Fără să se cunoască la ei acasă. Dar nu s-a gîndit că am să cercetez ? Că am să bănuiesc ? De unde a știut ea că am să bănuiesc, obligatoriu, pe altul ? Pe Tit, să zicem. Sau pe Blasiu. Nu, Tit nu e în stare să fure, decît dacă ar fi într-o situație cu totul și cu totul... Iar Blasiu nu s-ar expune, dacă n-ar fi sigur că înaintea lui am o *altă* bănuială.
Nu, Dufy, nu-i adevărat, nu ești tu, nu-i așa ? Vino și spune-le deschis tuturor oamenilor de-aici că nu e adevărat. Fiindcă ei toți te consideră hoață. Și ei toți sînt indignați.

DUFY *(apare subit)* : De ce ?

MIREA : Așa. Pentru că este imoral. Pentru că este abject. Pentru că este antisocial...

DUFY : ...să ne iubim ? *(Are un aer dolent, molatec.)*

MIREA *(interzis)* : Dar ne iubim ?

DUFY : Nu știu. Știu numai că atunci cînd vin la tine îmi bate inima mai tare.

MIREA *(cu jumătate de gură)* : Dar nu despre asta e vorba în propozițiune...

DUFY *(limpede)* : Atunci despre ce ? *(El tace.)* De ce ești trist, Silică ?
MIREA : Mi-au dispărut unele lucruri.
DUFY : Și mie mi-au dispărut, dar au venit altele. Trebuie să ne îmbătăm de ce vine, nu de ce pleacă. Nu crezi așa ?
MIREA : Dar erau lucruri de preț !...
DUFY : Toate lucrurile prețuiesc cît le facem noi să prețuiască. Un singur lucru prețuiește mai mult ca toate.
MIREA : Care ?
DUFY : Dansul. *(Apoi, cu prietenie.)* Abia făcuseși cîțiva pași... acum te împleticești iar ?
MIREA : Dar nu înțeleg cine a putut să mi le ia...
DUFY : Vino cu mine în fundul lacului și am să te despăgubesc pentru toate.
MIREA *(timid)* : Mi-a trecut prin minte la un moment dat că tu...
DUFY *(cu ochi senini și gravi)* : Eu te-aș lua pe tine, iubitule, cu toate ale tale. Dar tu nu-mi dai decît un deget... Nu vrei să dansezi cu mine.
MIREA : Ai alți parteneri. Sau complici !
DUFY : Tu complici. Tu complici totul. Eu vreau să te fac prinț. Și tu umbli în zdrențe. Păcat... *(Dispare.)*
MIREA : N-am înțeles bine. Am rămas cu bănuiala. L-am întrebat pe Tit : Tit, tu știi ceva despre obiectele astea care au fost aici, și care nu mai sînt ? *(Tit a intrat.)*
TIT *(beat)* : Ce să știu, frate ? Dacă le-ai pierdut, e o lege dialectică : negarea negației.
MIREA : De ce vorbești prostii ? De ce te bagi unde nu te pricepi ?
TIT : La atîta mă pricep. Ele erau negație. Negația sărăciei tale revoluționare. Cine ți le-a luat vrea să te proletarizeze din nou. Ceea ce nu-i rău. Gîndește-te cum erai *atunci*. Cînd pășteai idei. Și gîndește-te cum ești acum, cînd paști obiecte.
MIREA : Nu știu ce „pasc“. Dar știu că vine cineva și mi le fură !
TIT : Ideile nu ți le mai fură nimeni. Că nu mai ai. Decît idei comerciale. Care nu interesează spiritua-

licește. Și ce ți-a furat sînt tot idei comerciale. Fiindcă ce însemna acel vas *în sine*, tu n-ai de unde să știi. Tu nu știi nimica *în sine*, Vasile. Tu știi numai partea comercială. De exploatare. Atît.

MIREA : Eu nu te-am întrebat ce știu eu. Ci te-am întrebat dacă știi tu ceva.

TIT : Nu cumva îmi faci cinstea să mă bănuiești !? Iubitul meu frățior, mă supraevaluezi. Crezi că am ajuns la subtilități din astea ? Să mă duc să vînd un vas pe piață, pe care oricine știe că nu-l scot din colecția mea particulară ? Pițipoancele cu care m-am încurcat n-au ce face cu vase de-astea. Și-n ultima vreme, ca să spun totul, oricît mi-ar fi de rușine, nu m-am mai încurcat cu nici o pițipoancă. Mă cumpără cineva, o tovarășă agronoamă, emerită.

MIREA : Deci e adevărat ce-am auzit ?

TIT : Prea adevărat, Vasile, dacă ai auzit și tu. Și mă cumpără pe un preț derizoriu : niște lapte proaspăt, ouă de la fermă, caș dulce, ceapă verde... Probabil că vocația mea totuși e să fiu cumpărat. Am rezistat cît am putut, recunoaște, dar acum mă *etatizez*. *(Cu o ironie specială.)* Intru în „rîndul oamenilor". Că ieșisem din el. Ar trebui să fii mai mulțumit.

MIREA *(fals)* : Sînt mulțumit.

TIT : Nu ești. Dracu știe de ce. Cînd am „ieșit", tot nemulțumit ai fost. Acum iar. Dumnezeu să te înțeleagă, Vasile. Cînd am plecat în aventură, mai exact cînd m-am întors, ai sărit cu gura pe mine. N-am înțeles nici atunci : fiindcă m-am dus, ori fiindcă m-am întors ?

MIREA : Nu le mai amesteca ! Te-ai dus o dată clandestin, și te-au prins !...

TIT : ...Și pe urmă mi-au dat pașaport, ștampilat. Pentru același lucru.

MIREA *(plictisit)* : Chestia cu „bock"-ul...

TIT : Cu bock-ul, da. Și cu dama.

MIREA *(făcîndu-se că nu pricepe)* : Care damă ?

TIT : Nu tîmpita asta, nu cretina asta de Jimblea, nu ! Dă-o-n paști pe mă-sa ! Asta de cînd și-a luat trei

clase face pe Madame Du Barry. Dar eu o aveam pe Ninon, pe aristocrata.

MIREA : Care Ninon ?

TIT : Kretzuleasca. Nu mai știi povestea, cînd am fugit de-acasă, la 17 ani ?... Alții umblau după diplome, după tot felul de posturi și proptele ; mie mi-a ieșit Kretzuleasca în cale. M-a învățat șapte mii de școli. Și după aia s-a cărat. Însă, Vasile, trebuie să-ți spun, *noblesse oblige*, că era o femeie cum nu mai e alta pe fața pămîntului. Așa aristocrată cum era. Plus că m-a și iubit. Se făcea că nu, dar mă iubea. M-a chemat disperată de la Paris. Pentru ea am fugit, dacă vrei să știi totul. A spus că-mi face o situație. Mi-a făcut : la Văcărești. Află că am fost fericit în închisoare : mă gîndeam la ea. Sufeream *pentru ea*. Și cînd m-ați reabilitat și mi-ai făcut rost de pașaportul acela, garantînd tu pentru mine, m-am dus fuga să mă cumpere...

MIREA : Și ?

TIT : Bah ! Nu mai avea cu ce. Lasă că pierduse și vasele și tăvile, cum le-ai pierdut tu acum, cînd e prea tîrziu, dar nu mai avea ce să dea *din ea*. Îmi ținea teorii. Despre libertate, despre românism... Despre Krishnamurti. Carnea i se fleșcăise, pufușorul galben de lîngă gură devenise mustață... Da, putea să-mi facă rost de un post acolo, să muncesc de-a binelea. Dar slăbiciunea mea, știi și tu, nu e munca. Și nici babele. Și nici „adevăratul românism". Eu mă mulțumesc cu ăsta, al nostru, de-aci... Așa că am venit înapoi, iubitule, spre marea ta mîndrie în fața autorităților. Dar vocația e vocație, cînd ești de vînzare. Kretzuleasca mai avea briliante. Eu însă mă vînd pe ceapă verde. Și vrei să-ți spun ceva ? Sînt foarte mulțumit. Voichița n-are nevoie de vasele tale, Vasile. Ea are nevoie de mine.

MIREA : Tit, spune-mi sincer, crezi că Dufy ?...

TIT : Nici Dufy n-are nevoie de vasele tale. Pe cît e de tîmpită, cred că are nevoie de tine.

MIREA : De ce ?

TIT : Nu știu. Îi placi. Ea nu e în stare să ascundă așa ceva. Ea se exprimă liber.
MIREA : Prea !
TIT : Niciodată nu ești prea liber, Vasile. Ea dacă îți ia ceva, îți ia pe față.
MIREA : Nu cred. Fiindcă atunci o întreb ce nevoie are. Și ea n-o să-mi spună totul. E misterioasă.
TIT : Foarte bine. Vai de femeia care nu e. Ce vrei, să-ți înșire prin cîte trece ? Cîte umilinți și bătăi mănîncă ?
MIREA : De la cine ?
TIT : Tu n-ai văzut ce vînătăi are cîteodată ? Așa e mediul ei. Probabil că momentele pe care le petrece cu tine le plătește ca dracu. Ăla al ei, probabil că-i cere bani să nu se mai atingă de ea. Și ea îi dă. Ca să fie numai a ta, iubitule ! Că dacă nu-i dă...
MIREA : Dar este o miliție ! Este o lege !
TIT : Sigur. Sînt și pompieri, și spitale... Și pompe funebre ! Cadrul e utilat perfect. Să zicem că nu-i face nimica, o scapă într-o zi, în dans, din greșeală... Ori o împiedică... Ori îi face una din acele farse celebre de care n-au scăpat nici Storin, nici Manolescu, nici Gogu Ciprian și nici măcar Madame Bulandra... Terori există, dragul meu frățior, în toate mediile... într-al ei sînt ceva mai contondente, asta-i tot. Tu cum poți să faci vasul cadou ca să scapi de o teroare, a ta, și ea nu ?
MIREA : Dar vasul e al meu !
TIT : Și ea e tot a ta acum ! Și dacă l-o fi luat, l-a luat ca să fie și mai mult a ta ! De ce nu vrei să înțelegi ? Și dacă i-a păsat prea puțin că e al tău asta dovedește că s-a contopit cu tine. În privința asta e totuși fină, discretă.
MIREA : Discretă !?
TIT : Da, Vasile.
MIREA : Cînd ai cunoscut-o tu, dansa cu chelnerul, cocheta cu oricine !...
TIT : Ca să te acopere. Erați la început.
MIREA : Cu chelnerul !?!
TIT : Vasile, fata asta e mai *avansată* decît tine ! Pentru ea societatea n-are clase. Oamenii sînt cu adevărat

egali. Tu, cînd vorbeşti cu chelnerul sau cu vînzătorul, vorbeşti de pe altă poziţie, îl tratezi ca pe un serv.

MIREA : Nu-i adevărat. *El* mă sfidează.

TIT : Tocmai de-aia ! Fiindcă el a aflat că sîntem egali.

MIREA : Nu. Fiindcă are bani mai mulţi.

TIT : Vezi ? Deja ai instalat o demarcaţie mic-burgheză. După avere. Dufy n-are asemenea demarcaţii.

MIREA : Crezi că dacă aş fi mai sărac ?...

TIT : Sînt convins.

MIREA : Atunci de ce îmi cere parale mereu ?

TIT : Ahà, iţi cere !? Înseamnă că n-a luat ea vasul. Îţi cere din simpatie. Şi pentru că tu eşti pentru ea, acum, începutul şi sfîrşitul. Tu eşti omul ei.

MIREA : Nu cred, Tit... *(Plîngîndu-se, chinuindu-se.)* Cred că e o smintită, o desfrînată, care merge cu banii mei şi...

TIT : Ce bine că ai ajuns să suferi, Vasile !... Cazi-i în genunchi şi mulţumeşte-i că ţi-a făcut acest cadou. Ea ţi-a dat, mă, nu ţi-a luat. Cînd o să pricepi tu asta ?...

MIREA : Ea merge cu banii mei şi „se face". Şi după aia vine la mine ca la un punct de sprijin. Ca la o mîntuire tîrzie !...

TIT : Tot ce se poate, Vasile. Cîţi domnitori după ce „se făceau" sau „făceau" cîte una, sîngeroasă, nu s-apucau să înalţe o mănăstire ? Asta e de cînd lumea. Chiar dacă păcătuieşte, tu eşti Dumnezeul ei, nu iţi ajunge ? Ce vrei să fii mai mult ?

MIREA : Dar îl are pe Dumnezeul celălalt, nătîntoaca !

TIT : Probabil că nu-l mai are. Şi eu aveam în mintea mea Occidentul. S-a terminat cu el ! Am trecut la ouă de crescătorie naţională.

MIREA : Dar are arta ! Aşa spune !

TIT : Vasile, ascultă-mă pe mine, că mă pricep puţin : arta n-o ai niciodată. Te are ea pe tine. Cînd şi cînd. Şi fără patimă omenească nu faci artă. Cine crede că se face artă cu bon de cantină şi cu apă minerală nu ştie ce vorbeşte. Se face cu păcate. Din păcate. Ca să-ţi speli păcatele. Aşa că tu eşti acum amestecat cu toate astea. Într-o altă lume

decît a ta. Cu alte judecăți și măsuri. Fata asta fără multă creștere, te poate crește, Vasile. Contează mai mult pe ea! *(Dispare.)*

MIREA *(singur)*: Ceea ce știam, cînd a plecat Tit, era că nu mai pot conta deloc pe tovarășa Jimblea. Și probabil nici pe tovarășul Uică. Am vrut să-l rog pe Tit, de dragul meu, să nu spună la nimeni că se-nsoară. M-am stăpînit. Era în el și bucurie și tristețe. Parcă ar fi făcut o nouă măgărie. Ultima... Dealtfel în oraș se cam vorbea. M-am întîlnit la bufet cu Stavăr, cu secretarul. — Să trăiești. Ce se mai aude tovarășe Stavăr?

STAVĂR *(la bufet)*: De auzit se aud multe, tovarășe director. Dar nu trebuie crezute chiar toate. Dacă am crede totul... Iacă și Pipăruș-crîșmarul zice că ăsta e vin de struguri, ...dar cine-l crede?

MIREA: M-am așezat lîngă el, am băut două sticle. Am plătit eu una, el una. Am vrut să plec, dar vedeam că el ar mai sta. De fapt vorbisem tot felul de lucruri. V-am spus că e un om tare prietenos, cumsecade.

STAVĂR: Așa rău cum îi vinul, tot îți cade bine cînd și cînd. Plus că ăsta roșu te face mai țapăn... Și-apoi, mai e nevoie, așa-i?

MIREA: Nu știu ce să mai zic, tovarășe Mircea... Că dacă îți iei puțin avînt, odată vin alții și te trag de mînecă.

STAVĂR: În ce privință?

MIREA: Așa. Să zicem că-ți vine voia-bună, imediat vezi pe unii care...

STAVĂR: Dă-i în răul lor! C-acuma n-om trăi numai cu șublerul. Mai ne-nveselim, mai ne omenim!... După muncă, nu? trebuie să aibă omul și puțină destindere, nu zice nimeni altfel.

MIREA: Absolut de acord. Dar vezi că dacă îți vin cine știe ce toane, sau, mă rog, îți iese cineva înainte...

STAVĂR: Ei, știu eu la ce bați dumneata apropontul... Să-ți spun ceva tov Vasile: chestiile astea, c-o gagică, dacă nu-s sistematice, și nu faci scandal în tîrg... Mai ales cînd ești singur... Totul depinde cum

îți duci sarcinile : de serviciu, obștești... Ori, aici e problema acum.

MIREA : Unde ?

STAVĂR : Au fost rămîneri în urmă, de vreo lună...

MIREA : Dar d-ta cunoști în ce condiții ?

STAVĂR : Eu cunosc, însă alții le pot specula. Tehnicul zice : eu mi-am făcut obligația, să și-o facă și comercialul. El așa vede problema, acolo e gîtuirea.

MIREA : Dar eu pot să-i demonstrez... La urma urmei, marfa pe care mi-o dă el poate nu-i cea mai bună.

STAVĂR : Asta n-ai voie s-o spui. Decît între noi. Fiindcă noi luptăm în continuare ca să fie mai bună. Nu ?

MIREA : Dar dacă tov Bădicu mă acuză...

STAVĂR : Normal. *El* girează pe directorul-general. Cînd ai să-l girezi dumneata, sau să zicem că te face plin, atunci ai să poți vorbi altfel. Să știi însă că nu de la Bădicu vine... Nepotul dumitale, Dohotaru, a înaintat un raport...

MIREA : E un tîmpit !

STAVĂR : Poate. Deși eu nu cred. Eu cred că e un om cu ambiție.

MIREA : Depinde ce fel de ambiție.

STAVĂR : Ambiție, de care trebuie să avem fiecare. Și avem. Însă el are mai multă. Hai noroc !

MIREA : Dar nu se înțelege că eu nu pot vinde dacă... ?

STAVĂR : Lasă, nu te mai aprinde. Aici sîntem la birt, bem un pahar și ne ducem acasă. *(Îi face cu ochiul.)* Care nu se duce în alte părți... : eu,... dumneata... Nu te îngrijora, cu muncă, cu efort, se aranjează toate. Însă băiatul, să fii atent cu el. El ne-a spus, oficios, că nu-i gagica lui. Și acum se vede că nu-i nici a lui Tit, cum am crezut... Însă de ce a venit el să ne spună asta, eu nu prea îmi dau seama... Probabil din conștiința datoriei. Ce zici ? Ori poate că e gelos pe dumneata ?

MIREA *(abătut)* : Tovarășe Stavăr, cred că am făcut o prostie mare...

STAVĂR *(bun)* : Lasă că trece.

MIREA : ...că l-am adus. Eu pot aranja oricînd cu Pascu să-mi cumpere trei sferturi din stoc. Fără să mă

bîzîie nimeni. Şi am să aranjez. După metodele mele de pînă acum. Care n-au dat greş. Am să-l servesc şi eu altă dată cînd o să-i crape buza după marfa noastră.

STAVĂR : Pst! Aici să ştii că trebuie păstrat secretul. Că noi n-avem voie să schimbăm sortimentele decît după ce se avizează...

MIREA : Ştiu.

STAVĂR : Asta numai noi, conducerea, o cunoaştem. Plus că se vor pune şi probleme speciale de aprovizionare. O să ai o perioadă cam grea, tov Mirea.

MIREA : Nu-i nimic. Am mai avut.

STAVĂR : Restul... să fii puţin mai atent, să nu dai loc la discuţii... Barem e faină?

MIREA : Nu-mi dau seama...

STAVĂR : La fiecare ne-ar fi bună cîte una, să ne mai mişte un pic... Dar vezi că... atunci cînd eşti secretar de partid... Cum ai cunoscut-o?

MIREA : Din întîmplare.

STAVĂR : Să ai de grijă că astea cam şterpelesc... Însă, vorba aceea, dacă ai intrat în joc...

MIREA *(la fotoliu)* : I-am povestit lui Stavăr cîte ceva, m-am mai descărcat... M-a ascultat ca un prieten. Am plecat acasă de braţ. A glumit puţin, la poartă, despre nevastă-sa. Mi-a strîns mîna, mi-a făcut cu ochiul. Şi a doua zi s-a uitat la mine tot aşa, zîmbind... Scuzîndu-mă... Aproape încurajîndu-mă. Asta era, mi-am dat seama cam tîrziu, metoda lui. Ca să afle cît mai multe. Şcoala lui Argintaru. În fond, aveau dreptate. Trebuiau să cunoască situaţia. Să ia măsuri. În cazul cînd ceva nu merge bine în fabrică, e mai uşor să tragi la răspundere un „descompus". Să-l ai la îndemînă, oricum...
Deocamdată Stavăr se orienta. A luat imediat legătura cu Ghirboan, secretarul de la Operă. Acela a chemat-o pe Dufy. I-a vorbit, a sucit-o. I-a promis c-o dă afară dacă mai continuă aventurile. Ba i-ar fi zis ceva de mamă, după o versiune. Un altul mi-a spus c-a văzut-o ieşind palidă, tristă, cu un rînjet batjocoritor, amar, de animal rănit... Fiindcă m-am interesat, mai de departe : Aia? O hoaţă ce

n-a văzut pămîntul. Celălalt, din contră : nici să nu te gîndești, e un om foarte cinstit. Acum e într-o perioadă bună, dansează ca niciodată.

Tovarăşa Jimblea s-a dus la spital, la nevastă-mea, cu flori, și i-a strecurat probabil cîte ceva. Marta a venit peste cîteva zile, în trecere, să-și ia schimburi. Avea bilet de sanatoriu balnear. Se făcea că nu știe nimic. A descoperit întîmplător că lipsesc niște lucruri. Părea surprinsă, mîhnită. Dar înțelegătoare, dintr-un punct de vedere superior.

MARTA *(îmbrăcată, așezată)* : Desigur, Vasile, că lucrul acesta mă afectează. Este neplăcut. Ca tot ce n-are cauze pur raționale. În plus e vorba de obiecte la care țin foarte mult. Poate nu atît din cauza valorii lor intrinseci. Deși noi nu trebuie să disprețuim în mod primordial obiectele. În ele stă încorporată o parte din munca noastră socială. Vasul, de pildă, ți-aduci aminte : eram încă la UFDR, cînd am fost convocată la Consiliul Național. Terminasem cu bine alfabetizarea integrală, ni s-au dat medalii și gratificații. O delegație a fost primită chiar de președintele dr. Petru Groza. N-am să uit niciodată cînd mi-a dat mîna ce-am simțit. Avea o mînă mare, bărbătească. Mi-a ținut mîna într-a lui și mi-a spus o glumă, la care desigur că am rîs, era imposibil să nu rîzi. Era ceva tonic. Tu m-ai așteptat după-masă, căci ne-a dat și o gustare, foarte bună ; pot să zic chiar o masă, un banchet — și te-ai uitat la mine, eram fericiți. O perioadă lungă de beznă se sfîrșise. Ne-am dus la Consignația și tu ai ales vasul, pe vremea aceea nu costa foarte mult. Acum a crescut prețul pentru că a crescut și nivelul de trai. Cînd l-am pus în casă întîia oară... Însă nu vreau să te plictisesc cu asemenea lucruri...

MIREA : Nu mă plictisești.

MARTA : Tava am luat-o dintr-o primă a ta, anuală.

MIREA : Nu. Dintr-o deplasare.

MARTA : Da, ai dreptate, dintr-o deplasare în străinătate ai adus-o. Din primă am luat lampa din dormitor.

MIREA : Da.
MARTA : Este îngrozitor să te gîndești că acele momente, care ne-au umplut pe amîndoi de fericire... *(Se oprește, emoționată.)*
MIREA : Marta !
MARTA : Căci eram tineri, și curați, luptam amîndoi cu mare vigoare pentru ca ultimele...
MIREA *(impresionat și el)* : Așa este, Marta !...
MARTA : Trebuie să mă înțelegi bine, Vasile, eu nu sînt materialistă ; decît în sens filosofic, dialectic...
MIREA : Știu... *(În acel moment Dufy iese de după perdea, înaintează neauzit și începe să țopăie demențial în spatele Martei. În ochii lui Mirea a apărut o panică ce se va transforma în rîs nervos.)* Ai dreptate...
MARTA : Eu am avut timp acum, la spital, să-mi pun tot felul de întrebări.
MIREA *(cu un soi de rîs nervos)* : Cred și eu că ai avut !..
MARTA *(îl privește puțin mirată, apoi continuă)* : Despre existența noastră. Integrată în existența colectivă...
MIREA *(cu un icnet incoercibil)* : Exact !
MARTA : Eu am profitat de timpul pe care l-am petrecut acolo ca să fac o analiză substanțială...
MIREA *(neputîndu-se stăpîni să nu rîdă nervos, din teama pe care i-o produce Dufy)* : Cred că ai făcut mai multe analize...
MARTA : Ce vrei să spui ?
MIREA : Nu te-ai dus acolo să-ți faci analizele ? *(Rîde, încercînd prin semne s-o îndepărteze pe Dufy care dansează mereu.)*
MARTA : Și ce e de rîs în asta ?
MIREA : E de rîs că... au ieșit bine ! Și că sînt bucuros că au ieșit bine !... *(Aproape de crampă.)* Foarte bucuros !...
MARTA : Te-ai schimbat, dragul meu. Probabil că ești și tu surmenat.
MIREA *(vesel la culme)* : Sînt !
MARTA : Probabil ți s-a întîmplat ceva... La serviciu... Sau în altă privință... Ai să-mi spui tot, nu-i așa ?
MIREA *(icnet, în timp ce Dufy face un salt)* : Sigur ! Sigur !

MARTA : Am să-ți ajut să-ți recapeți liniștea, calmul... Atît de necesare... Deși sînt încă slăbită... Am încă un fel de zgomot în urechi, îmi pare că îmi umblă cineva prin spate.

MIREA *(rîzind disperat)* : Cine dracu să umble? *(E aproape de plîns. Dufy iese prin geam.)*

MARTA *(văzîndu-l abătut)* : Să nu fii supărat din cauza acestor obiecte!... Eu nu sînt supărată din cauza lor, te asigur. Eu sînt supărată că mai există în societatea noastră oameni a căror conștiință socială e așa de scăzută și de needucată, încît fac asemenea gesturi. Se pune problema ridicării acestor oameni, la un anumit nivel necesar,... chiar dacă e vorba de fratele tău, sau de alte ființe apropiate nouă. Știi că toată viața m-am ocupat cu asta. Și acum, în cadrul muncii pe care o fac — chiar dacă din nefericire o întrerup cîteva luni — sper să văd ieșind din mîinile noastre generații educate, solide. Și cînd văd totuși ce se întîmplă, uneori, chiar la noi în casă...

MIREA *(cam speriat)* : Ce se întîmplă?

MARTA *(echivoc)* : Dispar niște lucruri... Niște lucruri vechi... De la începutul căsniciei noastre... Adică nu ne-am făcut datoria cu oamenii din jurul nostru... *(Sincer impresionată.)* Și asta mă afectează...

MIREA *(neutru)* : Așa-i.

MARTA : Dacă eu m-aș duce la acel om și i-aș spune : — Omule, tovarășe, de ce te-ai gîndit să-mi iei ceea ce e al meu!? ceea ce am agonisit prin străduință, prin consecvență? Ești mai bogat cu ce mi-ai luat? Nu cred. Pentru moment, poate. Dar ca filosofie de viață ești sărac. Sigur că ai să-mi spui că în revoluția comunistă proprietatea privată va dispare încetul cu încetul...

MIREA : Da.

MARTA : Că bunurile fiecăruia vor deveni probabil bunurile tuturor, că fiecare va da și va primi, cum spune Marx, cît poate și cît are nevoie... Dar în etapa aceasta... pe care noi o trăim, și o construim... și în care comportamentul moral decurge din însăși structura societății noastre...

MIREA *(singur)* : Am continuat conversația, în dormitor, pe același ton... Deși obosită, Marta a vorbit două ore continuu. Și tot ce a spus a fost extraordinar. Ca logică. Și ca tot. M-am gîndit cum i-ar sta ca profesoară universitară. Merită, fără discuție. Dacă ar fi fost mai ambițioasă, ar fi ajuns cu siguranță. Dar ea se mulțumește cu un post modest, convinsă că și de acolo poate servi progresul. Sau, cine știe, ca să nu mă umbrească pe mine... Ea m-a protejat tot timpul.
Și acuma se îngrijea dacă am tot ce-mi trebuie. Nu m-a lăsat să închid fereastra. I-am spus că poate să intre cineva. A zîmbit : la etajul I, — cine ? Trebuie să fie pasăre ca să intre. Mi-a dat sfaturi bune și a plecat. Cu florile Profesorului în brațe. După ce au șușotit ceva, pe coridor.
La scurt timp a izbucnit scandalul. Primul semn l-a adus Nicki Pocrovan. A venit într-o seară supărat la mine :
POCROVAN : Ce-ai făcut, Vasile ? Ai îmbulinat-o.
MIREA : De ce ?
POCROVAN : Știi tu bine de ce. Eu înțeleg să-ți permiți o mică aventură, deși nu e corect, în condițiile actuale. Dar să scoți un prototip nou din fabrică și să-l dai unei curve...
MIREA : Te rog foarte mult ! Nu-ți permit !
POCROVAN : Mie nu-mi permiți ? Dar, ție cum ți-ai permis ? A văzut-o Bădicu, a intrat să-și ia tutun de pipă, și a văzut pe una îmbrăcată cu un pulovăr care e din seria noastră zero. Normal că a întrebat-o, și aia n-a vrut să răspundă. Și atunci a urmărit-o. I-a spus unui milițian, acela i-a luat datele...
MIREA : De ce...
POCROVAN : Cum adică de ce ?
MIREA : De ce... mă amestecați pe mine în această afacere !? Oricine a lucrat la pulovăr, putea să-l sustragă.
POCROVAN : Nu prea. Există pază, nu ?
MIREA : Se putea ca și...

POCROVAN : Nu-i cazul. S-a cercetat. Foarte serios. Ce lipseşte, lipseşte din fondul tău. Or, la tine, se cam ştie, au început să lipsească şi alte lucruri. Din casă. Recunoaşte !

MIREA *(în timp ce Pocrovan inventariază discret casa)* : M-am abţinut să-i spun : cele din casă poate să le fi furat chiar nevastă-ta. Ca să-i trimită bani fostului ei amant, al cărui tablou e ascuns de mine în pod. Ca să nu-l vezi tu. Şi copiii tăi. Şi să nu vă compromiteţi. *(Lui Pocrovan.)* Şi ce legătură are... fata asta cu mine ? De unde rezultă ? A spus ea ?

POCROVAN : N-a spus, că nu e proastă. Ea a spus numai că l-a primit de la prietenul ei. Care e un dansator. Care nu mai dansează.

MIREA : Cum era să primească de la un dansator ?

POCROVAN : Nu ştiu. Asta numai tu poţi să ştii. Care ai de-a face cu dansatoare. Vasile, eu am venit să te previn, prieteneşte. Mie nu trebuie să-mi ascunzi nimic. Altfel e groasă să ştii. Dacă l-ai dat, să găsim un motiv.

MIREA : Am dat un singur pulovăr : lui Pascu, de la secţia comercială. Ca să-mi primească stocul nevandabil, să-l lichidăm. Să deblocăm contul. Îţi dau cuvîntul meu că altceva n-a ieşit de la mine. Dar, Nicki, trebuie să mă înţelegi : am fost luat în focuri peste tot. Ca şi cînd *eu* n-aş vinde. Toate problemele fabricii s-au rostogolit pe mine acuma. Plus ce-mi face propriul meu nepot. Am discutat cu Pascu : dom'le, ia-mi-le pe astea, o să-ţi dăm în curînd altele mai bune. Zice : să le văd pe cele bune. I-am dat unul.

POCROVAN : Tu, cu mîna ta ?

MIREA : Nu mai ştiu dacă i l-am dat, sau l-am trimis...

POCROVAN : E foarte important lucrul ăsta. Fiindcă dacă l-ai trimis printr-un tip şi tipul avea o fată...

MIREA : Dar a sosit la el, asta e esenţial. Întrebaţi-l.

POCROVAN : Nu putem să-l întrebăm. Şi tu înţelegi de ce. Dacă omul a acceptat cadoul ăsta, n-o să vrea niciodată să spună. Şi o să torpileze şi acţiunea pe

care i-ai propus-o. Că de restituit, acum, nu-l mai poate restitui. Să-l fi dat Pascu fetii ?

MIREA *(alb)* : Tot ce se poate...

POCROVAN : Ea spunea că l-a primit de la un dansator. Cineva, aici, minte. Fata sau ?...

MIREA *(iritat)* : ...sau eu ! ? Așa se pune chestiunea.

POCROVAN : Sau cineva, aici, vrea să ascundă, nu poate să spună ceva... De ce ? Gîndește-te că e un moment greu, Vasile. Mă duc să-mi iau țigări. Gîndește-te !... *(Iese.)*

MIREA *(singur)* : M-am gîndit foarte mult, Luasem pulovărul la mine, să i-l dau lui Pascu. Ea a venit poate în absență, l-a văzut... A crezut probabil că e pentru ea. Sigur a crezut că e pentru ea !... Tot ce fac, mai nou, e pentru ea !
Hortensiei i-am luat cheile, e exclus. În schimb, Blasiu, perfidul... Să fi dat două lovituri dintr-o dată ? Ar avea o singură îndreptățire : e mai tînăr. Dar eu trebuie să mă arunc la gunoi ? Eu trebuie să-mi închid cariera ? Eu nu mai am voie să iubesc, să fiu bărbat ? Toată lumea vrea să-mi interzică să iubesc ?

POCROVAN *(revine)* : Ei, te-ai gîndit ? Îți spun și numele fetei : Elena Nica.

MIREA : Elena Nica ? Nu cunosc.

POCROVAN : Elena Nica de la stația de pompare...

MIREA *(tot mai bucuros)* : Nu cunosc, n-auzi, nu cunosc !

POCROVAN : Vezi că intră la apă, și vorbește !

MIREA : Să intre unde-o vrea ! *(Il ia pe Pocrovan de guler, în brațe.)* Nu cunosc, Nicki, n-am auzit de-așa ceva !

POCROVAN : Și pe prietenul ei îl cheamă Gabor.

MIREA *(oprind efuziunea)* : Gabor ! ? *(Cu alt ton, mai neconvins.)* Nu cunosc...

POCROVAN *(după ce l-a examinat)* : Bine, Vasile. Te las să dormi. Poate la noapte îți vine gîndul cel bun.

MIREA : Nicki, tu chiar crezi că... *(Pocrovan se oprește la ușă.)* ...viața e făcută din confecții de lînă ? Sau de bumbac ?

POCROVAN : Nu știu. *(Apoi.)* Undeva totuși se aseamănă. Ce ai înșirat se poate deșira. Și ce ai tras se poate rupe. Să ții seama de lucrul ăsta. Spre binele tău. *(Iese.)*

MIREA : Ce fel de bine, Nicki ? E clar că tu stai mult mai rău cu nevastă-ta decît mine. Voi nu vă mai deșirați. Voi putreziți împreună. Ca să nu supărați opinia publică. Ori pe alții. Și acum a venit momentul să vă răzbunați. Pe noi, care v-am ținut uniți cu forța. Pe mine, care v-am ghicit. Nedansatori ce sînteți !

Gabor ? Vlăduț Gabor e balerinul bolnav din spital. Colegul ei care nu va mai putea, niciodată... I-a fost milă de el. Ori l-a iubit. Nu, i-a fost milă de el. Dufy dă tot ce are. Ea nu poate să păstreze nimic. Banii mei i-a împrăștiat pe la toți... Leuții pe care eu îi socotesc la centimă, bifîndu-i, ea i-a făcut ploaie de confetti... Pulovărul cu care eu am vrut să-mi consolidez cariera... l-a dat unuia... care l-a dat uneia... care...

Noaptea ea a venit la mine, am dormit împreună... Mi-am dat seama, tovarăși, că ea mă va ruina. Mi-am dat seama că este o lebădă neagră care nu aduce nimic bun. Nimic, decît pe ea însăși... Și presentimentul sfîrșitului.

Am tresărit din somn, era ora trei. Ea dormea. Am sculat-o. Foarte greu am sculat-o, dormea adînc. Avea pe față un zîmbet nevinovat. Am luat-o în brațe, am adus-o aici, am pus-o pe acest fotoliu. Scuzați-o, tovarășe Bortea, că e în deshabillé. Ea nu știe. Ea de cele mai multe ori e în *deshabillé*. Toată viața ei aproape așa a fost. Eu, cum vedeți, sînt îmbrăcat. Solemn. Pentru ședința care urmează. Pentru discuția care urmează. Și care e foarte, foarte grea. — Dufy ! Dufy, trezește-te !

DUFY : Ce este ! ? O, Silică, ce frumos visam !... Se făcea că era o pădure argintie...

MIREA : Dufy, trebuie să te îmbraci. Trebuie să te duci, Dufy !

DUFY : Ce tot spui ?

MIREA : Trebuie să te duci, Dufy. Fiindcă nu mai pot să te iubesc. Fiindcă nu mai pot să te păstrez lîngă mine. Nu e drept, Dufy !... Lui Bădicu, tehnicul, concurentul meu la direcţia generală, i-a murit iubita. Nu se poate ca tu să stai lîngă mine. Nu e echitabil ! Eu nu pot să concurez nicăieri, în lumea asta, dacă tu stai lîngă mine.

DUFY : Ai înnebunit, Silică, dragul meu !

MIREA : Probabil. M-am îmbrăcat solemn fiindcă am de dat seama. Dacă aş fi aproape gol, ca tine, aş merge cu tine, în fundul lacului. Şi ne-am iubi acolo, Dufy, lung, nesfîrşit. Şi cînd am ieşi pe mal, ar veni Pan, şi ne-ar alerga... Dar pe mine Panu m-a ameninţat că dacă nu-i dau concediu săptămîna viitoare să-şi zugrăvească casa... Şi m-au chemat şi sus, la Consiliu : unde sînt puloverele ? Lipsesc trei. Eu nu ştiu decît de unul. Dar acum prefer să nu mai ştiu de nici unul. E mai bine, te asigur. Pocrovan are dreptate : e mai bine ! Nu ne putem juca cu opinia publică. Înţelegi, Dufy ?

DUFY : Ce ai visat, iubitule ?

MIREA : Nimic. N-am visat nimic. Ba da : am visat c-o să redresăm situaţia, la toţi parametrii. Să facem o cotitură în viaţa fabricii. Şi o altă cotitură în viaţa noastră personală. Mi-am neglijat familia. Nepotului meu nu i-am dat atenţia care i se cuvine. E un băiat mare, sensibil, s-a răzbunat şi el în felul lui, şi eu îl înţeleg. Are idei frumoase. Sora mea, Mărgărita, mi l-a trimis, ca să-i dau exemplu. Eu ce exemplu îi dau ?

Uite, şi Tit se însoară, nu ? Şi el dă exemplu. E un curent care a venit şi care trebuie să ne cuprindă pe toţi.

Pocrovan se uita azi la mine cu nişte ochi în care nu există nici o îndoială. Era liniştit. Se lupta pentru adevăr. Eu de ce să am în ochi îndoială ?

DUFY : Nu mă mai iubeşti, aşa-i ?

MIREA : Să zicem că nu te mai iubesc, Dufy. Să zicem aşa. Să ne jucăm de-a jocul că eu nu te mai iubesc. Te rog frumos ! Să jucăm şi jocul ăsta, vrei ? Noi am jucat pînă acum mereu jocul celălalt. Mai schim-

băm puțin, pentru moment. Nu știu ce se întîmplă cu mine. Vor să mă ruineze. Din cauza ta. Sau tu vrei să mă ruinezi. Nu mai suport.

DUFY *(scoate un suspin adînc, ca un cîntec dureros)*: Ah! *(Se ridică.)*

MIREA : Sînt niște principii... Plus că și nevastă-mea e un om plin de merite. Ea e bolnavă acum. Noi trebuie să ne îngrijim și de ea, nu-i așa? Ea n-are dans în ea. Ea are carte multă. Filosofie. Ce putem face? Eu aș veni cu tine în lac, dar trebuie să mă duc la sanatoriu. Plus că am și cursuri. Luna viitoare plec la reciclare. Și atunci?
Tu ai fost vreodată la reciclare? Vouă nu vă face cursuri profesionale? Să vă ridicați? Vezi? Atuncea mă înțelegi.

DUFY *(îmbrăcată)*: Silică, Dumnezeu să te ierte...

MIREA : Dufy, n-am iubit pe nimeni, niciodată, mai mult decît pe tine... Există un asemenea sezon în viață... Măcar atîta aș vrea să știu acuma : nu dacă ai fost cinstită, nu. Eu nu-ți cer asta. La voi, acolo, cam cunosc eu condițiile. Dar dacă nu ți-ai bătut joc de mine, asta aș vrea să știu. Dacă n-ai rîs tot timpul de mine și de biata mea pasiune...

DUFY *(cu ochii rîzători, dar și umezi)*: Ba da, Silică. Tot timpul am rîs și mi-am bătut joc de tine. De la început. De cîte ori plecam de aici, mă duceam la băieți și le spuneam.

MIREA : Nu-i adevărat!

DUFY *(tot mai înverșunat și mai isteric)*: Spuneam cum faci, cum te uiți. Te maimuțăream.

MIREA : De ce?

DUFY : Așa ne jucăm acuma. După aia mă culcam cu ei, cu unul, cu toți. După ce le dădeam de băut. Aveam bani, fiindcă zuleam de la tine.

MIREA : Taci! Minți!

DUFY : Am zulit tot ce-am găsit pe-aici. Erau pretențioși. Ca să mă placă... aveau nevoie de benzină. Cine mă place pe mine așa? *(Scrîșnit)* Numai cîte un prost ca tine. Așa e jocul, Silică! Mergeam și mă desfrînam, pe Boșcu l-am ținut din țigările tale.

MIREA : Nu fumez.

DUFY : Ce-are a face ! ? N-am băgat de seamă. Eu ți-am zulit tot. Și acum, în sfîrșit, îmi pare bine că scap de căcatul ăsta pe care tu îl numești dragoste. Ai avut o idee foarte bună să ne jucăm așa. Tocmai vream să-ți cer niște lovele, băieții vor să organizeze o chermeză.

MIREA : Ce chermeză ?

DUFY : Cu alte borfeturi ca mine. Să plecăm la cabană. Să bem, să ne distrăm, că avem o singură viață, așa-i Silică ? Să ne jucăm c-o trăim. Una, Lena, n-avea pulovăr, i-am făcut eu rost. *(Aproape de plîns.)* O să-ți trimit și ție o carte poștală ilustrată, cu zăpadă multă, și cu brazi... O să mă tăvălesc și pe-acolo. Nu știu dacă m-or place ăia... Cam totdeauna am fost a cincea... A cincea lebădă... A cincea roată la căruță... Numai tu m-ai pus în fruntea distribuției... Pentru cîteva reprezentații... Ciao ! Dumnezeu să te ierte !... *(Dispare pe geam.)*

MIREA : Nu-i adevărat ! Nu-i nimic adevărat ! Și aș da tot ce am acum ca ea să mai fie aici, măcar o clipă, pe acest fotoliu de unde am gonit-o !... S-o mai țin în brațe, o clipă ! Să-i spun : Dufy, iubita mea, marea mea iubită, nu te duce prin zăpada aceea ! Nu te culca pe zăpada aceea ! Te rog frumos : dacă m-ai iubit, cît de puțin, nu muri !... Nu juca jocul ăsta ! N-am vrut să joc așa ! Ce faci tu e prea mult, Dufy ! Eu nu pot să primesc atîta. Eu sînt un biet om grijuliu, temător... Eu am de dat socoteală unor oameni ca mine... Care o să mă înțeleagă, poate, și o să mă ierte...

Eu știu ce vrei tu, Dufy, de ce te culci în zăpada aceea : vrei să te faci o lebădă albă. Nu, Dufy, nu face asta ! Pentru mine ești albă de la început ! Eu am fost mereu negru pentru tine... eu ! Fiindcă eu n-am știut iubi, n-am fost învățat...

Eu am fost învățat să răspund, să am răspunderi. Și acuma trebuie să mă duc să povestesc tot. Și poate ei n-o să creadă că tu ești un om inocent, bun. O lebădă. Cum am să le explic eu lucrul acesta ? Cum am să le deslușesc eu totul, cînd știu că poate tu mîine nu mai ești ? Și că va începe o

anchetă ?... Şi tot ce era numai al nostru va deveni public, teatru... justiţie ?
Două minute mai am şi trebuie să ies pe poartă. Afară e viscol. Ah, acuma aş avea nevoie de un prieten. *(La public.)* Dintre dumneavoastră. Mi-ar trebui un mare prieten, mulţi prieteni care să vină cu mine şi să spună... Că sînt un om cinstit... Un om care din cauza cinstei... Cînd greşeşte... Dacă greşeşte... *(Cei cinci au apărut la masă şi aşteaptă. Odată cu ei au mai venit şi alţii. Lumina se aprinde în sală.)*
Nu. M-am redresat. — A fost un moment de slăbiciune, tovarăşi, un moment... pe care îl regret... pe care aveţi tot dreptul să-l condamnaţi... dar eu vreau să vă asigur,... şi să-mi iau angajamentul... că el nu se va mai repeta... niciodată... Niciodată... ?!

SFÎRŞITUL PIESEI

PIESA VĂZUTĂ DE:

RADU POPESCU:

...Aici nu e vorba de o aventură, de efectele adulterului, nici măcar de povestea tristă a unei iubiri. Aici e vorba de o criză sufletească, provocată de un stimulent oarecare, un stimulent al Vieții, care poate duce la o furtună morală, la o *umanizare* a omului prea închircit în mecanismele unei existențe din care au dispărut sentimentele vii, proaspete, spontane, care nu mai cunoaște emoția, libertatea interioară, setea de noutate, visul, *dansul*. Mirea se umanizează prin iubire și renunțare, toți cei din jurul lui ar trebui să se umanizeze, prin înțelegere. Aici nu e vorba de a închide ochii, de a admite și a omologa o dezordine morală: aici e vorba de a rămîne solid înfipt pe solul moralei unanime, dar a face să înflorească, odată cu ea, viața sufletească și înțelegerea umană. Este, oare, aventura iubirii, singurul stimulent către acest orizont? Este oare, o Dufy, singura pasăre a furtunii, care produce tunete și fulgere, dar împrospătează atmosfera și aduce o lumină nouă? Desigur că nu. Viața ne poate propune o mulțime de căi și de prilejuri. Dealtfel, Everac însuși, care a mai atacat, această temă, ne propune o Dufy nu foarte, foarte terestră: cu simbolul dansului în care e îmbrăcată, Dufy (cel mai bun personaj creat, pînă astăzi, de către Everac), are un fel de consistență aeriană, e cam dintre vis și realitate, și aș paria mult, că peste ani de zile, Vasile Mirea se va întreba, amintindu-și de a cincea lebădă: a fost adevărat, sau a fost un vis? (...)

...maturitatea lui Everac de care pomeneam mai sus, se vădește din plin în capacitatea de păstrare a tensiunii (care, odi-

nioară, se pierdea, în piesele lui, cam după primul act), în desfășurarea crescîndă a acțiunii pe tot parcursul poveștii, în autenticitatea vie a oamenilor chiar cînd poartă o sarcină mai satirică sau mai didactică, în atmosfera de adevăr și organic, în dialectica ascuțită, în sinceritatea sufletească, în lirism și în sarcasm, în toate acestea, care fac din *A cincea lebădă* cea mai bună, pînă azi, operă a dramaturgului...

România liberă

NATALIA STANCU :

...Prin adevărul observației sociale și prin angajarea ei polemică, *A cincea lebădă* (față de care, în ceea ce mă privește, am rezerve de ordin estetic, deloc neglijabile) rămîne cea mai interesantă piesă de actualitate a stagiunii. Demersul autorului este mai mult decît oglindire, este „telescopare". Dramaturgul argumentează funcția de cunoaștere, de investigare, a artei. Ca și în *Camera de alături* sau în *Cititorul de contor*, este vorba despre un proces de înstrăinare de esența umană, petrecut, da, aici și acum, sub masca principialității. Piesa sesizează pătrunzător și fructifică mai multe paradoxuri. Fără a pune în discuție calitatea practică a moralei comuniste (așa cum se grăbea să conchidă profesorul Radu Florian*, aș spune, chiar apărînd-o de răstălmăciri și de impostură, *A cincea lebădă* arată că o pseudoînsușire a normelor ei poate genera alienare și poate avea consecințe tragice, dacă individul (conștient sau inconștient) li se supune doar din conformism, spre a obține avantaje sociale — căci morala ține de credința adîncă a omului și-i ordonează viața intimă. Conștiința pericolelor acestei falsificări este încă slabă ; unii preferă să întrețină aparențele, cu prețul unui efort care-i dezumanizează, mai degrabă decît să se străduiască a trăi și a gîndi, deopotrivă, autentic și în chip comunist. Iată semnalul de alarmă al piesei.

Teatrul

* În „România literară", nr. 23 din 7 iunie 1979.

N. BARBU :

...Dufy este un mare rol, în care aflăm surprinsă o conştiinţă autentică, gata să scapete, sau care şi scapătă, poate din cauza unor posibile lovituri nemeritate ale soartei : este un amestec de poezie şi sacrificiu cu nonşalanţa vîrstei şi poate a unui „stil" cam ieftin, dar preluat cu convingere, fără ca spectatorii să afle cîtă sinceritate şi cîtă confecţie încape în arborarea lui. Ciudat, acest rol dificil nu se slujeşte de vulgaritate. În paranteză, să adăugăm că Paul Everac se manifestă preocupat, în cele mai de seamă piese pe care le-a scris, de acel „mister" feminin, de acele nuanţe de ambiguitate şi joc care exprimă, în fond, temperamente poate bizare, dar neliniştite. Ei bine, după eroinele din *Camera de alături* (fata), din *Ape şi oglinzi* — ca să nu le amintim decît pe acestea (deşi pînă şi în *Ochiul albastru* aflăm schiţa unui asemenea personaj), cu Dufy, autorul s-a întrecut pe sine. Sub raportul complexităţii (şi nu cred că numai interpretarea excepţională a actriţei Irina Mazanitis l-a făcut să apară aşa) Dufy ne-o aminteşte, (desigur, ţinînd seama de epoca şi de intriga diferită), pe *Otilia*, personajul lui G. Călinescu.

Tălmăcită după poncifele obişnuite ale celor care se referă încă la *tipic* ca la o medie statistică, piesa aceasta nu ar fi decît răstălmăcită. Ea nu vine să justifice, în nici un caz, micile sau marile „aventuri" extraconjugale, în schimb reuşeşte să pună faţă în faţă, în planuri paralele, autenticul omenesc (chiar în greşeală) şi comportamentul artificial, rece, fals pînă la imoralitate al celor care şi atunci cînd greşesc ştiu să folosească doar formule gata făcute, menite a le salva caracterul „principial". Paul Everac reuşeşte să înlăture simplificările de care adesea s-a făcut uz în dramaturgie, aducînd un mesaj tonic şi cald, în numele adevărului care, în orişice condiţii, se dovedeşte superior prin aceea că răscoleşte conştiinţele.

Cronica, Iaşi

AUREL BADESCU :

Nu încape îndoială că ne aflăm în faţa unei opere importante şi foarte expresive a dramaturgiei originale contemporane.

Piesa lui Paul Everac mi se pare importantă din mai multe puncte de vedere. Ea propune, în primul rînd, o situație conflictuală, dramatică, neabordată pînă acum, dacă nu mă înșel, în lucrările pe teme de actualitate, dedicate scenei sau, în orice caz, niciodată abordată atît de direct și cu un patetism atît de încrîncenat. Povestit tale-quale, subiectul nu riscă a face mare impresie : un bărbat cu familie și cu funcție de răspundere într-o întreprindere se îndrăgostește pînă la o „nebună aventură" de o necunoscută. „Aventura" devenind publică datorită, între altele, și unor complicații epice nu tocmai relevante (povestea cu un pulover, de pildă), însă utile ca „trucuri" dramaturgice, bărbatul intră, firește, sub incidența judecății morale a colectivului de muncă. Cum spuneam, astfel relatat subiectul piesei, ea poate părea schematică, numai că, din fericire, sîntem departe de o asemenea împrejurare. Și aici cred că poate fi descifrat al doilea grad de importanță a noii lucrări semnate de Everac : nu doar ceea ce caută a fi demonstrat reține în chip particular atenția, ci și felul în care acest lucru e făcut. *A cincea lebădă* izbutește într-un mod remarcabil să construiască un edificiu metaforic, greu de semnificații la o privire atentă, cu ajutorul unor elemente simple (nu și simpliste), fără pretenții în definitiv, la fel de naturale, să zicem, pe cit e de natural să respiri. Senzația — nu lipsită de uimire — este asemeni aceleia de a descoperi că o operă de finețe este alcătuită din cărămidă sănătoasă și, evident, refractară. Interesul tematic, dezvoltarea psihologică și culoarea metaforică se aliază, va să zică, într-o piesă (cea mai bună de pînă acum a lui Everac) care nu poate lăsa pe nimeni indiferent, care este chiar „agresivă" din acest punct de vedere, căci ea somează superior și are inteligența, mai ales inteligența de a înțelege că nici un răspuns nu poate veni decît în urma unei întrebări și că, așadar, înainte de a da răspunsuri trebuie totuși, de bine de rău, puse întrebările. Iar întrebările din *A cincea lebădă* sînt pe cit de importante pe atît de direct și, într-un fel, fără menajamente formulate : în ce măsură viața personală a unui om poate fi sau nu poate fi „proprietatea sa particulară" — iată, zic eu, întrebarea cheie, tema, dacă nu cumva supratema piesei. Apoi : unde sfîrșește morala și unde începe nu imoralitatea ci amoralitatea ? Și : în ce măsură argumentele eticii pot deveni argumentele unei existențe sociale concrete ? Dar invers ? În sfîrșit : cîtă putere poate avea un om

întru a se judeca singur și la cît adevăr pot ajunge ceilalți din preajmă, care îl judecă? Am impresia că *A cincea lebădă* e un eseu dramatic mai tăcut decît pare la prima vedere, cînd o anume discursivitate devine sesizabilă. Altfel spus, expresivitatea lui vine întîi din ceea ce se poate presupune, din ceea ce textul are capacitatea de a „ascunde" în spatele evidențelor, al explicitului.

Contemporanul

RADU ANTON ROMAN:

...Această piesă este în același timp bine scrisă și bine gîndită. Adevărată, cum se spune. (...)

România literară

ILEANA LUCACIU:

În peisajul tern al dramaturgiei originale, cu piese corecte, multe căznit scrise, Paul Everac, prin *A cincea lebădă*, polarizează atenția, deoarece sparge linia comodului idilism și ne obligă să privim cu mai multă exigență asupra acestei dramaturgii și a modului cum își face ea datoria în raport cu actualitatea. S-a produs în fine și o piesă cu mult peste limitele obișnuitului! În ce constă evenimentul: Paul Everac aduce pe scenă realitatea cu întregul ei context social, politic, ideologic, o realitate supusă dialecticii, în care intervin conflicte autentice, oricînd valabile și oriunde. Se renunță la trucaje, la scheme și se face un sondaj al societății noastre. Fără menajamente, dramaturgul atrage atenția asupra modului în care oamenii își pot uita menirea lor de oameni și devin roboți, supuși, aparent docili, ai formulelor de viață, al preceptelor morale și ideologice, bine intenționate, dar pe care ei le golesc tocmai de sensurile umane, democratice și le folosesc spre a-și acoperi nimicnicia. În *A cincea lebădă*, nu aventura extraconjugală a directorului Vasile Mirea cu balerina Dufy este problema, e doar „accidentul" dramatic care determină

dezbaterea despre ce sîntem de fapt și ce am dori să fim/Ceea ce dă o valoare incontestabilă acestei piese de referință a dramaturgiei originale este construcția solidă, argumentarea minuțioasă a fiecărui personaj apărut în dezbatere. Nu aflăm aici buni și răi perfectibili, aflăm o serie de cetățeni ai unei societăți în care „doar cine nu muncește nu greșește!". Piesa depășește limitele interesului de moment, de conjunctură, deoarece pune în dezbatere o problemă dialectic privită, universal valabilă: conflictul dramatic dintre aspirație și realitate, dintre normele rigide, împlinite în termenii absolutului și accidentele existențiale. Îndeplinind și deziderabele unei actualități cunoscute nouă, piesa rămîne exemplară prin realizarea dramaturgică deosebită. (...)

Corado Negreanu dă imaginea complexă a acestui om obișnuit, pornit de jos, ambițios, ajuns pe scara socială prin merite reale, dar care a uitat că în viață există și dragoste, și poezie, și artă, și sensibilitate, nu numai cifre de plan și ședințe de producție. Elocvent este modul în care actorul descoperă pentru Vasile noul aspect al existenței, apare ca un copil în fața unei jucării nevisate. Nu iubește cu pasiune dezlănțuită, ascultă mirat glasul iubirii, nu respinge categoric poezia fratelui său, încearcă sincer să o înțeleagă. (...)

Cu un temperament deosebit, bine strunit interior, cu o fină sensibilitate, Irina Mazanitis intuiește în profunzime rolul lui Dufy, o reprezentantă a tinerei generații, afișînd ostentativ nonconformismul pentru a ascunde de fapt drama unei fete singure, ce tînjește după dragoste, după adevăr, după împlinirea artistică. Dufy a ei este clar o însingurată, o revoltată față de neconcordanța ivită uneori între masca abordată de oameni și realitate. (...) Dufy știe că îi este imposibilă împlinirea, e conștientă de bariera legilor firii, dar încearcă lupta cu morile de vînt, vrea să răstoarne pentru o clipă convenția în favoarea vieții. (...) Tit, în interpretarea lui George Bănică, este ca și Dufy un revoltat, ce a renunțat însă la luptă, datorită greșelilor proprii recunoscute. Își are exaltările lui, pe care Bănică le joacă cu o fină nuanță de cabotin, proprie personajului, dar revine trist și autoironic la concretul vieții. Tit este sarcastic, nu iartă greșelile celor din jur și e surprinzător cum înțelege noua situație a fratelui. Actorul dă un aer de tristețe permanentă acestui personaj ce spune adevăruri despre artă și sacrificiile impuse de ea, e tristețea renunțării la visele spulberate. (...)

A cincea lebădă se înscrie drept o lucrare de referință atît în biografia literară a lui Paul Everac, cît și în peisajul dramaturgiei originale.

Săptămîna

VALENTIN SILVESTRU :

...*A cincea lebădă* de Paul Everac, piesă profundă prin spirit analitic, pamflet rece împotriva celor ce cred că pot constringe elanurile vitale normale în formule stereotipe, mutilînd individualitățile, retezînd aripile fanteziei, a dezvăluit, în remarcabila montare a teatrului „Giulești", un fel de ciudat birocratism sufletesc în conservarea unei familii greșit întocmite și esențial nedurabile. (...)

Scînteia

NELU IONESCU :

A cincea lebădă : tulburătoare această nouă piesă de Paul Everac ! Tulburătoare pentru sufletul, pentru mintea, pentru conștiința tuturor contemporanilor care nu vor sau chiar, mai greu, nu pot să-și trăiască viața altfel decît în limpede conștiință de cauză. Ori poate e și mai tulburătoare tocmai pentru acei care au făcut compromisul acceptării mersului după cum bate vîntul momentului : pentru că pe aceștia îi trezește la urita realitate a viețuirii lor. E tulburătoare pentru suflet, pentru că ne spune cu o căldură dintre cele mai omenești — aceea născută din sensibilitate de artist și întreținută cu măiestrie de artist : e frumos, civilizat, și principial — oameni buni — că v-ați făcut un cod moral ; numai că — fiți atenți ! — nici un cod de pe lumea asta n-a putut, nu poate și nici n-o să poată cuprinde soluții pentru toate încurcăturile vieții și pentru toate adevărurile vieții ! E tulburătoare piesa, și pentru minte, pentru că ne spune cu un cerebralism dintr-acelea profund lucide : oameni, voi, ființe cu rațiune, iubiți-vă codul de înțelepciuni și bune intenții, însă nu uitați și de viață, altfel vi se va usca sufletul în anii singurei voastre vieți ! E tulburătoare piesa, și pentru conștiințe, pentru

că ne spune dialectic: tovarăși, să ne prețuim ideologia, fiindcă e copilul minții noastre, dar să nu ne amăgim că un adevăr e bine găsit pentru întreaga veșnicie și nici că un precept ideologic e mai de preț decît înșiși oamenii.

Piesa are meritul de a ne pretinde să fim revoluționari nu doar față de acei de dincolo de granițele timpului și spațiului, ci revoluționari față de noi înșine: aceștia de aici și de azi și cu propria noastră gîndire de acum. Piesa are meritul de a face o analiză profund intelectuală, chiar științifică, a relației viață-principii de viață. Piesa are meritul artistic de a fi o construcție dramatică optim adecvată demonstrației pe care autorul vrea s-o facă și de a fi scrisă cu o înaltă ținută profesională și cu o masivă încărcătură emoțională. Piesa are meritul — moral — de a oglindi cinstit viața (...)

Dîndu-ne această piesă, Paul Everac se autodefinește ca o conștiință a epocii, ca un activist revoluționar, ca un dramaturg de o valoare care îi depășește hotarele țării sale și ale vieții sale. Totodată, îi obligă pe colegii în ale dramaturgiei, să scrie la o nouă cotă calitativă a artei, onestității și intransigenței revoluționare.

E greu pentru un cronicar să rostească concomitent cu o premieră, deci înainte de a trece timpul — înțeleptul timp care le verifică pe toate, confirmîndu-le sau infirmîndu-le — cuvîntul capodoperă. E greu dar e și de mare bucurie să consemnăm negru pe alb: un contemporan al nostru a scris, despre noi, o capodoperă. Nu numai a sa, dramaturgul Paul Everac, ci a literaturii române din acești ani ai construcției socialiste.

Flacăra

RADU ALBALA:

...Dar, cu tot disprețul ei pentru orice preocupare de perspectivă, cu toată moralitatea ei dubioasă, sau, mai degrabă, cu perfecta ei amoralitate, cu întreg comportamentul și vocabularul ei de „bagaboantă", această giză a coregrafiei, adică a artei desprinderii de sol, a plutirii, măcar că momentane, într-un spațiu de eter și poezie, e construită dintr-un material de cleștar, „la lămpi de gheață, sub zăpezi, / tot polul ei un vis visează"... Pentru omul cifrelor, al realității exacte, ea reprezintă nu numai acel

„demon al amiezii", care-i surclüdește pe bărbații de-o anumită vîrstă, ci însăși revelația unei alte lumi. Sorbind din fîntîna Juvenței, Mirea cunoaște o nouă tinerețe sufletească, replicile aparent cinice ale „frivolei" balerine îi zguduie sistemul de valori, invitația ei către imponderabilitate, către o nebănuită Cytheră de feerie și vis e cît p-aci să-i distrugă fortăreața de rigoare și pragmatism. „Dar printre ei bîrfeau bureții...", fiindcă Vasile Mirea, întîmplător, e și însurat, iar soția lui e o femeie realmente împodobită cu toate meritele. În conflictul ce se iscă, astfel, între fericirea personală și morala socială, adus de împrejurări, dar și pentru „că-i greu mult soare să îndure / Ciupercă crudă de pădure" /, Mirea abjură. Dufy se vede, într-un chip aparent aidoma de absurd, zdrobită sufletește atunci cînd (și altfel nu putea fi) e izgonită din Cetatea în care, nu pe ușa din dos, ci, ca o adevărată zburătoare, pe fereastra primului etaj, se deprinsese hoțește a se strecura. „Dumnezeu să te ierte", îi spune ea, cu năduf și cu milă, și îl părăsește într-o impertinentă umilință, desculță și în combinezon, lăsînd acolo pantofii și rochia și culegîndu-și de pe fotoliu (remarcabilă metaforă scenică) doar trenciul și poșeta.

Dar, cum spuneam, altfel nu putea fi „cinstit" ce a făcut Vasile Mirea, băgîndu-și ibovnica în casă în timp ce soția lui era în spital? E mai „cinstit" impecabilul menaj al lui Nicki Pocrovan cu soția sa Hortensia, care nu l-a iubit niciodată, care își înăbușă cu icnet o veche dragoste pentru un altul și își interzice, totodată, și orice deschidere sufletească? E „cinstit" boemul frate Tit, poetul amator, cam certat cu munca, „raisonneur" nonconformist și adesea seducător? Dar toți ceilalți „judecători"? Iată, Paul Everac, magistrat prin formație și moralist prin structură, lasă, programatic, în seama noastră „pronunțarea". (...)

Teatru

ERMIL RADULESCU:

...Admirăm mai degrabă seriozitatea și tenacitatea dramaturgului în perfecționarea stilului și instrumentarului său, cantonarea cu patimă într-un univers în centrul căruia stă omul

acestor zile întors cu cinste și probitate spre el însuși, căutînd oglindirea în propria conștiință, nu narcisist, ci dintr-o nobilă sete de puritate. Așa se întimplă și cu Vasile Mirea, cum arătam, personajul principal al piesei. Viața lui se tulbură brusc dintr-o aventură erotică, dintr-o tentație firesc umană. Și aici ni se pare că este momentul să apreciem accentul nou al lucrării: infuzia proaspătă de lirism. O aduce Dufy, cum poate „surorile" ei din anterioare partituri o punctau doar. „Greșeala" lui Vasile Mirea nu poate trece, desigur, neobservată de colegii săi de muncă, mai ales că personajul nostru deține o funcție importantă. Cine sînt și ce calități morale au intransigenții justițiari, aceasta este o altă chestiune, Everac departajîndu-i și individualizîndu-i cu chibzuință, complex. Finalul din spectacolul teatrului brașovean (regia, Eugen Mercus), cînd Vasile Mirea dă socoteală în fața unor scaune goale așezate pentru ședință, este semnificativ. (...)

(*Luceafărul*, 16 dec. 1978.)

N. CARANDINO:

A cincea lebădă nu este prima piesă a lui Paul Everac despre care scriem și nu despre toate am avut cuvinte de omagiu. L-am socotit mai totdeauna prea înzestrat autor ca să-l menajăm. Din acest motiv ni s-a întîmplat să insistăm mai mult asupra defectelor unei piese de Paul Everac decît asupra calităților, care, odată cu fiecare nouă operă, deveneau mai evidente.

Dacă el ar fi fost doar un excelent autor de bulevard nu ne-am fi ostenit să-i identificăm sforile; le-am fi amintit grosso modo și am fi trecut mai departe.

Paul Everac însă de la care așteptăm de mult marea piesă izbutește de fiecare dată să ne fortifice speranțe și în același timp să ne surprindă. (...)

Tema nu este originală. O regăsim ușor în istoria teatrului și a literaturii, în proze semnate de Thomas Mann sau chiar Paul Bourget. Amok-ul de care suferă eroul din *A cincea lebădă* nu este altceva decît invazia erotismului la vîrsta maturității bărbătești, acel „demon du midi" împotriva căruia nu există apărare valabilă.

Paul Everac tratează însă problema din perspectiva actualității imediate. Contrastul dintre formalismul relațional și in-

stincte — dramatic sub unele aspecte, comic sub altele — nu este specific unui moment de viață socială. Oricînd și oriunde explozia instinctelor comprimate provoacă scandal. Paul Everac a mutat acest adevăr de principiu în realitatea imediată scoțînd în relief particularități care îi acordă autenticitate și valoare artistică. (...)

În mod absurd, în mod neașteptat, împotriva tuturor datelor raționale, între Mirea și Dufy se naște o pasiune reciprocă, o pasiune din cele fără iertare. Directorul comercial începe să vadă lumea cu alți ochi. Detalii care i se păreau nesemnificative capătă proporții. El vede lumea *altfel* fiindcă a început să trăiască *altfel* viața. (...)

Textul, stufos la lectură, este totuși scris (și bine scris) pe muchie de cuțit. (...)

Steaua

VICTOR PARHON:

...autorul însuși a pornit aici de la viață, dîndu-i ei cîștig de cauză, nu doar dezbaterii problemei morale în sine. În ordinea vieții trăite organic, nemutilată de jocul mărunt al intereselor — temă fundamentală în dramaturgia lui Paul Everac — exacerbarea dezbaterii cazului Mirea rămîne o imixtiune.

Luceafărul

ILEANA BERLOGEA:

...Paul Everac a întărit în teatrul nostru filonul dezbaterilor etice, accentuînd totodată și caracterul lor polemic.

A cincea lebădă se înscrie pe linia acestor dezbateri, continuînd nu numai tematic, ci și compozițional, lucrări bazate pe tehnica unui personaj sau „eveniment-șoc“, care obligă dintr-o dată pe eroi să renunțe la felul lor obișnuit de a fi, revizuindu-și într-o nouă lumină conștiința, ideile, comportamentul. Vecinul de apartament din *Camera de alături*, imaginarul cititor de con-

tor, alter-ego al eroului chinuit de remușcări, au fost înlocuiți în *A cincea lebădă* cu Dufy, o balerină oarecare, capricioasă, superficială, dar plină de farmec și poezie, intrînd intempestiv în viața lui Vasile Mirea, un om mediocru, conformist și „cuminte", aflat în mijlocul vieții, aruncîndu-l în gura opiniei publice revoltată de această aventură.

Mai „teatral" decît în celelalte piese, dar în același timp mai simplu, subiectul din *A cincea lebădă* interesează nu prin sensul său imediat sau prin forța de extensiune la cazuri sau situații similare, ci prin semnificații cu mult mai interesante ce se cer descoperite și înțelese. (...)

(*Scînteia*, 22 iunie 1979.)

UN PAHAR CU SIFON

DRAMĂ ÎN DOUĂ PĂRŢI

Piesă scrisă in 1978, cu titlu de virtuozitate, pentru un cuplu, cu deosebire ca partitură feminină. A fost lansată la Craiova, relansată la Arad (in regia autorului) şi apoi pusă la Teatrul Foarte Mic din Bucureşti. Virtuţile spectacolelor sînt, evident, inegale, dar se poate spune, de pe acum, că piesa şi-a găsit cîţiva interpreţi foarte potriviţi, care îi justifică existenţa şi-i revelă un dramatism acut, ascuns de aparenţe. Larisa Mureşan a dat o ţinută înaltă personajului principal, Leopoldina Bălănuţă i-a dat strălucire dramatică şi glorie scenică.

P. Ev.

PREFAȚĂ

Fără a-mi fi cunoscută în întregime, dramaturgia lui Paul Everac îmi pare totuşi integral născută dintr-o luptă cu demonul cel mai greu de învins în literatura noastră dramatică : demonul numit clişeu.

Fascinat de actualitate, dramaturgul nu putea rămîne indiferent nici faţă de clişeele actualităţii, nici faţă de clişeele despre actualitate. S-a lăsat adesea ispitit de ele şi le-a acceptat, le-a privit cu suspiciune alteori, le-a ridiculizat în multe rînduri, le-a dezvăluit forţa şi nocivitatea. Sînt atitudini nu atît contradictorii cît complementare, mărturisind o preocupare absorbantă şi deopotrivă evoluţia unei înţelegeri, de natură să dea contur original şi unitate lăuntrică unei creaţii altfel diversă şi de o considerabilă întindere.

Un pahar cu sifon este din acest punct de vedere o o piesă cu totul reprezentativă : între viaţă şi convenţia vieţii, între clişeu şi trăire autentică, între slogan şi zbucium existenţial dramaturgul descoperă nu atît un conflict, cît o bizară alianţă, cu consecinţe tragice. Personajele, o femeie bovarică şi un bărbat ursuz, despărţiţi şi totodată apropiaţi de amintirea unei iubiri neîmplinite, sînt purtate către un final zguduitor şi imprevizibil. Este un adevărat „sfîrşit de partidă", spre care converg implacabil, nu şi evident, amestecul de teribilism şi veritabilă deznădejde, confuzia dintre condiţie şi rol, nesinceritatea trucată şi obişnuinţa de a evita neconvenabilul, indiferenţa prefăcută în cinism şi paralizia morală. Bovarismul femeii, aproape caricatural („Ah, Nuţule, la ce

scară se joacă jocul ăsta mondial!" — exclamă, într-un comic extaz, plimbata prin lume doamnă Mărculescu), se vădește a fi o formă de salvare, disperată și deopotrivă ineficientă; mohorît, posac, interzicîndu-și nu doar să înțeleagă ce se petrece, dar pînă și să participe la nivelul exterior al comunicării verbale (este laconic, adesea monosilabic, mereu parcă absent, surd și orb la orice semnal venit din afară, incapabil să iasă, fie și pentru o clipă, de sub invizibila carapace care îi protejează sufletul și conștiința), bărbatul este nu mai puțin întruchiparea unei soluții existențiale. Ambii reprezintă, în fond, un rezultat al conformității cu șablonul; dar este o conformitate dusă pînă la ultimele consecințe, cu o vervă încrîncenată.

Și aici, ca și în alte piese ale sale, Paul Everac pornește de la o schemă pentru a sfîrși descoperind viața. Nu însă dincolo de reprezentările stereotipe, simplificate și simpliste, ci, paradoxal, în interiorul lor — o viață sacrificată, mutilată, deformată de clișee. Magda Mărculescu și Nuțu Văleanu par a fi, la începutul piesei, eroii unui șablon (literar, jurnalistic) atît de răspîndit încît a devenit neverosimil. Fără a contrazice datele inițiale, desfășurarea dramaturgică investighează amestecul dintre viață și artificiu, dintre vidul convențiilor și substanțialitatea realității, totul cu un patetism bine disimulat, fiindcă perspectiva aparent neutră, de o rece, sarcastică obiectivitate este mai mult un instrument decît reflexul unei atitudini. Frivolitatea, cinismul, poza sfidătoare, teribilismul ridicol sînt, pentru Magda, modalități de a brava, forme de mistificare și automistificare; logoreea, verbalizarea necontenită ascund, și de la un moment dat ascund prost, o spaimă de care se va elibera abia prin teribilul gest final. Toate replicile ei, un conglomerat de prețiozități ridicole, de strigăte disperate, de convenții solemne, alcătuiesc mai mult portretul unei stări decît al unei individualități. Ca și elementele biografice, această dare pe față a sufletului nu motivează, nu justifică, nu legitimează: ci caută o înțelegere. Magda se refugiază în șablonul bovarismului din conștiința că numai ascunzîndu-și chipul după masca unui clișeu va dobîndi o identitate; devine „doamna Mărculescu" pentru că viața generează schemele care o mortifică. Ea va fi, mai întîi, in-

terpreta unui rol; în piesă are loc procesul invers, de ieșire din rol. Însă „doamna Mărculescu" nu se mai poate transforma în cea care a fost, rolul a fost prefăcut într-o condiție, masca nu se mai dezlipește de chip; iar personajul care moare cu adevărat este Magda, nu soția abilului Mărculescu. De aceea sinuciderea este doar sugerată prin reacția lui Văleanu: este o moarte sufletească și spirituală, mai mult decît una fizică. Pasiv, indolent, mărginit, Nuțu Văleanu are în primul rînd funcția de a provoca metamorfoza eșuată a fostei sale iubite; fără a fi totuși un simplu catalizator, fiindcă în vreme ce Magda continuă să caute o soluție, el este instalat temeinic într-o condiție admirabil înfățișată dramaturgic.

Un pahar cu sifon *este o piesă gravă și profundă despre fața nevăzută a clișeelor, despre autenticitatea uneori dramatică a reprezentărilor schematice, despre necesitatea înțelegerii nuanțate și despre efectele indiferenței. O piesă actuală, de actualitate și despre actualitate.*

MIRCEA IORGULESCU

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI :
TEATRUL NAȚIONAL CRAIOVA,
22 sept. 1979

DISTRIBUȚIA

Magda Mărculescu : LENI PINTIA-HOMEAG ;
Nuțu Văleanu : VALERIU DOGARU

Regia : VALENTINA BALOGH
Scenografia : SORIN NOVAC

PERSONAJELE:

MAGDA MARCULESCU
NUȚU VÂLEANU

La București, în zilele noastre

PARTEA ÎNTÎI

1

Nuțu Văleanu trece cu sacoșa în mînă, mestecînd un covrig, prin parcul Herăstrău la o oră matinală cînd nu e aproape nimeni. O femeie care privea lacul se întoarce, îl recunoaște.

MAGDA : O, dar ce surpriză ! Tovarășul Văleanu în parc, la ora asta, de necrezut ! Și ce preocupat e ! Și ce cută are pe frunte ! Și cum i se pare că nu mă recunoaște ! Și cum ar dori să nu mă recunoască, să-și permită luxul ăsta !...
NUȚU : Ce faci ? *(Îi sărută mîna.)*
MAGDA : Te admir. *(Îl privește lung, puțin de sus.)* Tovarășe Văleanu ! Și ce aveți în sacoșe ? Ați găsit mere. Frumoase ? !
NUȚU : Da.
MAGDA : Și covrigi, dacă nu mă înșel.
NUȚU : Da. Servești ?
MAGDA *(cu o reținere distinsă)* : Trebuie să fie buni după cum îi mesteci. Iată un loc ideal pentru *breakfast*. Pe malul apei, între sălcii... Ați devenit romantic, tovarășe Văleanu. De cînd ?
NUȚU : O simplă trecere. Vin de la Combinatul poligrafic, mai precis de la editură...
MAGDA : O !
NUȚU : ...și trec să iau troleibuzul.
MAGDA : Ocupat mereu, așa-i ? Ce vă face pisica ?
NUȚU : Ce să facă, miaună. Dar nu mai e la mine, am dat-o.

MAGDA : De ce ? Vă inoportuna ?
NUŢU : Da. Cu tandreţea.
MAGDA : Suportaţi greu tandreţea... ?
NUŢU : M-am cam dezobişnuit.
MAGDA : Nu pentru multă vreme, cred.
NUŢU : Aşa cred şi eu. D-voastră cum vă mai merge ?
MAGDA : Excelent, sper că se vede.
NUŢU : Dacă vă face plăcere...
MAGDA : Şi la editură, — hai să stăm niţel aici, un minut dacă eşti grăbit... *(Arată o bancă.)*
NUŢU : Stăm. Nu sînt chiar aşa de grăbit. *(S-au aşezat.)* La editură ? Cam încurcat. Vrei un măr ?
MAGDA : „Adam ispitind pe Eva", da ? Dar cînd ? După alungarea din rai ? *(Privindu-l.)* Nu te-ai schimbat prea mult, Nuţule.
NUŢU : Fac şi eu ce pot.
MAGDA : Ca să te schimbi ? Nu cred.
NUŢU : Ştiu, asta e specialitatea d-voastră, doamnă Mărculescu.
MAGDA : Să lăsăm, tovarăşe Văleanu. Afară de cazul că e un reproş amoros. *(Magnanim.)* Atunci îl primesc. Vezi ce bună sînt ?
NUŢU : Nu ţi-am făcut reproşuri.
MAGDA : Bineînţeles : n-ai avut timp. Cred că nici n-ai băgat de seamă dacă e să judecăm drept.
NUŢU : Poate.
MAGDA *(după o pauză, cu un aer monden)* : Şi nu mi-ai spus, deci : la editură...
NUŢU : La editură am o carte.
MAGDA : Tehnică.
NUŢU : Bineînţeles.
MAGDA : Care s-a înfundat.
NUŢU : Bineînţeles... *(Zîmbeşte.)*
MAGDA : Şi nu putem să-ţi ajutăm în vreun fel ? Ştii că avem multe posibilităţi.
NUŢU : Nu e cazul. Păstraţi-vă posibilităţile.
MAGDA : O, dacă eşti aşa de dur, înseamnă că eşti supărat.
NUŢU : Ştii tu cum sînt cînd sînt supărat ?
MAGDA : Credeam că ştiu.

NUȚU : Te înșeli. Nu sînt supărat. Greutăți am avut. O să mai am. Asta e.
MAGDA : Te recunosc.
NUȚU : Foarte bine. Mai e ceva important de discutat? Tu ce faci aici pe malul lacului ?
MAGDA : Mă gîndeam. Sau, dacă vrei, mă răsfățam. Am venit să respir, să mă plimb...
NUȚU : Foarte bine.
MAGDA : Am timp destul acum. De multe ori la întreprindere mă gîndeam : ah, dacă aș fi acum în parc ! Nu știam c-o să am onoarea... după cîte luni ? aproape zece... Cum e vorba, munte cu munte... Și : n-aduce anul...
NUȚU : Da. Așa e vorba.
MAGDA : Nuțule, n-aș vrea să fii supărat că ne-am întîlnit.
NUȚU : Nu sînt, Magda. Îmi pare chiar bine.
MAGDA : „Chiar" ?!
NUȚU : Chiar. Și mă bucur că te văd dichisită, îngrijită... probabil chiar fericită.
MAGDA : Am toate motivele. Nu? *(El nu răspunde.)* Absolut toate, să știi. Uneori mă întreb cum am putut să stau atîta timp în mediocritate... Să tremur de cine știe ce fleac. Viața e mult mai diversă. Și mai bogată. Să te acrești așa, făcînd ani de zile un lucru de rutină... Nu vorbesc de tine, tu ești o minte activă, iscoditoare... Apropó, ce ai mai inventat ?
NUȚU : Eh ! Cîte ceva. *(Dă să se ridice de pe bancă.)* Acum am să te las.
MAGDA *(reținîndu-l)* : Nu. De ce ? Vrei să nu mai vorbim despre treburile tale ? Bine, semnez armistițiul. Să-ți spun despre mine pe unde am călătorit, ce am văzut ?
NUȚU : Nu acum. Sînt convins că ai văzut foarte multe lucruri.
MAGDA : Uluitoare ! Eu n-am știut pînă acuma pe ce lume trăiesc. Mai exact pînă acum... un an și jumătate, cînd am ieșit în Apus. Atunci mi s-a schimbat complet viziunea despre lume, *Weltanschauung*-ul. Tu cred că intuiești asta, nu ? Cu imaginația ta.

NUȚU : Da, intuiesc.
MAGDA : Am avut un șoc nemaipomenit, Nuțule ! Orașele acelea luminate, cu vitrine, cu mărfuri abundente, cu oameni amabili... O zi am umblat numai pe escalatoare ; în jos și-n sus, kilometri. Și pe trotuarele rulante. Dumnezeule, era ca un dans ! Mi se părea că toată lumea dansează : urcă, coboară — era un balet, ce mai ! Un mare spectacol. Tu știi că eu eram aicea cam... Cum să zic eu... Cam primitivă.
NUȚU : Nu cred...
MAGDA : Ba da, ba da. Mă speriam, mă uimeam rapid, cînd era ceva mai *shoking* deveneam stîngace. Nici tu nu pot să spun că erai mai *debruiard*... dar tu aveai un fel de siguranță, nativă. Pe tine anumite chestii te lăsau rece complet, ridicai din umeri. Eu însă sufeream tocmai de această timiditate.
NUȚU : Se pare că ți-a trecut.
MAGDA *(rîde)* : Slavă Domnului ! E și greu, după ce cunoști lumea, să... Cînd m-am dus întîi în Federală am simțit c-o să merg împleticită, că toată lumea o să mă arate cu degetul. După aia am văzut că nu. Nu prea se uitau. Iar cînd se uitau... Știi, am băgat de seamă că sînt frumoasă. Acolo mi-am dat seama.
NUȚU : Bravo !
MAGDA : Aici... *(Gest.)*
NUȚU : Aici nu ți-a spus-o nimeni.
MAGDA : Ba da. Dar aici se spune la toată lumea. În fiecare minut pe stradă auzi : vai ce drăguță ești ! Oh, tanti, ce bulane ai ! etc. Aici se spune oricui.
NUȚU : Și de către oricine. Nu-i așa ?
MAGDA : Cam așa. *(Dîndu-și seama că a făcut o gafă.)* Sigur, dacă-ți spune un bărbat serios, foarte serios, prea serios, zici : săracul, ăsta n-a mai văzut alte femei. Mă place că mă are tot timpul sub ochi, i-e lene să se mai uite și-n altă parte.
NUȚU *(abia-ironic)* : Exact.
MAGDA *(alt ton, gest camaraderesc)* : Și aici știam că sînt frumoasă, Nuțule. Dar altfel. Ca ceva obișnuit, trecător... Ca o tufă neîngrijită.

NUŢU : Iar tu doreai să fii un rond. O seră.
MAGDA : Îhm. Mai ales o seră *(Schimbă vorba.)* În Germania am văzut orhidee. Am primit violete de Parma. Am o toaletă de seară nebunească. Mă rog, am mai multe, dar una e în mov. Cu violetele face ceva nemaipomenit, demenţial.
NUŢU : Bine.
MAGDA : Ai să rîzi, dar cînd eram îmbrăcată îmi ziceam : ah, dacă m-ar vedea o clipă tovarăşul Nuţu Văleanu, prietenul meu ! Dacă ar vedea pe cine a avut lîngă el ! O dată m-a surprins soţul meu conversînd în faţa oglinzii singură. Cu cine vorbeşti ? Sigur că nu i-am spus că vorbeam cu tine.
NUŢU : Cred şi eu că te jenai.
MAGDA : Într-un fel. Mărculescu era foarte gelos, deşi căuta să n-arate.
NUŢU : Pe mine ?
MAGDA : Nu. Pe tine n-avea de ce să mai fie. Dar pe diferiţi nemţi şi străini care erau cît se poate de cavaleri. Iar unii dintre ei erau şi înfigăreţi, dispuşi la orice, nu conta, înţelegi ? Unul era armator de vase, avea insulele lui. Aşa, un Onasis, mai mic. Ah, Nuţule, la ce scară se joacă jocul ăsta mondial ! Ce miză au ei ! Sînt unii care bagă în buzunar un judeţ de-al nostru, ce vorbesc eu ?... Noi făceam figură de oameni sărăcuţi, deşi aici nu putem spune că ne-ar lipsi mare lucru. *(Apoi.)* Mai dă-mi un covrig. Muşti din el cu o poftă ! Aş fi ingrată dacă aş spune că Mărculescu mi-a refuzat ceva.
NUŢU : Şi tu nu eşti ingrată.
MAGDA : În schimb tu eşti ironic. *(Alt ton.)* Dragul meu prieten, să ştii că n-ai de ce. Ne-am urmat fiecare destinul său, drumul său.
NUŢU : Evident. *(Se ridică.)* Să-l urmăm şi mai departe *(Îi întinde mîna.)*
MAGDA : Nu trebuie să fugi de mine. Decît dacă ai *mauvaise conscience*. Dacă ai micimea să mă urăşti.
NUŢU : Nu te urăsc.
MAGDA *(Alt ton)* : Păcat. Poate mi-ar fi făcut bine. *(Îi apucă mîna şi se scoală şi ea.)* Nu vezi că rîd de tine, domnule ? În fond ce se întîmplă : întîlneşti

după atîta vreme un ins, cu care ai avut să zicem o legătură, deşi nu ştiu dacă ăsta e cuvîntul...

NUŢU : Cu siguranţă nu.

MAGDA : Şi-l vezi tot hîit, tot scîlciat, tot încruntat... *(Încearcă, zîmbind.)* Tot neînsurat... Deşi am auzit că o iei pe Dorina. E adevărat ?

NUŢU : Da, o s-o iau.

MAGDA : Cînd ?

NUŢU : Curînd.

MAGDA : Faci foarte bine. E o femeie potrivită cu tine. Destul de cumsecade. Cinstită... Probabil şi gospodină. O să faceţi o excelentă pereche. Să fie într-un ceas bun ! Poate mă chemi naşă. Ce zici ?

NUŢU : Magda, erai mai cu haz altădată. Acum simt în vocea ta ceva care nu-mi place.

MAGDA : Evident că nu-ţi place nimic din ceea ce măreşte distanţa dintre noi. Nu numai pe cea erotică : toate ! Cred că-mi ierţi foarte greu că mă vezi împlinită, altfel de cum ai fi vrut tu. Că mă vezi evoluată, peste participarea ta. Ce să fac, iubitule, dacă atîta ne-au ţinut puterile pe amîndoi ! Sînt eu de vină ? *(Realizînd că s-a aprins, zîmbeşte convenţional.)* Uite, ieşisem să stau liniştită, să privesc la bărcile cu pînze, şi cînd colo... Coincidenţă... Ţie îţi plac bărcile cu pînză ? Au ceva liniştitor, nu ? Deconectant. Spune-mi, tu cum te deconectezi ?

NUŢU : În nici un fel. Mă simt destul de bine.

MAGDA : Cred că eşti ameţit de cîte îţi trec prin cap. Nu vrei să luăm într-o zi ceva, am adus o băutură absolut rară, africană.

NUŢU : Ştii că nu beau decît bere.

MAGDA : Bine, atunci hai să bem bere, şi mie mi-era sete după covrigul ăsta. Eşti invitatul meu. Suim la „Pescăruş".

NUŢU : Magda, mi-e teamă că...

MAGDA : Ţi-e teamă de mine ?

NUŢU : Nu, dar mi se pare că n-are rost să mai...

MAGDA : Să mai pierzi timpul ? Îl recuperezi. Te duc la servici cu maşina.

NUŢU : Mi-am luat liber astăzi.

MAGDA : Cu atît mai bine ! Hai, fă-mi plăcerea. Mai stăm un pic de palavre. Fii gentleman. Să dăm măcar sentimentul că totul e *o.k.* Așa, pentru frumusețea zilei. La cîte am făcut noi, ce mai contează o bere ? *(Ies.)*

2.

La o masă pe terasa Herăstrău. Magda s-a grizat. Caută în frapieră, golește sticla în pahare.

MAGDA *(comandînd unui chelner invizibil)* : Încă o șampanie !

NUȚU : Ajunge, Magda !

MAGDA : Ce contează trei șampanii, dragul meu, la un asemenea eveniment ? Să știi că gagiii ăia străini, pardon, domnii ăia simandicoși, toarnă în ei toată ziua fără să se cunoască. Așa, de kiki. Toarnă, și pe urmă devin sticloși, se uită fix. Nu se uită urît, nici frumos. Se uită. Vorbesc cu oarecare distincție, chiar dacă spun porcării, dar o fac cu înțepeneală, nu dau drumul la labe, nu bălăngăne. N-am suferit niciodată să bălăngăne cineva, să se lipească de mine cu labele și cu balele.

NUȚU : Adevărat. Ai arătat alte preferințe.

MAGDA *(după ce-l privește curios)* : Eu îți spun unde ne-am poticnit noi doi — vrei ?

NUȚU : Nu te sforța.

MAGDA : Tu ești un om foarte mintos. Dar cu mintea ta n-ai ajuns să combați cel mai mare dușman al neamului omenesc.

NUȚU : Plictiseala.

MAGDA : Nu ! Deși e ceva în ce spui tu. Dar pentru plictiseală mai sînt antidoturi : o pasiune, un *flirt*, o urcare în copac. Un *Rolls*... o *soareà*... N-am știut că sînt atîția oameni care își încep viața, pe cea adevărată, seara. Tu m-ai învățat că seara se muncește.

NUȚU : Iar uneori se și doarme.

MAGDA : Așa-i. Știi ceva, Nuțule ? Multă lume doarme. Cîteodată simt un somn uriaș, compact, care trece peste oameni. Vine și spre mine. Dar se oprește. De ce ?
NUȚU : Probabil fiindcă te porți urît cu el, cu somnul.
MAGDA : Și tu te-ai purtat urît cu mine. Mi-ai întors de atîtea ori spatele. Spune, de ce n-ai vrut să te atingi niciodată de mine ?
NUȚU : Nu pot să-ți spun acum. E prea mult soare. E și tîrziu...
MAGDA : O dată ai vrut să te atingi, o singură dată. Tot așa, am băut șampanie, — făcusem rost de cîțiva gologani, poate mi i-ai dat chiar tu. M-am pregătit special. M-am ambalat. A fost un fîs... *(Rîde.)* Groaznic. *(Apoi.)* Tu chiar nu m-ai dorit atunci, sau de ce ? Sau poate nu m-ai dorit niciodată. Tu îți amintești să mă fi dorit vreodată ? Hai, concentrează-te !...
NUȚU *(amar)* : Nu pot.
MAGDA : Tu ai fi vrut să mă iei de nevastă, da ?
NUȚU : Da.
MAGDA : Și să trăim în sărăcie, da ?
NUȚU : Să trăim.
MAGDA : Și în mediocritate, da ? Și în coadă la sfeclă, și în coadă la măsline, și în ospețe cu iaurt.
NUȚU : Magda, nu te mai scuza. Nu ți-am cerut nici un fel de socoteală.
MAGDA *(geamăt)* : Asta mă doare, că nu mi-ai cerut nici un fel de socoteală. Nu mi-ai cerut niciodată, ca și cînd n-aș fi fost. Tu nu m-ai iubit, așa-i ?
NUȚU : Spui prostii.
MAGDA : Dacă m-ai iubit, atunci de ce m-ai lăsat să... ? Și pot să știu și eu : ce bărbat ai fi fost ?
NUȚU : Greu de spus.
MAGDA : Mărculescu să știi că... Cred că ți-ai dat seama că e foarte seducător. Află că îmi pune probleme. Ție niciodată dragostea nu ți-a pus probleme, e adevărat ?
NUȚU *(echivoc)* : Poate.
MAGDA : Ție numai redresoarele și motoarele de curent continuu ți-au pus probleme. Și cele asincrone.

Tu ai devenit foarte asincron cu mine. Să știi că în ziua aceea eu m-am speriat.

NUȚU : De care zi vorbești ?

MAGDA : Ah, prostii, prostii, prostii ! De nici o zi. A fost foarte bine. Mi-am găsit un om potrivit. Ți-ai găsit o fată potrivită. Spune, pe ea o dorești ? Mai mult decît pe mine ? Dar să spui sincer. Acum e totuna. De ce nu spui ?

NUȚU : Magda, acel mic incident... nu trebuie să te afecteze. Tu ești într-adevăr frumoasă. Și totul este să fii mulțumită. Ce-ți pasă ce mai fac eu ? Nimic nu mai fac altceva, decît tot ce știi tu. Duc viața asta înainte, mă zbat cu niște oameni, pentru niște lucruri... unele ies, altele... O iau pe Dorina fiindcă e o fată bună, așa cum ai certificat tu.

MAGDA : Și ai să faci copii cu ea ?

NUȚU : Nădăjduiesc.

MAGDA : Are vreo zestre ?

NUȚU : Judecînd-o după ochi și după ce spune, aș zice că da.

MAGDA : Și ce naiba spune, hai că mă faci curioasă. Vezi, Nuțule, și eu îți doresc binele, ți l-am dorit mereu, și nici mie nu-mi e indiferent cui te las. Tu ești îmbibat de mine, într-un fel. Și cred că și eu de tine, deși fac tot posibilul să te... *(Gest : elimin.)* Cine dracu te-a scos azi înainte ? *(Trece la altceva.)* Îți mai amintești de cablul ăla pe care ăia de la producție l-au îngropat, dar magazia nu-l înregistrase și mi l-au trecut mie pe cap ? Ce chestie ! Cînd era asta, acum doi ani ?

NUȚU : Da.

MAGDA : Parc-ar fi zece. Mă băgau la bașcă sigur, dacă n-ar fi fost el. Țin minte că și tu m-ai susținut cît ai putut, dar erai cam îndoit.

NUȚU : Dacă eram îndoit, nu te susțineam, Magda.

MAGDA : Susținerea ta a fost vax, că nici tu nu erai decît un vax, Nuțule. Cum eram și eu dealtfel...

NUȚU : Aveam, cum s-ar zice, o platformă comună.

MAGDA : Platformă bună de călcat. Cin' s-a uitat, mă, la tine ? Și făcuseși și tu ceva pe-acolo la întreprindere !

NUŢU : Nu mare brînză !

MAGDA : Da ! Aşa zici ?! Eşti ipocrit, prietene. Eu ştiu că în sufletul tău eşti foarte mîndru de ce faci şi foarte rănit că tovarăşii aceia... Mă uitam înduioşată cum vrei să-mi faci un bine, să mă scoţi adică basma curată, şi nu poţi !... Şi a venit domnul Mărculescu ăla de la Centrală, şi i-am explicat... şi i-am explicat. Altfel cine ştie pe unde eram astăzi. *(Întoarcere bruscă, ochi în ochi.)* Nuţule, aş vrea să-ţi spun că în toată chestiunea aia cu cablul am fost absolut nevinovată.

NUŢU : Ce nevoie e să-mi spui mie ? Eu ştiu asta.

MAGDA : Ba ţie e nevoie să-ţi spun ! Ăilalţi demult nu mă mai interesează. Cînd mă întîlnesc, se uită jenaţi. Era un procuror care îmi cam făcea serios curte, ce ar mai fi vrut să pic în mîna lui ! Uite aşa mă fixa, — acum nici nu îndrăzneşte să-mi treacă prin faţă. Te plictisesc ?

NUŢU : Nu. Mă gîndeam.

MAGDA : Mai bem o şampanie !

NUŢU : Ne oprim, Magda.

MAGDA : Mai bem pînă cînd ajungi să nu te mai gîndeşti ! La nimic... decît la mine. Un sfert de oră. Şi pe urmă te duc cu maşina unde vrei.

NUŢU : Eşti ameţită.

MAGDA : Nu contează. Acum nu mă mai prea sinchisesc. Să ştii că şi-n Apus merg oamenii beţi. E adevărat că mai şi mor. Şi ce, dacă murim ? Nu vrei să mori cu mine ?

NUŢU : În orice caz nu astăzi cînd am de corectat ceva pentru editură.

MAGDA : Dar în altă zi ?

NUŢU : Am un program foarte încărcat, Magda, nu pot să-mi fac timp pentru murit deocamdată. În plus ţi-am mai spus că mă însor. A doua oară.

MAGDA : Minţi ! Cu mine n-ai fost.

NUŢU : În schimb am o căsnicie permanentă cu Ghinionul, mai demult. E adevărat că ne-am acomodat. Dar poate totuşi acceptă despărţirea, acum, cînd vine adevărata nevastă, mai ştii ? Propun să lăsăm

moartea pentru altă dată. Cred că şi tu mai ai nişte ţări de văzut, nişte toalete...

MAGDA *(cu ură)* : Laşule !

NUŢU : Ei !

MAGDA : Laşule ! Mediocrule ! De-aia te-am lăsat, iubitul meu : erai mediocru ! Şi toată lumea pe care mi-o propuneai era mediocră. Mică, robotitoare, clevetitoare. Şi tu în mijlocul ei, liniştit, nepăsător, cu idei mărețe pe care nu dă nimeni doi bani, sau ţi le fură.

NUŢU : Ce ştii tu !

MAGDA : Ehei, iubitule, am văzut foarte bine unde mă duci. La stat acasă. La ieşit pînă la colț la cinema. Află că într-o zi n-am mai avut poftă să văd lumea numai la cinema. Mărculescu s-a prezentat, mi-a oferit Europa, am acceptat-o.

NUŢU : Excelent.

MAGDA : Nu eram decît logodiți cînd mi-a făcut rost de o deplasare babană în Olanda.

NUŢU : În loc de verighetă.

MAGDA : Nu te sinchisi, am şi verighetă, şi ghiul şi tot ce mai trebuie. În materie de bijuterii sînt beton-armat. Dar am ieşit astăzi fără ele, am vrut să mai respir. *(Scoate din sîn o cruce.)* Am numai crucea asta, din safire, îţi place ?

NUŢU : Frumoasă.

MAGDA : Face cît două maşini. Plus că îmi poartă noroc.

NUŢU : Crezi ?

MAGDA : Sigur. Tu nu crezi ? Nu crezi c-am avut noroc ?

NUŢU *(după o ezitare)* : Ba da. Odată ce ai scăpat de mine !

MAGDA : Da, Nuţule, am scăpat. De sărăcie am scăpat, de duşmanul cel mai mare al neamului omenesc, ăla care ne umileşte, ne lasă să ne tîrîm, dă cu leşie peste personalitatea noastră... ! Tu nu simți leşie în gură ?

NUŢU : M-am clătit cu şampanie.

MAGDA : Eşti un mizerabil, asta ai fost ! Un om care mi-a inspirat o milă cumplită. O dată, în Germania, la o masă cu granguri, toată numai argintărie şi cristal, te-am văzut, „prin cortină", cum te zbăteai

și te tirai, și-ți chinuiai mintea, și ăia aveau într-un deget cît n-ai să ai tu într-o viață. Fiindcă nici nu vrei, așa-i ? Te-ai acomodat cu tîrîtul. Și vroiai să mă tîrii și eu cu tine, după tine, să-ți spăl cămășile de funingine ?! Așa-i ?

NUȚU : Da. Cam așa. Dar uite c-ai avut noroc și ai scăpat.

MAGDA : Nu mai fi ironic. Că nu ești în stare să mă pui la punct. Dacă aș fi avut opt vieți, probabil ți-aș fi dat ție una, gratuit, de pomană !

NUȚU : Pomană pentru celelalte șapte ?!

MAGDA : Hai, zău, îmi faci și rău. Cum mi-ar face o rîmă dacă ar apuca-o ironia. *(Cu o căldură amară.)* N-avem decît una bucată viață, înțelegi ? Compusă din ani și anii din zile. Și zilele din momente. Ce s-aștept ? Pe cine s-aștept ? Soră-mea, Liana, așteaptă pe Dumnezeu, acolo la mănăstire. Eu nu-l aștept, nu cred în Dumnezeu, n-am Dumnezeu.

NUȚU : Tu ai numai crucea.

MAGDA : Eu cred în safire, idiotule ! Cred că aceste safire strălucesc. Și că din ele eu pot oricînd... dar inutil să-ți explic ție care habar n-ai... *(Supărîndu-se.)* Nu, chiar, e o greșeală că te-am întîlnit. M-ai băgat din nou în mizeria asta joasă, trebăluitoare... Stăteam pe lac, eram liberă de orice gînd... *(Apoi.)* M-au persecutat și pentru soră-mea, știai ?

NUȚU : Știam.

MAGDA : Nu-mi încăpea în autobiografie, mă strîmtora. A venit Mărculescu, gata ! S-a terminat și cu pietroiul ăsta. Dacă te luam, aveai o cumnată călugăriță, cum te simțeai ?

NUȚU : Din punct de vedere al motoarelor asincrone nu m-ar fi deranjat.

MAGDA : Nuțule, vrei să-ți dau ție crucea asta ? *(Își scoate crucea de la gît.)*

NUȚU : Ce să fac cu ea ?

MAGDA : Nu știu. S-o vinzi. S-o păstrezi. S-o dai nevesti-ti.

NUȚU : Se poate și fără.

MAGDA : S-o arunci în lac, te amuză ? Uite, ia-o și arunc-o în lac. Nu mă supăr, să știi. Deși speram

s-o păstrezi la tine. *(Cu ochii umezi.)* Ca amintire. *(Își șterge ochii, rîde silit.)* Haide, face două mașini, nătărăule.

NUȚU *(blînd, calm, cald)* : Magda, în materie de amintiri, lasă-mă să mi le aleg singur.

MAGDA *(aproape de plîns)* : E darul meu de nuntă pentru tine... Ia-l ! Te rog ! *(El tace.)* Să știi că ți-l dau din toată inima... N-o iubesc pe Dorina : dar nu vreau să sufere. Vreau să plecați de la început altfel decît puteam spera eu... *(El tace.)* Vrei s-o arunc eu în lac ? *(Se scoală, gata să arunce, el o oprește.)*

NUȚU : N-are nici un rost. *(Îi pune lănțișorul din nou la gît.)* Nu se schimbă nimic.

MAGDA *(ca un frison)* : Hai să plecăm, vrei ? Să mai luăm o șampanie și să plecăm.

NUȚU *(atent la starea ei)* : Bine.

MAGDA : Dar nu mă lași singură acum. Mergem, ne plimbăm pe unde vrei tu. Dacă vrei îți las volanul. Și toate inițiativele. Numai să nu fii supărat pe mine. Spune-mi că nu ești supărat.

NUȚU : Deloc, Magda.

MAGDA : Ba nu, proastă ce sînt ! Spune-mi că ești supărat ! Aruncă-mă pe mine în lac. Cu totul ! Să vedem dacă mă salvează cineva.

NUȚU : Mărculescu. E specialitatea lui.

MAGDA *(îl sărută pe obraz)* : Bravo, Nuțule ! E prima oară cînd te văd gelos. Dă-mi voie să cred că ai fost gelos. Hai să mergem ! *(Ies.)*

3.

Grădină mirifică, lîngă o vilă, aproape de București.

NUȚU : Unde m-ai adus ?

MAGDA : În Paradis.

NUȚU : În care ?

MAGDA : Într-unul de uz personal.

NUȚU : Nu, te rog, n-am poftă să mă prezinți nimănui.

MAGDA : Singurul ins căruia i te-aş putea prezenta te cunoaşte. Dar e plecat în Franţa.
NUŢU : Vrei să spui că aici stai tu ?... staţi voi ?
MAGDA : Şi ce-i aşa de greu de crezut ? E casa de la ţară, şi nimic mai mult. De ce te încrunţi ?
NUŢU : Ţi se pare.
MAGDA : Atunci la ce „meditezi" ?
NUŢU : Ca să ajungem în Paradis trebuie că a fost undeva un accident.
MAGDA : Tot ce se poate.
NUŢU : Am avut noi un accident ?
MAGDA : Oho ! Şi poate că o să mai avem unul. Vino să vezi şi interiorul.
NUŢU : Nu intru.
MAGDA : Să-ţi faci o idee !
NUŢU : Acum prefer să n-am idei. E mai bine.
MAGDA : O să te intereseze. E un mobilier special. Icoane... În fine, cum vrei. Aştepţi să mă schimb puţin, da ? *(El face un gest.)* Nu, fără mofturi, te rog ! Întinde-te pe şezlong. Îţi place aici ?
NUŢU : Îmi place.
MAGDA : Spune că-ţi place foarte mult. Te rog eu. Spune că-ţi place formidabil. Cazi pe fund !
NUŢU : Greu.
MAGDA : Din gentileţe. Ţi-e aşa de greu să fii gentil cu fosta ta iubită ? Să fii generos cu Mărculescu ? Nu uita că el a fost cu tine.
NUŢU : Uite că am uitat. Probabil mi-ai dat prea mult să beau.
MAGDA : Vreau să-ţi spun un lucru, ca să fie clar : Mărculescu nu m-a „suflat" de la tine. Te-a văzut nehotărît. M-a văzut nefericită, strîmtorată... Îţi plac lalelele astea ? El le-a adus, din Olanda. Avem multe specii exotice. Şi meri speciali avem, şi pruni. Cînd e el liber, între două drumuri, facem grădinărie. Tot ce e aici e aranjat de noi. Pare civilizat, nu-i aşa ? Îmi pun altă rochie. Pentru tine. *(Intră repede în casă. Un timp. Apoi Magda iese, îmbrăcată într-o rochie simplă dar de o calitate excelentă.)* Cu ce să-ţi fac „onorurile casei" ? *(Îi ia mîna.)* Nuţule, îmi pare aşa de bine că te-am în-

tîlnit! *(Se așează și ea în șezlong.)* Spune că-ți place măcar lacul. Înot în el zilnic. La ce mai „meditezi“?

NUȚU: Mă gîndeam, dacă ai un asemenea lac la picioare, de uz personal, ce mai căutai astăzi la Herăstrău?

MAGDA *(echivoc)*: Soarta.

NUȚU: Și dacă ai asemenea meri, speciali...

MAGDA: Nu mai spune restul, nu fi meschin. Eu sînt plină de bucurie, iar tu plin de calcul veninos. Se simte ceva în tine care se poate chema nerealizare. Inutil să te aperi, și eu eram la fel. „Funcționară la Aprovizionare“... Pe urmă chiar șefă la Aprovizionare, la Fondurile Fixe, etcetera. Acuma domnul maistru-tehnolog îmi face onoarea să-mi viziteze vila și o găsește sub exigențele sale. Nu mai face atîta pe „clasa muncitoare“! Să știi că și alții muncesc. Mărculescu e un expert de rangul întîi, convențiile lui sînt inatacabile, tot ce avem mai important în fabrică în materie de utilaj, el a adus.

NUȚU: Știu.

MAGDA: Și dacă mai vrei să știi ceva, unele le-a adus de dragul meu. A suplimentat investițiile la noi, a dat mai multă valută, fiindcă, mă rog, acesta a fost felul lui de a-mi face curte. O curte de zeci de milioane. Iar felul tău a fost să-mi dai un șal de doi poli și pe urmă să mi-l iei. Măcar îl mai ai?

NUȚU: Cred că da. *(Răspunsul a fost cam tulbure.)*

MAGDA: Așa că bucură-te și tu nițel. dă-ți drumul! El să știi că nu mi-a vorbit niciodată rău de tine, niciodată!

NUȚU: Mulțam.

MAGDA *(mușcîndu-și buzele)*: E mai elegant decît crezi tu. De-aicea vine și reușita lui.

NUȚU: A voastră. Și tu ești elegantă...

MAGDA: Asta în ce sens o spui? E cam în doi peri. Nuțule, dacă te obrăznicești...

NUȚU: ...mă dai afară. Nu e nevoie *(Se ridică.)* Sper că există un autobuz pînă la București, nu?

MAGDA: Nu pleca! N-am vrut să spun asta. Tu nu mai știi de glumă?

NUȚU: Văd că tu nu mai știi.

MAGDA : A, deci eleganța mea e o glumă ?! Bravo ! Din ce în ce mai bine. Și eu care voiam să te dau gata.
NUȚU : Încă o dată ?
MAGDA *(i se așează o clipă în brațe)* : Ei, acuma da, ai fost drăguț ! *(Se ridică prompt. Apoi.)* Nuțule, știi că ai îmbătrînit ? În schimb ți-ai păstrat mirosul.
NUȚU : De uzină.
MAGDA : Nu. Aveai un miros particular, tu, care îmi făcea foarte multă plăcere. Și aveai și o liniște...
NUȚU : Enervantă...
MAGDA : Da, enervantă, dar nu totdeauna. Uneori mă scotea din fire liniștea ta. Alteori simțeam că e făcută din gînd. Curgea gîndul prin tine. Și-mi dădea un fel de odihnă... extraordinară !
NUȚU : Acuma ai unde să te odihnești.
MAGDA *(cu un frison)* : Am. *(Apoi.)* O să aduc și orhidee să le încerc. Poate și violete de Parma. O să fie frumos, nu-i așa ?
NUȚU : Desigur.
MAGDA *(brusc)* : Hai să ne ducem !
NUȚU : Unde ?
MAGDA : Nu știu. Undeva, pe cîmp, afară ! Hai să mergem, să *rulăm* ! Ai vreo treabă specială ?
NUȚU : Nu.
MAGDA : Atunci hai să mai mergem undeva. Păcat că n-ai văzut ce covoare am ! Ce tablouri ! Recunoști că ești un primitiv ?! *(El încuviințează.)* Mulțumesc. Hai ! *(Ies.)*

4.

Un cîmp. În fund se vede o mănăstire. Se aude o mașină oprind, apoi cei doi apar.

MAGDA : Aici îți place ? *(El încuviințează.)* Dealtfel, casa, să știi, nu era a noastră.
NUȚU : Cum adică ?
MAGDA : E o casă străină. Eu aveam numai cheile.
NUȚU : Și rochiile ?

MAGDA : Poate că ele sînt străine. Știm noi vreodată ce e al nostru ? E o casă unde din cînd în cînd, cînd am chef de-o aventură... Apropo, ce ar fi să-i dăm foc ? *(Apoi arată mănăstirea.)* Acolo e casa unde locuiește soru-mea, Liana, maica Fevronia. Să-i dăm și ei foc, vrei ?
NUȚU : Să-i dăm... Dar nu astăzi.
MAGDA : Știu, mai ai chestii la editură.
NUȚU : Exact.
MAGDA : Știi ce e la tine, Nuțule ? Tu tot amîi : ai amînat să mă iei pe mine...
NUȚU : Nu cred.
MAGDA : ...amîi să te iei pe tine în serios, amîi să trăiești, să devii ceea ce meriți. Să știi că *tu* m-ai înspăimîntat de viață, da. Mi-am zis : dacă mai amîn, pierd toate trenurile. Și trecea un vagon de lux...
NUȚU : Foarte bine. Ai pierdut un mărfar.
MAGDA : Așa este : un mărfar care stătea prin gări pustii. Și-i treceau toți înainte. Se înghesuiau. *(Apoi.)* Tu știi că nu mai pot suporta înghesuiala ? Dar nici s-adorm în gara pustie... Să-ți spun povestea Paulinei ?
NUȚU : Cine e Paulina ?
MAGDA : Paulina era spre coada clasei, fată de oameni mai ridicați. O trăgeau cu macaraua dintr-o clasă în alta, pe mine, sigur, mă puneau să învăț. Pică Paulina la bacalaureat, babacii se dau de ceasul morții, o trimit să facă o plimbare de consolare la o rudă din Apus. Rezultatul : măritată în RFG, două case, trei mașini, vacanțe la Honolulu, etc. etc. Dacă trecea și lua admiterea era acum proiectantă la Sascut. Eu eram între primele în clasă, ca să iau bursă : tocmai bine am ajuns la Aprovizionare. Unde am avut deosebita fericire să vă întîlnesc, tovarășe maistru Nuțu Văleanu.
NUȚU : Te asigur că fericirea a fost pentru mine.
MAGDA *(tulburată)* : Taci ! Mărfar imbecil ! Mărfar cu principii ! Mărfar cu ideea că cine muncește se ridică, etc. etc., că dacă ai merite... Paulina, în loc de merite, avea exact o pereche de picioare. Îmi tri-

mitea fotografii colorate, cu copiii în piscină, cu cîinele la camping... Și eu nu știam unde sînt patru kilometri de cablu și cine o să mă violeze pentru ei! *(Strigă.)* Nu pot, înțelegi, să mă las violată pentru patru kilometri de cablu! Dacă e să mă violeze, îmi trebuie un transatlantic!

NUȚU : Scumpo, aici greșești : violul e viol, în orice condiții.

MAGDA : Dar ce nu e viol ? Spune tu ! Crezi că maica Fevronia nu e și ea violată de Dumnezeu, deși s-a dus acolo pentru un pic de liniște ? Și dacă nu de Dumnezeu atunci de stareță și de contabilitate ?! Și de iluzia vieții veșnice, care o terorizează. Tu crezi în viața veșnică, Nuțule ?

NUȚU : Nu.

MAGDA : Și atunci în ce crezi tu, în bietele tale invenții ? În mizerabila ta existență terestră ?

NUȚU : Văd că acuma vrei să-mi dai foc și mie.

MAGDA : Ah, cum ți-aș da ! Ah, cum aș vrea să te văd aprinzîndu-te ! Și să știi că am cu ce să-ți dau. Mai am arme secrete, bagă de seamă.

NUȚU : Astăzi armele secrete ucid și pe agresor, Magda.

MAGDA : Cu atît mai bine ! *(Apoi.)* Ah, dacă aș putea crede și eu în Dumnezeu, ca și soră-mea ! Ce ușor ar fi totul ! Dar eu trebuie să plătesc liniștea ei. Ea s-a dus, nu i-a păsat. Eu am rămas cu dosarul. Eu am rămas cu tata, care e bătrîn și singur ; și care trebuie ajutat ; fiindcă pensia lui de țăran cooperator nu-i ajunge ! Și feciorul i-a murit fără glorie. Și eu îi dau o mie de lei pe lună, ca să poată fi primenit, să bea un pahar de vin duminica, să dea la biserică, să fie și el cineva... fiindcă *a fost* cineva cît era în putere. Iar ea, domnișoara Liana...

NUȚU : Și-a căutat și ea formula ei de viață. Cam contrarevoluționară, dar...

MAGDA : N-o scuza ! I-am spus : — bine, tu ce faci pentru tata ? — Mă rog ! Auzi, „se roagă" ! Cît am stat în spital, — căci am fost foarte bolnavă, nu știu dacă știi...

NUȚU : N-am știut...

MAGDA : ...n-a venit odată la mine, nu mi-a adus un pachet, un măr, o floare. Zic, știai că pot să mor, și nu te-ai mișcat. — Ba da, zice, m-am rugat pentru tine. Și uite că te-ai făcut bine. Zic : — nu m-am făcut bine cu rugăciunile tale, ci cu spălături intestinale și clisme ! Zice, asta nu știe nimeni, Magdalena, cu ce te-ai făcut bine. Nimeni, decît unul Dumnezeu. Și se uita la mine surizătoare. Era să-i zic ceva de Dumnezeu... Ea a rezolvat. Eu plătesc.

NUȚU : Și tu zici c-ai rezolvat.

MAGDA *(după o clipă)* : Am încercat să rezolv, într-un fel, și pentru mine și pentru ea, și pentru tata. Și chiar pentru tine.

NUȚU : Ia uite ! Nu știam.

MAGDA : Te-aș fi tras la altă viață. Te-aș fi rupt.

NUȚU : Și-atunci, ca să nu mă rup, preferi să-mi dai foc.

MAGDA : Nu glumi prostește ! Să știi că eu n-am glumit și nu glumesc. Dacă Dumnezeu nu există, atunci totul e permis. Totul, în afară de mediocritate. *(Cu înverșunare.)* Totul, absolut totul. Asta nu-i un veac, înțelegi, în care să-ți poți permite luxul de a fi modest. Sau onest.

NUȚU : Asta de unde ai aflat-o ?

MAGDA : Ce, vrei să spui că... ?

NUȚU: Da, vreau să spun că asta e o idee de împrumut.

MAGDA *(ironic)* : Zău ? Ce te face să crezi ?

NUȚU : Are o splendoare cam obosită. Să fi obosit tu ?

MAGDA : Nu-mi dai voie ?

NUȚU : Mă rog, n-am nici un drept asupra... progresului tău.

MAGDA *(recunoaștere)* : Da, e o idee mărculesciană. Și nu e singura, află ! E o idee din arsenalul succesului.

NUȚU : Al succesului, poate. Nu știu dacă și al fericirii.

MAGDA : Lasă-mă-n pace, cu „fericirea" ! Vii și tu cu tîmpenia asta ? Soră-mea s-a îngropat de vie acolo sub cuvînt că e fericită. Așa și mama, cine știe, e fericită în groapă. O să-mi spui că eram fericită

cînd n-aveam ce mînca și cînd toate putorile se uitau la mine obraznic, de sus.
NUȚU : Acum se uită în același fel la tine, dar de jos. Iar de sus, în lumea asta, are totdeauna cine să se uite...
MAGDA : Și atunci ce propui tu ?
NUȚU : Nimic, scumpo. Să ne întoarcem.
MAGDA : Unde ?
NUȚU : În oraș. Tu la tine și eu la mine. Tu făcînd „totul" și eu făcînd cîte ceva.
MAGDA : Ți-e frică.
NUȚU : Nu.
MAGDA : Va să zică nu vrei să iei act că viața e mai complicată decît pare ?
NUȚU : Nu.
MAGDA : Nici dacă ți-aș spune că...
NUȚU : Ce ?
MAGDA : Nimic. *(Apoi.)* Bine, să ne întoarcem. N-am putut comunica. Simți și tu asta ?
NUȚU : Nu.
MAGDA : Ești îngrozitor de placid. Și pe măsură ce trece vremea devii tot mai placid.
NUȚU : Mă coc și eu în felul meu, Magda.
MAGDA : O să te răscoci.
NUȚU : Posibil. Dar oricît aș fi de placid cîte ceva tot am înțeles.
MAGDA : Și anume ?
NUȚU : Întii am înțeles că mai ții la mine.
MAGDA : Vezi-ți de treabă.
NUȚU : Mult.
MAGDA : Ei, bravo !
NUȚU : Pe urmă am înțeles că ești cam tristă.
MAGDA *(sarcastic)* : Ai înțeles și asta ! Vai ce perspicace ești !
NUȚU : Și n-aș dori să fii tristă.
MAGDA : Generosule !
NUȚU : Ai plecat pe un drum, du-te cu toată convingerea ! De ce te mai uiți îndărăt ? De ce iți faci sînge rău ? De ce vii în preajma sorii tale cu care nu te poți înțelege ? De ce mi-arăți casa pe care ai

agonisit-o, ca și cînd nu ți-ar ajunge dacă n-o văd și alții ?

MAGDA : Alții ?

NUȚU : Eu. E foarte frumoasă casa ta, Magda. Și e foarte frumoasă și colorată viața ta. Ai un soț care te iubește, care muncește cu folos, care te ia în străinătate, care te apără, care te pune în valoare... Ce mai vrei ? Ai șic. Ești și puțin cinică, nici asta nu e rău. Dar să nu fii tristă. Eu nu te pot vedea tristă.

MAGDA : Nu sînt tristă, Nuțule.

NUȚU : Atunci mi s-a părut. Cer scuze și mergem mai departe.

MAGDA : Deci n-ai crezut nici o clipă că aia nu e casa mea și că nici nu e soră-mea ? Că te-am dus ?

NUȚU : Nu.

MAGDA : Nu poți să crezi că te duc, așa-i ? Că mă amuz cu tine, fiindcă am stat prea mult sub dominația ta ?... Ah, Doamne, ce siguri de ei pot fi unii ! Ce siguri de ei și de lume ! Hai să mergem. *(Înainte de a ieși.)* Știi ce am descoperit eu, Nuțule ? Că cei care sînt siguri de ceva sînt de fapt niște fricoși. Și se agață de cîte ceva ca să fie cît mai apărați. Și se înfundă în cîte ceva, în cîte o invenție sau ceva, ca să nu vadă împrejur. Ca să nu vadă viața.

NUȚU : Nu vreau să-ți stric impresiile, dar pentru mine împrejur sînt tot oameni ca mine, și tot ce se întîmplă plecînd din creierul meu se scurge spre ei. Cam asta e ce înțeleg eu din „viață". De la mine la ei, și invers, pînă cînd în fine...

MAGDA : „Pînă cînd, în fine"... Ești un găgăuță.

NUȚU : Dar cu brevet.

MAGDA : Și cu trei sute de lei recompensă luați și dați pe cămăși.

NUȚU : Pe veselă. N-am spus că mă însor ?

MAGDA : Și ea are și ea 1900 pe lună și cu ratele o să vă puteți cumpăra mobilă plătibilă în 20 de ani.

NUȚU : De luni.

MAGDA : Dar n-o să vă rămînă pentru remaist. Și atuncea ea, mai ales dacă o să-i arăți virilitatea pe care mi-ai arătat-o mie... într-o zi, cînd tu buchisești...

această Dorină... care nu este chiar ușă de biserică... ca să poată să facă rost totodată și de un foen, pentru nevoile personale...

NUȚU : Te amuză scenariul ăsta ?

MAGDA : Pe tine nu ? Mi se pare foarte realist. Așa cum ești și tu cîteodată.

NUȚU : Magda, vorbești ca o victimă.

MAGDA : Victimă ? ! Să nu spui vorbă mare. Ți se potrivește de minune. Habar n-ai cît de bine.

NUȚU : Atunci, iată, sîntem chit. Ne-am pierdut unul pe celălalt.

MAGDA : Și gata.

NUȚU : Și gata.

MAGDA : Ce frumos ! Pe chestia asta putem să mai petrecem. Ce zici ?

NUȚU : Unde ?

MAGDA : Unde am mai petrecut. Hai că știu eu. De data asta mă inviți tu, victima.

NUȚU *(scotocindu-se)* : N-am decît...

MAGDA : Mai e nevoie să-mi spui ? Nu ți s-a majorat salariul ?

NUȚU : Ba da, dar...

MAGDA : Cît ai în plus, 200 ?

NUȚU : 350 lei...

MAGDA : Și lui tata i s-a făcut 400 de lei pensia. I-am încasat-o eu. Așa că „trai neneacă pe banii babacăi“, — și pe majorarea ta. Hai, meschinule, dacă-i bal... Lasă că-ți trimit eu veselă de argint pentru soție. Și un foen elvețian. Acum bem votcă proletară. Nu sînt tristă, dar să știi că nici viața nu e foarte veselă... Decît dacă... *(Iese, restul se pierde.)*

5

Grădină de bodegă de periferie, la ceas tîrziu cînd nu mai e nimeni, localul e închis și scaunele stau cu picioarele-n sus pe mesele de tablă. Intră cei doi, cam aburiți.

MAGDA : Ne oprim și aici.

NUȚU : Văd că vrei să le înșirăm pe toate.

MAGDA : Aici în orice caz trebuie să ne oprim. Au grătarul cel mai bun. Şi mai e şi Lică.
NUŢU : Unde e ?
MAGDA : Vine el, dacă ştie că sîntem aici. Nu ne lasă el într-o zi mare. *(Au dat scaunele jos la o masă.)* — Bă, Mitache, da' faţa de masă ai putea să ne-o schimbi, ai ? Nici un „păi" !
NUŢU *(vorbind presupusului Mitache)* : — Ce, „domnişoara Magda" ? ! Schimb-o, să n-avem vorbe. Ce te uiţi aşa ?
MAGDA *(tot lui Mitache, inexistent)* : Ce, nu m-ai mai văzut demult ?
NUŢU : Şi adu-ne şapte-opt mici.
MAGDA : Zece. *(Lui Nuţu, care cască ochii.)* Îi plătim altă dată. Şi jumătăţica noastră, ştii care ? !
NUŢU : Aia care a rămas de rîndul trecut.
MAGDA : Aia care a rămas de rîndul viitor. Aşa, şi acuma că sîntem singuri, tu vorbeşte-mi de dragoste.
NUŢU : Am uitat.
MAGDA : Aşa un pic. Spune-mi cum iubeşti tu cînd iubeşti pe cineva. Ce-i dai ?
NUŢU : Macaroane cu brînză.
MAGDA : Nu fi măgar. Nu încerca să scapi. Pisică îi dai ?
NUŢU : Îi dau.
MAGDA : Mai ţii minte cînd ai venit cu pisoiul ăla de angora cînd ţi-am spus că vreau ceva cald ? ! Că avusesem o colică, dintr-o conservă stricată.
NUŢU : Credeam că te cureţi.
MAGDA : Ce făceai dacă mă curăţam atunci ?
NUŢU : Rămîneam neom.
MAGDA : Şi aşa, cum ai rămas ? Un om şi jumătate ?
NUŢU : Te-ai vindecat. M-am vindecat.
MAGDA : Minţi. *(Apoi.)* Aveai nişte gesturi aşa de extraordinare ! Complet aiurea ! Erai de milioane. Habar n-aveai cum e lumea. Adică tu o făceai aşa cum îţi cînta ţie. Îţi cînta a motoare. Fir-ai al naibii să fii de prost !
NUŢU : Mulţumesc, asemenea, doamnă.
MAGDA : Dacă tu ai şti cum te-am furat !...

NUȚU *(prefăcîndu-se speriat, se caută)* : Aoleu !

MAGDA : Ești bun de pagubă, mă, ce să mai vorbim.

NUȚU : Uite că aduce și micii ? Le-a pus la usturoi ! Simți ? Bre Mitache, da o fleică acolo nu mai găsim noi ? Un antricot ? *(Toată scena e simulată.)*

MAGDA : Cu floare. Că tot nu mi-a dat tovarășul meu flori astăzi.

NUȚU *(presupusului Mitache)* : Îl bați bine. Și-l tăvălești nițel în, în...

MAGDA *(întrerupîndu-l)* : Și-aduci și un pic de cimbru. Hai că n-am mai văzut cimbru de ani de zile !... Nu știu cum au ei carnea acolo, domle, dar... Mănîncă de dă strechea în ei, însă greoi. N-au subțirime... *(Strigă după invizibilul Mitache care se presupune că s-a depărtat)* — Măi tovarășe Mitache, ia stai nițel. Domle, un pic de mămăliguță rece, știi cît ? O fărîmiță, așa. — Hai, că ți-a mai rămas, de la sărmăluțe, de la pastramă... Hai, nu face pe nebunu !...

NUȚU : Eu zic să aducă și pastramă... Dacă-i fragedă. Degeaba te uiți, tov. Mitache, că aia care ne-ai dat-o sîmbătă era toval.

MAGDA : Mă mir că nu ți-a rost rușine ! Firmă mare, mahala serioasă, gagii distinși, — obrazu !

NUȚU : Știi că ți-am plătit totdeauna, cînd am avut.

MAGDA : Și sutarul ăla de ni l-ai împrumutat, să știi că nu s-a pierdut. E la loc bun.

NUȚU : În picioarele ei.

MAGDA *(scoțîndu-și pantofii și punîndu-i pe masă)* : Dacă vrei, ți-l pot restitui acum. Poftim ! Ia-l ! Na ! *(Un fel de aparté lui Nuțu.)* Află că și în Federală, la *party*-uri, umblam desculță. E mai șic.

NUȚU : Tu erai obișnuită cu șicul ăsta, de acasă.

MAGDA : Grație ție ! Umblam desculță, pe tăcute ca să nu atrag atenția. Vezi, aici e deosebirea, Nuțule ! Acolo umblu desculță tocmai ca să atrag atenția !

NUȚU : Și reușești ?

MAGDA : Oho ! Își pun monoclu să mă vadă. Plus că calc numai pe blănuri. Da o gogoneață nu poate să aducă la micii ăștia ?

NUȚU : O să ne ardă. La salată, de obicei, ne arde.

MAGDA : Taci și bagă-n tine ! Nu ne arde nimeni, dacă sîntem împreună. Numai să nu te stropești pe guler cu saramură, că acum n-am vreme de spălat. Aoleu, ce mai vin ! *(Se face că gustă.)*

NUȚU : Poșircă ? !

MAGDA : Nici asta n-ai băgat de seamă ?

NUȚU : Nu. Da-l punem să aducă altul dacă vrei. Mai rece.

MAGDA : Au d-alea boierești, la trei sferturi. Cîți lei ne mai trebuie ?

NUȚU *(făcîndu-se că numără)* : Unsprezece.

MAGDA : Na ! *(Scoate din poșetă și-i îndeasă niște bani.)*

NUȚU *(văzînd banii)* : Ce-s ăștia, dolari ?

MAGDA : Păi cum ?

NUȚU : Bagă-i repede înapoi. Și nu-mi mai spune nimic despre ei.

MAGDA : Da de ce, sînt banii mei. *(Cîntă fals.)* „Banii mei, banii mei, ce să fac cu ei ! ?“ Hai mă, Lică, bine c-ai venit ! Ia zi tu una, ca-n vremurile bune, mă Lică, mă ! Hai că vreau să ne facem praf azi, înțelegi ? Hai că-ți dau tot, îți dau și rochia asta, de pe mine, care face aicea trei mii de lei, leafă de șef, bă Lică ! Ia dă-i tu drumul așa, să moară morții ! Să mă sfîrîi, Licăă ! Da și pe dumnealui ! Să-l sfîrii ca-n frigare, să-i arzi inima și ficații ! Să nu se mai uite la mine așa ca tîmpitu ! Ce dacă am dolari ? Am mulți ! Cîntă mă, că tot nu te mai aud o vreme. O vreme lungă. Nu te mai aud, mă, și nu te mai văd ! Și nici tu pe mine ! Nu mă mai vezi, știi cît ? Mult de tot, mult, mult, mult, mult...

NUȚU : Da, mă, cîntă mă Lică, dacă vrea dumneaei. Și cîntă-mi și mie că acu... vorba aia !... Lasă că ne socotim noi. Cînd mi-o ieși cărțulia asta vin eu și ne socotim, și din urmă. Dacă mi-o mai rămîne ceva, după ce-mi plătesc datoriile, planșele, ozalitul...

MAGDA : Și trusoul ! Că dumnealui vrea să se însoare, înțelegi, face fapta asta așa, orbește, că orb a trăit tot timpul. Și voi ce vă uitați, ia cărați-vă de-aici ! Dolarii îi am de la el.

NUȚU : Nu știe ce vorbește. E beată.

MAGDA : De la el îi am ! Mă jur pe Dumnezeu ! Află că nimeni n-o să-mi scoată asta din cap. Şi tu, ăla, ce te benoclezi aşa la mine, bă cămilă degerată, nu vezi că sînt cu un bărbat ? Un bărbat care mă apără, care zice că-s a lui, cum dracu ! Şi pe care l-am furat. Aoleu, ce l-am furat ! Şi m-am dus şi m-am culcat cu Werner Sombart. Ştiai asta, Nuţule ?

NUŢU : Nu. Dar să ştii că nu te-am păzit eu.

MAGDA : Ştiu, tu păzeşti Revoluţia Mondială. Mărculescu, el mă păzeşte. Dar eu m-am dus la Werner Sombart şi m-am culcat cu el. De kiki. Plus că era şi foarte bogat. Şi foarte frumos. Şi foarte, foarte, foarte, foarte ! Hai mă, Lică, mă : „cîntă-mi să uit dragostea, care mi-a fript inima, cîntă-mi ! Eu te rog pe dumneata ca să n-o dai altuia, cîntă-mi ! Hai, hai, hai, hai, hai, hai, hai, hai !“ Tu ştii că dacă m-ar prinde Mărculescu aici cu tine, m-ar omorî ?

NUŢU : Nu, acum Mărculescu încă nu există : el apare după ce nu mai sînt eu.

MAGDA : M-ar omorî, dar nu fiindcă nu se gîndeşte că-i mai pot pune coarne. M-ar omorî că mă dau în stambă, de *pomană*. Asta nu admite el. Să faci poezie, la el, e crimă : e pentru d-ăştia flenduroşii. Are dreptate. I-a zis unuia : „căcănăriţi hîrtia cu tîmpenii. Voi nu vedeţi în ce lume trăim cu toţii ? Lăsaţi behăitul, hai să fim serioşi“. Cînd ar vedea că şi eu behăi... Dar numai astăzi ! E o excepţie. Adu, mă Mitache, încă un chil, rece ! Şi tu cîntă, cioroiule, să putem behăi în linişte ! *(Aruncă bani.)* Na, dolari, na ! Mergeţi la shop şi vă cumpăraţi blană, giacă, rimel care nu se şterge. Şi eu am un rimel care nu se şterge. *(Aproape plîngînd.)* Nu se şterge de lacrimi. „Cîntă-mi să uit dragostea, care mi-a fript inima, cîntă-mi !...“ *(Arătînd pe Nuţu.)* Vă spun pe cuvîntul meu de onoare, oameni buni, că l-am furat, şi că-l fur ! A fost al meu — Iar eu a cui ? N-am dolarii de la domnul Werner Sombart, îi am de la tovarăşul Nuţu Văleanu, să mă trăznească Dumnezeu !

NUŢU : Ce să te mai trăznească ! Că eşti trăznită rău.

MAGDA *(ștergîndu-și lacrimile)* : Da, sînt. Uneori sînt ca un arbore trăznit. Nuțule, știam că numai brazii se trăznesc, și stejarii, de ce se trăznesc și tufele de liliac ? De cînd ? *(Îi sărută mîna.)* Ești așa de bun. Așa de nesuferit de bun. Lică, las-o mai încet, cîntă și tu o romanță acolo, că nici de data asta n-am rupt pisica. Mai bem niște poșircă ?

NUȚU : Mai bem. Ca să alunece pastrama. Și tristețea. Ține, să-ți mai torn.

MAGDA *(privind cerul)* : Și e o noapte înaltă ! Cîte nopți înalte n-am avut împreună ! Nuțule, tu știi ce meserie are Dumnezeu ?

NUȚU : Contabil. Sau planificator.

MAGDA : Sifonar. El a avut un sifon mare și a împroșcat cerul cu bule. Tu nu admiți ?

NUȚU : Sper că era un sifon mai rece decît al nostru. Galactic.

MAGDA : Mi-ești într-adevăr foarte drag.

NUȚU : La ora asta.

MAGDA : Și la alte ore, Nuțule. Dar am pus un geam între mine și tine. Un geam incasabil.

NUȚU : Eh, stelele sînt aceleași.

MAGDA : Nu-i adevărat. Ei au alte stele. Și la noi sînt alte stele aici, la mahala. Eu pe-alea le caut. De-azi dimineață le aștept. Aștept să le văd ultima oară.

NUȚU : Adică ?

MAGDA : Plec. *(El o privește tăcut.)* Plec. Mi-am făcut toate rosturile. Avem acolo o bază. O bază solidă.

NUȚU : Și Mărculescu ?

MAGDA : E acolo. Mă așteaptă. Nu încerca să mă ții. Să mă convingi. Să mă denunți. Numai tu știi asta. Îmi lichidez vila de la țară, o vînd. Dacă ai vrea s-o primești cadou aș fi fericită. Dar tu n-o primești, nu-i așa ?

NUȚU : Nu.

MAGDA : Măcar că o meriți, de o mie de ori mai mult... E un fleac, față de ce avem noi. Te rog foarte mult, Nuțule ! Nu gîndi rău despre mine. Te-am așteptat inadins azi-dimineață în parc ca să-ți spun asta. Nu e om care să mă înțeleagă mai bine decît tine. Dacă mă denunți, mă ucizi. Vrei asta ?

NUȚU : Nu vreau să te ucid. Dar mă întreb de ce ai avut nevoie de un confident de ultimă oră.

MAGDA *(se ridică)* : Acum nu mă mai întreba nimic. Rămii aici. Trebuie să vie antricotul cu cimbru. Mitache o să-ți aprindă țigarea și o să se frece cu miinile slinoase de umărul tău. Lică o să-ți cînte pînă o să oftezi. Sifonarul de sus o să mai împroaște cîteva stele, pentru noi doi. *(Retrăgîndu-se)* Te-am iubit mult. Adio, Nuțule !... *(A plecat, el a rămas privind după ea.)*

SFIRȘITUL PRIMEI PĂRȚI

PARTE A DOUA

6

Locuința lui Nuțu, o garsonieră destul de modestă. Nuțu lucrează la masă. Soneric la ușă.

NUȚU : Intră, Dorina. E deschis. *(Ușa se deschide, apare Magda.)* Magda, ce e cu tine ?

MAGDA *(bine îmbrăcată, puțin distantă și „doamnă")* : O vizită protocolară.

NUȚU : Nu mă așteptam.

MAGDA : N-are nici-o importanță. Am ținut de datoria mea să vin să exprim regrete în legătură cu întîmplarea de acum zece zile.

NUȚU : Nu văd de ce...

MAGDA *(îl întrerupe)* : Îmi dau seama că am fost penibilă. I se întîmplă oricui. Te rog să mă scuzi...

NUȚU *(cam încurcat)* : Ia loc !...

MAGDA : Am să stau cinci minute fiindcă am venit. Cunosc camera. Nu te simți jenat domnule Văleanu. Dealtfel cred că s-a schimbat foarte puțin aici. Au mai apărut cîteva lucruri noi. A, văd și un capod feminin...

NUȚU *(strîngîndu-l)* : Dacă te deranjează...

MAGDA : Cîtuși de puțin ! Nu mă mai deranjează nimic. Singurul lucru care m-a deranjat a fost faptul că am putut să gafez așa de tare, să spun baliverne. Mă deranjează, de asemenea, și ideea că dumneata ai putut să le crezi. *(Schimbă, monden, vorba, arată o planșă prinsă pe perete.)* Aceea e noua dumitale lucrare tehnică ?

NUȚU : Da.
MAGDA : N-ai avut nici un fel de stinghereală, sper. De a doua zi ți-ai reluat treaba ca înainte.
NUȚU : Da.
MAGDA : Cu sentimentul că ajuți pe semenii dumitale. Şi că ridici țara.
NUȚU : Da.
MAGDA : Eşti un patriot.
NUȚU : Da.
MAGDA : Foarte bine, foarte bine. Grație muncii tuturor se va ajunge ca pînă în 1985 puterea reală de cumpărare pe cap de locuitor să se ridice la... la cît ?
NUȚU : Magda, ce e această figură la tine ?
MAGDA : Te rog frumos : nu sînt Magda, sînt doamna Mărculescu. Şi nu fac figuri, ci discut despre viitorul socialist ca un constructor. Ca să epuizez cele cinci minute de politețe. Poate binevoieşti să-mi răspunzi domnule Văleanu.
NUȚU : La ce ?
MAGDA : La ce te-am întrebat. Cu cît se va urca salariul d-tale real peste încă un cincinal ?
NUȚU : Nu ştiu doamnă, n-am calculat, am fost ocupat.
MAGDA : Şi dacă eşti aşa de patriot pe cît spui, aveai unele îndatoriri.
NUȚU : Ce fel ?
MAGDA : În primul rînd datoria să mă denunți.
NUȚU : N-am dat importanță...
MAGDA : Regret. Mă aşteptam la mai mult de la dumneata. Ți-am spus doar ce am de gînd. Pot să adaug că sînt şi o spioană.
NUȚU : Ce spioană ?
MAGDA : Economică.
NUȚU : Te lauzi, Magda.
MAGDA : Deci n-ai crezut nimic, aşa-i ?
NUȚU : Nu prea. Poate cel mult povestea cu Werner Sombart.
MAGDA *(rece)* : Werner Sombart e un institut, dragă domnule Văleanu. Un institut de sociologie sau cam aşa ceva.
NUȚU : Nimic însă nu se opune ca să existe şi un altfel de Werner Sombart, chiar cu alt nume.

MAGDA : Ce te face să crezi ?
NUŢU : Pofta dumitale de ridicare.
MAGDA *(atinsă)* : Nu prea sînteți manierat domnule Nuțu Văleanu.
NUŢU : Recunosc. Dar eu nu fac conversaţie, scumpă doamnă. Eu spun ce cred.
MAGDA *(rîde scurt)* : Ai fost colosal cu „scumpă doamnă" ! *(Redevine serioasă.)* Deci eu nu-ți dau nici un fel de nelinişte, aşa-i ?
NUŢU : Magda, să nu crezi că nu m-am gîndit la tine şi că n-am analizat cazul tău.
MAGDA : Oh !
NUŢU : Mi-am făcut şi eu examen. Am recunoscut că viața pe care ţi-o proiectam în faţă nu era din cale afară de atrăgătoare.
MAGDA : Ei !
NUŢU : Aşa este. M-am hotărît să fiu mai atent şi la celălalt curs al vieții. Şi cu Dorina aşa am să fac. Tu m-ai învățat că poţi să pierzi un om pe care-l iubeşti dacă nu ştii să-l iubeşti. Şi eu a doua oară nu mai vreau să pierd.
MAGDA : Aha ! Deci ţi-am folosit şi eu la ceva. *(Îşi muşcă buzele.)*
NUŢU : Da. Recunosc.
MAGDA : De ce n-ai venit să mi-o spui ?
NUŢU : Pentru că tu ai plecat. Şi pleci.
MAGDA : Şi nu te tulbură deloc, ca cetăţean, ipoteza că plec ? Ce a zis computerul tău la analiză ?
NUŢU : N-am analizat cu computerul, ci cu inima.
MAGDA *(stăpînindu-se)* : Te rog, fără vorbe mari.
NUŢU : E aşa cum îţi spun. Şi am ajuns la concluzia că dacă tu vei fi mai fericită acolo, dacă nu te va incomoda ideea că ne-ai părăsit pe noi toţi, şi aceste idei de datorie, de strămoşi, mă rog, de tot ce stă in noi... şi ne dirijează sufletul ; adică dacă acolo vei fi liberă de noi, goală de noi — atunci e mai bine să te duci. E dreptul tău să te elimini, să-ţi alegi axa de funcţionare. Şi singurul motiv de regret e că n-am ştiut...
MAGDA : N-ai ştiut ce ?

NUȚU : N-am știut să te iubesc și să te fac să iubești tot ce...

MAGDA : Deci, dacă nu vă iubesc, pot pleca. Și d-voastră rămîneți și vă iubiți aici mai departe. Cu înlesniri tot mai mari. Da ? *(Se ridică.)*

NUȚU : Nu trebuie să te superi.

MAGDA *(mergînd la ușă și încuind-o cu cheia)* : Nici nu mă supăr. Am primit din nou șocul unei generozități, după părerea mea, cel puțin imbecile, domnule Văleanu. Scuzați-mă pentru termenul neprotocolar. Ai spus că dacă nu mă incomodează ideea de cutare și ideea de cutare. Ba mă incomodează îngrozitor. Și mai ales mă incomodează ideea că vă zbateți degeaba, și că toată bunăvoința și mărinimia d-voastră se scurg pe apa sîmbetii. Asta mă incomodează.

NUȚU : De unde știți asta ?

MAGDA : Sint foarte bine așezată să o știu. Dumneata ai avut niște dosare, nu ? Cu propuneri de invenții, nu ? Cu economii de milioane, nu ? Ce s-a ales de ele ?

NUȚU : Nu prea mult...

MAGDA : Nu era un capital al dumitale acolo ? Și poate și un capital al meu care mă strîmtoram de la atîtea ca să-ți dau răgaz să creezi ? Ce s-a întîmplat cu acest capital ? De ce s-a irosit ?

NUȚU : Nu știu... Probabil și din neglijență... Din neînțelegere...

MAGDA : Vai de mine ! Ce frumos ar fi ! Spune, tovarășe Văleanu, ce ai simțit dumneata cînd a venit domnul capitalist străin în secția dumitale, s-a uitat la mașini, și mai apoi, peste cîteva luni, te-ai trezit că-ți aduce din străinătate tocmai motorul pe care îți propuneai să-l faci aici ? și care stătea în dosar cam de doi ani. Ai ? Ce-ai simțit ?

NUȚU : Ei, ce să simt... Îți cam închipui și tu ce simțeam... *(Zîmbind.)* Pardon, dumneata.

MAGDA : Îți mai aduci aminte cu cine a venit acel domn ?

NUȚU : Erau doi. Și au venit cu directorul.

MAGDA : Exact. Și cu mai cine ?

NUȚU : Și cu inginerul șef.
MAGDA : Și cu mai cine ?
NUȚU : Nu știu. Erau mai mulți. Erau o comisie întreagă.
MAGDA : O comisie întreagă, așa este. I-am numărat. Erau șase cu totul. Și au venit, și ți-au strîns mîna, și te-au întrebat, și tu le-ai răspuns, și-ai făcut un fel de gest, și unul din ei te-a oprit. Mai ții minte cine te-a oprit ?
NUȚU : Zău că nu mai știu. Dar mă mir că tu...
MAGDA : Eram pe o pasarelă și priveam. Și am văzut cum iți face semnul acela, adică : lasă dumneata, știm noi mai bine, o să vezi că se aranjează, o să fii mulțumit.
NUȚU : Cine l-a făcut ?
MAGDA : Un bărbat frumos, oacheș, cu niște dinți albi, și cu un aer foarte sigur pe el, zîmbind tot timpul, plăcut, și vorbind cu nemții într-o limbă amestecată...
NUȚU : Mărculescu...
MAGDA : Da, domnul Mărculescu de la Centrală. Degajat, insistent, tăios. A ridicat ochii o dată spre mine, m-a fulgerat.
NUȚU : Tu ce făceai acolo ?
MAGDA : Speram, iubitul meu Nuțu Văleanu. Asta făceam, speram. Știam că dacă se aranjează ceva cu invențiile tale, cu inovațiile tale, o să-mi pot cumpăra și eu un palton mai bun. Și mai știam că dacă reușeai tu, cît de cît, să te ridici, mă cereai de nevastă, sau te ceream de bărbat, și vorbeam altfel cu viața. Dar nu s-a întîmplat nimic. Domnul care ți-a dat asigurări mi-a dat și mie. Domnul acela e extrem de puternic pe dinlăuntrul său. El a făcut ceea ce tu n-ai îndrăznit : m-a luat. El nu s-a codit atîta, m-a culcat în patul lui, m-a mușcat cu dinții lui, m-a îmbibat de vitalitatea lui...
NUȚU : Magda, te rog, să lăsăm...
MAGDA : Sigur, să lăsăm, să lăsăm mereu !... Eu știu de ce n-ai făcut la fel, Nuțule, de ce ai ratat : pentru că mă iubeai. Te asigur că și el m-a iubit, și bine ! Nu m-a lăsat să mă dezmeticesc, m-a trimis

peste tot, m-a luat cu el... m-a prezentat... m-a vîrit... mi-a deschis relații... în fine, a făcut din mine o doamnă !

NUȚU : Foarte bine.

MAGDA : Da, dar statul român a pierdut pe chestia asta cîteva milioane. Înțelegi ? *(Se face o pauză.)* Și tu ai pierdut, mă rog, ce ai pierdut. *(Altă pauză.)* Să fim înțeleși, Nuțule : eu aveam nevoie de un palton *de la tine*, și de un bărbat *ca tine*. Eu n-am acceptat un vizon de la un alt bărbat decît în momentul cînd am fost sigură că tu nu vei putea *niciodată*, cu firea ta, să-ți modifici starea în această societate.

NUȚU : Mi-am mai modificat-o...

MAGDA : Fleacuri ! Nimicuri ! Hîța-hîța cîte-un pic ! Ce, eu nu văd ce e în camera asta ? Ce era și acum trei ani.

NUȚU : Minus o anumită emoție.

MAGDA : Minus vax ! *(Rece.)* Nu mai avem nevoie de nici o emoție, Nuțule. Am făcut numărul cu emoția la birt, am depășit-o. Tu nu mai ții deloc la mine, Nuțule. Altfel m-ai fi denunțat urgent.

NUȚU : Ai spus că te ucid.

MAGDA : Cu atît mai mult trebuia să mă denunți, dacă într-adevăr mai luptai cu mine, cu amintirea mea. Speram atît de mult să-mi faci rău ! Dar nu ești în stare. Eu mai sînt, iubitule. Și eu am să ți-l fac ! Ca să te scot din toropeală. *(Apoi.)* Află că Mărculescu ți-a ținut dosarele la obroc. Nu singur, bineînțeles : cu doi-trei complici, care habar n-au avut ce joc se joacă, și pe care oricînd îi poate acuza, chiar el, de neglijență, și da afară, dacă se face vîlvă ; încît tîmpiții aceia n-ar înțelege nimic. I-ar da afară cu zgomot, dar i-ar pune pe furiș în altă parte, — acum știu mașinăria. Ei își vor face imediat autocritica și își vor lua angajamentul... Iar tu vei rămîne toată viața mofluz.

NUȚU : Pînă pleacă domnul Mărculescu de unde este.

MAGDA : Pleacă la mai bine, domnul Mărculescu, nu la mai rău ! Se autopropulsează. Acest om se mișcă

unde vrea el. Cîştigă cît vrea el. Cum ţi se par utilajele care s-au adus în secţie la tine ?

NUŢU : Cam depăşite.

MAGDA : Ahà. N-am ştiut. De ce naiba le-or fi luat aşa ?

NUŢU : S-ar părea că nu se pricep.

MAGDA : S-ar părea... ?! *(Dezarmată de atîta candoare.)* Nuţule, lasă-mă să stau la tine pe canapea. Şi adu-mi ceva, un biscuit, ceva, un pahar cu apă, ce mai găseşti pe aici. *(Şi-a scos boleroul, s-a alungit.)* Este atît de fenomenală liniştea asta de aici, şi încrederea naivă pe care o ai în oameni !... Parcă mă curăţă pe dinlăuntru... Sînt foarte murdară, să ştii ! Extrem de murdară.

NUŢU *(aducîndu-i nişte biscuiţi)* : Nici de asta nu mă prea convingi, Magda.

MAGDA : Murdară, murdărită... Ştii că Werner Sombart nu e numai un institut de sociologie, e şi un om de bancă.

NUŢU : Bun. Şi te-a invitat la el.

MAGDA : Nu m-a invitat. M-a trimis domnul meu. Cu recomandarea : convinge-l *prin toate mijloacele.* Nici nu prea era nevoie să-mi dau osteneala, am succes mare în ţările astea reci. Tu ai admite să fac un asemenea sacrificiu, fie şi pentru ţară ?

NUŢU : Nu ştiu, nu m-am gîndit. Toţi facem sacrificii.

MAGDA : Da, dar al tău e curat ! Tu vei trăi sacrificat toată viaţa, robotind întruna. Dar vei rămîne curat. Uite-te la umerii ăştia ai mei. Îţi plac ?

NUŢU : Da.

MAGDA : Tu ai fi dat voie cuiva să-şi puie botul pe ei, indiferent în ce scop ?

NUŢU : Nu cred.

MAGDA : Atinge-mi umărul acolo unde a pus ăla botul ! Te rog ! Vreau să mi se restituie liniştea pe care am avut-o...

NUŢU : O, ce simplu ar fi ! Dacă noi am putea...

MAGDA : Vreau să intre în mine ceva din nevinovăţia ta, Nuţule. Ceva din naiva ta stupiditate, atît de inteligentă şi de bună !

NUȚU *(apucînd-o de umerii care se zbat)* : Nu te mai nelinişti, Magda ! Nici mic nu mi se pare că lumea e foarte dreaptă, că totul e bine orînduit. Şi eu ştiu multe. Dar asta nu mă împiedică să vreau să fac ceva care să intereseze pe toată lumea, oricîți Mărculeşti ar fi la vamă sau la pod.

MAGDA *(începe să-l mîngîie rîzînd puțin nervos)* : Pe noi ne interesezi foarte mult, Nuțule !... Mult mai mult decît îți închipui ! *(Se aud bătăi în uşă.)*

NUȚU *(se ridică)* : Cine e ? Dorina, tu eşti ? *(O voce de afară confirmă.)*

MAGDA *(tare)* : Ți-a venit spălătoreasa ? Spune să vie mai tîrziu. Eşti foarte drăguț, Nuțule ! Eşti atît de cald şi de bun ! Şi-mi faci atîta bine !

NUȚU : Lasă-mă să deschid.

MAGDA : De ce ? Doar ne simțim atît de minunat aici ! Sînt atît de puține clipele în care doi oameni se simt minunat ! *(Arată că are cheia de la uşă. El se repede s-o ia. De afară se aude un icnet apoi paşi ce se depărtează.)*

NUȚU : De ce ai făcut asta ?

MAGDA : Las-o să aştepte şi ea ! Va fi toată viața cu tine. Eu nu voi mai fi.

NUȚU : Oricum...

MAGDA *(ridicîndu-se şi ea)* : O să plîngă puțin şi o să-i treacă. Pe ea o să ştii s-o consolezi. În orice caz, şi vizita mea protocolară s-a terminat. *(Îşi pune boleroul. Îl priveşte în ochi.)* Am motive să doresc să mi-o întorci.

NUȚU *(încă ciudat)* : Mă mai vezi venind la tine ?!

MAGDA : Vei veni. Mai ales că am să-ți arăt nişte lucruri care te vor pasiona, de data asta din domeniul tehnic. Nişte lucruri care pot avea o influență serioasă asupra progresului tuturor.

NUȚU : Şi dacă în acest timp ar ciocăni Mărculescu la uşă, cum ai proceda ?

MAGDA : E un om de lume. Şi ştie că nu fac nimic gratuit. El m-a învățat.

NUȚU *(cu blîndețe)* : Uite, Magda, eu n-am să viu la tine niciodată. Nu mă mai interesează nimic, dar absolut nimic, din ceea ce mi-ai putea arăta tu.

MAGDA *(crud)* : Să nu spui vorbe mari. Cred că te va interesa să vezi cum unele din planşele tale sînt la noi.
NUŢU : Nu cred.
MAGDA : N-ai decît să vii să le vezi. Fireşte, semnătura nu e aceeaşi, dar asta n-are nici-o importanţă. Desenul îl vei recunoaşte.
NUŢU : Şi cine mi le-a dus acolo ?
MAGDA : Majoritatea, eu.
NUŢU : De ce ?
MAGDA *(cinic)* : Poate ca să am ceva din tine. Sau de la tine. Nu uita că niciodată nu m-ai răsfăţat. Acuma tu îmi procuri milioane.
NUŢU : Minţi.
MAGDA : O „lady" te-ar pălmui pentru vorba asta. Dar eu sînt numai o femeie de afaceri.
NUŢU : O mitomană.
MAGDA : Tu eşti mitoman. Crezi în mitul progresului continuu şi general. Mărculescu ştie mai bine cum e cu progresul. El ia comisioane mari de la firmele străine şi le depune în bănci apusene. Iar ţie îţi vin ustensilele de randament depăşit cu care te sforţezi să-ţi faci norma. Tu din ce crezi că avem noi parale ?
NUŢU *(revoltat)* : Dar în forma asta niciodată n-o să se mai...
MAGDA : Asta spun şi eu : niciodată. Ce aduni tu cu suta risipim noi cu milioanele, dacă asta îţi face plăcere. Şi asta încă n-ar fi tot.
NUŢU : Opreşte-te !
MAGDA : Dar ne interesează şi invenţiile tale. Tot nu le valorifică nimeni aici. Dincolo aduc aur. Şi pe urmă tot un fel de Mărculescu vine şi le cumpără de acolo, pentru România. Aici cu puţini bani se făceau. Dar cine are interes să salte un apucat ca tine şi să-l pună în cap ? Un dezinteresat ?! Vai de mine ! Îi ridicăm la cer dezinteresul, eroismul, şi cu asta s-a terminat. În schimb, unde e interes, maşinăria merge. Iubitule, tu rămîi cu pasiunea, că de scos profit are cine.
NUŢU *(sever)* : De ce ai venit la mine ?

MAGDA : Ca să-ți mulțumesc pentru vizon, pentru vilă și pentru toate. Așa e frumos. Nu ?

NUȚU : Nu-i adevărat. Tu ai venit ca să te justifici. Și să-ți ceri iertare de la conștiința ta.

MAGDA : Nu de la conștiința mea. De la tine. Și să te învăț cum e lumea.

NUȚU : De ce să mă înveți ?

MAGDA : Fiindcă te iubesc ! N-am încetat să te iubesc o clipă. Și cu cît îți fac mai multă nedreptate cu atîta te iubesc mai mult. Te iubesc pentru cît te fur. Aș vrea să văd un licăr de mînie la tine. Aș vrea să te aprinzi, Nuțule ! Vrei să-ți spun totul ? Aș vrea să mă omori. Cred că asta e tot ce a mai rămas de făcut.

NUȚU : Magda, tu ești bolnavă.

MAGDA : Sînt, Nuțule. Sînt foarte bolnavă. Tot ce ating n-are gust. Am intrat în viața mare mult prea legată. Nu ca Mărculescu. Mărculescu e puternic, fără scrupule. Eu sînt legată, și numai din cauza ta. Doamne, ce am să mă fac ? Cînd am trecut pe lîngă mănăstirea soră-mii, atunci, m-am uitat cu jind. Bătrînului îi dau o mie pe lună, e fericit. Cîți ani ar trebui să aștepte să ia o mie pensie ? N-are atîția ani. Se uită la mine cu ochii umezi. Dacă ar ști cu ce bani se duce el la biserică ! Crezi că rugăciunea cuiva ajunge, Nuțule ? De ce nu răspunzi ?

NUȚU *(se apropie de ea, o mîngîie, o îmbrățișează)* : Magda ! Ce-ai făcut Magda ?

MAGDA *(plîngînd tăcut)* : Mi-e mai ușor acuma. Și o să-mi fie și mai ușor dacă vii și tu să mă vezi. Să nu mă lași singură ! Te rog în genunchi să vii să mă vezi.

NUȚU : Spuneai că pleci.

MAGDA : Nu plec încă. Nu mă simt în stare să plec. Pînă nu mă ierți tu nu pot face nimica, înțelegi ? Nimica. Acolo nu mă pot duce, nu mă simt în stare. Aici nu mă pot întoarce. Spune tu care e ieșirea ?

NUȚU : Să te liniștești, ăsta e primul lucru.

MAGDA : M-am gîndit, Nuțule, că dacă te fac și pe tine complice la ce ți-am spus, tu vei găsi ieșirea. Tu ești mai echilibrat. De aia te-am pîndit acum zece

zile. De aia am intrat azi aici. Și te rog să vii să mă salvezi. Să vii la mine. Aici e alt pat, străin, camera altcuiva. Acolo buduoarul e numai al meu, numai al meu, înțelegi ? L-am făcut visînd cum ar fi să fiu cu tine acolo. L-am făcut, culcîndu-mă cu Mărculescu, ca să pot visa la tine. Mi-e totuna cu cine mă culc dacă nu ești tu. Mărculescu m-a dorit întîi pentru el, apoi pentru influența pe care puteam să i-o procur asupra altora. Acuma nu-i mai pasă de viața mea intimă. Simte că sînt îmbarcată pe aceeași corabie cu el, că nu pot să mă arunc nicăieri. Pe tine nici nu te consideră între oameni. Îi pari așa un fel de jeg de care eu m-am spălat definitiv.

NUȚU : Cine e de vină dacă tu ții la jeg mai mult decît la spray-uri ?

MAGDA : Glumești ca să mă consolezi, știu. Dealtfel, din prima zi am văzut în ochii tăi un fel de milă ascunsă, — lasă, nu nega. Noi n-avem nevoie de prea multe vorbe ca să ne înțelegem. Cînd vorbim mult parcă nu ne mai înțelegem. Dă-mi liniștea, Nuțule. Găsește calea ! Ia-mă înapoi lîngă tine !

NUȚU : Nu se mai poate.

MAGDA : Știu. Și asta mă înnebunește. Atunci ia ceva de la mine. Ia-mi casa. Ia-mi trupul. Ia ce vrei tu.

NUȚU : Magda, voi veni să te văd. Și pînă atunci o să mă gîndesc. Să vedem ce este de făcut. Poate cel mai bun lucru ar fi să te internezi într-un spital.

MAGDA : Degeaba mă internez. Am dolari, am pașaport, pot să mă duc la Biaritz. Degeaba mă duc. Numai aici se poate rezolva. Cînd voi înțelege bine ce am făcut. Dacă tu îmi spui că am făcut bine sau măcar că am o scuză, mă voi liniști imediat.

NUȚU : Să vedem.

MAGDA : Cînd vii ? Vino joi, vrei ? Joi, acuma. Te las șase zile să te gîndești. Am să pregătesc totul ca pentru o călătorie.

NUȚU : Unde ?

MAGDA : Nu știu încă. La marele Sifonar. Sau la închisoare. Sau la Frankfurt pe Main. Sau... tu vei ho-

tări unde. Depinde de tine. La revedere, Nuţule. *(Rîs straniu, demenţial.)* Îmi vine să şi rîd.

NUŢU : De ce ?

MAGDA : Cum te-am putut păcăli ! Cum te-am putut păcăli ! Cum te-am... *(Iese. El rămîne să netezească dormeza.)*

7.

Buduoar luxos, nu lipsit de gust. Într-o rochie de casă lungă, foarte elegantă, Magda tocmai îl introduce pe Nuţu. Are un soi de bunădispoziţie lejeră.

MAGDA : Bună, Nuţule. Îmi pare bine că te văd. Ah, mi-ai adus şi o floare !? Foarte frumos din partea ta. Ia loc. Ce mai faci ?

NUŢU : Bine.

MAGDA : E o vreme superbă astăzi.

NUŢU : Da.

MAGDA : Dimineaţa cînd am deschis geamul şi am văzut vremea asta superbă, m-am bucurat. Şi ia spune, ce ai făcut tu astăzi ? O, dar eşti şi elegant ! Nu te-am văzut niciodată aşa de elegant, Nuţule. Să porţi sănătos costumul. L-ai luat de curînd ?

NUŢU : Da.

MAGDA : Îţi vine destul de bine, să ştii. Atîta că mi se pare ciudat să te văd pus la punct. Probabil că e mîna „ei".

NUŢU : Ţi-am spus că vreau să-mi schimb stilul.

MAGDA : Mi-ai spus aşa ? N-am reţinut. Foarte bine faci. Şi deci astăzi... ai fost şi ai lucrat.

NUŢU : Da, am fost în schimbul întîi.

MAGDA : Îţi place tabloul ăsta ? E un Schweitzer-Cumpăna. L-am luat cu două mii, acuma face douăsprezece. Şi o să mai crească. Cu ce să te servesc eu pe tine ?

NUŢU : Cu nimic. Sau, mă rog, cu ce vrei tu.

MAGDA : Am fel de fel de lucruri. M-am pregătit, dragul meu. Sper că cinezi cu mine astă-seară.
NUȚU : N-am să pot.
MAGDA : Se zice și „regret". Și de ce n-ai să poți ? Te așteaptă „dînsa" ?
NUȚU : Da, mă întîlnesc cu ea după zece. Cînd iese din tură.
MAGDA : E bine, sănătoasă ?
NUȚU : Da, perfect.
MAGDA : Bravo, mă bucur. Deci să-ți aduc niște *ordevruri*, da ? Rapid ca la bufetul gării.
NUȚU : Nu te deranja, Magda.
MAGDA : Ba nu, dacă mi-ai făcut cinstea asta... Și cravata tot ea ți-a asortat-o ? *(El nu răspunde.)* Nu-i rău. Se poate și mai bine... Cum se zice : e loc de mai bine. *(Rîde, iese. Revine cu o servantă pe rotile pregătită cu gustări.)* Ai aicea un *choix* destul de larg. Sper să nu fii atît de pretențios încît să nu-ți placă nimic. Astea sînt niște stridii. Le-am primit de la un ins care lucrează la o ambasadă. Le vin prin avion, la gheață. Știi că stridiile, dacă nu le mănînci în trei zile, cel mult patru... Ai aicea lămiie. Știi să le mănînci ?
NUȚU : Nu.
MAGDA : Atunci să te învăț. Facem un curs de mîncat stridii. Inițiere și perfecționare. Vrei ?
NUȚU : Nu prea îmi fac poftă, drept să-ți spun.
MAGDA : Greu e pînă începi, pe urmă îți vine pofta. Ca la toate. *(Privire oblică.)* Să știi că se învață orice. Și te trezești cu deprinderi de care habar n-aveai la început. Și ți se pare că nu mai poți altfel. Și tu, dacă ai apucat să te îmbraci... Dar de cînd ți-ai pus costumul ăsta parcă ai devenit mai solemn. *(El zîmbește.)* Aici ai un vin franțuzesc care face *pandant* la stridii. Dincoace o băutură africană. Dar, atențiune, face poftă de dragoste. Nu te sfătuiesc.
NUȚU : Poți să-mi torni.
MAGDA : Bine, pe riscul tău. Îmi pun și mie. Deși... Și cum îți spuneam, astăzi, fiind timpul bun, m-am dus pînă la țară.
NUȚU : De unde ai icoana asta ?

MAGDA : Îți place ?
NUȚU : Foarte frumoasă.
MAGDA : Am avut multe, două camere pline. Dar le-am transferat. Adică, mai pe românește, le-am vîndut. Da, se caută foarte bine. Mărculescu e as în materie. Ia și 500 de dolari pe una, cînd e veritabilă.
NUȚU : Asta cum a scăpat ?
MAGDA : Asta am ținut-o cu dinții. E de la mama. Mă protejează. Cînd fac sau pățesc ceva rău, Maica Domnului plînge.
NUȚU : Și eu am avut impresia că plînge.
MAGDA : Nu, acuma n-a mai plîns demult, ți se pare. Dimpotrivă, azi a zîmbit, cînd i-am dat lui tata zece mii de lei.
NUȚU : Ce să facă ?
MAGDA : Secret. Sau hai să zicem : să-și crească nivelul. *(Văzînd că el examinează icoana.)* E o icoană foarte veche, trebuie să aibă aproape 300 de ani. Se zice că am fi avut noi un pictor în familie.
NUȚU : Cred c-ați avut.
MAGDA : După ce ?
NUȚU : După cum te-au pictat ai tăi pe tine.
MAGDA *(rîzînd)* : Nu, iubitule, eu m-am pictat singură. Numai cearcănele sînt veritabile.
NUȚU : Și ochii.
MAGDA : Și poate carnația. Te avertizez că sînt goală pe dedesubt. Așa că, fii atent.
NUȚU : Sînt.
MAGDA : Azi m-am uitat foarte îndelung în oglindă la mine goală.
NUȚU : De ce ?
MAGDA : Trebuie să mă întemeiez și eu pe ceva, nu ? Într-o lume în care totul e părelnic și vremelnic.
NUȚU : Și trupul e.
MAGDA : Se poate. Dar frumusețea desfide vremelnicia. Pentru frumusețe faci orice. Orice crimă mi se pare îndreptățită pentru împodobirea frumuseții. Apropo, să-ți dau și planșele alea.
NUȚU : Dă-mi-le. Pînă nu le văd, nu cred nimic. *(Ea iese și aduce cinci planșe.)*
MAGDA : Uite-le, dragul meu. Și altă dată să mă crezi.

NUȚU *(examinează planșele)* : Să știi că...
MAGDA : Nu sînt ale tale.
NUȚU : Ba da. Atîta că asta s-a aplicat, a intrat în producție. Și asta.
MAGDA : De cînd ?
NUȚU : Asta are aproape un an și jumătate. Astalaltă e în probe tehnologice. Și probabil că și a treia, asta...
MAGDA *(privindu-l atent)* : Cu atît mai bine. Dacă îmi spui și de celelalte două că...
NUȚU *(privind-o la rîndul lui)* : Nu. Astea nu s-au luat încă în discuție.
MAGDA : Păcat. Mi-ar fi plăcut să-mi spui că totul este perfect. M-aş aştepta de la tine.
NUȚU : De ce ?
MAGDA : La așa haine, așa gentilețe. Știi ce, Nuțule ? Lasă eleganțele astea caritabile. Eu nu mai am ce face cu compasiunea ta. Chiar mă jignește. Eu am ajuns la concluzia că am făcut foarte bine, pe plan uman, nelăsînd pe alții să trișeze, trișînd eu, într-un joc care e în general trișat. Spune-mi tu ce mai e solid în lumea asta, în ce mai poți spera ? Dacă asta *(arată tabolul)* face douăsprezece mii acuma, nemișcîndu-se de acolo, înseamnă că s-a devalorizat banul, s-a schimbat ceva, și se schimbă mereu, ca un vîrtej. Dar hai să discutăm alte lucruri. Astea *(arată planșele)* poți să ți le iei. Și ele sînt valori de bursă, au cote. Oh, Mărculescu ăsta are dreptate. El are cîteva panseuri de Gîgă : de ce să trăiesc prost, dacă pot să trăiesc bine ? Și : decît o viață ca asta, mai bine mai bună. *(Rîde.)* Nostim, nu ? Află că aceste panseuri sînt foarte solide. Și că viața cu ele e foarte haioasă.
NUȚU : În cazul acesta, iubita mea doamnă Magda Mărculescu...
MAGDA : Acest ins care trăiește pe panseul lui Gîgă e mai încleștat de viață decît tine care trăiești pe teorie înaltă, și nici nu poate fi dislocat. Cred că de-aia nici n-ai încercat să-l dai în vileag, ai simțit că nu poți. Și într-adevăr ce să-i faci ? Acum dacă-l apuci, te salută de la distanță. Cel mult mă popresc

pe mine. Dar tu nu dorești asta. Și atunci totul continuă. Aici ai tartine cu somon afumat. Aș putea să-l dau eu în vileag, dar de ce? În schimbul a ce? A, ce glorie, sau viață, sau fericire? Vrei un disc ultramodern? *(E numai zîmbet.)*

NUȚU : Pune-l, draga mea.

MAGDA : Aș vrea să asculți și tu cum huruie și cum gem oamenii. Nu numai motoarele. Gem de o tristețe uriașă. De o singurătate nemaipomenită. Azi am fost s-o văd pe Liana. M-am împăcat cu ea. Am iertat-o. M-a iertat.

NUȚU : Pentru ce?

MAGDA : Pentru orice. Și mi-am dat seama că ea, acolo, la mănăstire, ruptă pe trei sferturi de lume, e mai puțin singură ca oamenii pe care-i cunosc, și-i frecventez, în mijlocul lumii. A lumii celei mai avansate. Ia ascultă nițel. *(Se pune un disc trist, sinistru.)* Îți mai aduci aminte cînd am ieșit atunci de la „Pescăruș", pe jumătate amețiți... acum trei săptămîni...? Era acolo lîngă lac o statuie, din nichel sau așa ceva, cu doi pescăruși cu aripile îngemănate, petrecute unul prin celălalt. Toată viața am dorit să fiu ca unul din ei, așezată, împletită cu celălalt, gata de zbor.

NUȚU : Poate și eu am dorit același lucru.

MAGDA : Nu. Tu ai tras la cîrd, la stol, niciodată la pereche. Pentru împerechere n-ai avut nici o înclinație.

NUȚU : Acum am.

MAGDA *(se face palidă și oprește discul)* : Cu mine?

NUȚU : Nu.

MAGDA : Gîndește-te bine, Nuțule. *(Își reprimă un tremur.)*

NUȚU : M-am gîndit, Magda.

MAGDA : Am putea să mai fim fericiți. Să ne reabilităm pentru tot.

NUȚU : Da, poate... Dar e tîrziu.

MAGDA : Tu poate nu crezi.

NUȚU : E și greu să cred... Tot ce spui tu, din clipa în care ai plecat, rămîne greu de crezut. Uneori am impresia că te joci.

MAGDA : Așa și este.
NUȚU : Te joci în primul rînd cu tine.
MAGDA : Așa și este. Îmi place să mă joc. Și mai am și alte figuri.
NUȚU : Eu în schimb doresc să fac un lucru serios, temeinic, pe toată viața.
MAGDA : Așa ești tu. Ai băut din licoarea asta africană ?
NUȚU : Am băut. E bună.
MAGDA : Și nu mă dorești încă ?
NUȚU : Nu.
MAGDA : Nu vrei să folosim această clipă, care nu se mai întoarce ?
NUȚU : Nu.
MAGDA : Ce dorință mai ai tu ? Cu ce să te mai servesc ?
NUȚU : Cu nimic. Poate cu un pahar cu sifon.
MAGDA : Atît ?
NUȚU *(arătînd paharul cu băutură)* : E prea concentrat. Pentru mine cel puțin.
MAGDA *(așezîndu-i-se pe genunchi)* : Mai bea unul, scumpule.
NUȚU : Dar de ce... ?
MAGDA : Mai bea unul. Știu eu de ce. Mai bea, te rog ! Mai bea pînă la fund ! Am să-ți aduc și sifon. Tocmai azi a venit sifonarul. M-a strigat de afară. Hai, fă-mi plăcerea. *(Îl face cu sila să bea.)* Așa. Să mai punem muzica aceea dezmățată. Să urle ! Să se jeluie ! *(Pune discul.)*
NUȚU : Nu e nevoie.
MAGDA : Ba este. Ce știi tu ? Inocentule. Inocentule vinovat de toate !
NUȚU : Ai promis că...
MAGDA : Și tu ai promis multe. Și viața a promis multe. Cine se mai ține de vorbă ? Ce ți-am promis ? Un pahar de sifon ! Pregătește-te !
NUȚU *(izbit de vocea ei, se ridică)* : Nu înțeleg.
MAGDA *(îl repune în fotoliu)* : Stai aici și așteaptă. Fii cuminte. Dacă am început, jucăm tot jocul. Puțină răbdare. *(Din ușă.)* Tu n-ai știut niciodată cît de frumoasă sînt cu adevărat.
NUȚU *(se ridică iar)* : Dar...

MAGDA *(îi face un semn amical, insinuant)* : Psst ! *(Dispare. Peste o clipă rochia de cameră e aruncată pe ușă. Nuțu se crispează, meditează puțin, apoi o ia încet spre ieșire. Ezită cîteva clipe. Revine. Mai așteaptă. Privește icoana. Apoi, brusc, oprește discul. Își mai toarnă din băutura africană. Bea. Își potrivește cravata. Ia un aer tulburat. Se apropie de ușa spre interior. Deschide).*

NUȚU *(urlet de groază)* : Nu ! Magda ! Nuu !

SFÎRȘIT

PIESA VĂZUTĂ DE:

CONSTANTIN RADU-MARIA :

...Unul din cele mai interesante personaje feminine din literatura noastră dramatică.

(*Teatru* nr. 4, aprilie 1980.)

DAN LUPESCU :

...Dacă autorul ar fi asigurat un mai bogat relief dramatic celor 7 tablouri scenice, o mai convingătoare motivaţie opţiunilor, gesturilor pe care le fac personajele, *Un pahar cu sifon* s-ar fi putut juca, cu succes înzecit, pe scena oricărui teatru popular sau cămin cultural. (...)

Un pahar cu sifon este nu atît o piesă de teatru, în adevăratul înţeles al cuvîntului, ci un recital dramatic susţinut de actriţa Leni Pinţea-Homeag.

(*Inainte*, Craiova, 27 nov. 1979.)

FLORICA ICHIM :

Înrudită ca zonă de preocupări cu *Fluturele pe lampă* şi *Acord*, noua sa dramă reia dezbaterea asupra unor raporturi fundamentale în condiţiile societăţii noastre. Probabil, din dorinţa de a nu slăbi prin acţiuni colaterale discursul dramatic, autorul şi-a concentrat piesa pe zbuciumul unui singur personaj al cărui dialog cu eroul secondat înseamnă tot timpul o verificare prin

sine. Termenul de contrazicere se află în aceeaşi conştiinţă, de fapt în ceea ce a luat ca, cînd exact, cînd eronat, din lumea înconjurătoare şi din propriile-i fapte. Ştim doar că pentru Paul Everac, formula cea mai apropiată este teatrul eseu şi între limitele sale largi s-ar include şi acest dialog dramatic despre raporturile dintre conştiinţa şi existenţa socială, dintre libertate şi necesitate. Opţiunea eroinei, în momentul declanşării dramei pornită din mobiluri material-egoiste, este pusă sub semnul întrebării de însuşi zbuciumul acesteia. Magda a preferat cîndva iubirii stabilitatea materială, mai mult, a dorit şi aspirat, din mărginire şi laşitate, doar la comoditatea opulenţei şi binefacerile acesteia. Primul compromis esenţial a atras cum era şi firesc, suita cedărilor, prag după prag, etapă după etapă, de la prima eroare s-a mers pînă la ultima abjecţie, de la trădarea iubirii la trădarea ţării.

Dintotdeauna, la Paul Everac, întîlnim o voluptate a confesiunii, devenită aici motor unic pentru acţiune. Eroina îşi desfoliază conştiinţa sub ochii noştri, mărturisirile în cascadă nu-i mai lasă putinţa să ascundă nici ceea ce ar dori să păstreze doar pentru sine. În prăbuşirea sa n-a avut vreme sau n-a putut să-şi adune puterile pentru a privi înapoi. Acum, într-un moment crucial de nouă opţiune îşi măsoară gesturile şi înţelesurile lor. Experienţa unei direcţii de viaţă este consumată ; din starea de analiză se vor declanşa resorturile unei noi experienţe sau ale deciziei tragice.

(*România liberă*, 10 aprilie 1980.)

VALERIA DUCEA :

Furaţi de aparenţe, de aspectele realist-naturaliste ale limbajului, de formula melodramei sentimentale unii s-au grăbit să considere această partitură (înscrisă în dimensiunile restrînse ale teatrului scurt) drept un simplu exerciţiu dramatic, de mîna stîngă, bine făcut, abil scris, pe o idee-metaforă generoasă, dar un exerciţiu lipsit de profunzime, de complexitate.

Cu ecouri din alte compoziţii (*Explozie întîrziată, Un fluture pe lampă, Acord, Camera de alături*), cu ideile şi adevărurile *deliberat* învăluite în hainele banalităţii cotidiene, *Un pahar cu*

sifon lasă, pe bună dreptate, deschisă o portiță spre aprecieri mai puțin favorabile.

Presărată cu mici ironii, cu răsfățuri feminine, cu amintiri duioase, cu indignări și reproșuri, cu patetice negări, cu acuzații și insinuări subtile, cu speranțe fierbinți, disputa celor două personaje dezvăluie cu dificultate, de sub aerul ei aparent frivol, *proporția reală a dramei umane,* accentul ei puternic social.

Este ceea ce ne-a redat, în termeni convingători, spectacolul Teatrului Foarte Mic.

Despovărată de sentimentalisme, epurată de naturalism și vulgaritate, piesa *Un pahar cu sifon* a fost așezată pe minusculul podium al Teatrului Foarte Mic în drepturile ei firești.

Lucrată cu sobrietate, cu accentele puse pe subtext, înscrisă în registrul grav al dezbaterii de idei, versiunea bucureșteană (spre deosebire de celelalte două versiuni scenice, una chiar în regia autorului)* a validat pretenția scriitorului Paul Everac de a-și defini piesa drept un vehement și răscolitor protest împotriva lipsei de omenie și de comunicare între oameni, un manifest al voinței de armonie și al dorinței de a se restabili în cazul dat, ca și în altele, un echilibru al valorilor.

Interpretată de Leopoldina Bălănuță, banala poveste de dragoste a Magdei Mărculescu s-a convertit într-un tulburător și răscolitor examen de conștiință, cu adîncimi neașteptate, cu dimensiuni surprinzătoare. În ce constă, de fapt, această creație? În faptul că în forța întruchipării personajului și în minuția detaliilor care definesc stările contradictorii sînt evidențiate clar și precis mobilurile și determinările dilemei existențiale, în zona interferențelor dintre individ și colectivitate.

Refuzînd schematismul, simplificarea, interpreta a marcat cu puternic relief contradicțiile, obsesiile, mecanismul care provoacă inadaptarea la real și eșecul existențelor clădite pe himere, pe minciună, pe compromis, pe false idealuri. Situația dramatică cu rezonanțe tragice pe care o construiește interpreta are putere de convingere pentru că personajul, pe lîngă urîțenie și frumusețe umană, evocă și acel dram de mister ce se cere dezvăluit pentru a produce revelații.

(*Teatru* nr. 4, 1980.)

* „Teatru" nr. 12/1979; 4/1980.

RADU POPESCU :

...Cum o dovedește, dealtfel, într-un chip mult mai spectaculos (spectaculos, în înțelesul literar), *Un pahar cu sifon*, care relevă și treapta tehnică atinsă de Everac, și care e un adevărat „morceau de bravoure", dramă dureroasă, cu numai două personagii. (...)

Tehnica confesiunii, a dezvăluirii adevărului, este, și ea, asemănătoare celei din *Ordinatorul* : de la trandafiriu spre negru. Magda începe prin a-și justifica comportarea, față de Nuțu, prin prezentarea unui bilanț al tuturor fericitelor schimbări produse în viața ei, odată cu părăsirea acestuia și căsătoria cu Mărculescu. Apoi, în „degradé", adevărul obiectiv și adevărul interior, ies la iveală, așa cum pe figura femeii masca radioasă, e acoperită, încet, încet, de masca tragică. Această cromatică constituie valoarea captivantă a dramei, în care regăsim, dealtfel, ecouri de ultimă rezonanță, din cealaltă dramă a lui Everac, cu tema „fugarilor", *Un fluture pe lampă*, dramă amplă, cu numeroase personagii, situații și desfășurări. Aci, drama se consumă numai între doi oameni, și e, în fond, a unuia singur, a femeii, a cărei confesiune are toate dimensiunile unui monolog, și e tulburător, dureros, monologul acestei ființe împinsă de numai iluziile ei falacioase, în desperare și moarte. E o *„La voix humaine"* a timpurilor noastre. Și e cum spuneam, o bucată de virtuozitate dramatică, de „bravură".

(România liberă.)

ILEANA LUCACIU :

...Dramaturgul ne atrage atenția că totuși în dramaturgia originală mai este nevoie și de dragoste, dragostea trăită cu disperare, dragostea visată, dragostea nefericită etc. Pînă aici, putem afirma cu mulțumire că ne aflăm în fața unui text scris cu o profundă cunoaștere psihologică, în care evoluează două personaje atent elaborate. (...)

Spuneam la început „pînă aici" deoarece urmează și o continuare a piesei care „pînă aici" n-a intrat în discuție. Atîta timp cît piesa propune drama intimă a acestui cuplu ratat ni se

oferă relaţii reale, credibile, compătimim sincer cu imposibila comunicare a celor doi; condamnăm pe Magdalena cea cinică pentru compromisul ei, dar îi şi înţelegem situaţia de femeie măcinată de o incurabilă suferinţă a nevoii de a trăi lîngă cel iubit. Îl condamnăm şi pe Văleanu pentru lipsa sa de acţiune, dar îi şi admirăm sinceritatea crezului său de om simplu. Deodată toate lucrurile se schimbă şi urmează „lovitura de teatru" proprie într-un fel pieselor de bulevard. Mai exact, din scena în care Magdalena, după zece zile de la prima întîlnire cu fostul iubit, năvăleşte la el în casă anunţîndu-l că e de fapt... spioană! Aici începe o scurtă piesă poliţistă din care nu lipsesc băuturile afrodisiace, împuşcarea — sinuciderea eroinei etc. (...)

Tot ceea ce migălos a construit dramaturgul în cele două treimi ale textului este spulberat prin ultimele două tablouri. (...) Drama celor doi se finalizează simplist, ni se demonstrează ca într-o romanţă că „dolarii n-aduc fericirea" şi atunci vrînd nevrînd gîndul te mai poartă şi la alte cîteva hibe din primele tablouri peste care ai trecut generos; datele despre sora Magdalenei, călugăriţă — fapt ce îi strică dosarul eroinei, dolarii azvîrliţi unor muzicanţi dintr-o mahala, scăpări vulgare ale replicilor provocatoare rostite de Magdalena etc.

...să mi se ierte întrebarea — determinată de concluziile finale ale piesei — oare chiar e specific actualităţii noastre o asemenea temă?

(Săptămîna.)

RADU ANTON ROMAN:

...Piesa (prezentată prima oară anul trecut, la Craiova) demonstrează, încă o dată, sensibilitatea specială a dramaturgului, dispus să asculte mai ales voci singuratice, nu atît izolate de arhitectura socială cît izolate în punctele ei fierbinţi, la intersecţia sau în vîrful structurilor ei. Cu alte cuvinte, personajele pot fi definite, în egală măsură, atît drept cazuri insulare, cazuri limită, căutate şi descoperite cu trudă în spaţii necercetate ale piramidelor societăţii cît şi cazuri tipice ale lumii noastre.

Dintr-un ansamblu de fizionomii aparent insolite, aproape inaccesibile, stranii adesea, Everac edifică, cu virtuozitate uneori,

tipologii comune (tot așa cum, în chipuri banale, fără nici o însușire, el descoperă personalități, individualități. Un dar special, spuneam, al acestui dramaturg clarvăzător și iubind paradoxul.)

Un pahar cu sifon, este, de asemenea, povestea unei femei ciudate — o frumoasă fată cu origine sătească aflată la capătul unei mult dorite ascensiuni materiale care, spectaculos, cu o clipă înainte de a-și atinge țelul — opulența într-o lume fără prejudecăți — atunci, în acea clipă, are conștiința eșecului total. De ce? Pentru că a nu avea lucruri e dureros; a avea însă, numai lucruri, e prea puțin. Pentru că a avea oameni e agreabil; a avea, însă, oamenii pe care îi vrei, e necesar. Magda Mărculescu are tot ce-i lipsea fetei de la țară, contabilei sărace: imobile luxoase, conturi în străinătate, un soț convenabil (motorul venal, cinic, trădător, al reușitei ei), dar nu-l are pe Nuțu Văleanu, pe inginerul genial și bleg, conștiincios și șters, pe care îl iubește. Adică nu are nimic.

Reușita ei e în raport cu lumea lui Văleanu. Lumea ei trebuie confirmată de lumea acestuia, altfel nu are nici o valoare, ba chiar e murdară și ieftină. Dar Magda Mărculescu este o victimă: contradicțiile sfîșietoare ce o distrug, subliniază Everac, sînt inevitabile. Iar agresorul acestei victime poate fi căutat pretutindeni.

...partitura remarcabilă scrisă de Everac pentru Leopoldina Bălănuță îi prilejuiește actriței o creație excepțională. (...)

(*România literară*, 25 sept. 1980.)

ADRIAN DOHOTARU:

...Autorul face din piesa sa cu titlu de bar (în cel mai bun caz), *Paharul cu sifon*, o senzațională operație pe creier și pe cord deschis, demontînd cu o răbdare aproape diabolică mecanismele dereglate a două ființe care s-au iubit probabil cîndva și s-au urît, care au trecut în orice caz unul pe lingă altul, fără să se atingă, din cauza unei tresăriri inexplicabile și asincrone a cărnii și a sensibilității ultragiate.. Pînă cînd totul devine un imens reproș. O femeie care devoră, o femeie care nu mai încape în societate, visînd inițial un confort decent și meritat, alunecînd

treptat într-o cascadă de compromisuri, într-o criză de isterie luxuriantă, cu mobilă stil, vilă la țară pentru escapade desculțe, dolari unsuroși, mototoliți într-o poșetă scumpă și în trădare de țară ; un bărbat egal, monoton și indezirabil, modest pînă la imbecilism, absent din cotidian și inert în sentimente, adorabil în dezordine și zăpăceală, trist în sacrificiul său de om excepțional, de inventator și savant amestecat printre nonvalori. Acestea sînt personajele care timp de două ore și jumătate ne macină nervii, incredibil, aruncîndu-și în văzul lumii rufele murdare, conversînd dramatic și pînă la urmă tragic despre viața noastră de fiecare zi. Trebuie admis faptul că niciodată tragedia nu funcționează mai bine, mai percutant ca avertisment pentru restul lumii decît în sfera moralei. Și, în acest sens, Paul Everac este un moralist cu suflu de tragedian. Prin tragedie oamenii se eliberează, respiră uneori ușurați dar iau aminte mai acut de ei înșiși decît prin orice final de piesă confecționat și roz bombon.

Piesa lui Paul Everac are tensiunea conversațiilor noastre zilnice, are conflictul petrecut în imediata noastră vecinătate, poate chiar în viața noastră, cu ecuatorul trecînd fierbinte printre noi, are finalul pe care îl refuzăm pentru că ne sperie pînă la paroxism dar care trage toate semnalele de alarmă posibile prin conștiințe. (...)

(*Flacăra*, 18 sept. 1980.)

AUREL BĂDESCU :

O dramă surprinzătoare, dacă nu cumva chiar înșelătoare, este această piesă a lui Paul Everac. Și zic înșelătoare, fiindcă ea este „cu sertar". Aparența, primul nivel al receptării, ar indica o melodramă (să nu avem prejudecăți față de acest cuvînt), o poveste cu „un bărbat și o femeie". Impresia e corectă pînă la un punct. Atîta doar că piesa (una din cele mai „strînse" și „legate" ale dramaturgului) are și un „subsol". Dacă vom coborî acolo vom descoperi că aparența înșeală (pleonasm ?).

Vom înțelege, așadar, că — de fapt — sînt supuse atenției a tot ceea ce înseamnă responsabilitate și morală în noi cîteva

probleme: cît adevăr și cîtă minciună (co) există în viața fiecăruia?; cum se poate ajunge de la o eroare benignă la una de viață?; cît costă atunci cînd trebuie să-ți privești trecutul în față?; pînă unde poate merge un om, fără riscuri, în adîncurile sale?

Piesă „dură", crudă intr-un fel, o confruntare de idei deloc comodă, deloc menajantă.

(*Contemporanul*, vineri, 21 nov. 1980.)

ILEANA BERLOGEA:

„Atent în permanență la raporturile dintre individ și societate, la valorile morale și sociale, Paul Everac analizează și demontează cu răbdare de autentic ceasornicar acele condiții care generează minciuna, ipocrizia și trădarea. Și despre o asemenea trădare este vorba în „Un pahar cu sifon" și nu o trădare măruntă, oarecare, ci una cu implicații grave: furtul unor invenții și vinderea lor peste hotare. Magda Mărculescu nu este o cochetă oarecare, ci o femeie cinstită la început, care s-a lăsat prinsă în lanțul minciunilor, omul „puternic", soțul ei, fiind în realitate un trădător de neam și, cu ajutorul ei, un „hoț" de invenții. Situația eroinei este o situație limită, de maximă derută, în care nu-i mai rămîne altceva decît să-și consume și ea, la rîndul ei, decăderea pînă la capăt și să fugă din țară. Tot ceea ce a fost cîndva curat în această femeie se revoltă însă împotriva unor asemenea fapte. Ea îl caută pe fostul ei logodnic, (pe omul ale cărui invenții le furase, dîndu-le bărbatului ei să le vîndă), sperînd să afle astfel o cale de ieșire. Dar acesta nu are cum să-i potolească glasul remușcărilor și Magda se împușcă.

Nu sîntem cîtuși de puțin în fața unui „caz", ci a unui proces de conștiință — trăit cu mare forță dramatică de interpretă — un proces de conștiință care ne îngăduie să găsim și răspunsuri la întrebări legate de lipsa de comunicare între oameni, de inevitabila scadență a greșelilor, care, pînă la urmă, se plătesc. Găsim răspunsuri legate și de nevoia de a lupta, de a avea o atitudine activă, întreprinzătoare, calitățile autentice însemnînd

și știința de a acționa — transformînd pe cei din jur, transformînd viața; răspunsuri legate de necesitatea vigilenței, a intransigenței în chestiuni majore, care nu suferă pertractări, răspunsuri legate de complexitatea vieții, care nu poate fi ușor explicată prin formule."

(Scînteia, joi, 13 XI 1980)

SUMAR

LECTOR : ANA BARBU
TEHNOREDACTOR : ELENA PREDA

APĂRUT 1982 BUN DE TIPAR : 9. 10. 1982
COLI TIPAR : 21,75.

TIPARUL EXECUTAT SUB COMANDA Nr. 1030
LA ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ
„13 DECEMBRIE 1918"
STR. GRIGORE ALEXANDRESCU NR. 89—97,
BUCUREŞTI, REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

